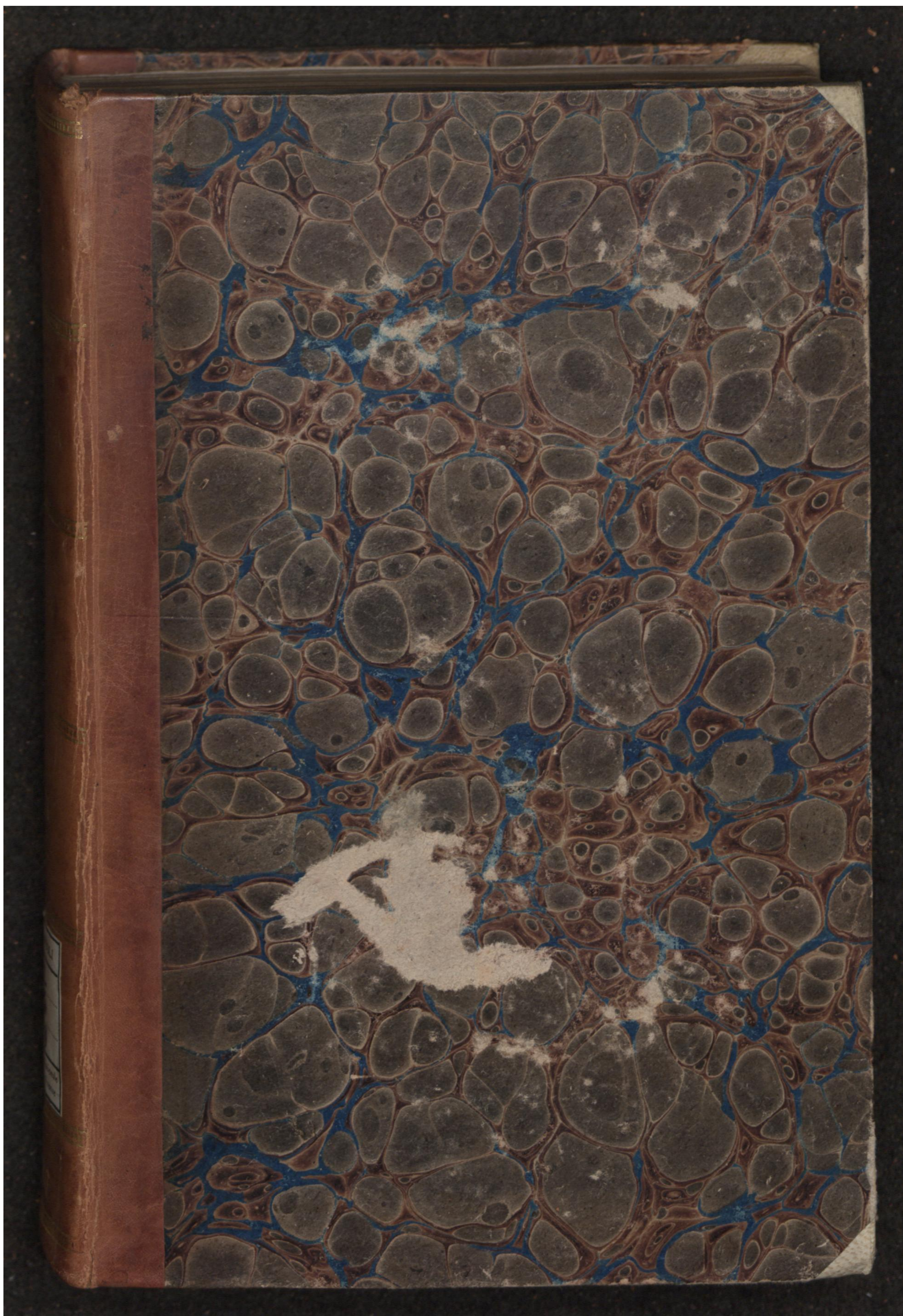
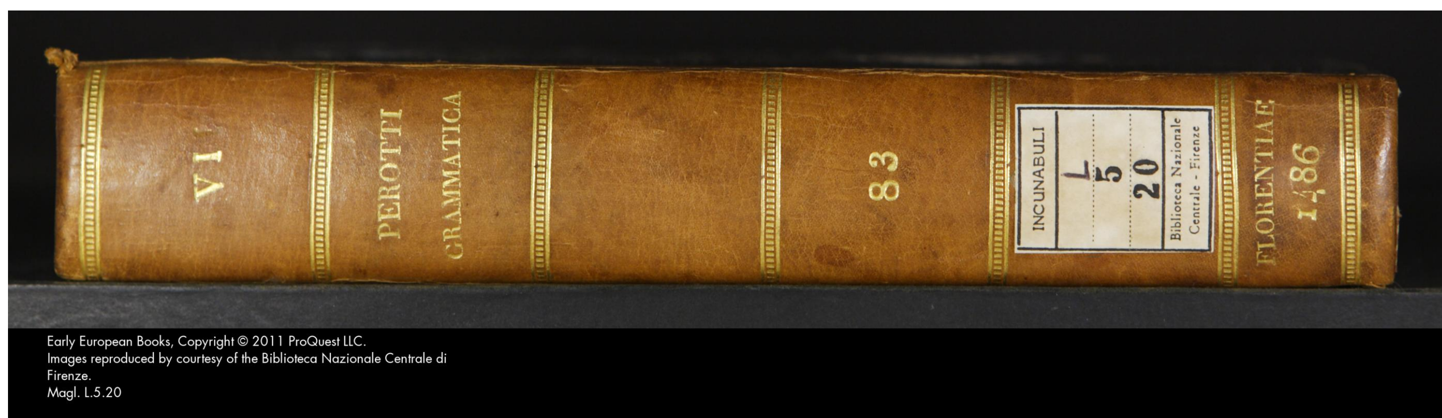

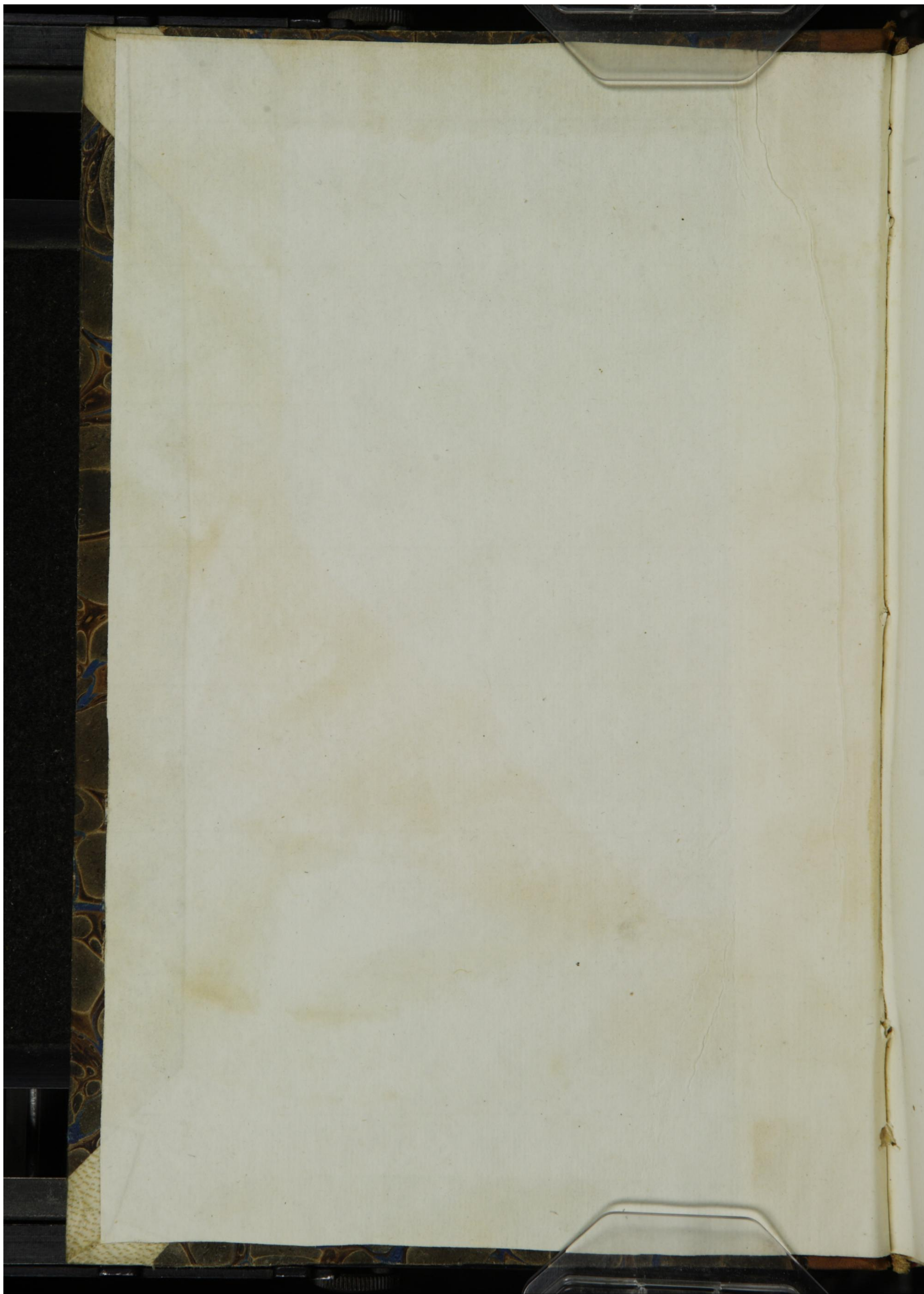

VI
PEROTTI
GRAMMATICA
83
INCUNABULI
L
5
20
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
FLORENTIAE
1486

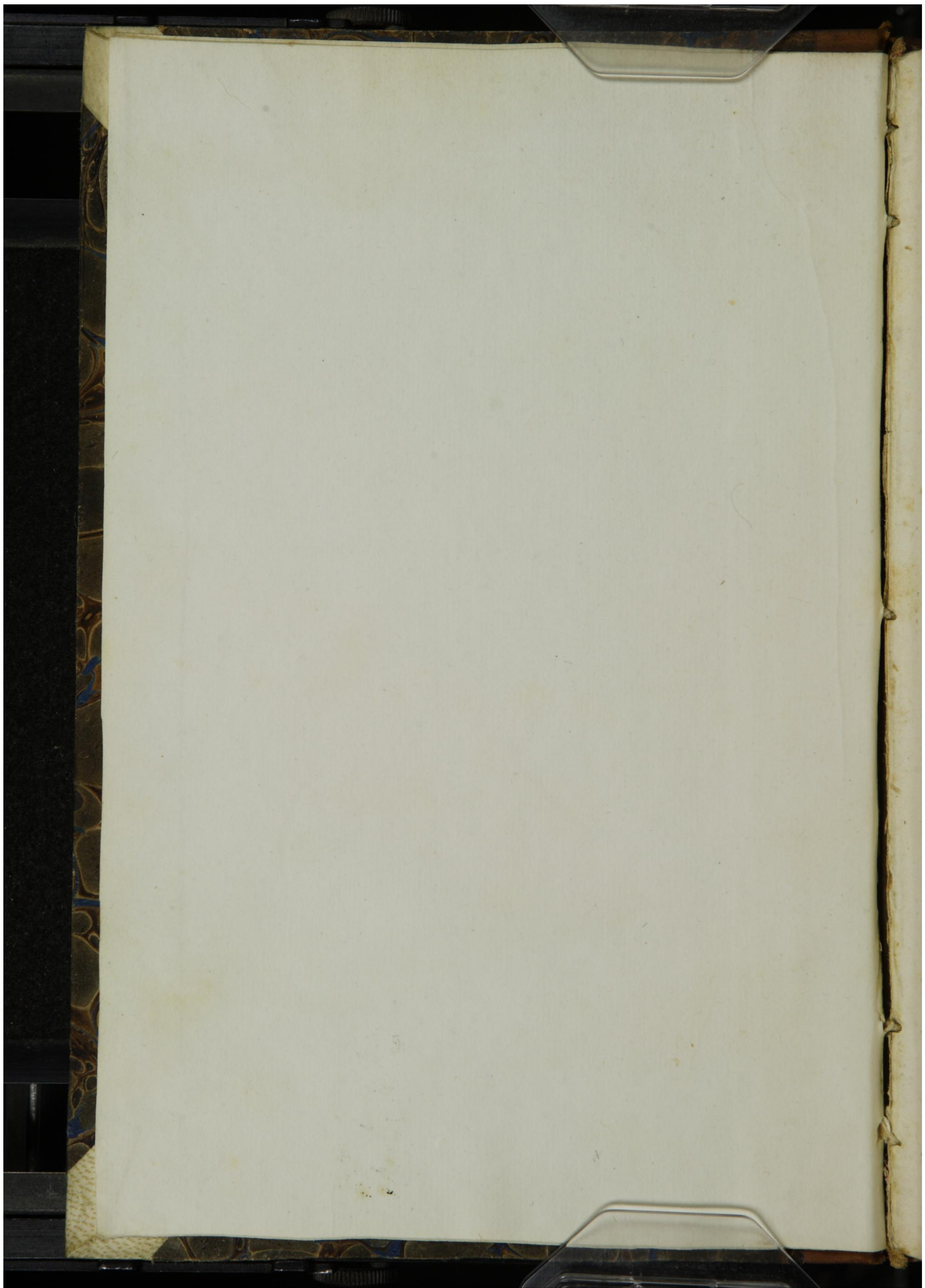

¶Nicolai Perotti ad Pirrhum Perottum nepotem ex fratre suauissimo rudimenta Grāmatices incipiunt.

d A litteras.a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.
n.o.p.q.r.s.ſ.t.u.x.y.z.
Da salutationem beate uirginis.
¶Aue Maria gratia plena domin9 tecum benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus uentris tui Iesus sancta Maria mater dei ora pro nobis peccatoribus. Amen.
Da orationem dominicam.Pater noster qui es incelis sanctificetur nomen tuum: Adueniat regnuꝫ tuum.Fiat uoluntas tua sicut ī celo et ī terra. Panē nostrū cotidianū da nobis hodie et dimicte nobis debita nostra :sicut et nos dimictimus debitoribus nostris:et ne nos inducas in tētationē.Sed libera nos a malo.amē.Da Sībolū:
¶Credo in deum patrē oīpotentē creatorē celi et terre.Et in iesū christū filiū eius unicū dominum nostrū:Qui cōceptus est de spiritu scō natus ex Maria ṽgine.Passus sub pōtio pilato: crucifixus mortuus et sepultus.Descēdit ad inferos tertia die resurrexit a mortuis.Ascēdit ad celos sedet ad dexterā dei patris oīpotentis. Inde uēturus est iudicare uiuos et mortuos. Credo ī spiritū scūm:scām catholicā ecclesiā.scōꝝ comuni

one3:remissionē peccatorꝝ:carnis resurrectōnē uitā eternā.amē.Quare optīa a principio docē da sunt:'Quia tenacius herēt quę nudis animis pcipiunt:ut sapor quo noua ībuūtur maxīe durat:Quę ptinacius herēt que deteriora sunt:'qa bona facile mutātur īpeius:nuq̄ in bonū uitia v̄tūt:Cur paulati3 instruēdi sūt pueri:' Quia sicut uascula angustioris supfusā liquoris copia3:sic animi puerorꝝ que nimia sunt respuūt:sensi3 aūt instillationibus cōplētur.Qūo utendum ē remissionibus:ita ut nec odiu3 studiorꝝ faciāt negate nec ocii cōsuetudinē nimie. Qͦ est pirmū ingenii signū in pueris:'Memoria. Quod scͦ3:' Imitatio.Quotuplex ē v̄tus memorie:'Duplex:quę:' Facile pcipere:& fideliter continere. Cur in arte grāmatices prius instruendi sunt pueri:'Quia hec ē initiū & fūdamētu3 oīum disciplinarꝝ:nec pōt ad ullius rei summā nisi pręcedētibus initiis pueniri.Quid est grāmaticę:' Est ars recte loquēdi recteq3 scribendi scriptorꝝ et poetarꝝ lectionibus obseruata.Vnde dicitur grāmatice:' a potu grāmatō hoc ē a litteris:latine.n.litteraria dicit̄ qͦ ex litteris sillabe fiāt:ex sillabis dictiōis:ex dictionibus oratio ex q̄bus disciplina grāmatices constituitur.Quot sunt partes grāmatices:'quattuor:que:'littera sillaba dictio &oratio:littera ut p sillaba ut pir dictio ut pyrrus oratio ut pirrus ī

cumbit v̄tuti. Quid est littera? Est minima pars uocis composite. Quid est uox? Est aer ictus auribus accidens. Vnde dicitur uox? apotu uoauo quod est uoco. Quotuplex est uox? Quadruplex articulata que ab aliquo sensu mentis proficiscitur: in articulata que a nullo sensu mentis proficiscit: litterata quę scribi potest. Illitterata quę scribi non potest. Articulatarum autem quedam possunt scribi: ut pyrrhus. quędam non possunt scribi ut sybili & gemitus hominum. Inarticulatarum etiá quędam scribi possunt & litteratę sũt ut coax & cra quędam sunt inlitteratę & scribi non possunt ut strepitus mugitus & similia. Vñ dicta est littera? littera dicta est quasi legitera: ꝙ legentibus iter prebeat: uł a lituris: quia ueteres in ceratis tabulis scribebant. Littere quot accidunt? tria nomen: figura: & potestas. Quid interest inter litteras & elementa? Elementa dicuntur ipse pronuntiationes: littere uero sunt signa elementorum: abusiue tamen & litterę pro elementis: & elementa pro litteris ponũtur. Quot sunt littere siue figure elementorum? uiginti duę A. b. c. d. e. f. g. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. x. y. z. Quot sunt uocales? sex: quinque latine: a e i o u & una gręca ypsilon. Consonãtes quot sunt? Sedecim: b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. s. t. x. y. z. Excõsonãtibus quot sũt mutę? Nouẽ. b. c. d. f. g. k. p. q. t

Quare dicũtur mutę? Quia incipiũt a se ipsis & desinũt ĩ uocales. Quot sunt semiuocales? sep- te3.l.m.n.r.s.x.z. Quare dicũtur semiuocales? qa oms̃ fere a uocalibus incipiẽtes & in se desi- nẽtes similẽ fere uocalibus sonu3 habent. Quot sunt liquide? quattuor.l.m.n.r. Quare dicuntur liqde? qa post mutas posite ineadẽ sillaba faciũt pręcedẽtẽ sillabã breuẽ esse cõmune3. Quot sũt duplę? Due.x.et.z. Quare dñr duple? quia ponũ tur ꝓ duabus litteris. X.eni3 ponitur ꝑ c.et.s.Z. uero ponitur pro duplici ss: ut gręcisso gręcizo. I etiã et.u.si in pricipio dictiõis ponãtur seq̃te uo- cali consonãtes fiunt: ut iuno et uenus. Si uero ĩ medio dictioĩs ponantur nõ cõposite inter duas uocales dupliciũ uim habent ut Maia et audiui H.quare nõ ponitur inter litteras? qa non est lit tera sed aspirationis nota. Quot sunt uocales ꝑ positiue? Tres.a.e.o. Quot sunt subiũctiue? due e.u. Quare dicuntur subiunctiue? quia subiuncte ꝑpositiuis diphthõgos faciũt. Quot sũt diphthõ gi? quinq3.ae.oe.au.eu.et.ei. Quot sũt diphthõ gi que scribuntur et nõ ꝓferũtur? Tres.ae.oe et ei. Quot sunt diphthongi quę scribuntur et ꝓfe runtur? Due.au.et.eu. Diphthongi sunt lõge uł breues? semꝑ sunt lõge nisi inter dũ seq̃te uoca li: ut apud uirg. Stipitibus duris agitur sudib9 ne preustis. De sillaba.

q Vid ē sillaba:ē cōprēhensio litterarum que sub uno accētu & uno spiritu pfert. Vnde dicit sillaba: Qd est cōprehēdere licet abusiue singularum uocalium sonos sillabas nominamus. Sillabę quot accidūt: Quattuor: Tenor spiritus tps & numerus. Quot sūt tenores sillabarum: tres acutus grauis & circūflexus. Quot sunt spiritus sillabarum: Duo asper & leuis. Quot sunt tēpora sillabarum: Tria breue longū & medium. quibus oīs sillaba uel breuis uel longa uel cōmunis efficitur. Numerus quomodo accidit sillabę: Quia aut unius littere est sillaba: ut a: aut duarum ut ab: aut trium ut arx: aut quattuor ut mars: aut quinque ut stans: aut sex ut stirps: maioris autem numeri q̄ sex litterarum nulla apud latinos sillaba inuenitur.

De dictione.

d Ictio quid est: Est minima pars orationis constructe. Que differentia est inter sillabam & dictionem: sillaba est pars dictioni & nihil per se significat. dictio autem per se significat Dictio unde dicitur: A dicendo q dicat aliquid hoc est significet. Quod sillabarum est maxima dictio apud latinos: Tredecim ut dioclitianopolitanissimorum.

De Oratione.

q Vid ē oratio: est ordinatio dictionum cōgruā sentētiam perfectamq demonstrans.

Partes oratõnis quot sunt?Octo:nomen:uerbũ participium:pronomen:prepositio:aduerbium: interiectio:& coniunctio. Quot sunt partes ora tiõis declinabiles?Quattuor:Nomen:ṽbuȝ:par ticipiũ:& ꝓnomen.Quot sunt partes orõnis in declinabiles?Quattuor:Prepositio:adṽbiuȝ:in teriectio:& cõiunctio. De Nomine.

q Vid ē nomen?est pars orationis cũ casu corpus aut reȝ ꝓprie cõmuniterue signi ficãs.Vnde dicit nomen?nomen dicitur quasi notamen:qđ hoc notemus unius cuiusqȝ substã tię qualitatē:uel a gręco qđ est onoma.Quot ac cidunt nomini?quinqȝ.species:genus:numerus figura:& casus.Quotuplex est nomen?duplex. Substãtiuuȝ & adiectiuum.Qđ ē nomē substã ti uum?est illđ cui pponitur unũ articulare tantuȝ ut hic liber uel duo adplus ut hic & hęc homo. Quotuplex est nomē substãtiuũ?Duplex:propri um & appellatiuuȝ.Quod ē nom̃ ꝓprium?quod uni soli conuenit: ut Pyrrhus & Penelope. Quod est appellatiuum? quod est commune multoꝝ ut hic leo. Qđ est nomen adiectiuum? quod uariat p tres diṽsas uoces:ut probus ꝓba probum:uel per tres articulos: ut hic & hęc & hoc foelix.Quot sunt species nominuȝ tam pri mitiuoꝝ quam appellatiuoꝝ?Duę primitiua:ut Iulus & mons:deriuatiua ut iulius & montanus

Quot sunt species ꝓprioꝝ nominuꝫ:' Quattuor prenomen qd̄ prepoītur differentie causa ut ge nus: nomen ꝙ est cuiusqꝫ ꝓpriuꝫ ut Paulus. Co gnomen ꝙ est cognationis cōmune ut Scipio. agnomen ꝙ ab aliquo euētu īponitur ut Aphri canus. Quot sunt spēs tam primitiuoꝝ q̄ deriua tiuoꝝ nominū cōmunes:' Viginti quinqꝫ corpo rale: incorporale: omonymuꝫ: synonymuꝫ: pro prium: appellatiuū: substātiuū: adiectiuū: ad ali qd dictuꝫ quasi ad aliquid dictū: gentile patriuꝫ interrogatiuuꝫ: infinitū: relatiuū: collectiuū: di uiduū: fictitiū: generale: speciale: ordīale: nume rale: absolutū: temporale: locale. Qd̄ est nomen corporale:' qd̄ corpus significat ut hō. Quod in corporale:' quod non significat corpus ut uirtus Omonyma que sunt:' que uoce non significatio ne conueniunt ut nepos filius filii uel luxurioſ9 Que sunt synonima:' que non uoce sed significa tione conueniunt ut ensis gladius mucro spata Quod est ad aliquid dictum:' quod sine ītellectu eius adquid dicitur proferri non potest. ut filius pater. Quasi ad aliquid dictum quod est:' quod q̄uis habeat aliquod contrarium & quasi semp adherens. tamen neqꝫ ipso nomine significat ēt illud. nec secuꝫ interimit. ut nox dies.

Gentile quod est:' Quod gentem significat. ut grecus. latinus. Patrium quod est:' Quod a patri

a summitur ut Romanus. Quod est interroga-
tiuum:' Quod cum interrogatione profertur: ut
quis qualis quantus quot. Infinitum quod est:'
Quod est interrogatiuo contrarium ut quis qua
lis quantus cum graui accentu proferuntur.
Relatiuum quod est:' Quod refert antecedens:
ut qui quę quod & talis tantus. Collectiuum qđ
est:' Quod in singulari numero multitudinẽ si
gnificat: ut populus. Diuiduum quod est:' Quod
a duobus uel apluribus ad singulos relationem
habet uel ad plures in numeros pares distribu-
tos ut uterq3 alter quisq3 singuli. Fictitium quod
est:' Quod a proprietate sonorũ factum est:' ut
turtur grus taratantara. Qđ est generale:' quod
ĩ diuersas species potest diuidi: ut animal arbor
Quod est spetiale:' quod a genere diuiditur: ut
homo laurus. Quod est ordinale:' quod ordinẽ
significat. ut primus secundus. Quod est nume
rale:' Quod numerum significat. ut unus duo.
Quod est absolutum:' quod per se intelligitur ut
ens deus. Quod est temporale:' quod tempus si
gnificat. ut mensis annus. Quod est locale:'
quod locum significat. ut propinquus loginquus
Quot sunt deriuatorum nominum species pro-
prie:' Nouem Patronomicum: possessiuum: com
paratiuum: superlatiuum: diminutiuũ: denomi
natiuum: uerbale: principale: aduerbiale.

Quod est nomen patronomicum: quod a no-
minibus propriis patrum deriuatur secundum
formam gręcam & significat cum genitiuo pri
mitiui filium uel nepotem. ut ęacides filius uel
nepos ęaci. Quod est nomen possessiuum: quod
cum genitiuo primitiui significat aliquid eorum
quę possidentur. ut euandrius ensis idest ensis
euandri. Comparatiuum quod est: quod signi
ficat magis cum positiuo. ut fortior idest magis
fortis. Quę nomina comparantur: appellatiua
duntaxat qualitatem aut quantitatem significā
tia: qualitatem: ut bonus malus: quantitatem ut
magnus paruus. Comparatiuum cui casui ser
uit: Ablatiuo utriusque numeri sine prepositione:
dicimus enim doctior illo uel doctior illis. Su
perlatiuum quod est: quod perse prolatum intel
lectum habet cum ualde aduerbio positiui uel
ad plures sui generis comparatum superponi-
tur omnibus: ut Aeneas piissimus idest ualde pi
us. optimus teucrorum idest bonus super omnes
teucros. Superlatiuum cui casui seruit: Geni-
tiuo tantum plurali: dicimus enim doctissimus
poetarum. Diminutiuum quod est: quod dimi-
nutionem sui deriuatiui absolute demōstrat: ut
regulus idest paruulus rex. Quod causis profe-
runtur diminutiua: tribus necessarie significati
onis urbanitatis & adulationis gratia: ut tantil-

lus.ingeniolum.corculuȝ. Denomiatia quę sũt:' quę a nomine deriuantur.ut a saxo saxosus. Verbalia quę sunt:' Que a uerbo deriuantur:ut a domo domitor. Participalia quę sunt:' que a participiis deriuantur:ut amandus et reuerẽdus hoc est dignus amari et reuereri. Aduerbialia quę sunt:' Que ab aduerbiis deriuantur: ut hodiernus:crastinus.

De Generibus nominum.

q Vot sunt genera nominum:' Septeȝ. Masculinum:foemininum: neutrum: commune omne:promiscuuȝ:et incertum. Masculinum cui preponitur unum articulare pronomen hic:ut Pyrrhus. Foemininum cui preponitur unum articulare pronomen hęc:ut Penelope. Neutruȝ cui preponitur unum articulare pronomen hoc:ut animal. Commune cui duo articularia pronomina preponunť : ut hic et hęc homo. Omne cui tria articularia pronomina preponuntur:ut hic et hęc et hoc felix. Promiscuũ qđ et epicenũ diciť qđ sub una uoce et uno articulo denotat animalia utriusq; sexus:ut hic passer et hęc aquila. Incertũ qđ nulla ratione cogẽte sola auctoritas ueteꝝ sub diuiso genere protulit:ut hic uel hęc silex finis talpa cortex grux dãma dies margo bubo panthera clunis serpens lynx aluus adeps uel adipes.

Prima regula.

Pyrrhus cuius gñis: masculini: qa oĩa noĩa ꝓpri a uiroꝝ cuiuscũq; sint terminationis masculini sunt generis. Secunda regula

Penelope cuius generis: Foeminini quia omnia nomina mulieꝝ cuiuscunq; sint terminationis Foeminini sunt generis: ut Penelope gliceriu;.

Tertia regula

Pirus cuius gñis: Foeminini quia oĩa noĩa arborũ foeminini sunt gñis: fructuũ uero & lignoꝝ ut plurimũ neutri Excipit hic oleaster & hec ficus ꝓ fructu: nã hoc siler hic rubus & hic dumus nõ numerãtur ĩter arbores. Quarta regula

Aprilis cuius generis: masculini quia omnia nomina mensium sunt masculini generis.

Quinta regula

Decem cuius gñis: oĩs quia oĩa noĩa numeralia a quattuor usq; ad cẽtũ sunt omnis generis & ĩdeclinabilia: cetera uero & declinãtur & discreta sunt: preter mille quod trium geneꝝ & indeclinabile est. Sexta regula

Metaurus cuius generis: masculini: quia omnia nomina fluuiorum sunt generis masculini.

Septima regula.

Conuiuia cuius generis: Coĩs quia omnia noĩa cuiuscunq; sint terminatiõis: si ex ipsa significatione reꝝ ad mares uel feminas solũ ꝑtinẽt: masculini ul' foeminini sunt generis: sin utriusq; se

xus esse possunt nisi diuersas habeant uoces cō munia sunt: si insignificatiōe neutris etiā cōiun gi possunt oīs sunt generis ut hic uir hec mulier hic et hec patricida hic & hec & hoc sospes.

Octaua regula

Bonus cuius generis: Masculini: quia est prima uox adiectiui: Bona: Foeminini qa est secunda uox adiectiui: Bonum: neutri quia est tertia uox adiectiui. Nona regula.

Musa cuius generis: Foeminini qa oīa noīa lati na quę in ntō singulari desinūt ī a femīa sunt ut hec aqua cęra: pluralia uero quę desinūt ī a neu tra sunt: ut arma. Decima regula

Gręca nomina cuius gn̄is: Gręca quę in as ul' in is lōgā ɔ̄sinunt & similiter in a apō eos ɔ̄sinētia neutra: & q̄cunqꝫ terminatōnē suā seruāt genus suū apō nos seruāt: ut hic boreas crater titan So sia poeta schema & reliqua. Vndecima regula

Cubile cuius gn̄is: neutri qa oīa noīa que in ntō singulari in e correptā ul' in i ɔ̄sinunt neutra sūt ut monile gumi: Excipiunt a gtīs cōposita oīs ge neris: ut eiusmōi. nam nihil frugi mācipi obliqui sunt casus cum omnibus casibus & generibus fi gurate adiuncti. Duodecima regula

Sermo cuius gn̄is: masculini qa oīa noīa que in ntō singulari in o desinūt nisi sint v̄balia ante cedente i & nisi in do ul' in go excāto in i mutā

tia in gtō foemī sunt gn̄is: pręter hic ordo cardo & cupido ꝑ deo: & hęc actio oratio dulcedo origo: masculīa sunt: preter caro carnis qđ ē foeminınū: Margo tam masculini quā foemī gn̄is inuenitur: Virgo coīs gn̄is ēt inuenit. XIII. regula

Cornu cuius gn̄is: Neutri qa oīa noīa in u uł in c uel in d uł in l uel in m uel in t in ntō singulari desinentia neutra sunt: ut genu lac aliqđ ceruical tēpluꝫ caput. Excipit hic sal qđ tamen apđ ueteres neutruꝫ inueītur hic pugil hic sol hic et hec presul exul uigil hic & hec & hoc nequam.

Quarta decima regula

Numen cuius gn̄is: neutri qa oīa noīa in n desinentia si ꝑducunt ultimā aut si a canēdo cōponūtur masculina sunt: sin corripiunt nisi a canēdo cōposita neutra sūt: ut hic lien ren splen: hoc solamen semen flamen: hic tubicen cornicen fidicen. Excipitur hic pecten hic flamen ꝑ sacerdote: greca uero in n genus suū seruāt: ut hic titan hec siren hic delphin hec eleusin. xv regula

Laquear cuius gn̄is: Neutri qa oīa noīa desinētia in ar neutra sunt: ut instar lacumar: Excipitur hic bostar hic lar hic & hec & hoc par: & sua composita. Sexta decima regula.

Cancer cuius gn̄is: Masculini qa oīa noīa in er desinētia masculīa sunt: preter nomina tertie declinationis b uł u loco cōsonātis ante er habētia

uel terre fetus significãtia.ut hic puer ager hau ster:hoc tuber suber cadauer hoc siler papauer cicer.excipiũt hic ĩber et ab eo cõposita septẽber mulciber hoc iter spinter cancer pro morbo de neger pauper uber cõmunis uel potius oĩs sunt generis.

Decima septima regula

Vir cuius generis? masculini qua in ir desinẽtia noĩa masculĩa sunt:ut hic leuir treuir abadir ex cipiũtur hoc gadir & hoc ir.

XVIII.regula

Honor cuius generis? masculini quia omnia no mina in or desinentia masculina sunt: ut hic la bor lector :preter comparatĩa quę cõmunis sũt generis.excipiũt hic senior hec arbor hoc mar mor equor ador cor.hic & hec memor inme- mor & adedecore corpore uel colore cõposita quę cõmunia sunt ut dedecor bicorpor discolor auctor ẽt est coĩs gñis nisi cũ eu⁊ significat qui auget:tunc enim auctrix facit femininum.

Decima nona regula

Robur cuius gñis? Neutri quia in ur desinentia noĩa neutra sunt:ut iecur guttur:preter noĩa de or⁊ uel gẽtilia uel apellatiua auiũ x uel t ante ur habẽtia quę masculĩa sunt : ut anxur astur turt furfur. uerbalia ṽo quę hominibus ĩponũtur si sunt tertie ǒclinationis cõmunia sunt:ut augur fur trifur quibus additur ligur:sin secunde ma- sculina ut satur.

Vigesima regula.

Ciuitas cuius generis? foeminĩ: qa in as desinẽ-
tia noĩa femĩa sunt ut pietas: prȩter patria & gẽ
tilia quȩ cõmuĩa sũt ut arpinas capenas arcas:
excipiũtur hic mas maris uas uadis as assis hoc
uas uasis fas nefas & nugas oĩs gñis & indecli-
nabile. Vigesima prima regula.
Gurges cui9 gñis? Masculĩ qa in es correptã de
sinẽtia que nulla significationis naturalẽ cómu
nionẽ heñt cũ femininis masculĩa sunt: ut tra-
mes limes: Excipiũtur duo inges hec seges & te
ges & cõpes cõpedis: Itẽ inqes qȯ oĩs gñis ĩueĩt
Vigesima secunda regula.
Clades cuius gñis? foemĩ quia in es productã de
sinẽtia feminina sunt ut labes: excipitur hic uer
res ꝑ porco: & dies qȯ insingulari ĩcerti gñis ẽ
ĩ plurali masculini semper sicut ab eo composi-
tum meridies & hic pes pedis. XXIII. regula.
Classis cuius gñis? Femĩ qa in is desinẽtia noĩa
femĩa sunt: Excipiũtur habẽtia n uel duas con
sonantes in eadẽ sillaba ul' duplicẽ cõsonãtẽ añ
is & que penultimã sillabã una ex liqdis termi-
nãt: uel una sillaba crescũt in gtõ quȩ masculina
sunt: excipitur hic caulis hȩc bipẽnis hȩc pestis
febris neptis uestis uallis turris pellis pelluis cu
spis cassis lis. Molaris cũ adiectiuu3 ẽ coĩs est ge
neris: cũ addẽte uel lapidẽ refertur masculini ẽ.
Rudis cũ uirgã significat qua gladiatores dona

bantur foemininum est: Finis et clunis incerti sunt generis. Vigesima quarta regula.

Flos cuius generis? masculini quia in os desinētia masculina sunt: pręter cos glos dos feminina et custos sacerdos bos compos impos cōmunia: et os oris et os ossis neutra. XXV. regula

Ventus cuius gn̄is? masculī qa in us correptaꝫ ꝺsinētia secūdę et quartę declīatioīs masculīa sunt: ut ānus sexus: excipiūtur hęc cristallus costus phaselus āṛṭ9. Itē hęc acus hum9 alu9: pręterea hęc domus colus. Itē anus nur9 socrus et manus trib9 porticus. idus tm̄ plurale. hoc ac9 aceris purgam̄tuꝫ frumēti: uulgus taꝫ masculinū q̄ neutꝝ inueītur. hoc etiā uirus et pus indeclīabilia. specus ꝟo et penus taꝫ masculī q̄ foeminini et neutri gn̄is esse inueītur. xxvi regula

Munus cuius gn̄is? Neutri qa in us correptā desinentia tertię declinationis neutra sunt. excipitur hic lepus hęc uen9 hic & hęc lig9 hic & hęc & hoc uetus hęc pecus pecudis naꝫ hoc pecus pecoris facit. Vigesima septima regula

Rus cuius gn̄is? neutri qa in us ꝓductā desinentia monosilaba neutra sunt supra sillabā uero feminina: ut crus thus iuuētus senectus incus. excipitur hic mus hic & hęc sus grus. xxviii. regl'a

In aus desinentia foeminina sunt. ut laus fraus. Vigesima nona regula.

In aes diphthōgō unū mas pras prędis:& unuȝ neutꝝ inueītur ęs ęris. Trigesima regula.

In t desinentia neutra sunt:ut caput occiput.

Trigesima prima regula.

Pax cuiꝰ gñis:'Foeminī qa in x desinētia noīa foeminīa sunt:ut fornax nex nix:nisi e añ x habēt supra sillabā nec sint foetus terrę tūc.n. masculīa sunt:ut ueruex uertex exlex pulex culex apex cimex. Excipiūt hęc pellex obex supellex uibex. pręterea hic rex grex cęlix uarix fornix frutex narix anguis genus. hic uel hęc cortex silex. Sciēdū ꝙ uerbalia in trix q̄uis sint femīa in obliquis tñ casibus in plurali neutris ēt iūgūt: ut uictricia tollite signa et uictrici signo. 32. regula.

Ars cuius generis:'Foeminini quia in duas desinentia consonantes monosillaba foeminina:supra sillabam uero masculina sunt: ut gens fors crobs sors obs frons mors mens puls trabs lens urbs stirps: hic manceps auceps dodrans triens quadrans adeps forceps. Excipiuntur hic mons fons mars pons dens & hęc cohors hiems.

Quid in his agendum in quibus ueteres genera confuderunt:'Frequentiori auctoruȝ usui adherendum est. De Numero.

Q Vid ē numerus:' Est dictionis forma quę discretionem quantitatis facere potest.

Quot sunt numeri nominum:' Duo: singularis

ut homo pluralis ut homines. De Figura
Quot sunt figure nominũ: tres simplex ut aĩus cõposita ut magnaĩm9 ócõposita ut magᵃnimitas. Quot modis noĩa cõponũtur: Quattuor ex duob9 integris ut suburban9 ex duobus corruptis ut efficax municeps: ex integro & corrupto: ut ineptus insulsus: ex corrupto & integro ut nugigerulus: Aliqñ ex cõpluribus ut in expugnabilis imperterritus. De Casu.

q Vid est casus: ẽ motus casualiuȝ dictõnũ q maxĩe fit in fine. Quot sunt casus nominuȝ: sex nominatiuus: gñs: datiuus: accusatiuus: utũs: & ablatũs. Vnde dicitur casus: a cadẽdo ꝙ quasi a recto cadere uideatur: unde rectus ĩproprie dicit casus. Quot sunt littere terminales nominũ qbus latini utũtur: Quattuordeciȝ Vocales qnqȝ. a e i o u. Semiuocales sex. l m n r s x. Mutę tres. c d t. Quot sunt declinationes nominũ: Quinqȝ: prima cuius geñtiuus singularis in ae diphthõgon: uel si gręca sunt noĩa ĩ es longã desinit ut musa musę & rhetoricę rhetorices: Secunda cuius genitiuus in i ꝓductã desinit ut herus heri: Tertia cuius gtũs singularis ĩ is correptã desinit ut pater patris. Quarta cuius gtũs singularis in us uł ĩ u ꝓductũ desinit: ut uisus uisus et cornu cornu. Quĩta cuius gtũs singularis in ei diuisas sillabas desinit. ut dies diei.

De Prima declinatione.

p Rima declinatio per quot genera decliã tur? Tria masculinũ foemininũ & cõe.

Prima regula.

Ntũs prime decliatiõis quot termiationes hẽt? Quattuor a e as es & una; hebreã ut poeta rhe torice Aeneas ãchises Habraã. Secũda regl'a.

Genitiuus & dtũs singularis & ntũs & utũs plu ralis in ae diphthongon desinunt semp: excep tis genitiuis singularibus eoꝝ quę terminant in e longum q genitiui terminant in es: ut rhetori ce rhetorices. Tertia regula.

Actũs singularis in am uel in an ul' ĩ en termĩa tur ut poetã Aeneam anchisen. Quarta regl'a

Vtũs singularis in a facit: uel in e quando ueĩt ab es uel ab e: uel in am quando uenit ab am ut o Aenea Anchise rhetorice Habraam.

Quinta regula.

Ablatiuus singularis in a desinit uel in e quãdo fit ab es uel ab e ut a poeta Anchise rhetorice.

Sexta regula.

Gtũs pluralis in arum desinit: & plerunq; p cõ cisionem in um ut troiugenarum & troiugenũ.

Septima regula.

Dtũs & ablatiuus pluralis in is desinũt. Foemĩa tñ pauca transfigurata ex masculinis nõ habẽti bus neutra quę p sexum discernuntur faciũt da

tiuũ et abltm̃ ĩ bus: ut natabus filiab9 libertab9 asinabus. his adduntur animabus ambabus. & duabus. Octaua regula.

Accusatiuus pluralis semper terminatur in as.

De Modo examinandi.

p Oeta quę pars est? Nomen ē: Quid ē nomen? Est pars oroĩs cũ casu corpus aut rē ꝓprie cõmuniterue significãs. Poeta ē pars declinabilis aut indeclĩabilis? Declinabilis. Quot sunt partes oronis declinabiles? Quattuor. nom̃ v̄bũ: participiũ: & ꝓnomē. Quot sũt partes oronis indeclinabiles? Quattuor: Prepositõ: ad v̄biuꝫ: ĩteriectõ & cõiũctio. Qr̃ dicit nom̃? q̄si notamen: ꝙ hoc notem9 unius cuiusqꝫ substãtie q̄litatē: ul' a gręco qȯ ē onoma. Noĩ quot accidũt? Quinqꝫ: Species: gen9: numerus: figura: & cas9 Cuius spetiei? deriuatĩe: unde deriuat'? a poesis. Quot sunt species noĩuꝫ? Due primitiua ut Iul9 & mons. Deriuatiua ut Iulius & mõtanus. Quale nomen ē? substãtiuũ. quare? qa prepoĩtur ei unuꝫ articulare tm̃ ut hic poeta. Quotuplex ē nomen? duplex: Substãtiuuꝫ et adiectiuũ. substãtiuuꝫ cui p̄ponitur unũ articulare tm̃ ut hic liber uel duo ad plus ut hic et hec hõ. Et adiectiuum qȯ uariatur p tres div̄sas uoces ut ꝓbus ꝓba ꝓbum uel tres articulos ut hic et hec & hoc foelix. Quale nomen substãtiuuꝫ ē poeta? Appellatiuuꝫ. Quotuplex est nomen substãtiuũ? Duplex.

Q̄ō: ꝓpriuꝫ qō uni ſoli cōuenit ut pirrhus & pe
nelope. Et appellatiuū qō eſt cōmune multoruꝫ
ut homo leo. Cuius ſpetiei taꝫ primitiō q̄ deriua
tiuoruꝫ eſt poeta: Corporalis qa corpuſ ſignifi-
cat. Quot ſunt ſpecies tam primitiuorum quaꝫ
deriuatiuoꝝ nominum: Vigintiquinque: Cor-
porale: incorporale: omonymum. ſynonymum
ꝓpriū: appellatiuū: ſubſtātiuū: adiectiuū: ad ali-
qd dictū: q̄ſi adaliqd dictū. gentile patriū: inter
rogatiuum: infinitum: relatiuum: collectiuum:
diuiduum: fictum: generale: ſpeciale: ordinale:
numerale: abſolutum: temporale: locale. Cuius
ſpetiei deriuatiuoꝝ proprie: Denominatiuę: qa
a nomine deriuatur quod eſt poeſis. Quot ſunt
ſpecies deriuatiuorum nominum proprie: No-
uem: Patronymicum: poſſeſſiuum: comparati-
uum: ſuperlatiuum: diminutiuum: denominati-
uum: uerbale: participale: aduerbiale. Cuius ge
neris poeta: Maſculini: quia preponitur ei unuꝫ
articulare pronomen hic. Quot ſunt genera no
minum: Septem: maſculinum cui pręponitur
hic ut hic pyrrhus: femininum cui pręponitur
hęc ut hęc penelope: neutrum cui praeponitur
hoc ut hoc animal. Coōmune cui hic& hęc p̄po
nūtur ut hic & hęc hō: om̄e cui tria articularia
ꝓnoīa pręponūtur: ut hic & hęc & hoc foelix.
Promiſcuum quod ſub una uoce & uno articlō

denotat aīalia utri9q3 sexus: ut hic passer: hęc a
qla. Incertū qd nulla ratiōe cogente sola aucto
ritas: ueteꝶ sub diṽso gñe ꝓtulit: ut hic uel hęc
silex finis talpa & reliqua. Poeta ꝑ quam regulā
est gñis masculini:' Per decimā de gñerib9: qua
notatur ꝙ oīa noīa gręca quę in as uel in is lon
gā ɔ̃sinunt: & similiter ī a apō eos desinētia neu
tra: & quecūq3 termīatiōe3 suaꝫ seruāt genus su
um apud nos seruant: ut hic boreas crater titā
Sosia poeta & reliqua. Prima declinatio ꝑ quot
genera declinat:' Tria: masculinū foemininum
& cōmune. Cuius numeri poeta:' Singularis qa
singulariter ꝓfertur. Quid est numerus:' est dic
tionis forma que discretionē q̃titatis facere po
test. Quot sunt numeri nominū:' duo singularis
ut homo: pluralis ut homines. Cuius figure poe
ta:' simplicis. Qr̃ qa simpl'r ꝓfert. Quot sūt figu
re noīuꝫ:' Tres: simplex ut animus: cōposita ut
magnanimus: decomposita ut magnanimitas.
Quot modis noīa cōponuntur:' Quattuor exdu
obus integris ut suburbanus: ex duobus corrup
tis ut efficax municeps. Ex integro & corrupto:
ut ineptus insulsus: Ex corrupto & ītegro ut nu
gigerulus. aliqñ ex pluribus ut inexpugnabilis ī
ꝑterritus. Capsis qūo cōponitur:' ex pluribus cor
ruptis cape si uis. Poeta cuius casus:' nomīatiui:
uocatiui: & ablatiui singularis. Quare:' qa in tali

bus casibus declinãdo reperitur. Poetę cuius ca sus? gtĩ & dtĩ singularis: nominatiui & uocatiui pluralis. In hoc loco poeta currit. Poeta cui9 ca sus? Ntĩ qa est suppositũ huius uerbi currit: qȯ reqrit ante se ntm̃. Quid ē casus? est motus cau salium dictionuꝫ: q maxīe fit in fine. Vnde di- cit̃ casus? a cadendo ꝗ quasi a recto cadere ui- deatur. Vnde rectus improprie dicitur casus. Quot sunt casus noĩuꝫ? Sex. ntũs: gtũs: dtũs: ac cusatiuus: utũs: & ablatiuus. Qua littera termĩa tur poeta? A uocali. Quot sunt terminales litte rę noĩum qbus latini utũtur? Quatuordeciꝫ Vo cales qnqꝫ. a e i o u. Semiuocales: sex. l m n r s x Mutę tres c d t. Quot sunt declinationes noĩuꝫ qnqꝫ: Prima cuius gtũs singularis in ę diphthõ gon uel in es lõgã desinit: ut poeta poetę: rheto- rice rhetorices: Secũda cuius gtũs: & reliqua ut supra. Poeta cui9 declinatiõis? primę qa eius ge ĩtũs singularis ĩ ae diphtõgõ desinit. ntũs singu laris primę decliationis quot teriatões habet? quattuor a e as es: & unam hebream. ut poeta rhetorice Aeneas ãchises. Habraã. Poeta qũo facit in gtõ? Facit in gtõ & dtõ singulari. & ntõ & uocatiuo plurali poetę. Per quam regulam? p secundam primę declinationis qua dicitur quȯ genitiuus & datiuus singularis. & noĩatiuus & uocatũs pluralis in ae diphthõgon desinũt sẽp.

exceptis gtīs singularibus eoꝝ quę terminãt in e longũ: qui gtī terminãt in es. Poeta qũo facit in actõ singulari: Poetã: p quã regulaȝ: p tertiaȝ prīe declīatioīs: qua notatur ꝙ accusatũs singularis ī am uel ī an ul' ī en terminatur: ut poetaȝ Aeneã Anchisen. Quomodo facit in utõ singulari: facit in uocatiuo & abltõ singulari poeta: p quam regulam per quartã & quintam prīę declinationis: quibus notatur ꝙ utũs & ablatiuus singularis in a terminãt uel in e quando ueniũt ab es uel ab e: ut o Aenea anchise rhetorice: ab Aenea anchise rhetorice. Qũo facit ī genitiuo plurali: Poetaꝝ: p quam regulam: Per sextam prīe declīationis: qua notat ꝙ gtũs pluralis in a ruȝ desinit et plerunqȝ p concisionem in um: ut troiugenaꝝ & troiugenum. Quomodo facit in datiuo plurali: Facit ī datiuo et ablatiuo plurali poetis: per quam regulam: per septimam primę declinationis. Qua notat quod datiuus et ablatiuus pluralis in is desinunt. Foeminina tamen pauca et reliqua. Poeta quomodo facit in accusatiuo plurali: Poetas: per quam regulã: Per octauã prīe declīationis: qua notatur ꝙ actũs pluralis semper terminatur ī as. Poeta qũo ꝺclīat:

¶ Nomīatiuo hic poeta gtõ huius poetę dtõ huic poetę actõ hunc poetã utõ o poeta ablatīo ab hoc poeta. Et pluraliter ntõ hi poete gtõ horum

poetarum dtō his poetis accuſatiuo hos poetas uocatiuo o poete ablatiuo ab his poetis.

¶ Nominatiuo hęc muſa genitiuo huius muſę dtō huic muſę actō hanc muſam utō o muſa ablatiuo ab hac muſa. Et pluraliter ntō hę muſę genitiuo harum muſarum dtō his muſis accuſatiuo has muſas uocatiuo o muſę ablatō ab his muſis. ¶ Nominatiuo hic et hęc aduena gtīo huius aduenę datīo huic aduenę accuſatiuo hunc et hanc aduenam uocatiuo o aduena ablatiuo ab hoc et ab hac aduena. Et pluraliter nominatiuo hi et hę aduenę genitiuo horum et harꝝ aduenarum datiuo his aduenis accuſatiuo hoſ et has aduenas uocatiuo o aduenę ablatiuo ab his aduenis.

De ſecunda declinatione.

Prima Regula.

¶ Nominatiuus ſecundę decliatiōis quot terminationes habet? Sex: er ir ur us uꝫ eus: ut caper Alexander hiber hiſpanus fluuius qui etiā iberus dicitur: quod ſolum produxit er in hac declinatione: et ab eo compoſitū celtiber. Nā ꝓgēte quę eſt iuxta armenios iber iberis dicit̃ ī ir et in ur latinoꝝ tantuꝫ maſculinorum: ut uir et ſatur: in uſ ut platanus: in um neutrorū et figurate foemininoꝝ. ut regnuꝫ Gliceriuꝫ. in eus grę ca tm̄ et maſculina ut Theſeus et Tydeus.

Secunda declinatio ꝑ quot genera declinatur.

Tria Masculinum foemininum & neutrum.

Secunda regula

Genitiuus singularis in i desinit. Et in ir uel in ur uel in eus desinētia una semper sillaba uīcūt in gtō. in us uero & in um pares habēt sillabas.

Tertia regula.

Dtūs & ablatiuus secundę declinationis fiunt a gtō i mutata ī o ut huius luciferi huic & ab hoc lucifero hui9 Tiphoei huic & ab hoc Tiphoeo

Quarta regula.

Actūs singularis secūdę decliatioīs desinit ī uꝫ ut Priamū Theseū. gręca vo ī eus desinūt ēt in a. cętera uero in on terinantur. ut Thesea Priamon.

Quinta regula.

Vocatiuus singularis primę declinationis quando in er uel in m desinit ntūs similis ei est. ī ei9 uero desinentibus ꝓpriis gręcus est uocatiuus q a nominatiuo fit ablata s. ut o Theseu. in us desinentia mutata us in e faciunt utūm. Si tamen ante us i sit in propriis. abiectis us facimus utūꝫ ut Virgilius o uirgili. Dicimus etiam fili pro filie. Dicunt etiam christiani deus agnus uulgus pelagus populus fluuius in uocatiuo.

Sexta regula.

Pluralis nominatiuus & utūs taꝫ masculinus q̄ foemininus secūdę declinationis similis est gtō singulari. Neutri uero generis ntūs accusatiuus

& uocatiu9 plurales finiūt ī a. in oībus eniȝ neu
tris tres casus sunt similes ntūs: actūs: & uotūs.
& in plurali numero semp desinūt in a nisi sint
grǫca: ut tempe cepe. ¶ Septima regula. vii
Genitiuus pluralis secundǫ declinationis fit ī oī
gñe addita rū ablatio singulari. ut magistro ma
gistroꝶ multa tñ p sincopen dicūtur. ut deū sep
tenū senuȝ tricenuȝ nūmum sestertiū modium
libeꝶ fabꝶ elemtū iugeꝶ. Octaua regula.
Datiuus & abltūs pluralis secundǫ decliationis
fiunt ab ablatiuo singulari mutata o in is longā.
¶ Nona regula.
Accusatiuus pluralis secundǫ declinationis taȝ
masculin9 quam foemininus fit addita s ablati
uo singulari. ¶ Decima regula.
Noīa quǫ scōȝ modū ꝓnoīs declinātur sūt octo
unus totus solus alius ullus uter alter & qs uł q
cū suis cōpositis. que ēt scōȝ mobiliū noīum re
gulā ueteres declinabāt prǫter qs: neuter tamē
neutra neutꝶ cū utroq3 modo sicut simplex suū
dicereť apud iuniores secūduȝ mobilia noīa de
clinatur hoꝶ feīa sunt una tota sola alia ulla al
tera utra quǫ. neutra unū totu3 solum aliud ullū
alteꝶ utꝶ qd uel qđ. quoꝶ gtī unius totius soli9
alius ullius utrius. & corripiūt & ꝓducūt penul
timā. alterius semp corripit ¶ Noīatiuo hic ma
gister gtō hui9 magistri dtō huic magistro actō

hũc magistrꝝ utõ o magister Abltõ ab hoc ma-
gistro. Et plr̃ ntõ hi magistri gtõ hoꝝ magistro
ruȝ datiuo hiſ magistris actõ hos magistros utõ
o magistri ablatiuo ab his magistris.
Noĩatiuo hęc pinuſ gtõ hui9 pini dtõ huic pino
actõ hãc pinũ utõ o pine abltõ ab hac pino. Et
plr̃ ntõ he pini gtõ haꝝ pinoꝝ dtõ his pinis ac-
cuſatiuo has pinos uocatiuo o pini ablatiuo ab
hiſ pinis. ¶ Ntõ hoc templũ gtõ huius tẽpli dtõ
huic tẽplo actõ hoc tẽplum utõ o templũ abltĩo
ab hoc tẽplo. Et plr̃ ntõ hęc templa gtõ hoꝝ tẽ
ploꝝ dtõ hiſ tẽpliſ actõ hec tẽpla utõ o tẽpla ab
latiuo ah hiſ templis. ¶ Nominatiuo ullus ulla
ullum genitiuo ulliuſ dtõ ulli actõ ullum ullaȝ ul
lum ablatiuo ab ullo ulla ullo. Et plr̃ ntõ ulli ulle
ulla gtõ ulloꝝ ullaꝝ ulloꝝ dtõ ullis actõ ullos ul
laſ ulla ablatiuo ab ullis. De Tertia declinati
one. Tertia declĩatio p quot gña declĩat? p oĩa

Prima regula.

Quot sũt terĩationes nominũ tertie ꝺclĩatiõis?
Quinquagintaquattuor. Quae? in a : ut poema
in e ut monile : in o ut leo : in ac ut lac : in ec ut a
lec : in id hebrea & barbara ut dauid : in al ut ſal
ĩ el ut mel : ĩ il ut pugil : ĩ ol ut ſol : ĩ ul ut cõſul : ĩ ã
ut titã : ĩ en ut ſplẽ : ĩ in ut phorcin : in on ut ſidõ
in ar ut par : in er ut pater : in ir ut gladir : ĩ or ut
amor : in ur ut turtur : in aſ ut pallaſ : in eſ ut co-

mes:in is ut collis:in os ut compos: in us ut lepus in abs ut trabs:in ebs ut celebs:in ibs ut calibs:in obs ut scrobs:in urbs ut urbs:in uls ut puls: ĩ ems ut iems:in ans ut dodrans:in ens ut dens: in ins ut tirins:in ons ut mons:in us ut arnus:in aps ut daps:in eps ut manceps:in ips ut cinips:in ops ut ops mater deorum:in irps ut stirps:in ax ut fax: in ex ut fex:in ix ut phenix:in ox ut uelox:ĩ ux ut crux:in ex ut prȩx:in aus ut laus:ĩ ut ut caput in alx ut calx:ĩ anx ut lanx:in arx ut arx: ĩ unx ut coniunx.

Secunda regula

Geñtiuus singularis tertie declinationis ĩ is correptã desinit:excipit uis huius uis quod ꝓducit.

Tertia regula.

Dtũs singularis tertie declinationis fit a genitiuo abiectas. Quarta regula.

Accusatiuus singularis tertie declinationis fit a gtõ singulari is mutata in em:in is tamen terminata ꝓpria uł grȩca similẽ habẽtia nomĩatiuuꝫ gtõ in um terminãt accusatiuũ:ut tibrim arariꝫ neapolim:prȩterea latina hec ĩueniũtur turrim tiburim burim securim puppim sitim restim uiꝫ peluim tussim maguderim:puppem etiã & securem & turrem & restem inuenies:In grȩcis uero tam in hec q̃ ĩ aliis declinationibus grȩca terminatio in a inuenitur: ut peana titana.

Quinta regula.

Vocatũs singularis tertie dclinatioĩs similis est ntõ singulari. nisi sit utũs grecus qui sit a nominatiõ ablata s uel agtõ ablata tis. ut thebai chal cha palla Xenophon.

Sexta regula.

In e correptã neutra nisi sint ppria similẽ hñt ablatiuũ singularẽ dtõ singulari. ut ab hoc mari natali monili. excipitur ab hoc gausape qd uete res. & hic gausapes & hec gausapa & hoc gausape & gausapiũ dixerint. similiter ĩ ar neutra & in al penultiã ĩ obliquis pducentia & in er & in his adiectia si faciũt in e neutra. & que in im tm̃ terminãt accusatiuũ & in is uel in er nomina mẽsiũ. in i pducta faciũt abltm̃ singularẽ ut tribunali lupanari celeri utili tibri aprili septẽbri. excipitur ab hoc farre. Oĩa uero que in m uel in em faciunt acctũ. et que oĩs gñis sunt. et que uel in uis uel in ctis ul' in ptis ul' in mnis uel in gnis ul' in guis exeunt. et oĩa fere que duas ãte is consonãtes in eadẽ hñt sillaba cõparatĩa et similiter oĩa in ix foemĩa uerbalia et circũflexa que apud ueteres in tis desinebant tã in e q̃ in i faciũt abltm̃. ut secure ul' securi uigile uel uigili uetere uel ueteri pare uel pari inope uel inopi ancipite uel ancipiti naue uel naui uecte uel uecti nepte uel nepti amne uel amni igne uel igni angue uel augui poste uel posti minore uel

minori uictrice uł uictrici arpinate uel arpinati
Hospes & sospes cũ sit oĩs gñis hospite & sospi
te faciũt. nec sunt cõtra regulã cũ habeãt foemi
ninũ in a. Excipitur uestis testis pestis & pauper
deneger uber: que ꝑ e solã faciũt abltm̃. Memo
ri uel memore dicitur qm̃ ntũs memoris & hoc
memore dictũ est ut cõcorde uł concordi inue
nitur enim cõcordis & hoc cõcorde sicut am̃tis
& hoc amente. Oĩa noĩa tertię declinatiõis prę
ter supradicta in e faciunt abltm̃ ut patre classe
Auctoritas tñ & in i qñq; ꝓfertur: ut ṽgilius ad
uectũ Aeneam classi. Septima regula.
Ntũs pluralis tertię declinatiõis ĩ masculinis
foeminĩs & coĩbus fit a gtõ singulari mutata is
in es ut matres felices. Excipiũtur sardis trallis
alpis sirtis: quę is ꝓductã hñt ꝑ gręca diphthon
go. Neutra uero si abltũs in i solaʒ uel ĩ e desinit
pręter comparatiua correpta i & addita a. Si ue
ro in e solã similiter comparatiua mutata e in a
faciunt ntm̃ pluralẽ ut monilia paria felicia tẽ-
pora maiora. excipiũtur uetera ludicra pluria uł
plura amplustria uel amplustra. Octaua regła
Gtũs pluralis tertię decliationis cũ in i soluʒ uł
in e & in i desinit abltũs in ium facit ut sedile se
dilium felice uel felici feliciuʒ. cõparatiua uero
in um faciunt ut a maiore uel maiori maioꝝ a
minore uel minori minoꝝ. in e uero solam faci

entia abltm̄ si ntũs in duas terĩnet cõsonãtes ĩ
iuꝫ faciũt. ut fõte fõtiuꝫ fronte frõtiũ exceptis ĩ
ms uel ĩ eps si non sint a capite cõposita quę in
um faciũt. ut hiems hiemũ municeps municipũ
a capite cõposita ĩ um terminãt gtm̄: ut triceps
tricipitũ. Quę uero gtm̄ parẽ hñt ntõ ĩ iuꝫ faciũt
ut collis colliuꝫ cedes cediuꝫ. excipitur iuuenuꝫ
canuꝫ panuꝫ. Vetus uigil memor suplex artifex
q̄uis in e & in i terminẽt abltm̄ nõ tamen in iuꝫ
sed in um faciũt gtm̄. Pluralia in es que carent
singularibus gtm̄ in iuꝫ faciũt: ut uires uiriuꝫ pe
nates penatiũ. Similr̃ in is longũ desinentia: ut
lis litium samnis samnitiũ: nox etiã noctium fa
cit. Cętera oĩa desinũt in um ut poema poema
tuꝫ. excipitur bouꝫ a boue ꝓ bouiũ. In es termi
nata pares habẽtia sillabas cũ gtõ & in has fre
quẽtius p sincopen dicuntur ut uatũ ꝓbitatũ: nã
supplicum artificum iudicum differentię causa
dicta sunt. Nona regula

Datiuus & ablatiuus pluralis tertię declinatiõis
nascitur a genitiuo singulari interiecta bu: ut fe
licibus hominibus penatibus. excipitur bobus.
Frequẽter tamen gręca neutra in a in is longaꝫ
terminant datiuos & ablatiuos: ut poematis pro
blematis. Decima Regula

Actũs & utũs plurales tertię decliatiois similes
sunt ntõ plurali: ut latrones matres sirtis alpis.

Oīa quę hn̄t similē ntō genitiuū3:& que in i so-
la3 terminānt abltm̄.et quę pluralia sunt in ns uł
in rs desinētia ple33q3 p is raro per es terminānt
accusatm̄ pluralē:ut oīs alacris penatis fōtis par
tis.In x uero desinētia triu3 gene33 raro per is.
Plures & lites tam per es quam per is.

¶Ntō hic pater genitiuo huius patris dtō huic
patri actō hūc patrē utō o pater abltō abhoc pa
tre.Et plr̄ ntō hi patres genitiuo horum patru3
datiuo his patribus accusatiuo hos patres uoca
tiuo o patres ablatiuo ab his patribus.

¶Nominatiuo hęc uirtus gtō huius uirtutis da
tiuo huic uirtuti accusatiuo hanc uirtutem utō
o uirtus abltō abhac uirtute.Et plr̄ ntō hę uirtu
tes gtō ha33 uirtutu3 dtō his uirtutib9 actō has
uirtutes utō o uirtutes abltō ab his uirtutibus.

¶Ntō hoc opus gtō huius operis datiuo huic o
peri accusatiuo hoc opus utō o opus ablatiuo ab
hoc opere.Et pluraliter ntō hęc opera genitiuo
ho33 ope33 datiuo his operibus accusatiuo hęc o
opera uocatiuo o opera ablatiuo ab his operib9

¶Ntō hic & hęc hō gtō hui9 hoīs dtō huic ho
mini actō hūc & hanc hoīe3 uocatiuo o homo
abltō ab hoc & ab hac hoīe.Et plr̄ nominatiuo
hi & hę hoīes genitiuo ho33 & ha33 hominum
datiuo his hoībus accusatiuo hos & has homi
nes uocatiuo o homines ablatiuo ab his hoīb9

¶ Ntō hic et hęc oīs & hoc om̄e Gtō huius oīs dtō huic omni actō hūc & hāc om̄ez & hoc ōe utō o oīs & o om̄e abltō ab hoc & ab hac & ab hoc omni. Et plr̄ ntō hi & hę om̄s & hęc oīa genitiuo hoꝝ & haꝝ & hoꝝ oīuz datiuo his oīb9 actō hos & has om̄s & hęc omnia Vtō o om̄s & o omnia ablatiuo ab his oībus. ¶ Ntō hic & hęc pulcrior & hoc pulcrius genitiuo huius pulcrioris datiuo huic pulcriori actō hunc et hanc pulcriorem & hoc pulcrius uocatiuo o pulcrior & o pulcrius ablatīo ab hoc & ab hac& ab hoc pulcriore uel pulcriori. Et plr̄ ntō hi & hę pulcriores & hęc pulcriora gtō hoꝝ & haꝝ & horuz pulcrioꝝ datiuo his pulcrioribus accuſatīo hos & has pulcriores et hęc pulcriora Vtō o pulcriores et o pulcriora Ablatiuo ab his pulcrioribus ¶ Ntō hic et hęc et hoc felix gtō huius felicis datiuo huic felici actō hūc et hāc felicez et hoc felix uocatiuo o felix ablatiuo ab hoc et ab hac et ab hoc felice uel felici. Et plr̄ ntō hi et hę felices et hęc felicia genitiuo hoꝝ et haꝝ et horuz felicium datiuo his felicibus Accuſatiuo hos et has feliceſ et hęc felicia uocatiuo o feliceſ et o felicia ablatiuo ab his felicibus.

De quarta declinatione.

Quarta declinatio p quot gn̄a declinatur? tria. Maſculinū: foemininū: et neutꝝ. Prima regula

Quot teriatiões hẽt ntũs quarte declinatiõis ?
duas in us correptã masculinoꝝ & femininoꝝ:
in u ꝓductã neutroꝝ: que ẽt ĩdeclinabilia sunt
ĩ singulari numero. Secunda Regula.
Genitiuus singularis quarte declinationis fit a
nominatiuo producta us. Tertia Regula.
Datiuus singularis quarte declinatiõis fit a gtõ
abiecta s & addita i penultĩa correpta ut currui

Quarta regula.

Accusatiuus singularis quarte declinatiõis fit a
nominatiuo mutata s in m ut senatus senatum.

Quinta regula.

Vocatiuus similis est nominatiuo: ut o senatus.

Sexta regula.

Ablatiuus fit a datiuo remota i ut a senatu.

Septima regula.

Ntũs actũs & utũs plurales quarte declinatioĩs
similes sunt genitiuo singulari ut senatus.

Octaua regula.

Genitiuus pluralis quartę declinationis fit antõ
singulari abiecta s & addita um ut currum.

Nona regula.

Datiuus & ablatiuus plurales quarte declĩatiõis
fiunt a ntõ singulari mutata u in i & interposita
bu: ut manibus senatibus. Excipiũtur differẽtię
causa artubus arcubus partubus portubus uero
tribubus lacubus ficubus arcubus quercub9 spe

cub9 nulla cogēte causa differētię. Deci3a regl'a
Neutra quartę decl'iatiōis correpta u ntī singl'a
ris & assūpta a faciūt ntm̄ actm̄ & utm̄ plurales
in reliquis casibus sequūť decl'iationē masculīo
rū & foemininoꝝ ut supra. ¶ Ntō hic uisus gtō
huius uisus dtō huic uisui actō hūc uisum utō o
uisus abltō ab hoc uisu. Et pl'r ntō hi uisus getīo
hoꝝ uisuū dtō his uisibus actō hos uisus utō o
uisus abltō ab his uisib9. ¶ Ntō hęc manus gtō
huius manus dtō huic manui Actō hāc manu3
utō o manus abltō ab hac manu. Et pl'r ntō hę
manus gtō haꝝ manuu3 dtō his manibus actō
has manus utō o manus abltō ab his manibus.
¶ Ntō hoc cornu gtō huius cornu dtō huic cor
nu actō hoc cornu utō o cornu abltō abhoc cor
nu. Et pl'r ntō hęc cornua gtō hoꝝ cornuū dtō
his corībus actō hęc cornua utō o cornua abltō
ab his cornibus. De quinta declinatione.

q Vinta decl'iatio p quot gn̄a decl'iať? p u
nu3 maxīe foemininū. Prima Regula.
Quinta declinatio quot terminationes habet?
unam in es productam. Secunda Regula.
Gtūs & dtūs qntę decl'iatiōis fiūt a ntō singula
ri abiecta s & assūpta i ut fides fidei acies aciei.
Actūs singularis qntę decl'iati ¶ Tertia regula.
ōis fit a noīatiuo mutata s in m ut hāc re3: die3
Vtūs singularis et ntūs & actūs ¶ Quarta regl'a

punum maxime
f
fiunt

et utũs plurales qntę declinationis similes sunt nominatiuo singulari. Quinta regula.
Ablatiuus singularis qntę declinationis fit a nominatiuo singulari abiecta s Sexta regula.
Genitiuus pluralis qntę decliationis fit a nominatiuo singulari addita s. Septima regula
Dtũs& abltũs plurales fiũt addita bus abltõ singulari ut diebus. ¶ Ntõ hęc res gtõ hui9 rei dtõ huic rei actõ hanc rem uocatiuo o res abltõ ab hac re. Et pluraliter nominatiuo hę res geĩtiuo harum rerum datiuo his rebus accusatiuo has res uocatiuo o res abltõ abhis reb9. ¶ Nominatiuo hic uel hęc dies genitiuo huius diei datiuo huic diei accusatiuo hunc uel hanc diem uocatiuo o dies ablatĩo ab hoc uel ab hac die. Et pluraliter nominatiuo hi uel hę dies genitiuo horum dierum datiuo his diebus Accusatiuo hos dies uocatiuo o dies ablatiuo ab his diebus:
¶ Ntõ hęc spes gtõ hui9 spei dtõ huic spei actõ hác speꝫ uocatiuo o spes ablatiuo ab hac spe. Et pluraliter nominatĩo hę spes accusatĩo has spes uocatiuo o spes Reliquis caret. Qũo declinãtur adiectiua quę uariãtur per tres uoces. ¶ Nominatiuo bon9 bona bonũ genitiuo boni bone boni datiuo bono bone bono accusatiuo bonuꝫ bonam bonum Vtõ o bone bona bonuꝫ ablatiuo a bono bona bono. Et plr̃ noiatĩo boi bone bo

na: gtõ bonoꝝ bonaꝝ bonoꝝ datiuo boĩs actõ bonos bonas bona utõ o boni bone bona abltõ a bonis. ¶ Plr̃ ntõ hi duo hę duę & hęc duo gtõ duoꝝ duaꝝ duoꝝ dtõ duobus duabus duobus: actõ duos duas duo utõ o duo duę duo abltõ duo bus duabus duobus. ¶ Plr̃ ntõ ambo ambę ãbo gtõ ãboꝝ ambaꝝ amboꝝ dtõ ãbobus ambabus ambobus actõ ambos ãbas ambo utõ o ãbo ãbę ambo abltõ ambobus ãbabus ãbobus. De ṽbo

u Erbũ qđ ẽ: ẽ ps oroĩs decliabil' cũ modis & tporib9 sine casu agẽdi ul' patiẽdi signi ficatiua. Vnde dicitur uerbum: a ṽberatu aeris ꝙ proferendo aer uerberatur. Licet eni3 hoc ac cidat oĩbus partibus orationis: tamen pręcipue in hac dictione quasi ꝓprium eius accipitur: qa hac frequentius utimur in omni oratione.

Verbo quot accidũt: octo genus: tẽpus: modus: species: figura: coniugatio: persona: & numer9

Quot sunt genera uerboꝝ: Quinq3 actiuu3: pas siuum: neutrum commune: & deponens.

Quod est uerbum actiuum: Quod in o desinẽs facit ex se passiuũ in or. Qđ ẽ ṽbum passiuum: Quod in or desinens descendit ab actiuo.

Quod est uerbum neutrum: Quod in o desinẽs non facit ex se passiuum. Quod est uerbum cõmune: qđ ĩ or desinens non descendit ab ac tiuo & retinet utranque significationem.

Quod est uerbuȝ deponens? quod in or desinēs non descendit ab actiuo & retinet unam significationem. Quot sunt tempora uerboruȝ? Quī que Presens: preteritum imperfectum: preteritum perfectum: preteritum plusquamperfectuȝ: & futurum. ¶ Amo cuius temporis? Presentis: quia presentem habet significationem. Amabam cuius temporis? Preteriti imperfecti: quia significat quod coepit geri & nō dum est perfectum. Amaui cuius temporis? preteriti perfecti quia res perfecta monstratur. Amaueram cuius temporis? preteriti plusquamperfecti. Quia res pridem perfecta ostenditur. Amabo cuius temporis? futuri: quia res futura monstratur.

De Modis Verborum.

q Vid est modus? Est inclinatio animi declinationem uerbi significans. Quot sunt modi uerborum? Quinq3: Indicatiuus: imperatiuus: optatiuus: subiunctiuus: & infinitiuus.

Quid est modus indicatiuus? Quo indicamus quid agitur. Quid est modus imperatiuus? quo ut fiat aliquid imperamus. Quid est modus optatiuus? Qui eget aduerbio optandi ut perfectū significet sensum. Quis est modus subiūctiuus? Qui non soluȝ eget adv̄bio uel coniūctiōe: uerum etiam altero uerbo ut perfectuȝ significet sensum. Quis est modus infinitiuus? Qui ca-

ret numeris et personis& eget aliquo aliorum mo
dorum ut perfectum significet sensum. Quid ĩte-
rest inter ĩfinitiuũ & ĩpersonale? Quod infinit9
altero uerbo finito omnino eget. Impsonale ue
ro pfcm̃ actũ significat p om̃s modos. Indicati-
uus quot tp̃a hẽt? quinq3 Presens: preteritũ ĩpfe
ctu3: preteritũ pfcm̃: preteritũ plusquã pfcm̃: &
futurum. Imperatiuus quot tp̃a hẽt? duo: presens:
& futurum. Optatiuus quot tẽpora hẽt? Quĩq3: du
o coniũcta uidelicet: presens: & preteritũ ĩpfcm̃
preteritũ pfcm̃: et plusquã pfcm̃: & futurum per se
Subiunctiuus quot tp̃a habet? Quinq3 per se si-
cut indicatiuus. Infinitiuus quot tp̃a hẽt? Quin
q3: duo coniuncta: et unu3 per se sicut optatiuus
Quam uim hẽt infinitiuus? Habet uim noĩs rei
ipsi9. unde nom̃ uerbi dictũ est: ut si dica3 bonũ
est legere. i. bona est lectio. Gerundia infiniti ui
ce fũgũtur qd̃ solet apud grecos articulis iungi:
& in actiuis ac ĩ cõmunibus uerbis utrãq3 hẽt si
gnificationẽ: in neutris & deponẽtibus altera3.

De Speciebus uerborum.

q Vot sunt species uerborum? due: Primi-
tiua & deriuatiua: Primitiua est que pri-
mam positionem a natura accepit: ut ferueo:
Deriuatiua est que a primitiuis deriuatur: ut fer
uesco. Quot sunt species deriuatiuorum uer
borum? Quinque. Incoatiua: Meditatiua: Fre-

quentatiua: Desideratiua: & Diminutiua.
Quę sunt uerba incoatiua:' quę initium actus uel passionis primitiui significant & formantur sem per a secunda persona primitiui addita co prę ter hio quod facit hisco: et sua composita ut de isco fatisco: omnia incoatiua tertię sunt coniu gationis et neutra et carent prętentis & supinis
Quę sunt meditatiua:' quę desinunt in rio: & si gnificant meditationem cuꝫ primitiuo. Formã tur ab ultimo supino addita rio: ut esurio mictu rio: Omnia meditatiua sunt quarte coniugatio nis. & sunt neutra & carent prӕteritis et supinis
Frequentatiua sunt quę freq̃tius actus primitiui significant. ut agito. i. frequenter ago. Quomo do formantur frequentatiua:' si prӕteritũ primi tiui desinit in gi formãtur a secũda persona prę sentis abiecta s & addita to ut agito cogito legi to ꝗ & lectito dicitur: si non desinit in gi forma tur ab ultimo supino u mutata in o: a quoqꝫ in i breuẽ si sunt a prima cõiugatiõe: ut merso curso impito. Oĩa frequentatiua sunt coniugationis primę & seruant significationem primitiuorum
Quot sunt desideratiua:' desideratiua sunt quę significãt infinitiuũ primitiui cum cupio: ut uiso arcesso facesso. i. cupio uidere arcere facere.
Omnia desideratiua sunt tertię coniugationis.
Quę sunt diminutiua:' quę in lo desinunt: & di

minutionẽ significāt ut sorbeo sorbillo. Sunt ali ę quoq; deriuationes v̄boꝝ a noībus: ut a patre patro & patrisso: a gręco gręcor & gręcisso: a po eta poetor: ad v̄bis ut ab albo albico: a uello uel lico: ab ad v̄biis ut a perēdie pendino: adcras ꝓ castinor: a ꝑpositioībus ut ab intra intro: a supra uel sup supero superas. De figuris v̄boꝝ.

q Vot sunt figure v̄boꝝ: Tres simplex cō posita & decōposita. Cupio cuius figure: simplicis quia simpliciter ꝓfertur. Cōcupio cuiꝰ figure: Cōposite qa cōponitur ex con & cupio. Cōcupisco cuiꝰ figure: decōpositę: qa non per se cōponitur: sed a concupio cōposito v̄bo deriuatᷣ Quę sunt v̄ba composita quoruʒ simplicia non inueniuntur: Sunt hęc descendo percutio allici o compleo aspicio reperio suffragor appello de leo & defensor.

Notandum ꝙ principalem litteram quancunq; habuerit positio uerbi: ī suo loco seruamus per om̄eʒ declinationem: pręter ago egi: eo iui uel ii Cum quot partibus oroīs cōponitur uerbū: Cuʒ quattuor: Nomine: uerbo: aduerbio: & prępositi one: sicut participia: ut amplifico calefacio ma ledico produco. De Coniugatione.

q Vid ē cōiugatio: ē cōseqñs v̄boꝝ declīa tio quę uocalibus secundę ꝑsonę cōphēdi tur. Quot sunt coniugationes v̄boꝝ: Quattuor Prima est quę ī secunda ꝑsona pręsentis indica

tiui habet a ꝓductam ante ſuľ ante ris. ut amo amas et amor ris. Secũda que in ſecũda perſõa preſentis ĩdicatiui modi hẽt e ꝓductã ante ſ uľ ante ris ut doceo doces et doceor ris. Tertia q̃ in ſecunda perſona preſentis ĩdicatiui hẽt i correptã ante ſuel ante ris. ut lego legis et legor legeris. Quarta quę hẽt i ꝓductã ante ſuel añ ris ut audio audis et audior ris. Et oĩa ṽba quarte cõiugatiõis ĩ io deſinũt pręter q̃o et eo et ueneo et ſuis cõpoſitis.

De Perſonis uerborum.

P erſone uerboꝝ quot ſunt? Tres: prima ſecunda et tertia: ut lego legis legit. Que ẽ prima perſona? que de ſola uel cũ aliis loqtur ut dico dicim9. Que eſt ſecunda perſona? Ad quã uel ſola uel cum aliis prima loquitur: ut dicis dicitis. Que eſt tertia perſona? de qua extra ſe et illaꝫ poſita adquã dirigit ſermonẽ loqtur prima ut dicit dicũt. Notãdũ ꝙ prima perſona et ſecũda uerboꝝ ſolis ꝓ noĩbus iungi poſſunt exceptis uerbis ſubſtãtię uel uocãdi: ut Priſcianus ſuꝫ uel priſcianus uocor: tertia uero cunctis noĩbus iungitur. Quare impatiu9 caret prima perſona in ſingulari? Quia naturaliter nullus ſibi impat Infinita oĩa et impſonalia gerũdia et ſupina carẽt numeris et perſonis. Pluit tonat fulminat et ſimilia quare primis et ſecũdis perſonis carent? Quia ad homineſ non pertinet niſi figurate p a

postrophē iuppiter introducatur. De numeris

q Vot sunt numeri uerborꝫ: Duo: singularis & pluralis: singularis ut lego: pluralis ut legimus. Prima Regula

Docebaꝫ cuius tēporis: preteriti īperfecti qa qđ cępit geri nondū est perfectuꝫ. unde formatur: A secūda persona presentis īdicatiui: qa prima & secūda coniugatio abiecta s secūdę personae presentis īdicatiui: Tertia & quarta o positione mutata in e longā et addita bam faciunt pręteritū īpfectū: ut amabā docebā legebā audiebaꝫ dicimus tñ ibā ueniebā quibā. Secūda regula

Omne pręteritū pfectuꝫ in i desinit: et mutata i in e correptam et assumpta ram facit pręteritꝰ plusquamperfectuꝫ. Tertia Regula.

Futuꝝ indicatiui modi in prima et secūda coniugatione fit a secunda persona presentis indicatiui abiecta s et addita bo: ut doceo ces docebo. In tertia et quarta o positione mutata in aꝫ ut audiā: excipit eo queo et ueneo quartę coniugatiōis quę scđoꝫ primā et scđaꝫ coniugationem formant futurum. Quarta Regula.

Secūda psona singularis pręsentis īdicatiui modi fit a secūda psona pręsentis indicatiui abiecta s. In tertia tñ coniugatione abiecta s et i in e mutata. Tertia psona singularis īperatiui mōi fit o positione ubi mutata in pria cōiugatiōe in et in aliis ī at. Pria psona pluralis tā pręsentis q̄

futuri ĩpatiui fit a suo tertõ singulari abiecta t et addita mus. Secũda psona plural' fit a sua secũ da singularis addita te: sed in tertia ẽt e in i re ṽ titur. Tertia fit a sua tertia singulari n littera ã te t ĩterposita: secũda ul' tertia psona singularis futuri ĩpatiui fit a tertia singulari ĩdicatiui addi ta o: et pducta penultĩa prẹter q̃ ĩ tertia cõiuga tione. Secũda plural' futuri ĩpatiui fit a sua secũ da ul' tertia singl'ari addita t sillaba. Tertia plu ralis futuri fit a tertia prẹsentis pluralis ĩdicatiui addita o.

Quinta Regula.

Prĩa psona psentis pteriti ĩpfcĩ optatiui modĩ et pteriti ĩpfcĩ subiũctiui fiũt a secũda psona sin gulari ĩpatiui addita rẽ. ptm̃ pfcm̃ et plusq̃pfcũ3 optatiui: et ptm̃plusq̃pfcm̃ subiũctĩ format' a pri ma psona pteriti ĩdicatiui addita s et sem. Futu rũ optatiui et prẹsens subiũctiui formãtur ab ip sa positiõe ṽbi: o ĩ prima cõiugatiõe mutata ĩ e3 In cẹteris ĩ am. Ptm̃ pfcm̃ subiũctiui format' a p̃ terito pfcõ ĩdicatiui mutata i ĩ e correptã et ad dita rĩ. Futu℞ subiũctiui format' a ptõ pfcõ eius dem modi mutata rim ĩ ro.

Sexta Regula.

Infinitiuũ fit a prĩa psona ĩpatiui addita re: prẹ teritũ pfcm̃ et plusquãpfcm̃ infinitiui fit a pteri to pfecto indicatiui addita s et se. Futuro cu3 su pino in um et ire uel addita esse neutrali partici pio futuri: ut amatum ire uel amaturum esse.

Septima regula.
Imperſonalia in tur formantur a tertiis perſoniſ ſingularibus actiuis addita ur. ut amat amatur.

Octaua regula.
Amabar unde formatur? A prima pſona actiui pteriti ipfecti indicatiui. Quare? Quia oia actia que in o deſinunt addita r. Que uero i m mutata m i r faciunt paſſiua. Preteritu pfectu et que ab eo fiunt p participiu preteriti teporis ut ſum es eſt. Imperatiui ſecunda perſona preſentis ſingularis numeri fit a ſingulari actiua addita re: et eſt ſimilis actiuo infinitiuo preſentis et preteriti impfecti temporis: tertia addita ur. Prima pluralis a ſua actiua mutata ſ in r. Secunda pluralis imperatiui a ſecunda pſentis indicatiui actiui abiecta ſ et addita mini: et eſt ſimil' ſecude plurali preſentis indicatiui paſſiui. Tertia a tertia actiua ur. Prima plural' ipatiui futuri tporis fit a ſua actiua mutata ſ in r. Secunda futuri paſſiui impatiui fit a ſecunda ſui preſentis indicatiui mutata i in or. Infinitiuu paſſiui ab actiuo mutata e in i. que mutatio in tertia coniugatioe fit prius abiecta re.

Nona regula
Actiua in o deſinunt a ddita r. ſi uero in t addita ur. ſi i m uel in ſ in plurali numero ultima littera mutata in r. in ſingulari iterpoſita ri uel re et ſi ante ſ i breuis eſſet mutata in e faciunt co

similes passiuorum psonas. Decima Regula.

Quot sunt anomala vba.i.iequaliter decliata?

Quattuor: que: Fero edo uolo & sum: sed fero p sincopen scdam & tertiã psonã hẽt ut fers fert: i ceteris seqtur regulã tertie coiugatiois: ita tñ ut que nascũtur a cõcisis scdꝫ formatiois regulã cõcisa pferat. De pteritis pfcis prime coiugatiois.

Prima Regula.

a Mo quõ facit in preterito? Amaui p quaꝫ regulã? Quia prima coniugatiois vba a secũda psona presentis indicatiui abiecta s & addita ui faciũt ptm perfcm. Exciũpit sexdecĩ quorũ duodeciꝫ abiecta as & addita ui diuisas sillabas formãt preteritũꝫ. Domo domui: crepo crepui: frico fricui: seco secui: sono sonui: tono tonui: ueto uetui: plico plicui: cubo cubui: nexo nexui: mico micui: increpo increpui: preter hec sto facit steti: do dedi: iuuo iuui: lauo laui. 2a regla

Amico compositum dimico dimicaui facit.

Tertia regula.

Plico cũ nomine compositũ ĩ aui facit: ut duplicaui cuꝫ prepositione plerunqꝫ in ui ut implicui.

Quarta regula.

Neco necas cum fero peremptum significat: necaui necatum facit cum alia ui necui nectum.

Quinta Regula.

Do das cum monosillabis compositũ trãsit ĩter

d

tiā cōiugationē & semp̱ duplicat ptm̄:ut reddi/di credidi:circūdo a sillaba bo cōpositū prīe cō iugatioīs facit circūdedi. De p̄teritis p̱fectis prime coniugationis Prima regula.

f Erueo qūo facit preteritū: ferui:per quaꝫ regulā: quia in ueo uerba secundę coniu/gatioīs eo in i mutata & ꝓducta penultīa faci/unt preteritū ut moueo moui:faueo faui. Cōni/ueo tamen qđ & conniuo dicitur taꝫ conniui q̄ cōnixi facit.& ferueo cū per b dicitur ferbui fa cit preteritum. Secunda Regula.

Ardeo qūo facit preteritū: Arsi:p quā regulam: In deo desinētia ṽba secundę cōiugationis si lō ga uocalis uel ar antecedit deo in si cōuersa: si uero e uel i breues precedūt deo ꝓductis eisdē & eo mutata in i faciunt preteritū: ut suasi:risi: arsi:sedi:uidi.excipitur strideo qꝰ q̄uis ꝓducit i tamē stridi facit.Si uero prima sillaba ī deo ter minatoꝝ mutā aliq̄ uel m semiuocalē uel o cor reptas habuerīt:ī aliquā liq̄daꝫ desinentes quā deo sequatur:duplicata prima sillaba & eo in i conuersa & priori geminataꝝ sillabaꝝ extrema consonante subtracta faciunt preteritūperfectū ut pependi momordi spopondi:qđ s euphonię causa subtraxit. Si autē au diphthongꝰ ante de o fuerit p participium declinatur :ut ausus sum gauisus sum:inuenitur tñ ausim in subiūctiuo:a

lia uero oĩa ĩ deo mutata eo ĩ ui diuiſas ſillabas faciunt pręteritũ candui:ſtudui. Excipitur prandeo prandi & pranſus ſum. Tertia Regula.

Turgeo qũo facit pręteritum:'Turſi:ꝑ quã regula3:'In geo uerba i uel r antecedente geo ĩ ſi:naturaliter uero lõga uocali geo in xi:alia oĩa eo ĩ ui diuiſas ſillabas cõuerſa faciunt pręteritu3:ut indulſi:mulſi:terſi: Quidam differentię cauſa mulxi dixerunt:pręterea luxi:auxi:frix:egui: uigui:rigui. Quarta Regula.

Fleo qũo facit pręteritũ:'fleui:per quã regulam: In leo ṽba quę ante l aliã conſonantẽ habent ĩ eadem ſillaba:et ab oleo & leo cõpoſita o ĩ ui ſillabam:alia oĩa in leo eo in ui diuiſas ſillabas cõuerſa faciunt ptm̃.ut impleui:ſuppleui:exoleui:doleui:obſoleui.Oleo cum redoleo aboleo ta3 ĩ eui q̃ in ui diuiſas ſillabas faciũt pręteritũ:pręterea dolui:calui:excelleui. Quinta Regula.

Habeo ꝑ quam regulam habui facit:'Quia oĩa alia uerba ſecundę coniugationis quacunq3 cõſonãte ãtecedente.eo ĩ ui diuiſas ſillabas cõṽſa faciunt pręteritu3.ut emicui:rubui:docui:timui iacui.Licui a liqueo:liceo quoq3 licui facit.'Excipiunt iuſſi: ſorpſi uel ſorbui: mulſi:manſi:neui: heſi.luxi.polluxi.torſi qꝺ ſolũ in q̃o ſecũdę cõiugatioĩs ĩueĩtur ſi cõpoſita ei9 cõ torq̃o extorq̃o cõtorſi extorſi. De ꝑteritis tertię cõiugatioĩs

Prima regula.

i Acio qūo facit in preterito: Ieci. Dic regulā in cio desinētia uerba tertię cōiugatioīs a uel i antecedente mutāt eā in e pductā: et si a pcedit io in i longā: si uero in cio in xi conuersa faciunt preteritū ut feci abieci aspexi illexi pellexi allexi quę et allicui pellicui ueteres ptulerūt Excipitur elicui. Secunda regula.

Fodio & fugio quare in preterito faciunt fodi et fugi: qa in dio & in gio desinētia tertię cōiugationis uerba o in i longā cōvsa & pducta penultima faciunt preteritum. Tertia regula

Capio & cupio qūo faciūt in preterito: capio facit cepi: & cupio cupiui uł cupii: sicut rapio rapui sapio sapui: Coepio qđ non ē in usu cepi: pario peperi: pcutio & oīa a quatio in si faciūt preteritum: ut percussi. Quarta Regula.

Suo qūo facit preteritū: Sui p quā regulā. In uo diuisas sillabas desinētia tertię coniugationis vba o ī i cōuersa faciūt preteritū: ut spui dilui metui. Excipitur struxi fluxi. Nam ungo tingo lingo mingo stringo in xi faciūt ptm̄: ut coquo coxi: liquo liqui: sed hęc qñ u amictit uim littere regulā eorum sequūt quę ī go uel ī co desinūt. 5ª. regula.

Soluo qūo facit ī ptō: Solui: p quā regulā: In uo desinentia tertię coniugatiōs uerba u loco consonantis posita: si penultima in l desinit o in i: si

inuocalem natura lógã.uo in xi cóv̄sa faciũt prę
teritu₃ ut uolui uixi. Sexta regula

Scribo qũo facit ptm̃:'scripsi p quã regulá:'in bo desinẽtia v̄ba tertię cóiugatioĩs si nó antecedit lóga uocalis o in i:si antecedit bo in psi cóv̄sa faciũt ptm̃:ut bibi nuxi. Excipiũtur a cubo cóposita siue primę siue tertię sint cóiugatioĩs quę inui diuisas faciũt ptm̃:nupsi scribit p b ul' p p:p p q̃ qa nũq̃ b ante s in pricipio sillabę pót inueniri. Vinco qũo facit in ptó:'Vici:p(Septima reg'la

quã regulá:'In co desinẽtia v̄ba tertię cóiugationis si n pręcedit abiecta n & o in i cóv̄sa: s uero pręcedẽte co ĩ ui sillabã. Si aũt uocalis p̃cesserit natura lóga co in xi cóv̄sa faciũt ptm̃ : ut uinco uinci:linquo liqui:qeui:asciui:creui:paui: cósueui. Ite₃ dixi duxi. Excipitur cópesco cópescui:& depesco ōpescui:& gemĩata didici:poposci: parco peperci:& parsi. Ico penultima breui pręteritũ ici facit penultĩa lóga. Glisco caret p̃terito.

Octaua regula

Lędo quomodo facit pręteritum:'Lesi per quam regulá:'In do desinentia uerba tertię coniugationis longa uocali naturaliter pręcedẽte do in xi in cęteris uero o in i cóv̄sa. & si ante n u ul'i habuerint ea abiecta faciunt ptm̃:ut hesi.rasi: rosi uasi:lusi:claudo ul'cludo:clausi uel clusi:scandi fudi:scidi. Findo quoq₃ fidi licet qda₃ fisi puta-

nerīt. excipit̄ cedo cessi. diuido diuisi. strido stri
di. ab eo q̄ȯ ē scido ptm̄ nō īueītur. cudo cusi ul'
cudi & ea q̄ duplicāt prīcipalē sillabā cędo cęci
di. tēdo tetēdi. pēdo pepēdi. pedo pepedi. tundo
tutudi. Nona regula.
Mergo qūo facit ptm̄:' mersi p quā regulā:' in go
desinētia v̄ba tertię cōiugatioīs si go antecedit
r go ī si. aliter ī xi cōv̄sa faciūt ptm̄ ut mersi spar
si. tergo uel tergeo tersi. cinxi. iūxi. enxi. nec ob
stāt regule porrigo porrexi. pgo prexi. surgo sur
rexi. qm̄ a rego cōposita sunt & cōposita primiti
uo℞ decliātōnē sequūtur. sic ēt porrigo. corrigo
arrigo. in exi faciūt. excipiūtur fregi egi legi. co
go & dego ab ago p sincopen coegi & degi. ītel
ligo tñ q̄ȯ antiq interlego pferebāt. negligo &
diligo a lego cōposita in xi faciūt intellexi uel ī
terlexi. neglexi. dilexi. Pāgo quoq3 pegi & pepi
gi & panxi facit. tāgo tetigi. pūgo pupugi uel pū
xi. Expungo uero expunxi. Decima regula
In ho aspiratam desinentia uerba mutata ho ī
xi faciunt prętéritū ut ueho uexi. traho traxi.
Vndecima regula.
Alo qūo facit pręteritum:' alui. per qua℥ regulā:'
in lo desinentia uerba tertię coniugationis o in
ui diuisas sillabas. sed si duplicant l & a mutata
incipiunt geminata principali. nec ubiq3 eadem
uocali seruata. aliter ho in i cōv̄sa faciūt ptm̄ ut

alo alui.colo colui.malui.cõsului.pello pepulli.fal lo fefelli.tollo totolli.ꝑ quo frequentius utimur sustuli.a tulo quo(ꝗ̄ et ueteres utebantur)tetuli dicebãt.preterea psallo psalli. uello uelli uel uul si. ꝓcello & excello quoꝝ simplex in usu nõ est perculi et exculi.uel ut alii excellui ab excello.

Duodecima regula.

In mo desinẽtia uerba tertię coniugatõnis lõga uocali antecedente o in psi.aliter ĩ ui diuisas cõ uersa faciunt pręteritum.ut como compsi.ꝓmp si.dempsi.uomo uomui.gemo gemui. Excipiũt emo emi.pręmo pręssi.

Decimatertia regula.

Sino siui ꝑ quã regulã:ĩ no desinẽtia ṽba tertię cõiugatioĩs nisi o uel g uel a uel m ãtecedat ĩ ui uel ui sillabã faciũt ptm̃ ut sino siui.sterno straui cerno creui.spno spui.lino liui lini uel leui. pręterea pono posui.gigno genui.cano cecini.tẽno tẽpsi.sed a canẽdo cõposita in ui diuisas faciunt ptm̃ ut succino succinui.cõcinui.occinui q̃ etiã occanui dicit̃.Salustius:Iussi Metelli cornicies occanuere.

Decimaquarta regula

Carpo carpsi per quam regulaꝫ:In po desinẽtia ṽba tertię coniugationis l uel r uel e ꝓductã an te po habẽtia e in i:e uero breuẽ habentia penul tima o in ui diuisas conuersa faciunt pręteritũ ut culpsi.carpsi.repsi.sarpsi.repo repui.crepo crepui.rumpo quod soluꝫ hẽt m ante p eiecta m &

conuersa o in i faciunt preteritum. ut rupi corru
pi ab rupi. Decima quinta regula.
Tero triui p quā regulā: In ro desinētia vba ter
tie cōiugatiōis per ui sillabā terminānt ptm: ut te
ro triui: q̄ro quesiui: sero seui. facit tn̄ ēt serui un
de insero inserui: & participiū insitus nō insert9
gero & uro duplicānt s gessi & ussi. uerro uersi &
uerri. curro cucurri. & incōpositis utroq3 modo
ut decurri & decucurri. Decima sexta regl'a
Lacesso lacessiui p quā regulā: In so desinentia
uerba tertie cōiugatiōis nisi sint desideratia o ī
i conuersa & assumpta ui sillaba faciunt preteri
tū ut capessi uisi. queso tamē quesiui facit & q̄si
pīso pinsiui facit ptm̄. Decima septima regl'a
Pecto q̄uo facit preteritū: ut pleriq3 dicūt pexui
ut asper pecti uel pectiui ut Carisius ptulit pexi
Necto tā nectui q̄ nexi. flecto flexi facit. Plecto
plexi qd̄ nunc plector & āplector dicimus. peto
petiui facit meto messui. uerto vti. sterto stertui
mitto geminata t misi. Sisto q̄n actiuu3 est caret
preterito. quādo absolutū hēt cum sto cōmune:
ut resto restiti resisti consisto uel cōsto constiti
presisto uel presto prestiti. Decimaoctaua regl'a
In xo desinentia quot uerba inueniuntur: Duo:
que: texo & nexo faciūt p̄terita texui & nexui
De Quarta coniugatione. Prima regula
a Vdio q̄uo facit preteritū: Audiui p qua3

regulam: Quartę cōiugatiōis v̄ba abiecta s secū dę p̄sonę p̄sentis & addita ui faciūt ptm̄ p̄fectū ut audiui. Excipiuntur in cio desinentia excedētia numeꝝ duaꝝ sillabaꝝ simplicia n antecedēte cio in xi. Si uero n non habuerint cio in xi v̄tunt: ut uincio uinxi: sancio sanxi: farcio farsi: fulcio fulsi: q̄uis non nulli differentię causa fulsi posuerunt. Excipiuntur uenio ueni: haurio hausi: sensi: sepsi: aperui: operui: coperui. Reperio dupplicauit p diminuta una sillaba repperi simile ē pręteritū a cōperio cōperi. Deponētia uero a pario experior & opperior expertus optus participia faciunt. salio salíui: cambio campsi.

De Supinis Prima Regula.

m Vnio muniui qūo facit supinū: Munituꝫ per quam regulā: In ui sillabā faciētia prę teritum cuiuscunqꝫ cōiugatiōis ui mutata in tū faciunt supinum: ut amatum: sopitum: aboletuꝫ potatum: & per sincopen uotum. cupitum. ignotuꝫ. scitum. auditū. Excipiuntur differentię causa lautum uel lotum quod etiam lauatum inuenitur. Cautū: fautuꝫ: solutum: pastuꝫ: amictū: & quę corripiunt penultīaꝫ in supino satum a sero seui. nā a serui sertum facit. sitū: litū: ituꝫ: q̄tum cituꝫ q̄n est a secunda coniugatione. naꝫ a quarta p̄ducit. Cōposita tā p̄ducta q̄ correpta īueniūtur agnitū. cognitū. et agnotū. A caluo calui a

quo puto calumniam deriuari supinum non inuenitur. Secunda regula.

Habeo habui quo facit supinum: habitum. Dic regulam: In ui diuisas facientia preteritū cuiuscunq; sint coniugationis e uel l uel r antecedēte ui in tum. si uero sint a uerbis in uo separatis l i tum & pducta penultima: in ceteris nisi x antecedat ui in i breuē mutata et addita tum faciūt supinum: ut frictum: nectum: doctum: cultuz. cōsultū: altuz: qd et alituz facit desertum: aptuz: īdutuz: amictuz: compescitū: abolituz: tonitum: quáquaz. Horatius intonata scripsit. Excipiūtur mixtum: tostum: tensum: sensum: elicitum: raptum: pistum: mestum: excelsum: explicitum. Nā explicatum ab explicaui: R uitum uel rutum. A mico micui supinum non est in usu: A cano cōposita simplicis seruant supinum: a quam in presenti mutant in i breuem in e conuersa: ut cautum: succentum: accentum: nexum: pexuz: a xi terminatione potius sunt. Ab alo tam altū q̃ alitum dicitur a uolo nomen participale uultus. E antecedente x tria īueniuntur: pexui: nexui: texui. que faciunt supina pexum: nexum: texum.

Tertia regula.

Mordeo quo facit supinum: morsum: per quam regulā: Oīa in deo uel ī dio uel in do uerba & ī dior deponētia secūde uel tertie cōiugatiōis nō

faciētia ptm̄ in ui diuisas: nec a do das cōposita deo uel dio uł dior uł do ī sū mutata faciūt supinū: & notādū q̄phēntia n ante do q̄ n ante do amittitur eādē amittūt ī supīo et gemināt s si pe-nultīa ptī corripiat. Si vo ꝓducit unaȝ s hn̄t: ut morsū: ausū: risū: exorsuȝ: īgresū: lusuȝ: rasum: tōsū: fisuȝ: scisuȝ. fusuȝ. tusuȝ. excipitur gauisum qd̄ assūpsit i euphonię cā. Cędo cessuȝ. fossuȝ cus sum gemināt s. Do datuȝ facit & ab eo cōposita quę in tertiā cōiugationē transeunt v̄tūt a in i. q̄ uero p̄iaȝ seruāt a quoq3 seruāt ut cōdituȝ. cre-ditum. uēditū. circūdatū. pręterea passuȝ q̄ non solū apādo sed ēt a pateo et a patior dicit. cōme ssū et cōmestū tētū et tēsū et ostēdo ab eo cōpo sita simił facit. A pedo supinū ī usu nō inueni. Lędo lesi qūo facit supinū: lesū. ¶ Quarta regła quā regulā: Oīa v̄ba quę in si faciūt ptm̄ secūdę aut tertię coniugationis. si in sum. quartę uero si in tum conuersa faciunt supinum. ut lesum. ar-sum. alsum. quasum. lusum. fulsum. sartum. Ex-cipitur indultum uel indulsum. multuȝ uel mul sum a mulgeo. Nam a mulceo mulsum facit so-lum. Item tortum uel torsum. haustum. ustum. gressum. missum duplicata ss. pręterea sensum & aussum & capessitum. Quinta regula. Lugeo luxi qūo facit supinum: Luctuȝ: p quā re gulam: In xi facientia pręteritum cuiuscunque

ſint cõiugatiõis xi in ctũ cõv̄ſa faciũt ſupinũ: ut luctũ: uictũ: frictũ: intellectũ: tinctũ: unctũ. Exci piunt̃ fictu3: pictũ ſtrictu3: mictu3. quę euphonię cauſa abiiciunt n. Prçterea fluxũ & fluxu℞ q̄uiſ uetuſtiſſimi & fluctus ꝓ fluxus. & flucturus pro fluxurus dixerĩt ũde et fluct9 ipe motus aqua℞ Facio q̄uo facit ſupinũ: factu3. da (Sexta regl'a regulã: In ci faciẽtia p̄teritũ tertię cõiugationis ci ĩ ctũ cõv̄ſa faciunt ſupinũ ut factu3. iactu3. ic tu3. uictu3. liqlicitu3. derelictu3. feci fectu3 debe- ret facere ſed in oĩ v̄bo ſiue in ultĩa ſiue ĩ penul tima ſit a ĩ ſimplicibus ſeruat̃ ẽt ĩ ſupĩo q̄uis mu tetur ĩ ptõ. Incõpoſitis uero ſi mutatur a in i ĩ p̄ ſenti hęc v̄titur in ſupino in e. niſi in do uel ĩ. go deſinat poſitio v̄bi. tunc. n. ĩ ſupĩo ſemp ſeruat̃ a. ut captu3. raptu3. caſu3. inceptu3. ĩfectu3. erep- tũ occaſu3 ĩfractu3 ĩpaſtu3 exactũ. Excipit̃ poſco poſcitũ diſco diſcitũ pco pſu3 a parſi. 7ª. regl'a Iungo iunctu3 p̲ quã regulã: In go deſinẽtia oĩa tertię coniugatiõis niſi in ſi terminẽt prçteritu3 go in ctu3 mutata. & ſi a uel i ante n habeant in penultima abiecta n faciunt ſupinu3 ut uinctu3 punctu3 factu3 pactu3 ſtrictu3 mictu3 ringo rictu3 Excipiuntur quę ſeruant n cinctu3. tinctu3. ſtinc tum anctum. Octaua regula

Fugio fugitum per quam regulam: In gio uerba o in tum mutata faciunt ſupinum. ut fugitum.

Nona Regula

Bibo qũo facit supinũ: Bibitũ: da regulã: ĩ bi terminãtia ꝑterita correpta i & assũpta tũ faciũt supinũ: ut bibitum lambitum. Decima regula.

Emo emptũ ꝑ quaꝫ regulã: oĩa in mi uel in pi uł in psi terminãtia preteritũ tertię coniugationis ĩ ptm̃ faciunt supinũ: ut adeptũ captũ ruptuꝫ scultuꝫ cõptũ dẽptũ ẽptũ ꝓmptũ scriptũ. XI. regula

Fallo qũo facit supinũ: falsuꝫ: ꝑ quã regulã: in lo desinentia uerba tertię coniugationis duplicantia l in sum faciũt supinũ: ut falsũ pulsuꝫ uulsuꝫ excelsuꝫ ꝑculsuꝫ: non inuenitur a psallo supinũ nec a tollo sed pro eo utimur sublatum.

Duodecima Regula

Curro cursum per quã regulã: In ro desinentia duplicantia r ante o in pręsenti ro in sum uersa faciunt supinuꝫ: ut curro cursum: uerro uersum: quę uero duplicant s ante i mutant si in tum ut gessi gestũ: In rio unuꝫ pario ꝙ facit supinuꝫ ꝑtũ & participium partus & pariturus.

Tertiadecima regula.

Auerto sicut a uerro uersum dicitur: Texto textum et nexo nexuꝫ facit supinum: A sto statũ: & composita astitum uel astatum pręstitum uel pręstatum. Quartadecima regula.

Labor lapsum per quaꝫ regulã: cõmunia uel deponentia tertię coniugationis in bor mutata eã

in psum faciunt supinū ut lapsū. Ingor uero mutāt gor in ctū ut functū. In tor mutāt eaꝫ in sum ut usum nisuꝫ. inuenitur ēt nixuꝫ. In quor mutāt quor ī cu & assūpta tuꝫ faciunt supinuꝫ ut locutuꝫ secutuꝫ. Deponētia īscor hētia ī ante penultia a uel i uel e correptas ī ctū faciūt supinuꝫ ut paciscor pactū. ꝓficiscor ꝓfectū. expergiscor exprectū. niciscor nactū. alia uero absqꝫ r ī tum faciunt supinū. iratuꝫ. ultum. oblituꝫ. Excipitur defessuꝫ. prȩterea cōmiscor & adipiscor quāuis i breuē habeāt ī ante penultia cōmētū faciūt & adeptū. A reminiscor nō īuenitur supinuꝫ. ab orior ortū unde moriturus a morior moritū. & ī ptō geminat u mortuus. a potior potitū. a reo ratū. miseror misertū. cōfiteor cōfessuꝫ. queror q̄stuꝫ. metior mēsuꝫ. quȩ a pario uidēt deriuari r hn̄t ante tuꝫ. cōptuꝫ. reptuꝫ. exptuꝫ. opertum.

De Examinatione uerbi.

a Mo quȩ pars ē: vbū est. quare ē uerbū: qa ē ps oȓoīs declinabilis cū modis & tꝑorib9 sine casu agēdi uel patiēdi significatiua. Vnde dicit uerbum: a uerberatu aeris. qa ꝓferendo aer v̄beratur. Verbo quot accidunt: Octo Genus. tēpus. modus. species. figura. coniugatio. persona & numerus. Cuius gn̄is: actiui qa ī o desinēs facit ex se passiuū. Quod est eius passiuum: Amor quia in or desinēs descendit ab actiuo. Qd̄ ē ei9

impersonale: Amatur. Quomodo declinatur actiuum: Amo amabaꝫ amaui amaueraꝫ amabo Quomodo declinatur passiuuꝫ: Amor amabar amatus sum uel fui amatus eraꝫ uel fueraꝫ amabor. Quõ declinatur impsonale: Amatur amabatur. Quot sunt genera uerboꝝ: qnqꝫ. Actiuuꝫ qđ in o desinẽs facit ex se passiuuꝫ. Passiuum qđ in or disinens descendit ab actiuo. Neutrꝫ qđ ĩ o desinẽs nõ facit ex se passiuuꝫ. Cõmune quod in or desinẽs non descendit ab actiuo & hẽt utrãqꝫ significatõnẽ. Deponens qꝫ in or desinens nõ ðscẽdit ab actĩo & retinet unã significatõnẽ Cuius temporis: Pręsentis. quia pręsentem habet significationem. Quot sunt tempora uerborum: Quinqꝫ Pręsens quod pręsentem habet significationem. Pręteritum imperfectum quod significat quod coepit geri. & non dum perfectum est. Pręteritum perfectum quo res perfecta monstratur. Pręteritumplusquãpfectuꝫ quo res pridem perfectã ostenditur. Futuꝝ quo res futura monstratur. Cuius modi amo: Indicatiui. qa hoc ĩdicam9 quod agitur. Quid est modus: est inclinatio animi declinationẽ uerbi significans. Quot sunt modi uerborum: Quinqꝫ Indicatiuus quo indicam9 quid agitur. Imperatiuus quo ut fiat aliquid impamus. Optatiuus q eget aduerbio optandi ut perfectuꝫ significet sensuꝫ

Subiunctiuus q non soluz eget adṽbio uel con-
iũctione uerꝝ etiã altero ṽbo ut pfcm̃ significet
sensum. Infinitiuus qui caret numeris & perso-
nis & eget aliquo alioꝝ modoꝝ ut pfcm̃ signifi
cet sensum. Quid interest inter infinitum & im
personale:' qꝛ infinitus altero uerbo infinito oĩo
eget. Impersonale uero perfcm̃ actũ significat
p om̃s modos. Indicatiuus quot tp̃a habet:' qn
q3 Presens: preteritũ ĩpfcm̃: ptm̃ pfcm̃: ptm̃ plus
q̃pfcm̃: et futuꝝ. Imperatiuus quot tp̃a hẽt:' duo
Presens et futuꝝ. Optatiuus Quinq3: duo con-
iuncta & unum per se. Subiunctiuus quot:' qnq3
per se sicut indicatiuus. Infinitiuus:' quĩque duo
coniuncta et unum per se sicut optatiuus. Quot
sunt species uerboꝝ:' Due: primitiua que primaz
positionem a natura accepit: ut ferueo: Deriua-
tiua que a primitiuis deriuatur ut feruesco. Cu-
ius spetiei Amo:' Primitiue: qa a nullo deriuat̃.
sed primã positione3 accepit a natura. Quot sũt
species deriuatiuoꝝ uerboꝝ:' qnq3. Incoatiua q̃
initium actus uel passionis primitiui significant
ut hisco. Meditatiua que significant meditatio
nem cum primitiuo ut esurio. Frequẽtatiua que
frequentiã actus primitiui significant ut agito.
Desideratiua que significant infinitiuum primi
tiui cuz cum cupio ut uiso. Diminutiua que in lo
desinunt et diminutionem significant: ut sorbil

lo. Quot sunt alię deriuatões v̓boꝝ pręter supra dictas: Quattuor aut enim a noĩbus fiũt: ut a patre patrisso. Aut a uerbis: ut a uello uellico. Aut ab av̓bis: ut aperendie pendino: aut a ꝓpositioĩbus: ut ab intra intro. Quot sunt figure v̓boꝝ: Tres: simplex quę simpl'r ꝓfertur ut cupio. Cõposita: q̃ ex duabus aut pluribus uocibus cõpoĩtur. ut cõcupio. Decõposita quę nõ per se cõponitur sed a cõposito uerbo deriuatur ut cõcupisco Cuius figure amo: simplicis qa simpl'r ꝓfertur. Quę sunt uerba cõposita quoꝝ simplicia nõ ĩueniuntur: Sunt hęc: Defẽdo: ꝑcutio: allicio: compleo: aspicio: repperio: suffragor: appello: deleo defẽsor defẽsaris. Cũ quot partib9 orõib9 cõpoĩtur uerbũ: cũ quattuor: noĩe: v̓bo: adv̓bio & prępositõe sicut participiũ: ut ãplifico: calefacio maledico: ꝓduco. Cuius cõiugatioĩs Amo: Primę: qr̃: qa hẽt a ꝓductã ante s. Quot sunt cõiugationes uerboꝝ: quattuor: prima: quę in secũda ꝑsona pręsentis indicatiui hẽt a ꝓductã ante s ul' ante ris. ut amo amas & amor amaris. Secũda quę hẽt e ꝓductã ante s uel ante ris ut doceo doces & doceor doceris. Tertia quę hẽt i correptam ante s uel e correptã ante ris ut lego legis & legor legeris. Quarta q̃ habet i productum ante s uel ãte ris ut audio audis & audior audiris. Cuius personę Amo: prĩę qr̃: qa de se sola loquitur.

Quot sunt psonę uerboꝝ:·tres:prima quę de se sola uel cũ aliis loquitur ut dico dicimus. secunda ad quã uel de qua uel sola uel cũ aliis pri͞a loqtur ut dicis dicitis. Tertia de qua extra se & extra illã posita adquã dirigit sermoné loqtur prima ut dicit dicũt. Quare ĩperatiuus caret pri͞a psona singulari:·Quia naturalr̄ nullus sibi ĩpat Pluit:tonat:fulgurat & similia quare carẽt pri͞s & secundis psonis:·qa ad hoĩes non pertinent. Habẽt tñ primas & secundas personas si figurate p apostrophẽ iupiter introducatur. Cuius numeri amo:·singularis:qa singulariter pfertur Quot sunt numeri ṽboꝝ:· duo:singularis ut lego.pluralis ut legimus.Amo qũo facit pręteritũ imperfectũ:·amabam:p quaꝫ regulaꝫ:·qui a prima & secunda coniugatio abiecta s secũdę psonę indicatiui & addita bam faciunt pręteritum ĩperfectũ.Qũo facit pręteritũ perfectum:·Amaui:per quã regulaꝫ:· Primę coniugationis uerba a secunda persona pręsentis indicatiui abiecta s & addita ui faciunt pręteritũ pfectum.Qũo facit pręteritũ plusquãperfectũ:·Amaueram:Per quam regulam:·Omne pręteritũ perfectum in i desinit& mutata i in e correptã & assumpta raꝫ facit pręteritum plusquãperfectũ.Qũo facit futuꝝ:·Amabo:per quam regulam:·quia futuꝝ indicatiui modi in prima & secunda coniugatiõẽ

fit a ſecũda pſona pręſentis indicatiui modi ab iecta ſ & addita bo ut amas amabo. Qũo facit ſecũdã perſonã ĩperatiui pręſentis: Ama: quarẽ: qa ſecũda pſona ſingularis ĩperatiui fit a ſecũ da perſona pręſentis ĩdicatiui abiecta ſ in tertia cõiugatione abiecta ſ et in e mutata. Qũo facit tertiã perſonã ſingularis imperatiui: Amet: quare: quia tertia perſona fit o poſitione uerbi mutata in prima cõiugatione in et: in aliis in at. Qũo facit primam perſonã pluralis tam pręſentis q̃ futuri imperatiui: Amemus: per quaꝫ regulam: quia primę pſonę plurales ĩperatiuoꝝ fiunt a ſua tertia ſingulari abiecta t & addita mus. Qũo facit ſecundã: Amare: quare: quia ſecunda perſona pluralis pręſentis imperatiui fit a ſu a ſecũda addita te: & ĩ tertia cõiugatione e mutata in i. Qũo facit tertiam: Ament: quare: quia fit a tertia ſingulari n littera interpoſita ante t Quomodo facit ſecundam & tertiam perſonaꝫ ſingularis futuri: amato: quare: quia fit a tertia ſingularis pręſentis indicatiui addita o. Quomodo facit ſecundam pluralis futuri: amatote. Quare: Quia fit a ſecunda ſingularis uel tertia addita te ſillaba. Quomodo facit tertiam pluralis futuri: Amanto. Quare: quia fit a tertia pręſentis pluralis indicatiui addita o. Prima perſona pręſentis & pręteriti impfecti optatiui, mo

di & preteriti ĩpfecti subiunctiui qũo facit: ama rẽ. quare: quia fiunt a secunda psona singularis imperatiui addita rez. Ptm̃ pfcm̃ et plusq̃ pfcũz optatiui & preteritũz plusquãpfcm̃ coniunctiui: qũo formant primaz psonaz: a prima persona p̃ teriti indicatiui addita s et sem. Amo qũo facit primaz psonam futuri optatiui & presentis con iunctiui: amem: quare: quia formantur ab ipsa prĩa positiõe ṽbi o in prima cõiugatione mutata in em in ceteris in am. Qũo facit ptm̃ pfcm̃ sub iunctiui: amauerim: quare: qa formatur a prete rito perfcõ indicatiui mutata in e correptam & addita riz. Qũo facit futurꝶ subiunctiui: amaue ro: quare: quia formatur a preterito pfcõ eiusdẽ modi mutata rim in ro. Qũo facit presens et p̃ teritũz ĩpfcm̃ infinitiui: amare. Quare: qa fit a prima persona imperatiui addita re. Qũo facit ptm̃pfectũz et plusquãpfcm̃ infinitiui: amauisse. Quare: quia fit a preterito perfecto ĩdicatiui ad dita s et se. Qũo facit futurꝶ infinitiui: amatum ire uel amaturꝶ esse. Quare: Quia fit cum supĩo in um & ire uel addita esse naturali participio futuri. Qũo facit supinũz: Amatum: Per quam regulam: in ui sillabã facientia preteritum cuius cunq3 coniugationis ui mutata in tum faciũt su pinum. Qũo facit impersonale: amatur: quare: quia impersonalia in tur formantur a tertiis per sonis singularibus actiuis addita ur. Qũo facit

prȩsens & ptm̃ impfcm̃ passiui ĩdicatiui: Amor & amabar: quare: qa oĩa actĩa quȩ in o desinũt addita r. Quȩ uero in m mutata m ĩ r faciũt pas siuũ. Q̃uo facit ptm̃ perfcm̃ passiui ĩdicatiui: & quȩ ab eo fiũt: amat9 sũ ul' fui: amatus erã ul' fu eram. amatus essem uel fuisse & reliq̃. Qr: qa p̃ teritũ perfcm̃ & quȩ ab eo fiũt formãtur p parti cipiũ ptĩ tp̃oris & sũ es est. Q̃uo facit secundaȝ personã prȩsentis ĩpatiui singularis: Amare: qr: quia fit ab actiua addita re. Q̃uo facit tertiã: A metur: Quare: quia fit a tertia addita ur. Q̃uo facit primam pluralis: Amemur: quare: quia fit a sua actiua mutata s in r. Quomodo facit secũ dam pluralis: Amamini: Quare: quia fit a secũ da prȩsentis indicatiui remota s & addita mini Quomodo facit tertiam: Amẽtur: quare: quia fit a tertia actiui addita ur. Quomodo facit se cundam: & tertiam futuri imperatiui: Amator quare: qa fiũt a sua actĩa addita r. Quomodo fa cit primam pluralis futuri imperatiui: amemur quare: quia fit a sua actiua mutata s in r. Quo modo facit secundaȝ pluralis futuri imperatiui: amaminor: quare: quia fit a secunda sui prȩsen tis mutata in or. Quomodo facit infinitiuum: Amari: Quare: quia fit ab actiuo mutata e in i q̃ mutatio ĩ tertia cõiugatõe fit prius ab iecta re a Mo quomodo declinatur: Sic: ¶ Indica

tiuo modo tempore pręſenti. Amo as at. Et plu
raliter amamus amatis amant. Ptō impfecto a
mabā amabas amabat. Et pluraliter amabamuſ
amabatis amabant. Pręterito perfecto amaui a
mauiſti amauit. Et pluraliter amauimus amaui
ſtis amauerūt uel amauere. Pręteritoplusquāp-
fecto amauerā ras rat. Et pluraliter amaueram9
amaueratis rāt. Futuro amabo amabis amabit.
Et pluraliter amabimus amabitis amabunt.
¶ Imperatiuo modo tempore pręſenti ad ſecū
dam & tertiam perſonam ama amet. Et plura-
liter amemus amate ament. Futuro amato tu a
mato ille. Et pluraliter amem9 amatote amāto.
¶ Optatiuo modo tempore pręſenti & pręteri-
to īperfecto utinā amarē amares amaret. Et plu
raliter utinam amarem9 amaretis amarēt. Pręterito perfecto & pluſquāperfecto ūt amauiſſeꝫ
amauiſſes amauiſſet. Et pluraliter utinam ama
uiſſemus amauiſſetis amauiſſent. Futuro utinaꝫ
amem ames amet. Et pluraliter utinam ame-
mus ametis ament. ¶ Coniunctiuo modo
tempore pręſenti cum amem ames amet. Et
pluraliter cum amemus ametis ament. Pręteri-
to imperfecto cum amarem res ret. Et plurali-
ter cum amaremus retis rent. Pręterito perfec
to cum amauerim ris rit. Et pluraliter cuꝫ ama
uerimus amaueritis amauerint. Pręterito pluſq̄

pfecto cũ amauiſſē amauiſſes amauiſſet. Et plr̄ cũ amauiſſemus amauiſſetis uiſſent. Futuro cũ amauero ris rit. Et plr̄ cũ amauerimus ritis rīt. ¶ Infinitiuo modo numeris & pſonis tp̄e pręſē ti & ptō ĩpfcō amare. Ptō pfcō & pluſquãperfcō amauiſſe. Futuro amatũ ire uel amaturuꝫ eſſe. Gerũdia ſunt hęc amãdi do dũ. Supīa ſunt hęc amatũ amatu. Quot ſunt participia quę trahũť ab hoc v̄bo actīo: Duo: unũ p̄ſentis et pręteriti ĩ pfecti tp̄oris ĩ ans uel ĩ ens: ut amãs & docēs: al teꝝ futi ĩ rus ut amatur9. ra. ꝝ. De v̄bo paſſiuo.

a Mor qũo decliatur: Indicatīo modo tp̄e pręſenti Amor amaris uel amare amatur Et plur aliter amamur amamini amantur. Ptō ĩpfcō amabar baris uel bare batur. Et plr̄ ama- bamur amabamini amabãtur. Ptō pfecto ama tus ſuꝫ uel fui es uel fuiſti eſt uel fuit. Et plurali- ter amati ſumus uel fuimus eſtis uel fuiſtis ſunt fuerunt uel fuere. Ptō pluſq̄perfcō amatus eraꝫ uel fueram eras uel ras erat uel rat. Et plr̄ amati eramus uel fueramus eratis uel fueratis erant uel fuerant. Futuro amabor amaberis uel bere bitur. Et pluraliter amabimur amabimini bunť ¶ Imperatiuo modo tēpore pręſenti ad ſecũdã & tertiam perſonam amare ametur. Et pluralr̄ amemur amamini amentur. Futuro amator tu amator ille. Et plr̄ amemur amaminor aman-

tor. ¶ Optatiuo modo tp̄e pręſenti & pręterito
īpfcō ūt amarer reris uel rere retur. Et plr̄ ūt a-
maremur remini rentur. Ptō perfcō & pluſq̄p-
fecto ūt amatus eſſe uel fuiſſe eſſes uel fuiſſes
eſſet uel fuiſſet. Et plr̄ ūt amati eſſemus uel fuiſ
ſemus eſſetis uel fuiſſetis eſſent uel fuiſſent. Fu
turo ūt amer ameris uel amere ametur. Et plr̄
ūt amemur amemini ament̄. ¶ Cōiunctiuo mo
do tp̄e pręſenti cū amer ameris uel amere ame
tur. Et pluraliter cum amemur mini entur. Ptō
īpfcō cū amarer amareris uel rere retur. Et plr̄
cum amaremur amaremini amarentur. Ptō p-
fcō cū amatus ſim uel fuerim ſis uel fueris ſit ul̄
fuerit. Et pluraliter cu amati ſimus uel fuerim9
ſitis uel fueritis ſint uel fuerint. Ptō pluſq̄pfecto
cum amatus eſſem uel fuiſſem eſſes uel fuiſſes
eſſet uel fuiſſet. Et pluraliter cum amati eſſem9
uel fuiſſemus eſſetis uel fuiſſetis eſſent uel fuiſ-
ſent. Futuro cum amatus ero uel fuero eris uel
fueris erit uel fuerit. Et pluraliter cum amati eri
m9 uel fuerimus eritis uel fueritis erunt uel fue
rint. ¶ Infinitiuo modo numeris & perſonis tē-
pore pręſenti et ptō imperfecto amari. Ptō per-
fcō & pluſquāpfcō amatū eſſe uel fuiſſe. Futuro
amatū iri. Quot participia deriuātur abhoc uer
bo paſſiuo? Duo: unū ptī pfcī et pluſquāperfecti
tp̄oris in tus uel in ſus uel in xus ut amatus. alte

rũ futuri ĩ dus ut amãdus. Nota ꝙ actiui v̓bi re
gulã neutrale v̓bũ ſeqtur: paſſiui cõe et doponẽs

De Secunda coniugatione.

d Oceo qũo declinatur: Doceo v̓bũ actĩuz
indicatiuo modo dictum tꝑoris pręſentis
numeri ſingularis: figurę ſimplicis: pſonę primę
cõiugationis ſecũdę: ſic declinatur. ¶ Indicati-
uo modo tp̃e p̃ſenti Doceo doces docet. Et plr̃
docemus docetis docent. Prędterito imperfecto
docebam bas bat. Et pluraliter docebamus ba-
tis bant. Pręterito perfecto docui docuiſti docu
it. Et pluraliter docuimus docuiſtis docuerunt
uel docuere. Ptõ pluſquamperfecto docueram
ras rat. Et pluraliter docueram9 docueratis do
cuerant. Futuro docebo bis bit. Et pluraliter do
cebimus bitis bũt. ¶ Imperatiuo modo tempor̃
pręſenti ad ſecũdã et tertiaz perſonã doce doce
at. Et pluraliter doceamus docete doceant. Fu-
turo doceto tu doceto ille. Et pluraliter docea
mus docetote docẽto. ¶ Optatiuo mõ tp̃e p̃ſẽti
& ptõ ĩpfcõ ũt docerẽ res ret. Et plr̃ ũt docere
mur retis rẽt. Ptõ pfcõ & pluſquãpfcõ ũt docu-
iſſez ſes ſet. Et plr̃ ũt docuiſſemus ſetis ſent. Fu
turo ũt doceã as at. Et plr̃ ũt doceamus atis ãt.
¶ Coniunctiuo modo tempore pręſenti cuz do
ceam doceas doceat. Et pluraliter cum docea-
mus doceatis doceãt. Pręterito ĩpfcõ cũ docerẽ

doceres doceret. Et plr̃ cũ doceremꝰ doceretis docerent. Ptõ pfcõ cũ docuerim eris erit. Et plr̃ cũ docuerimꝰ eritis erint. Ptõ plusquãperfecto cũ docuissem docuisses docuisset. Et plr̃ cuꝫ docuissemꝰ docuissetis docuissent. Futuro cuꝫ docuero ris rit. Et pluraliter cum docuerimus ritis rint. ¶ Infinitiuo modo numeris & personis tẽpore p̃senti & ptõ ĩperfecto docere. Ptõ perfcõ & plusquamperfecto docuisse. Futuro doctũ ire uel docturum esse. Gerundia docendi do dum. Supĩa doctũ doctu. Participia docẽs & doctur9

d Oceor quomodo declinatur? Indicatiuo modo tempore pręsenti doceor ceris uel cere docetur. Et plr̃ docemur docemini docẽt. Ptõ imperfecto docebar docebaris uel bare bat̃ Et plr̃ docebamur docebamini docebãtur. Ptõ perfecto doctus sum uel fui es uel fuisti est uel fuit. Et pluraliter docti sumꝰ uel fuimus estis ul̃ fuistis sunt fuerũt uel fuere. Ptõ plusq̃pfecto doctus eram uel fuerã eras uel fueras erat uel fuerat. Et plr̃ docti eramus uel fueramus eratis uel fueratis erant uel fuerant. Futuro docebor doceberis uel docebere docebitur. Et plr̃ docebimur docebimini docebũtur. ¶ Imperatiuo modo tempore pręsenti docere doceatur. Et pluraliter doceamur docemini doceantur. Futuro docetor tu docetor ille. Et pluraliter doceamur do

ceminor docentor. ¶ Optatiuo modo tp̄e prẹsē
ti & pto ĭpfecto ūt docerer reris uel rere retur.
Et plr̄ ūt doceremur doceremini docerēt. Ptō
pfcō & pulsq̄pfcō ūt doctus essem uel fuissez ess
ses uel fuisses esset uel fuisset. Etpluraliter utinā
docti essemus uel fuissemus essetis uel fuissetis
essent uel fuissent. Futuro ūt doceat docearis ul'
doceare doceatur. Et plr̄ ūt doceamur docea-
mini doceantur. ¶ Coniunctiuo modo tp̄e prẹ-
senti cū docear docearis uel are atur. et plurali
ter cū doceamur doceamini doceātur. Ptō im
perfecto cū docerer docereris uel rere retur. et
pluraliter cū doceremur doceremini docerent
Ptō perfecto cū doctus sim uel fuerim sis uel fu
eris sit uel fuerit. et pluraliter cū docti simus uel
fuerim9 sitis ul' fueritis sint uel fuerint. Ptō plus
quamperfecto cum doctus essem uel fuissem es
ses uel fuisses esset uel fuisset. et pluraliter cum
docti essemus uel fuissemus essetis uel fuissetis
essent uel fuissent. Futuro cuz doctus ero uel fu
ero eris uel fueris erit uel fuerit. et pluraliter cū
docti erimus uel fuerim9 eritis uel fueritis erūt
uel fuerint. ¶ Infinitiuo modo numeris & per-
sonis tēpore prẹsenti & p̄terito imperfecto doce
ri. Prẹterito perfecto & plusquāperfecto doctuz
esse uel fuisse. Futuro doctum iri. Quot sunt par
ticipia huius uerbi? Duo: Vnum prẹteriti tem-

poris doctus. Alterum futuri docendus.

De declinatione tertię coniugationis

L Ego qũo declinatur: Indicatiuo modo tp̃e prẹsenti lego legis legit. Et plr̃ legimus legitis legunt. Ptõ impfcõ legebã legebas legebat Et plr̃ legebamus legebatis legebant. Ptõ pfcõ legi legisti legit. Et plr̃ legimus legistis legerunt uel legere.. Ptõ plusquãperfecto legerã legeras legerat. Et plr̃ legeramus legeratis legerant. Futuro legam leges leget. Et pluraliter legemus legetis legent. ℂ Imperatiuo modo tempore prẹsenti lege legat. Et pluraliter legamus legite legant. Futuro legito tu legito ille. Et pluraliter legamus legitote legunto. ℂ Optatiuo modo tempore prẹsenti & Prẹterito imperfecto utinam legerem legeres legeret. Et pluraliter utinam legeremus legeretis legerent. Prẹterito perfecto & plusquamperfecto utinam legissem legisses legisset. Et pluraliter utinam legissemus legissetis legissent. Futuro utinam legam legas legat. Et pluraliter utinam legam9 legatis legãt ℂ Coniunctiuo modo tempore prẹsenti cum legã legas legat. Et pluraliter cũ legam9 legatis legant. Prẹterito imperfecto cum legere3 legeres legeret. Et pluraliter cum legerem9 legeretis legerent. Prẹterito perfecto cum legerim legeris legerit. Et pluraliter cum legerimus lege-

ritis legerint. Ptõ plusquãperfcõ cuȝ legisseȝ legisses legisset Et plr̃ cum legissemus legissetis legissent. Futuro cuȝ legero ris rit. Et plr̃ cuȝ legerimus ritis rint. Infinitiuo modo numeris & psonis tp̃e pręsenti & pręterito ĩpfcõ legere. Ptõ perfecto et plusquã pfcõ legisse. Futuro lectũ ire uel lecturꝫ esse. Gerundia legẽdi legendo legẽdum. Supina lectum lectu. Quot participia trahuntur ab hoc uerbo? duo: unum pręsentis temporis legens: & alterꝫ futuri lecturus.

L Egor qũo declinatur? Indicatiuo modo tẽpore p̃senti Legor ris uel re tur.. Et plr̃ legimur mini guntur. ptõ imperfecto Legebar baris uel bare batur. Et plr̃ legebamur mini bãtur. Ptõ pfcõ lectus sum uel fui es uel fuisti est uel fuit. Et plr̃ lecti sumus uel fuimus estis uel stis sũt fuerunt uel re. Ptõ plusquãperfecto lectus eram uel feraȝ eras uel ras erat uel rat. Et plr̃ lecti eramus uel fueramus eratis uel fueratis erant ul̃ fuerant. Futuro legar legeris uel legere legetur. Et plr̃ legemur legemini legentur. Imperatiuo modo tp̃e pręsenti legere legat̃. Et plr̃ legamur legimini legantur. Futuro legitor tu legitor ille. Et plr̃ legamur legiminor leguntor. Optatiuo modo tp̃e pręsenti & ptõ impfecto utinaȝ legerer reris ul̃ rere retur. Et plr̃ ũt legeremur mini rentur. Ptõ pfcõ & plusquãperfcõ ũt lectus essẽ

uel fuissez esses uel fuisses esset uel fuisset. Et plr
ũt lecti essem9 uel fuissemus essetis uel fuissetis
essent ul' fuissẽt. Futuro ũt legar legaris uel lega
re legatur. Et plr ũt legamur legamini legantur
¶ Coniũctĩo modo tp̄e pręsenti cũ legar legaris
uel re gatur. Et plr cũ legamur legamini legãt.
Ptõ ĩpfcõ cum legerer legereris uel rere retur.
Et plr cum legeremur mini rentur. Ptõ perfec-
to cũ lectus sim uel fuerĩz sis uel fueris sit uel fu
erit. Et plr cum lecti simus uel fuerimus sitis uel
fueritis sint uel fuerint. Ptõ plusquãperfecto cuz
lectus essem uel fuissem esses uel fuisses esset ul'
fuisset. Et pluraliter cum lecti essemus uel fuisse
mus essetis uel fuissetis essent uel fuissent. Futu
ro cũ lectus ero uel fuero eris uel fueris erit uel
fuerit. Et pluraliter cum lecti erimus uel fueri-
mus eritis uel fueritis erunt uel fuerint. Infiniti
uo modo numeris & p̄sonis tp̄e pręsenti & ptõ
imperfecto legi. ptõ perfecto & plusquamp̄fecto
lectum esse uel fuisse. Futuro lectum iri. Quot
participia deriuantur ab hoc uerbo? Duo unuz
tp̄oris ptĩ perfecti lectus. alterũ futuri legendus.

De quarta coniugatione

a Vdio quomodo declinatur? Indicatiuo modo tempore pręsenti Audio audis au-
dit. Et pluraliter audimus auditis audiunt. Ptõ
imperfecto audiebam bas bat. Et pluraliter au-

diebamus batis bant. Ptõ perfecto audiui audi uisti audiuit. Et plr̃ audiuim9 audiuistis audiue runt uel audiuere. Ptõ plusquaꝫperfesto audiue rã audiueras audiuerat. Et plr̃ audiueramus au diueratis audiuerant. Futuro audiam audies au diet. Et plr̃ audiemus audietis audient. ¶ Impe ratiuo modo tp̃ore prę̨senti audi audiat. Et plr̃ audiamus audite audiant. Futuro audito tu au ditor ille. Et plr̃ audiamus auditote audiunto.
¶ Optatiuo modo tp̃e prę̨senti & ptõ impfecto ũt audirẽ audires audiret. Et pluralr̃ ũt audire mus audiretis audirẽt. Ptõ pfecto & plusq̃pfec to utinam audiuissem audiuisses audiuisset. Et pluraliter utinam audiuissemus audiuissetis au diuissent. Futuro utinam audiaꝫ audias audiat Et pluraliter utinam audiamus audiatis audiãt
¶ Coniunctiuo modo tempore prę̨senti cũ au- diam audias audiat. Et pluraliter cũ audiamus audiatis audiant. Prę̨terito ĩperfecto cum audi reꝫ audires audiret. Et pluraliter cũ audiremus audiretis audirent. Prę̨terito perfecto cum au- diuerim ris uerit. Et plr̃ cum audiuerimus audi ueritis audiuerint. Prę̨terito plusquamperfecto cum audiuissem audiuisses audiuisset. Et plura- liter cum audiuissemus audiuissetis audiuissent Futuro cũ audiuero audiueris audiuerit. Et plu raliter cum audiuerimus audiueritis audiuerit.

Infinitiuo modo numeris & psonis tpe presenti & pto ipfco audire. preterito pfco & plusquaperfecto audiuisse. Futuro auditum ire uel auditurum esse. Gerundia audiendi audiendo audiendum. Supina auditum auditu. Quot participia trahuntur ab hoc uerbo? Duo: Vnum presentis temporis audiens: Et alterum futuri Auditurus

a Vdior quo declinatur? Indicatiuo modo tpe presenti audior audiris uel audire auditur. Et plr audimur audimini audiuntur. Pto imperfecto audiebar baris uel bare audiebatur Et plr audiebamur audiebamini audiebantur. Pto perfecto auditus sum uel fui es uel fuisti est uel fuit. Et plr auditi sumus ul fuimus estis uel fuistis sunt fuerunt uel fuere. Pto plusquaperfecto auditus eram uel fueram eras uel fueras erat ul fuerat. Et plr auditi eramus uel fueramus eratis uel fueratis erant uel fuerant. Futuro audiar audieris uel audiere audietur. Et plr audiemur audiemini audientur. Imperatiuo modo tpe presenti audire audiat. Et plr audiamur audimini audiantur. Futuro auditor tu auditor ille. Et pluraliter audiamur audiminor audiuntor. ¶ Optatiuo modo tpe presenti & preterito imperfecto utinam audirer audireris uel audirere audiret. Et plr utinam audiremur audiremini audirentur. Preterito perfecto & plusquamperfecto uti-

nam auditus essez uel fuissez esses uel fuisses es
set ul' fuisset. Et plr ũt auditi essez9 ul' fuissez9 es
setis uel fuissetis essẽt uel fuissent. Futuro ũt au
diar audiaris uel audiare audiatur. Et plr ũt au-
diamur audiamini audiãtur. ¶ Cõiunctiuo mo
do tp̃e pręsenti cuz audiar audiaris uel audiare
audiatur. Et plr cũ audiamur audiamini audiãt
Ptõimperfecto cũ audirer audireris uel audiret
audiretur. Et plr cuz audiremur audiremini au
direntur. Ptõ perfecto cũ auditus sim uel fueriz
sis uel fueris sit uel fuerit. Et plr cũ auditi simus
uel fuerimus sitis uel fueritis sint uel fuerint.
Pręterito pfcõ & plusq̃pfcõ cum auditus essem
uel fuissez esses uel fuisses esset uel fuisset. Et plr
cũ auditi essemus uel fuissemus essetis uel fuisse
tis essent uel fuissent. Futuro cũ auditus ero uel
fuero eris uel fueris erit uel fuerit. Et plr cũ audi
ti erimus uel fuerim9 eritis uel fueritis erunt ul'
fuerint. ¶ Infinitiuo mõ numeris & psonis tp̃e
pręsenti & ptõ impfecto audiri. Ptõ pfcõ & plus
quãpfecto auditũ esse uel fuisse. Futuro audituz
iri. Quot participia deriuantur abhoc v̓bo:' duo
unũ ptĩ tp̃oris auditus. alteꝝ futuri audiendus.

De Verbis a nomalis.

q Vot sunt v̓ba anomala:' Quattuor: sũ: uo
lo: Fero: & Edo. Quare dicũtur anomala:'
q̃a nullius coniugatioĩs regulã sequũtur. & ideo

quasi ĩequalia sunt: anomalon ĩeq̃le significat.

S Vm q̃uo declĩatur: Indicatiuo modo tp̃e presenti Sum es est. Et plr̃ sumus estis sũt Ptõ ĩperfcõ eram eras erat. Et plr̃ eramus eratis erant. Ptõ pfcõ fui fuisti fuit. Et plr̃ fuimus fuistis fuerunt uel fuere. Ptõ plusquãpfcõ fuerã fueras fuerat. Et plr̃ fueramus fueratis fuerãt. Futuro ero eris erit. Et plr̃ erim9 eritis erũt. ¶ Imperatiuo modo tp̃e presenti sis uel es sit. Et plr̃ simus este sint. Futuro esto tu esto ille. Et plr̃ sim9 estote sunto uel suntote. ¶ Optatiuo modo tp̃e presenti & preterito ĩpfcõ ũt essez esses esset. et pluraliter ũt essemus essetis essent. Ptõ perfecto & plusquãperfecto utinã fuissem fuisses fuisset. Et pluraliter utinam fuissemus fuissetis fuissent Futuro utinam sim sis sit. et pluraliter utinam simus sitis sint. ¶ Coniunctiuo modo tẽpore presenti cum sim sis sit. Et pluraliter cum simus sitis sint. Ptõ imperfecto cum essem esses esset. et pluraliter cum essemus essetis essent. Ptõ pfcõ cum fuerim fueris fuerit. Et pluraliter cum fuerimus fueritis fuerint. Ptõ plusquãperfecto cuz fuissem fuisses fuisset. Et pluraliter cũ fuissemus fuissetis fuissent. Futuro cum fuero fueris fuerit Et pluraliter cum fuerimus fueritis fuerint.

¶ Infinitiuo modo tempore presenti & preterito imperfecto esse. Preterito perfecto & plusquã

perfecto fuisse. Futuro caret. Gerundia essendi essendo essendum. Supinis caret. Quot partici pia deriuantur ab hoc uerbo: Vnum Ens.

u Olo quõ decliatur: Indicatio modo tpe presenti Volo uis uult. Et plr uolumus uul tis uolunt. Ptõ imperfecto uolebã bas bat. Et plr uolebamus batis bant. Ptõ perfecto uolui uolui sti uoluit. Et plr uoluimus uoluistis uoluerunt ul' uoluere. Ptõ plusquãperfecto uoluerã ras rat. Et plr uolueramus ratis rant. Futuro uolã uoles uo let. et plr uolemus letis lent. ¶ Impatiuo caret. Sed hét icõpositione noli & nolite. Futuro noli to. et plr nolitote. ¶ Optatiuo modo tpe presen ti & ptõ ipfcõ ũt uellẽ les let. et plr ũt uellemus tis lent. Ptõ perfcõ & plusqpfcõ utinam uoluis sem uoluisses uoluisset. Et pluraliter utinam uo luissemus uoluissetis uoluissent. Futuro utinam uelim uelis uelit. et pluraliter utinaʒ uelimus ue litis uelint. ¶ Coniunctiuo modo tempore pre senti cum uelim uelis uelit. et pluraliter cuʒ ueli m9 uelitis uelint. Ptõ imperfecto cũ uellẽ uelles uellet. Et pluraliter cum uellemus uelletis uellẽt Ptõ pfcõ cum uoluerim uoluerís uoluerit. et plu raliter cuʒ uoluerimus uolueritis uoluerint. ptõ plusqperfecto cũ uoluissem uoluisses uoluisset. Et pluraliter cuʒ uoluissemus uoluissetis uoluis sent. Futuro cum uoluero uolueris uoluerit. Et

plr̃ cũ uoluerimus ritis rint. ¶ Infinitiuo modo numeris & psonis tpe presenti & ptõ impfecto uelle. Ptõ pfcõ & plusq̃pfcõ uoluisse. Ft̃o caret. Gerundia uolendi do duz. Supinis caret. Quot participia deriuãtur ab hoc uerbo? Vnuz uolẽs.

F Ero quõ declinatur? Indicatiõ modo tpe presenti Fero fers fert. Et plr̃ ferim9 fertis ferũt. Ptõ ĩpfecto ferebã ferebas ferebat. Et plr̃ ferebamus ferebatis ferebant. Ptõ pfcõ tuli tuli sti tulit. Et plr̃ tulim9 tulistis tulerunt uel tulere Ptõ plusquãperfcõ tulerã tuleras tulerat. Et plr̃ tuleramus tuleratis tulerant. Futuro feraz feres feret. Et plr̃ feremus feretis ferent. ¶ Imperatiuo modo tẽpore presenti fer ferat. Et pluraliter feramus fert ferant. Futuro ferto tu ferto ille. et plr̃ feramus fertote ferunto. ¶ Optatiuo modo tpe presenti & ptõ impfcõ utinam ferrem ferres ferret. Et pluraliter utinam ferremus ferretis ferrent. Ptõpfcõ & plusquãpfcõ ũt tulissem tuli sses tulisset. Et plr̃ ũt tulissemus tulissetis tulissẽt Futuro ũt feraz feras ferat. Et plr̃ ũt feramus feratis ferant. ¶ Coniunctiuo modo tpore presenti cũ feram feras ferat. Et plr̃ cuz feramus feratis ferant. Ptõ impfecto cuz ferrez ferres ferret et pluraliter cũ ferremus ferretis ferrent. Ptõ pfecto cum tulerim tuleris tulerit. et pluraliter cũ tulerim9 tuleritis tulerint. Ptõplusquãpfecto cũ tulissem tulisses tulisset. et pluraliter cũ tulisse-

m9 tulissetis tulisset. Fřo cũ tulero ris rit. et plr̃
cũ tulerimus ritis rint. ℂ Infinitiuo mõ tp̃e p̃sẽ
ti & ptõ imperfecto ferre. Ptõ pfcõ & plusquã p
fcõ tulisse. Futuro latũ ire uel latuꝝ esse. Gerun
dia ferendi ferendo ferenduꝫ. Supina latũ latu
Quot participia deriuantur ab hoc uerbo? Duo
unũ pręsentis tp̃oris ferens. alteꝝ futuri laturus
f Eror q̃uo decliatur? Indicatiuo mõ tp̃e p̃
senti Feror ferris uel ferre fertur. Et plr̃
ferimur ferimĩ ferũt. Ptõ impfcõ ferebar baris
uel ferebare batur. et plr̃ ferebamur ferebamini
ferebantur. Ptõ pfcõ latus suꝫ uel fui es ul' fuisti
est uel fuit. Et plr̃ lati sumus uel fuimus estis uel
fuistis sunt fuerũt uel fuere. Ptõ plusq̃pfcõ latus
erã uel fueraꝫ eras uel fueras erat uel fuerat. Et
plr̃ lati eramus uel fueramus eratis uel fueratis
erãt uel fuerãt. Futuro ferar fereris uel ferere fe
retur. Et plr̃ feremur feremini ferẽtur. ℂ Impa
tiuo modo tp̃e pręsenti ferre fertur. Et plr̃ fera-
mur feramini ferantur. Futuro fertor tu fertor
ille. Et plr̃ feramur fereminor feruntor. ℂ Opta
tiuo modo tempore pręsenti & ptõ impfecto ũt
ferrer ferreris uel ferrere ferretur. Et pluraliter
ferremur ferremini ferrentur. Ptõ perfecto &
plusquamperfecto utinam latus essem uel fuissẽ
esses uel fuisses esset uel fuisset. Et pluraliter uti
nam lati essemus uel fuissemus essetis uel fuisse

tis essent uel fuissent. Futuro ũt ferar feraris ul' ferare feratur. et plr̃ ũt feramur amini rantur.

¶ Coniunctiuo modo tp̃e presenti cũ ferar raris uel rare ratur. et plr̃ cũ feramur ramini rantur. Ptõ ĩpfcõ cũ ferrer reris uel rere retur. et plr̃ cũ ferremur remini rentur. Ptõ pfecto cũ latus siz uel fuerim sis uel fueris sit uel fuerit. Et plr cum lati simus uel fuerimus sitis uel fueritis sint uel fuerint. Ptõplusq̃pfecto cũ latũ essez uel fuissez esses uel fuisses esset ul' fuisset. Et plr̃ cũ lati esse mus uel fuissemus essetis uel fuissetis essent uel fuissent. Futuro cũ latus ero uel fuero eris ul' fu eris erit uel fuerit. Et plr̃ cũ lati erimus uel fue rimus eritis uel fueritis erũt uel fuerint. ¶ Infi nitiuo modo tp̃e presenti & ptõ ĩpfcõ ferri. Ptõ pfecto & plusquãpfecto latũ esse uel fuisse. Futu ro latũ iri. Quot participia deriuãtur ab hoc v̾ bo: duo: unũ ptĩ tporis lat9: alterꝫ futuri ferẽdus

e Do qũo declinatur: Indicatiuo modo tẽ pore presenti Edo es est. Et plr̃ edim9 edi tis edunt. Ptõ ĩpfecto edebaz edebas edebat. & plr̃ edebamus batis bant. Ptõ pfecto edi edisti e dit. et plr edimus edistis ederunt uel edere. Ptõ plusquãpfecto ederaz ederas ederat. et plr̃ ede ramus ederatis ederant. Futuro edaz edes edet Et plr̃ edemus edetis edent. ¶ Impatiuo modo tp̃e presenti ede edat. Et plr̃ edamus este edãt.

Futuro esto tu esto ille. Et plr edam9 estote edũ to. ¶ Optatio modo tẽpore pręsẽti & ptõ ĩpfcõ ũt ederẽ ederes ederet. Et plr ũt ederemus ede retis ederent. Ptõ pfecto & plusquãperfecto ũt edissez edisses edisset. & plr ũt edissemus edisse tis edissent. Futuro ũt edam edas edat. & plr ũt edamus edatis edant. ¶ Coniunctiuo modo tẽ pore presenti cũ edã edas edat. & plr cũ edam9 datis edant. Ptõ impfecto cũ ederẽ ederes ede ret. Et plr cum ederemus retis rent. Pręterito perfecto cum ederim ederis ederit. Et plura liter cum ederimus ederitis ederint. Ptõ plusq̃ perfecto cuz edissez edisses edisset. & plr cuz e dissemus edissetis edissent. Futuro cuz edero e deris ederit. Et pluraliter cuz ederimus ederitis ederint. ¶ Infinitiuo mõ tẽpore presenti & ptõ ĩpfecto esse. Ptõ perfecto & plusquãpfecto edis se. Futuro esum ire uel esuꝝ esse. Gerũdia edẽ di edendo edendum. Supina esum esu. Quot p ticipia deriuantur ab hoc uerbo: duo unum pręsentis temporis edens: Alteꝝ futuri esurus.

e O is it. Et pluraliter imus itis eunt. Ptõ ĩ perfecto ibam ibas ibat. Et pluraliter iba mus ibatis ibãt. Ptõperfecto iui iuisti iuit. Et plu raliter iuimus iuistis iuerunt uel iuere. Pręterito plusquã perfecto iueraz iueras iuerat. et pluralr̃ iueramus iueratis iuerãt. Futuro ibo ibis ibit. Et

plr̃ ibimus ibitis ibunt. ¶ Imperatiuo modo tp̃e presenti i eat. Et plr̃ eamus ite eãt. Futuro ito tu ito ille. et plr̃ eamus itote eũto. ¶ Optatiuo mõ tp̃e presenti & ptõ imp̃fecto ũt irez ires iret. Et plr̃ ũt iremus iretis irent. Ptõ pfcõ & plusq̃ pfcõ ũt iuissez iuisses iuisset. Et plr̃ ũt iuissemus iuissetis iuissẽt. Futuro ũt eaz eas eat. Et plr̃ ũt eamus eatis eant. ¶ Cõiunctiuo modo tp̃e presenti cũ eã eas eat. Et plr̃ cũ eam9 eatis eãt. Ptõ ĩpfecto cũ irez ires iret. Et plr̃ cũ irem9 iretis irent. Ptõ pfcõ cũ iuerĩz iueris iuerit. et plr̃ cũ iuerim9 iueritis iuerint. Ptõ plusq̃ pfcõ cũ iuissez iuisses iuisset. et pluraliter cuz iuissemus iuissetis iuissent. Futuro cum iuero iueris iuerit. et pluraliter cuz iuerimus iueritis iuerint. ¶ Infinitiuo modo tẽpore presenti & ptõ imperfecto ire. Ptõ perfcõ & plusquãperfecto iuisse. Futuro ituz ire uel ituruz esse. Gerundia eundi eundo eundũ. Supĩa ituz itu. Quot participia descendunt ab hoc uerbo? duo: unũ presẽtis tp̃oris iens eũtis: & alterũ futuri iturus itura iturũ. Queo quis quiui similiter declinatur unde etiam similia sunt participia quiens quientis: quiturus quitura quiturum.

f Io quõ declinatur? Indicatiuo modo tp̃e presenti Fio fis fit. Et plr̃ fimus fitis fiũt. Ptõ ĩperfcõ fiebã fiebas fiebat. Et plr̃ fiebamus fiebatis fiebãt. Ptõ perfecto factus sum uel fui es

uel fuisti est uel fuit.et plr̃ facti sumus uel fuim9
estis uel fuistis sunt fuerunt uel fuere. Ptõ plusq̃
perfecto factus erã uel fuerã eras uel fueras erat
uel fuerat.et plr̃ facti eramus uel fueramus era
tis uel fueratis erãt uel fuerãt. Futuro fiaꝫ fies fi
et.et plr̃ fiemus fietis fient. ¶ Imperatiuo modo
tp̃e presenti fi fiat.et plr̃ fiamus fite fiãt. Futuro
fito tu fito ille.et plr̃ fiamus fitote fiũto. ¶ Opta
tiuo mõ tp̃e presenti & ptõ imperfecto ũt fiereꝫ
fieres fieret. Et plr̃ fieremus fieretis fierent. Ptõ
perfecto & plusquãperfecto ũt factus essẽ uel fuis
seꝫ esses uel fuisses esset uel fuisset.et plr̃ facti es
semus uel fuissem9 essetis uel fuissetis essent uel
fuissent. Futuro ũt fiam fias fiat. Et plr̃ utinã fia
mus fiatis fiant. ¶ Coniunctiuo modo tẽpore p̃
senti cum fiam fias fiat. Et pluraliter cuꝫ fiam9
fiatis fiãt. ptõ ĩpfcõ cũ fierẽ res ret.et plr̃ cũ fierẽ
m9 etis rẽt. ptõ pfcõ cũ fact9 siꝫ uel fueriꝫ sis uł
fueris sit ue fuerit. & plr̃ fcĩ simus uel fuerimus
sitis uel fueritis sint uel fuerĩt. Ptõ plusquãpfcõ
cũ factus esseꝫ uel fuissem esses uel fuisses esset
uel fuisset.et plr̃ facti essemus uel fuissemus esse
tis uel fuissetis essent uel fuissent. Futuro cũ fac
tus ero uel fuero eris uel fueris erit uel fuerit. &
pluraliter cum facti erimus uel fuerimus eri-
tis uel fueritis erunt uel fuerĩt. ¶ Infinitiuo mõ
tẽpore presenti & ptõ ĩperfcõ fieri. ptõ perfcõ &
plusquãperfcõ factũ esse uel fuisse. Futuro factũ

iri. Gerūdiiſcaret. Supīa factū factu. Quot ptici pia ↄriuāť ab hoc v̄bo? Tria fiens fcūs & fcūr9

g audeo qūo declinatur? Indicatiuo modo Gaudeo gaudes gaudet. Et plr gaudem9 gaudetis gaudent. ptō ĩpfecto gaudebā bas bat Et plr gaudebamus batis bant. ptō perfecto gauiſus ſuʒ uel fui es uel fuiſti eſt uel fuit. Et plr gauiſi ſumus uel fuim9 eſtis uel fuiſtis ſunt fuerūt uel fuere. Ptō pluſquāpfecto gauiſus eraʒ uel fueraʒ eras uel fueras erat uel fuerat. & plr gauiſi eramus uel fueram9 eratis uel fueratis erāt uel fuerant. Futuro gaudebo bis bit. Et plr gaudebimus bitis bunt. ¶ Imperatiuo modo tēpore pręſenti gaude gaudeat. Et plr gaudeamus gaudete gaudeant. Futuro gaudeto tu gaudeto ille. & plr gaudeamus gaudetote gaudēto. ¶ Optatīo modo tēpore pręſenti et ptō ĩperfecto ūt gauderėʒ gauderes gauderet. et plr ūt gauderem9 gauderetis gauderent. Ptō pluſquāpfecto ūt gauiſus eſſeʒ uel fuiſſeʒ eſſes uel fuiſſes eſſet uel fuiſſet. Et plr ūt gauiſi eſſemus uel fuiſſemus eſſetis uel fuiſſetis eſſent uel fuiſſent. Futuro ūt gauđā as at. et plr ūt gaudeamus atis ant. ¶ Cōiūctiuo mō tp̄e pręſenti cū gaudeā as at. et plr cū gaudeamus atis ant. ptō ĩperfecto cū gauderē res ret. Et plr cū gauderemus retis rent. ptō pfecto cuʒ gauiſus ſim uel fueriʒ ſis uel ſueris ſit uel fuerit

Et pluraliter cum gauisi simus uel fuerimus sitis
uel fueritis sint uel fuerint. Preterito plusquam
perfecto cum gauisus essez uel fuissem esses uel
fuisses esset uel fuisset. Et plr cũ gauisi essem9 ul
fuissemus essetis uel fuissetis essent uel fuissent.
Futuro cũ gauisus ero uel fuero eris uel fueris e
rit. uel fuerit. et plr cũ gauisi erim9 uel fuerim9
eritis uel fueritis erũt uel fuerĩt. ¶ Infinitio mõ
tẽpore presenti & ptõ ĩperfecto gaudere. preteri
to perfecto & plusquãperfecto gauisum esse uel
fuisse. Futuro gauisuz ire uel gauisurũ esse. Ge
rundia gaudendi gaudendo gaudendum. Supi
na gauisum gauisu. Quot participia deri
uantur ab hoc uerbo? Duo: unum presentis tem
poris gaudens. Et alterum futuri gauisurus.

m Emini quõ ðcliatur? Indicatio modo tẽ
pore presenti & preterito perfecto memi
ni meministi meminit. et plr meminimus nistis
nerunt uel nere. ptõ ĩperfecto & plusquã pfecto
meminerã ras rat. et plr ramus ratis rant. Futu
ro caret. ¶ Impatio modo tẽpore presenti: & fu
turo memento tu. Et plr mementote uos. ¶ Op
tatiuo modo tẽpore presenti & preterito perfec
to & plusquãpfecto utinam meminissez memi
nisses meminisset. Et plr ũt memiessim9 nissetis
nissent. ¶ Coniunctiuo modo tempore presenti
& ptõ imperfecto cum meminerim memineris

meminerit.et plr̃ cum meminerimus ritis rint. Ptõ perfcõ & plusquáperfecto cum meminissẽ nisses nisset. & plr̃ cum meminissemus nissetis nissent. Futuro cum meminero ris rit. Et plr̃ cũ meminerimus ritis rint. ¶ Infinitiuo modo tẽpore presenti ptõ ĩperfecto: ptõ perfecto & plusq̃ perfecto meminisse. futuro: gerũdiis: supĩs: & p̱ticipiis caret. Similiter declinatur Odi odisti odit. Noui nouisti nouit. Coepi coepisti coepit.

De Impersonalium declinatione

i Mp̱sonalia q̃ deriuãtur a v̓bis ĩ o significã tibus actionẽ qũo decliãtur: Intertiis tm̃ p̱sonis hoc modo. Indicatiuo mõ tp̃e presenti amatur Ptõ ĩperfecto amabatur. Ptõ p̱fecto amatuꝫ est uel fuit. Ptõ plusquã perfecto amatũ erat uel fu erat. Futuro amabitur. ¶ Imperatiuo modo tẽpore presenti ametur. Futuro amator. ¶ Optatiuo mõ tp̃e presenti & preterito ĩperfecto ũt A maretur. Ptõ p̱fecto & plusquáp̱fecto ũt amat9 esset uel fuisset. Futuro ũt ametur. ¶ Coniũctio modo tẽpore presenti cũ ametur. Ptõ ĩperfecto cum amaretur. preterito perfecto cũ amatuꝫ sit uel fuerit. preterito plusquamperfecto cum ama tum esset uel fuisset. Futuro cum amatum erit uel fuerit. Infinitiuo modo tempore presenti & ptõ ĩp̱fecto amari. ptõ p̱fecto & plusquáperfecto amatum esse uel fuisse. Futuro amatum iri.

u Erbo impsonali Indicatiuo modo tpe p̄sēti Oportet. Ptō impfcō oportebat. Ptō pfcō oportuit. Ptōplusquāpfcō oportuerat. Futuro oportebit. ❡ Imperatiuo modo tpe presenti oporteat. ❡ Optatio modo tēpore presenti & p̄terito ī pfecto ūt oporteret. Ptō perfcō & plusq̄ perfecto utinam oportuisset. futuro ūt oporteat. ❡ Cōniunctiuo modo tpe presenti cū oporteat. Ptō imperfcō cū oporteret. Ptō perfecto cum oportuerit. Ptō plusquāperfecto cuꝫ oportuisset. futuro cum oportuerit. ❡ Infinitiuo modo tēpore presenti & preterito imperfecto oportere. Ptō perfecto & plusquāperfecto oportuisse. futuro caret. Quot sunt v̄ba que in ī patiuo patiūtur apocopen: quattuor dic duc fac fer. De participio.

p Articipium qd est: Est pars oratiōis declinabilis que ꝑ uerbo ponitur ex quo deriuatur genus & casus habens ad sĩlitudīeꝫ noīs Quare dicitur participium: quia partem capit a nomine partē a uerbo. Participio quot accidūt: Sex: Genus: Casus: Tempus: significatio: numerus: & figura. Quot sunt genera pticipioꝝ: quattuor: Masculinuꝫ ut amatus: femininū ut amata: neutꝝ ut amatuꝫ: omne ut hic & hec & hoc amans. Amatus cuiꝰ generis: masculini: quare: quia omne participium desinēs in us est masculini generis. Amata cuiꝰ gn̄is: feminini: quare:

qa ome pticipiũ ɔ̃sinẽs ĩ a ẽ feminini gñis. Ama tũ cuius gñis: neutri: quare: quia ome participiũ desinens in um ẽ neutri gñis. Amãs cuius gñis: Oĩs. quar: qa ome participiũ desinẽs in ns ẽ oĩs gñis. Casus participioꝝ quot sunt: Sex Ntũs: genitiuus: dtũs: actũs: utũs: & abatiuus. Qũo declinantur participia: Ad regulã nominum: exceptis illis quę nascuntur a uerbo quarte coniugationis in eo quoꝝ gtũs in e uocales in eu mutat: ut iens euntis: quiens queũtis: rediens redeũtis Quot sunt numeri participioꝝ: duo: singularis: ut amans: pluralis ut amantes. Quot sunt tempora participioꝝ: Tria: pręsens & pręteritũ imperfectũ simul oĩum participioꝝ in ans uel in ẽs desinemtiũ ut amans & legens: Ptm̃ perfcm̃ & plusq̃ pfcm̃ simul oĩum participioꝝ in tus sus & xus desinentiũ: ut amatus: uisus: nexus: & mortuus quod solum in uus terminatur. Futuꝝ p se oĩum participioꝝ ĩ rus & in dus desinẽtiũ: ut amaturus & amandus. Legens cuius temporis: pręsentis & ptĩ ĩpfecti: quare: quia ome participium desinens in ans uel in ens pręsentis & pręteriti imperfecti temporis est. Amatus cuius tẽporis: pręteriti perfecti & plusquãperfecti. Quare: qa ome participiũ desinens in us uel in a uel in um d uel r non antecedente pręteriti perfecti & plusquãpfecti tporis est. Lecturus & legẽdus cu

ius temporis? futuri: quare? quia quotienscũque
participium desinit in rus uel in dus est futuri tē
poris. Participia in ens desinētia quomodo for-
mantur? a prima persona preteriti imperfecti ī
dicatiui modi bam mutata in ns ut amabam a-
mans. Excipiũtur in eo desinentia quarte con-
iugationis: ut iens quiens audiens. Participiũ in
rus quõ formatur? Ab extremo supino addita
rus: ut amatu amaturus. Participium in dus quõ
formatur? a genitiuo sui presentis participii tis silla
ba mutata in dus. Participiũ pti tēporis quõ for
matur? ab extremo supino correpta u & addita
s ut amatu amatus. Quot sunt significatiões par
ticipiorum? quinq3 actiua cũ ab actiuo descendit p
ticipiũ ut ab amo amãs: passiua ut ab amor ama
tus: neutra ut a sedeo sedens: cõmunis in utraq3
significatiõe ut ab hortor hortatus: deponẽs ut
a pficiscor pfectus & pfecturus. A uerbo actiuo
quot pticipia dscẽdũt? duo: ĩ us & ĩ rus qñ nõ ca
rẽt supio. A ṽbo passiuo quot pticipia descẽdũt?
duo Unũ preteriti: & alterum futuri tẽporis in dus
A uerbo cõmuni quot participia descẽdũt? quat
tuor: Duo in actiua significatione in ans & in
rus ut criminãs & criminaturus: in passiua unũ
in dus ut criminandus: & in communi unum p
teriti pfecti & plusquãpfci tẽporis ut criminatus
A uerbo deponenti quot participia descendũt?

Tria unū in us: alterū in rus: et unū in tus pti perfecti & plusquā perfecti tēporis. A uerbo neu tro quot participia descendunt? Duo sicut ab ac tiuo: nisi sint transitiua aqbus descendunt quat tuor: ut arans araturus aratus & arandus. Sunt tñ aliqua neutra quę tria in usu hñt participia: et sunt hęc Cenans: cenatus: cenaturus: Prādēs pransus: pransurus: Placens: placitus: placiturus Nubens: nupta: nuptura: Assuescens: assuetus: a ssueturus: Quiescens. quietus: quieturus: carens cassus: cariturus: Titubans: titubatus: titubatu- rus: et neutro passiua qnq3: Gaudēs: gauisus: ga uisurus: Audens: ausus: ausurus: Solens: solitus: soliturus: Fidens: fisus: fisurus: fiens: factus: fac- turus: differentię causa ne si facturus dicamus a facio esse uideatur. Sunt etiā alia patiens: pas sus: passurus: Merens: mestus mesturus: Licens licitus: liciturus: Tacens: tacitus: taciturus: Iurās iuratus: iuraturus. Quę sunt quę informādis par ticipiis duplicare uidentur supinū? Ortus: oritu rus: Mortuus: moriturus: Partus: pariturus: na- tus: nasciturus: Rutus: ruiturus: fructus: fruiturus Ignotus: ignosciturus: Lauo lauturus: uel lotus. Ouidius tñ dixit sacra lauaturas mane patebat aquas. Oīa uerba quę carent supinis carent par ticipiis quę descendunt ab eis. Quę sunt uerba quę carent supinis? Oīa meditatiua inchoatiua

impersonalia:& pleraq; ĩ uo diuisas sillabas & neutra secũdę cõiugationis faciẽtia ptm̃ in ui diuisas:prȩterea quecunq; carent ptõ:ut Ambigo scãdo :nideo:uergo:arceo:mando:strideo. Similiter glisco:sisto:ferio:uescor:međor: reminiscor. Quę sunt uerba neutra secũdę cõiugatioĩs q̃ q̃uis ptm̃ ĩ ui diuisas faciãt tñ hñt supĩa:' noceo:ualeo:placeo:careo: Pareo:liceo:oleo:taceo:torreo:doleo. Quę sunt quę carent participiis p̃sentis temporis:' Odi:coepi:noui:&memini.qa prȩsenti carẽt:q̃uis ueteres meminens dixerũt. Quę sunt parcicipia: quę duplicato supĩo dupliciter efferũtur:' Salitus & salsus. Soniturus& sonaturus. Altus & alitus. Astitũ & astatũ. Prȩstitus & prȩstatũ. Quę sunt q̃ cũ formaȝ habeãt pticipioꝝ:qa tñ carent tp̄e semp nomina sunt. Galeatus:scutatus:pileatus:tunicatus:manicatus:caligatus:bracchatus:penulatus: bacchatꝰ paludatus: prȩtextatus:trabeatus:comatus:soleatus:cristatus:ocreatus:hastatus:limatus:stellatus:litteratus:turritus:politus:cornutus: astutus:hirsutus. Quot sunt figurȩ participioꝝ:' tres simplex ut fractus. Cõposita ut effractus. Decõposita effractio. Quot modis in uim noĩs trãseunt participia:' Quattuor modis. cõpositiõe:constructione:cõparatiõe:& tp̄oris amissione. Cõpositione si dictõni adiũgitur q̃ cũ uerbo suo nõ

cōponitur ut ĩnocēs. cōstructiōe si nō hēt casuꝫ qa uerbo requiritur: ut amās iustitie. cōparatiōe cū cōparatur: ut indulges indulgentior Tēporis amissione: ut amandus. i. dignus amari. Legens participium qūo decliatur? ¶ Ntō hic & hęc & hoc legens gtō huius legentis dtō huic legenti actō hunc & hāc legētē & hoc legens uctō o legens abltīo ab hoc & ab hac & ab hoc legente uel legenti. Et plr̄ ntīo hi & hę legētes & hęc legentia gtō hoꝝ & haꝝ & hoꝝ legentium dtō his legentibus actō hos & has legētes & hęc legentia uocatiuo o legentes & o legentia ablatō ab his legentibus. ¶ Nominatīo lectus lecta lectum genitiuo lecti lecte lecti datō lecto lecte lecto actō lectum lectam lectū uocatiuo o lecte lecta lectum ablatiuo a lecto a lecta a lecto. Et plr̄ ntīo lecti lecte lecta genitiuo lectoꝝ lectaꝝ lectoꝝ datō lectis accusatiuo lectos lectas lecta uocatiuo o lecti lecte lecta ablatiuo a lectis.

De Pronomine.

q Vid ē ꝓnomen? Est pars orōīs declinabilis q̄ ꝓnoīe proprio uniuscuiusq3 accipit. ꝑsonasq3 finitas recipit. Pronomini quot accidūt? Sex Species. Genus. Numerus. Figura. persona. & casus. Quot sunt species pronominuꝫ? Duę Primitiua ut ego. Deriuatīa ut meus. Quot sunt ꝓnoīa primitīa? Octo Ego. tu. sui. ille. iste.

ipſe.hic.& his.Quot ſunt ꝓnoīa demōſtratiā?
quattuor Ego.tu.hic.& iſte. Quot ſunt ꝓnoīa
relatiua?Duo Sui & is.Quot ſunt ꝓnoīa modo
demōſtratiua modo relatiua?Duo Ille Ipſe.
Quot ſunt ꝓnoīa deriuatiua?Septeꝫ Meus.tu-
us.ſuus.noſter et ueſter.nr̄as et ueſtras. Quot
ſunt gn̄a ꝓnominū?Quinqꝫ Maſculinuꝫ.ut me
us.femininum ut mea.neutꝝ ut meū.cōmune
ut qualiſ.triuꝫ gn̄eꝝ.ut ego tu ſui.Quot ſunt nu
meri ꝓnominuꝫ?Duo Singularis ut ego.plural'
ut nos.Quot ſunt figurę ꝓnominuꝫ?Due Sim-
plex ut is.cōpoſita ut idem. Quot pronoīa quę
cōpnūtur p noīatiōs?Tria Iſte hic is.iſte& hic
ſecū cōponūt' ut iſtic iſtec iſtoc.is v̄o cū adv̄bio
demū cōponitur.et fit ideꝫ ꝙ ſignificat is demū
ideſt iteꝝ is.Cū quot partibus or̄oīs cōponūtur
pronoīa?cū quattuor:cū noībus ut huiuſcemo-
di.eiuſmodi.iſtiuſmodi. Cuꝫ pronoībus ut iſtic
meme tete ſeſe.Cū adv̄biis ut eccū eccā eccos
eccas.Cū ꝓpoſitiōe ut mecū tecū ſecū nobiſcū
uobiſcum.Quot ſunt pſone pronoīuꝫ?tres Pr̄ia
ut ego.ſecunda ut tu.tertia ut ille.Ego cuius p-
ſone?Primę Quare?quia omnia nomina& pro
nomina ſunt tertiarum perſonarum.exceptis e
go ꝙ eſt pſone primę & tu ꝙ eſt ſecundę. & uo
catiuis caſibus alioruꝫ qui ſunt perſonę ſecūdę.
Perſone qūo ſe concipiunt?primaꝫ taꝫ ſecūdaꝫ

q̄ tertiam concipit:ut ego & uos& illi fecimus:
Secũda uero tm̄ tertiã:ut uos & illi fecistis : ter
tia uero tettiã solã:ut isti & illi fecerunt. Quot
sunt casus ꝓnominũ:ʼSex:Nominatiuus:gtũs:
dtũs:actũs:utũs:& abltũs.Quot ꝓnoĩa hn̄t uo
catiuuꝫ:ʼquattuor:Tu:meus:noster:& nostras.
Quot sunt modi declinationũ in ꝓnoibus:ʼqua
ttuor:Primus modus ē cuius gtũs in i uel ĩ is de
finit& datiuus in i.Quot ꝓnoĩa declinãtur hoc
modo:ʼTria:Ego:Tu:Sui. ¶ Ntõ ego gtõ mei
uel mis dtõ mihi actõ me abltõ a me.Et plr̄ ntõ
nos gtõ nostrũ uel nr̄i dtõ nobis actõ nos abltõ
a nobis.A gtõ mei deriuatur meus mea meum
A gtõ nostri deriuaẽ noster nostra nostrũ & no
stras.¶ Ntõ tu gtõ tui uel tis dtõ tibi actõ te uo
catiuo o tu abltĩo a te. Et plr̄ ntõ uos gtõ uestꝛ̄
uel uestri dtõ uobis actõ uos utõ o uos ablatiuo
a uobis.A genitiuo tui deriuatur tuus tua tuum
A genitiuo uestri deriuatur uester uestra ur̄ꝫ &
uestras.¶ Genitiuo sui datiuo sibi actõ se abltõ
a se.Et plr̄ gtõ sui dtõ sibi actõ se ablatiuo a se.
A genitiuo sui deriuatur suus sua suum. Secũdi
modi ꝓnoĩs sunt:quę gtm̄ singularẽ ĩ ius termi
nant & dtm̄ in i pręter ꝓnomen hic qꝫ facit da
tiuũ huic addita c ut differat ab hui ĩteriectiõe
Quot ꝓnoĩa declinantur hoc modo:ʼqnqꝫ:ille:
iste is hic & ipse.¶ Nominatiuo ille illa illõ gtõ

illius dtõ illi actõ illũ illã illud abltõ ab illo ab il
la ab illo. Et plr̃ ntõ illi ille illa gtõ illoꝝ illaꝝ il
loꝝ dtõ illis actõ illos illas illa ablatiuo ab illis.
¶ Ntõ iſte iſta iſtud gtõ iſtius dtõ iſti actõ iſtuꝫ
iſtã iſtud abltõ ab iſto ab iſta ab iſto. Et plr̃ ntĩo
iſti iſte iſta genitiuo iſtorum iſtarum iſtoruꝫ da
tiuo iſtis accuſatiuo iſtos iſtas iſta abltõ ab iſtis.
¶ Nominatiuo ipſe ipſa ipſum gtõ ipſius datiuo
ipſi accuſatiuo ipſum ipſam ipſuꝫ ablatiuo ab ip
ſo ab ipſa ab ipſo. Et pluraliter nominatiuo ipſi
ipſe ipſa gtõ ipſorum ipſarum ipſorum datiuo ip
ſis accuſatiuo ipſos ipſas ipſa ablatiuo ab ipſis.
¶ Ntõ hic & hęc & hoc gtõ huius datiuo huic
actõ hũc & hãc hoc abltõ abhoc abhac ab hoc
Et plr̃ ntõ hi hę hęc genitiuo hoꝝ haꝝ hoꝝ da
tiuo his accuſatiuo hos has hęc ablatiuo abhis.
¶ Nominatiuo is ea id Genitiuo eius datiuo ei
actõ eum eam id ablatiuo ab eo ab ea ab eo. Et
pluraliter nominatiuo ii eę ea genitĩo eoꝝ eaꝝ
eorum datiuo eis accuſatiuo eos eas ea ablatĩo
ab eis. Nomina quę ſecundo modo pronominũ
declinantur quot ſunt? Octo: unus totus ſolus a
lius ullus uter alter quis uel qui cũ ſuis cõpoſitis
¶ Nominatiuo quis uel qui quę quod uł qd gtõ
cuius dtõ cui accuſatiuo quem quam quod uel
quid abltõ a quo uł a qui a qua uł a qui a quo uł
a qui. Et pluraliter ntõ qui quę quę genitiuo quo

rũ quaꝝ quoꝝ dtõ qs uel qbus actõ quos quas quę abltó a quis uel aqbus. ¶ Nominatiuus aliuſ alia aliud gtõ alius dtõ alii actõ alium aliã aliud &c. ¶ Nominatiuo alter altera alterꝝ gtõ alterius dtõ alteri &c. ¶ Nominatiuo uterq; utraq; utꝝq; gtõ utriuſq; dtõ utriq; actõ utrũq; utrãq; utꝝq; abltõ ab utroq; ab utraq; ab utroq;. Et plr̃ ntõ utriq; utreq; utraq; gtõ utroꝝq; utraꝝq; utroꝝq; dtõ utriſq; actõ utroſq; utraſq; utroſque ablatiuo ab utriſq;. ¶ Ntõ neuter neutra neutũ gtõ neutrius dtõ neutri actõ neutꝝ neutrã neutrũ abltõ a neutro a neutra a neutro. & reliqua ¶ Nominatiuo aliqs aliqua aliquod uel aliquid genitiuo alicuiuſ datiuo alicui accuſatiuo aliquẽ aliquã aliquod uel aliquid ablatiuo ab aliquo ab aliqua ab aliquo. Et plr̃ nominatiuo aliqui alique aliqua geĩtiuo aliquoꝝ aliquoꝝ aliquoꝝ dtõ aliquib9 actõ aliquos aliquas aliq̃ abltõ ab aliqbus ¶ Nominatiuo quidam quedã quoddã uel quiddã geĩtiuo cuiuſdã datiuo cuidam actõ quendã q̃daꝫ quoddã uel quiddã abltõ a quodã a quadã a quodã. Et plr̃ nominatiuo quidam quędã quodam geĩtiuo quoꝝdam quaꝝdam quoꝝdã dtõ quibuſdam accuſatiuo quoſdam quaſdam quędam ablatiuo a quibuſdam. Notandum quod ĩterrogatĩa: infinita: abnegatĩa distributĩa: relatĩa: qm̃ carẽt demõſtratione: carent etiã uocati

uo caſu.ut quis:qualis:talis:alius:nullus:alter:
uter:bini:terni:& ſimilia. Tertii modi ꝓnoīa
ſunt quę ꝑ om̄s caſus ſequūtur declinationē mo
biliū noīum declinatioīs ſecūdę.Quot ꝓnomi
na hoc modo declinātur? Quinq3:me9:tuus: ſu
us:noſter:& ueſter:ſed meus in uocatiuo cū de
beret facere o mee duas e breues in i longā con
uertit & facit o mi.¶ Ntō meus mea meū getō
mei mee mei dtō meo mee meo accuſatio meū
meā meū uocatiuo o mi mea meū ablatio a me
o a mea a meo.Et plr̄ noīatio mei mee mea gtō
meoꝝ meaꝝ meoꝝ datiuo meis accuſatiuo me
os meas mea uocatiuo o mi mee mea ablatiuo
a meis. ¶ Ntō tuus tua tuū eodeʒ modo caret
uocatiuo.¶ Nominatiuo ſuus ſua ſuum.Noſter
noſtra noſtꝝ.Veſter ueſtra ueſtꝝ.eodē modo.
Quarti modi pronomina ſunt quę per om̄s ca
ſus ſequuntur tertiam declinationeʒ:ut noſtraſ
& ueſtras.quę antiqui etiam in nominatiuo di
cebant noſtratis & ueſtratis:ideo circunflectun
tur quia ſunt per ſincopen dicta.¶ Nominatio
hic & hęc & hoc noſtras geītiuo huius noſtra
tis dtō huic noſtrati actō hūc & hāc noſtrateʒ
& hoc noſtras utō o noſtras & o noſtrate abltō
ab hoc & ab hac & ab hoc noſtrate uel noſtra
ti.Et plr̄ ntīo hi & hę noſtrates & hęc noſtratia
gtō hoꝝ & haꝝ & hoꝝ noſtratiū datiuo his no

ſtratib9 actõ hos & has noſtrates & hęc noſtra tia utõ o noſtrates & o noſtratia abltõ abhis no ſtratibus. ❡ Nominatiuo hic & hęc & hoc ueſtras & reliqua De Prępoſitione.

q Vid ẽ prępoſitio? ẽ pars orõis ĩdeclinabil' quę alus partibus orõis ĩ appoſitione uel ĩ cõpoſitione prępoĩtur. Prępoſitiõi quot accidũt? unũ qd? caſus tm̃ Qui caſus accidũt prępoſitõi? Accuſatiuus & ablatiuus. Quę ſunt ꝓpoſitiones ſeruiẽtes actõ caſui? Ad apud ante aduerſus ul' aduerſuꝫ cis citra circum circa contra erga extra inter intra infra iuxtra ob pone per ꝓpe ꝓpter ſecũdũ poſt trans ultra ſupra pręter circiter uſqꝫ ſecus penes. Dicimus enim ad patrẽ: apud uillã: ante ędes: adu̾ſus inimicos: cis rhenum: citra foꝝ circũ uicinos: circa tẽplũ: cõtra hoſtẽ erga ꝓpinquos: extra terminos: inter naues: intra moenia: infra tectuꝫ: iuxta macellum: ob auguriũ: pone tribunal: p parieteꝫ: ꝓpe feneſtrã: ꝓpter diſciplinã: ſcõꝫ formas: poſt terga: trans ripã ultra fines: pręter offitiũ: ſupra coelũ: uſqꝫ oceanum: penes arbitros: circiter annos. Quę ſunt prępoſitiones ſeruientes ablatĩo caſui? A ab abs cum corã clam de e ex pro prę palaꝫ ſine abſqꝫ tenus. Qũo? Dicimus enim a domo: ab hoĩe ab hoſte abs te cuꝫ exercitu corã teſtibus clã cuſtodibus de foro e iure ex pręfectura ꝓ clientibus:

prę timore palā oībus sine labore: absq; in iuria tenus pube ꝙ nos dicimus pubetenus. Quę sūt prępositiones utriq; casui seruientes: In sub sup & subter. Qn̄ accusatiuo seruiūt: Qn̄ uel nos uł quoslibet ad locū ire isse uel ituros esse significamus. qn̄ ablatiuo: qn̄ uel nos uel quoslibet in loco fuisse futuros esse significamus. In accusatiuo casui: Itur in antiquam siluam: in abltō casui stans celsa in puppi. Sub actō casui: postesq; sub ipsos nituntur gradibus: Sub abltō casui: Arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Que sunt prępositiones quę duntaxat in cōpositione repe riuntur: di dis re se an & con. Qūo: Dicim9 .n. diduco distraho recubo secubo amplector con gredior. Quę sunt q̄ cōponi non possūt: apud & penes. Quę coniunguntur & separantur: Reliq̄ oms. Quot prępositiones desinunt in x: Vna tm̄ quę est ex: & nulla alia pars orōis desinit in x p̄ ter noīa: & uix & mox & pax adv̄biū comicū.

De aduerbio.

q Vid ē aduerbium: Est pars orōis in declinabilis quę adiecta v̄bo significatiōe3 eius explanat aut implet. Quare dicitur adv̄biu3: qa stat ad uerbū hoc est iuxta uerbum. Aduerbio quot accidunt: Tria: Species: significatio: & figura. Quot sunt species adv̄bioꝝ: due: primitia ut sępe: deriuatiua ut sepissime. Aduerbia unde

deriuátur?uel ab aliis aduerbiis: ut a clam clanculũ:a sępe sępius:uel a noĩbus ut tullius tulliane:latinus latine:uel a uerbo siue participio seu participiali noĩe:ut sentio sensus sensiꝫ:sto stat9 statim:singultio singultus singultim: uel a noĩe & uerbo.ut a pede & tẽto pedetẽtiꝫ.uel a ꝓnomine ut hic illic:ab hic& ille.uel a prępositione ut ex extra :in intra:con contra. Quot sunt ðriuatiuoꝝ aduerbiorum species?tres aut.n.compatiua sunt aut suplatiua aut diminutiua: ut bene.meli9.optime.belle.clare.clarius.clarissime primũ.primulũ.longe.longule. Quot sunt significationes aduerbioꝝ?Diuerse aut.n.tꝑoris sũt aut loci aut numeri aut negandi:pręterea affirmãdi demonstrãdi optãdi hortãdi ordinis inter rogandi similitudĩs qualitatis q̃titatis dubitãdi Aliqua ẽt sunt aduerbia personalia uocandi respondendi seperandi iurandi eligẽdi congregãdi ꝓhibendi euentus comparãdi. Da aduerbia loci. Hic ibi illuc unde intro foras intus foris.
Da temporis Hodie nuper cras aliquando nũc olim iamiam iamdudum. Da numeri. semel bis ter quater decies centies milies. Da negãdi. Haud non nec neqꝫ & nequaquam. Da affirmãdi. ꝓfecto scilicet quippe uidelicet q̄dni. Da demõstrandi.en ecce. Da optandi.utinaꝫ o si outinaꝫ Da ordinis.deinde deinceps postea pręterea.

Da īterrogādi cur quare q̄obrem. Da similitudinis. Ceu quasi uelut ueluti ut uti. Da qualitatis: Bene male docte pulchre fortiter & suauit᷑. Da q̄titatis. multū parꝝ minimū magnope. Da dubitandi Fors fortassis fortasse fors forte. Da personalia. mecū tecum secum nobiscū et uobiscū Da uocandi. Heus o. Da respondendi. Eu oe o. Da separādi. Seorsum secus secreto singillatim. bifariam omnifariam. Da congregandi. Simul una pariter. Da iurādi. ędepol castor hercle me dius fidius. Da eligendi. Potius immo. Da ꝓhibendi Ne. Da euentus. Forte casu forte fortuna Da hortandi. Eia age agite. Da remittendi. sensim paulatim pedetentim. Da intendendi. ualō nimiū prorsus penitus oīo. Da comparatiui. magis minimus plus celerius tardius. Da supłatiui maxīe minime ocissime q̄ ab ocys gręco uocabulo deriuat᷑. Quot sunt figurę aduerbioꝝ: tres simplex ut diu huc: cōposita ut interdiu adhuc: decōposita q̄ a cōpositis deriuātur: ut a misericordie misericorditer ab īdocto īdocte ab efficace efficaciter. De interiectione.

q Vid ē interiectio: ē ps oroīs īdeclinabilis uoce īcognita mētis affectuꝫ significans. Qr dicit᷑ īteriectio: qa īteriacet aliis ptib9 oroīs Cur gręci interiectionē inter aduerbia ponunt᷑. Quoniam hęc quoqꝫ uel adiungitur uerbis: ut si

dicam pape qd uideo: uel uerba ei subaudiunt. ut si dicam pape etiam si non datur miror: hēt i se eius uerbi significationē. Interiectioni quod accidunt? Unum tm̄ significatio. Quot sunt significationes interiectionum? diuerse aut. n. dolentis sunt ut heu hei ah: aut gaudentis ut euax io eu oe euge? aut metuentis ut atat: aut admirantis ut pape: aut excreantis ut ah: aut illudendi ut euge euge: aut ridendi ut ah ah ah.

De coniunctione.

q Vid ē cōiūctio. ē pars orōis indeclinabil' annectens ordināsq; sententiā. Coniūctōi quot accidūt? Tria: q̄? Species: figura: & ordo. Quot sunt species coniūctionū? Decē et octo: q̄? Copulatiua: cōtinuatiua: subcōtinuatiā: adiūctiua: causalis: ꝓbatiua: disiūctiua: subdisiūctiua: disertiua: electiua: aduersatiua: abnegatiua: collectiua: uel illatiua: rationalis: dubitatiua: cōpletiua: effectiua: distributiua: diminutiā. Quot sūt cōiūctiones copulatiuę? que copulāt taz uerba, q̄ sēsū ut et q; ac atq; qdē quoq; at ast sed aūt ꝟo. Que sunt coniūctiones continuatiue? Que continuationē & consequentiam rerum significant ut si cum grecum significat: quando eniz significat causalis est: similiter siue sin seu tā continuatię q̄ causales: ut si eū uolo manere quid ad te? & si stertit dormit. Que sunt subcontinuatiue?

Quę cām cōtinuationis ostēdūt conseqntē cuȝ essentia reꝝ ut qa qm̄ ut quia sol est super terrā dies est. Quę sunt adiunctiue:· q̄ uerbis subiūcti- uis adiunguntur: ut si cum dum ut quatenus: q̄ dā tn̄ ex his sunt etiaȝ causales. Quę sunt causa les:· q̄ adiuncte uerbo īdicatiuo significāt causā pręcedentē:· & hoc interest inter causales & ad iunctiuas: ꝙ causales cū affirmatione: adiuncti ue cū dubitatione ꝓferuntur. Quę sunt aꝓbati ue:· q̄ aꝓbant reȝ ut qdeȝ eqdem & aliqn̄ si: ut a pud Vir Dii si qua celo est pietas. Quę sunt dis- iūctiue:· que q̄uis dictiones coniūgāt sensum tn̄ disiungūt & alteram qdeȝ reȝ esse: alterā uero non esse significant.: ut ue uel aut seu siue: ut a- ut lux est: aut tenebre. Quę sunt disiūctiue:· q̄ uo ce disiunctiuaꝝ utꝝq3 tn̄ esse significant. uel si- mul uel discrete: simul ut apud Terētiū: uel rex semper maxīas tibi gratias agebat: ꝓ etiaȝ rex & Alexāder siue Paris ꝓ Alexander q & paris dicitur discrete: ut toto die uel legit iste uel co- gitat: significat eniȝ utꝝq3 facere sed non simul Quę sunt dubitatiue:· q̄ dubitationē ostēdunt ut aut ꝓdest aut non prodest diuitias querere. Di sertiue uel illatiue que sunt:· cum diuersis propo sitis aliqd ex eis nos eligere ostendimus: ut di- ues esse uolo quā pauper. Terentius quę hic in honeste uoluit diuitias parere: quā honeste ī pa

tria uiuere. Aduersatiuę q̄ sunt: Quę ad ỽsuȝ conuenienti significant. ut tn̄ quāq̄ q̄uis et si eti amsi. Abnegatiuę q̄ sunt: Quę uerbis coniuncte posse rem fieri ostendunt sed pp causaȝ aliquā impediri. ut iuissem nisi hostes impedissent. Col lectiuę ul' rationales quę sunt: Quę ratione con firmant supradicta. ut ergo igitur itaq3 quin alio quin immo utriq3 atquin. Dicuntur etiam illati- uę quod prępositis aliis inferuntur. Interrogati- uę quę sunt: Quę dubitationem cum interroga tione significant. ut an ne necne. Completiuę q̄ sunt: Hę uero autem quidem equidem quoque enim nam nanq3 & fere ubicunq3 coniunctiōes ornatus causa uel metri nullā significatiōis ne- cessitate ponuntur. Effectiuę quę sunt: quę signi ficant effectum ex causa ut legi nam doctus suȝ Distributiuę quę sunt: Quę diuersis diuersa di- stribuunt. ut ego lego tu uero dormis. Diminuti uę quę sunt: quę diminutionem significant. ut si non potes utꝝq3 concedere. saltē cōcede alteꝝ Quot sunt figurę coniunctionum: Duę Simplex ut a sed. Composita ut atq3 sedenim. Ordo con iunctionis quotuplex est: Triplex Aut eniȝ prę‐ positiuę sunt coniūctiones aut subiūctiuę aut cō munes. Quę sunt coniūctiones prępositiuę: Quę semp ꝑponūtur ī ordīe orōīs ut at ast aut ac uel nec neq3 si quin quatenus sin seu siue ni. Quę

ſunt coniunctiones ſubiunctiuę? quę ſemp ſubiũ gũtur ĩ ordine orõnis. ut q3 ue ne. quę etiã encle ticę dicuntur quidem quoq3 autẽ. Quę ſunt cõ iunctiones medie q̃ indifferenter et prępone et ſubiungi poſſunt? ergo igitur itaq3. et alię pene õ nes coniunctiones. De conſtructione orõnis.

q Vid eſt conſtructio? Eſt debita diſpoſitio partium orationis in ipſa oratione. Adie ctiuum cum ſubſtantiuo in quot accidentibus conuenire debet? in trib9 In genere numero et caſu. ut Pirrhus modeſtus et Penelope pudica. Ntũs cum uerbo in quot accidẽtibus cõuenire debet? In duobuſ perſona et numero ut pirrhuſ diſcit. Relatiuum cuꝫ antecedẽte ĩ quot accidẽ tibus cõuenire debet? In genere numero et per ſona. et aliqñ ĩ caſu ut pirrhus q legit. penelope quę cãtat. tẽpla quę edificãtur. Vrbeꝫ quã ſtatuo ueſtra eſt. Quę ſunt v̄ba quę taꝫ ante ſe quã poſt ſe exigũt nominatiuuꝫ caſuꝫ? Duo. ſubſtãtiua v̄ ba ſuꝫ et exiſto. ut ſuꝫ bonus. ſuꝫ doctus. Item quinq3 uocatiua Vocor. dicor. nominor. nuncu por. et appellor. ut dicor pirrhuſ. Itẽ fio. ut ego fi o quotidie doctior. et ego factus ſuꝫ eques. prętc rea oĩa fere v̄ba quę reciproce dicũtur. ut ego e uado doctuſ. efficior fortis. ſcribor magnanim9 cãtor liberalis. prędicor pius. ſto ĩmobilis et ſiĺr tu euadis. efficeris. ſcriberis. cãtaris. prędicaris.

Ille euadit: efficitur: scribitur: cantatur: prę/dicatur. doctus. fortis. magnanimus. liberalis pius immobilis. Quotuplex ē v̄bū: duplex: p̄so/nale & ī personale: personale est ꝙ hēt distīctos numeros & personas: Impersonale qđ caret nu meris & personis: Quid est uerbuꝫ actiuum: qđ in o desinens facit ex se passiuuꝫ in or ut amo a mor. Excipiūtur facio & cōposita eius ut frigefa cio calefacio. Quoꝝ passiua sunt fio Frigefio & calefio paruifio et reliqua. ❡ Verba actiua quot casus exigunt: ntm̄ semper ante se ꝓ re agente post se actm̄ uel dtm̄ ꝓ re patiente: ut amo te et inuideo tibi. Nonne exigunt etiā infinituꝫ ut cu pio legere: infinitum eo loco in uim noīs trāsit et est indeclinabile. unde cum adiectiuo coniū gitur ut apud Persium. Scire tuuꝫ nihil est: nisi te scire hoc sciat alter: et alibi uelle suum cuiqꝫ est: nec uoto uiuitur uno. Nota ꝙ interdū abso lute ponuntur uerba actiua: ut ego amo idest a/more captus suꝫ: et cogito idest cogitabūdus sū Nota etiam ꝙ ultra ꝓprios casus oīe uerbum potest habere datiuuꝫ post se: item abltm̄ unuꝫ significātē causaꝫ efficientem: alium significan teꝫ instrumentum: alium significanteꝫ causam finalem: alium etiam cum prepositione: ut ego summo studio scribo mihi libruꝫ calamo in mē branis: bonitate eius. utilitate mea quocunqꝫ lo

co & tẽpore. Nota ẽt ꝙ eadem uerba possunt es se diuersoꝝ ordinũ & diuersoꝝ geneꝝ: ut audio te est primi ordinis & gñis actiui. Iteʒ septimi or dinis & põt esse gñis neutri cum dicimus audio tibi: ut inferius explicabitur. Itẽ sexti ordinis cũ dicimus audio Virgiliuʒ abs te. Cũ quibus accu satiuis iũguntur uerba actiua: interdum cuʒ ac cusatiuis significantibus aĩal rationale: interdũ cũ accusatiuis significantibus reʒ: ut amo hoĩeʒ amo agꝝ: qδ non accidit neutris. Nõ eniʒ possu mus dicere aro hoĩeʒ sicut aro agrũ. Variatur ne significatio uerbi qñ uariatur significatio ac cusatiui: Aliqñ non uariatur ut amo hoĩeʒ amo agꝝ: eadem est utrobiqʒ significatio: aliqñ uari atur ut oro te. i. precor te & oro uitã. i. peto uitã Vnde exoraui te idest persuasi tibi: & exoraui uitam: ĩpetraui uitaʒ. Quot sunt ordines ṽboꝝ actiuorum: Septem.

q Ve sunt uerba actiua primi ordinis: Quę exigũt noĩatiuuʒ ante se pro re agente: & actm̃ post se ꝓ re patiẽte: ut pirr9 amat penelo pen

Diligo	gis	exi	ctum	
Amo	as	aui	atum	per amare
Audio	dis	iui	itum	per udire
Exaudio	dis	iui	itum	per exaudire
Fastidio	dis	iui	itum	ꝑ hauer ĩfastidio
Tango	gis	tetigi	ctum	per toccare

Colo lis lui ultuʒ per amare or-
nare cultiuare honorare & habitare.
Fero fers tuli latuʒ per portare
Video des di ſum per uedere
Verbero ras aui atum
Cedo dis cidi eſum per battere
Percutio tis uſſi uſſuʒ per ꝑcuotere
Aſpicio cis exi ctum
Reſpicio cis exi ctum per riguardare
Deſpicio cis exi ctum
Contemno nis pſi ptum
Sperno nis reui etuʒ per diſprezare
Deſidero ras aui atum
Cupio pis iui itum
Opto tas aui atũ ꝑ ɔ̃ſiderar̃ apitir̃
Appeto tis iui itum ꝑ hauer uoglia
Noſco ſcis oui otum
Cognoſco ſcis oui gnitũ
Agnoſco ſcis oui gnitũ per cognoſcer̃
Expecto ctas aui atum per aſpectare
Fallo lis fefelli falſum
Decipio pis cepi eptuʒ ꝑ ingannare
Capio pis cepi aptum
Summo mis mpſi ptum per pigliare
Intelligo gis exi ctum per intendere
Conſulo lis ului ſultũ ꝑdomãdar cõ-
Voco cas aui atum (ſiglio

Appello	las	aui	atum	
Nomino	nas	aui	atum	ꝑ chiamare &
Rego	gis	exi	ctum	(nominare
Guberno	nas	aui	atum	
Administro	ſtras	aui	atum	per gouernare
Perficio	cis	eci	ctum	
Compleo	ples	eui	etum	
Abſoluo	uis	ſolui	utum	
Finio	nis	iui	itum	per finire
Torqueo	ques	orſi	ortũ	ꝑ torcere &per
Occido	dis	di	ſum	(tormentare
Interficio	cis	ſeci	ectum	
Interimo	mis	emi	ptum	
Perimo	mis	emi	ptum	
Neco	cas	aui	atum	
Trucido	das	aui	atum	ꝑ amazar̃ & ꝑ
Obtrunco	cas	aui	atũ	(taglare apezi
Terreo	res	rui	itum	per ſpauẽtare
Timeo	mes	mui	caret ſupino	
Metuo	is	ui	caret ſupino	
Formido	das	aui	atum	per temere
Facio	cis	eci	actum	
Ago	gis	egi	actuȝ	per fare
Frigefacio	cis	ſeci	actuȝ	per rifreddare
Calefacio	cis	ſeci	actuȝ	per ſcaldare
Paruifacio	cis	eci	actum	
Nihilifacio	cis	eci	actum	

Floccifacio	cis	eci	actum
Paruipendo	dis	di	ſum
Nihilipendo	dis	di	ſum
Floccipendo	dis	di	ſum
Pronihilohéo	hes	bui	itum per far poca o
Perdo	dis	didi	itum (nulla ſtima
Amitto	tis	iſi	iſſum per perdere
Quęro	ris	ſiui	ſitum
Inquiro	ris	ſiui	ſitum
Exquiro	ris	ſiui	ſitum per cercare
Veſtigo	gas	aui	atum
Inuenio	nis	eni	entum
Reperio	ris	rui	ertum
Comperio	ris	rui	ertum
Inueſtigo	gas	aui	atum per trouare
Acquiro	ris	ſiui	ſitum per aquiſtare.
Lucrifacio	cis	eci	actuʒ per guadagare
Pario	ris	pepi	ptum per partorire
Gigno	gnis	enui	enitũ
Genero	ras	aui	atum per generare
Pono	nis	ſui	itum per porre
Libero	as	aui	atum per liberare
Recipio	pis	epi	eptum
Suſcipio	pis	epi	eptuʒ per riceuere
Adiuuo	as	aui	atum per aiutare
Duco	cis	xi	ctum per menare
Moueo	ues	oui	otum per muouere
Commoueo	ues	oui	otum p cõmuouere

Verto	tis	erti	ṽsuꝫ per riuolgere
Conuerto	tis	erti	ersum ꝑ conuertire
Laudo	das	aui	atum per laudare
Vitupero	ras	aui	atum per uituperare
Vulnero	ras	aui	atum
Saucio	as	aui	atum per ferire
Fugio	gis	iui	itum per fuggire
Fugo	as	aui	atum
Expello	lis	uli	ulsum
Repello	lis	uli	ulsuꝫ
Compello	lis	uli	ulsum per scacciare
Cogo	gis	egi	actum ꝑ costrignere
Vinco	cis	ici	ctum
Supero	ras	aui	atum per uincere
Augeo	ges	xi	ctum per acrescere
Minuo	is	ui	utum
Diminuo	is	ui	utum
Extenuo	as	aui	atum per sminuire
Iacio	cis	ieci	iactum
Proicio	cis	ieci	iectum
Deiicio	cis	ieci	iectum
Pręcipito	tas	aui	atum ꝑ gittare o pre
Mergo	gis	ersi	ersum (cipitare
Submergo	gis	ersi	ersuꝫ per affondare
Recreo	as	aui	atum per recreare
Foueo	ues	oui	otum per couare
Mordeo	des	momordi	morsũ ꝑmordẽre

Paro ras aui atum ꝑ aparechiare
Apparo ras aui atum ꝑmetter ĩpũto
Extollo lis tuli latum per inalzare

Qũo differũt ĩter se diligo: colo: & amo: Diligimus leuiter: Amamus uehemẽter: colimus cũ ueneratione. Fero quot significatiões hẽt: Quĩq;: Ferre portare: ferre dicere: ferre optare: ut fert animus: ferre ꝓducere ut arbor fert bonos fructus: ferre pati. Cõsulo quot significatiões hẽt: tres cõsulere. n. cũ accusatiuo ẽ primi ordĩs actiuorũ & significat petere cõsiliũ: ut cõsule iurispitos. i. pete cõsiliũ a iurispitis: cõsulere cũ dtõ septimi ordinis actiuoꝝ ẽ dare cõsiliũ: ut cõsulãt tibi iuriscõsulti. i. dent tibi cõsiliũ. Cõsulere neutꝝ secũdi ordinis ẽ iuuare & pręsidiũ ferre: ut cõsule honori tuo: consule calamitati hoĩu;: unde cõsultor q̃uis ꝓprie dicatur q consiliũ ab alio quęrit: significat tñ etiã eũ q consulit: ut est in ꝓuerbio illo: Malũ consiliũ consultori pessimũ. Occido quãtam habet penultimã: Longã qñ actiuũ est primi ordinis & significat interficio: nã qñ penultimã breuẽ habet neutꝝ est absolutũ: & significat mori: quãquã dicatur etiam de sole occidit cũ a conspectu nostro terrę interpositione aufertur: & occasus solis quasi mors: ita etiam põt dici ortus hoĩs & occasus: sicut ortus solis & occasus. Timeo & metuo cũ primi ordĩs

ſunt et accuſatiuum hn̄t: ſignificant formidare ut diſcipulus timet pręceptorē: qn̄ aūt hn̄t dtm̄ ſunt ſeptimi ordinis: & ſignificant uereri ne qd mali alicui accidat: ut timeo tibi: timeo mihi: timeo amico. Perdo perdiſ quando habet accuſatiuum ſignificantem rem idem eſt ꝙ amitto: ut perdidi pecuniam hoc eſt amiſi pecuniam: Qn̄ autem habet accuſatiuum ſignificantē aīal: interdum ſignificat amittere: ut perdidi patrem: perdidi fratrem: interdum ſignificat deſtruere: ut perdam inimicos meos hoc eſt deſtruaꝫ eos. Quid intereſt inter parere & parturire? Parturire neutꝝ ē & deſideratiuū: ſignificat aūt eniti & quaſi partū deſiderare: parere aūt actiuū eſt & ſignificat in lucem iam emittere: & enixā eſſe: ut quod iaꝫ diu parturit aliqn̄ pariet. Recipio ſi accuſatiuū hēt ſine abltō cū a uel ab primi ordinis actiuoꝝ eſt & ſignificat accipere. Si auteꝫ cū abltō & a uel ab ſexti ordinis eſt: & idem ſignificat. Si uero dtm̄ habeat ſecundi ordīs neutroꝝ eſt & ſignificat promittere: ut recepiſti mihi. i. promiſiſti mihi. Cogere aliquando ſignificat compellere: aliquādo coniungere & coadunare: ut cogite capellas. i. coadunate. Superare aliquando eſt uincere: cum eſt actiuuꝫ primi ordinis: aliqn̄ aūt eſt neutrum & ſignificat ſupereſſe: ut ſuperant pecunię ideſt ſuperſunt.

q Vę sunt uerba actiua secūdi ordinis: quę exigunt nominatiuū ante se: & post se accusatiuum cum genitiuo uel ablatiuo: ut tu impleuisti domum tritico: & consulo te remedii.

Emo	mis	emi	ptum
Comparo	ras	aui	atum p comperare
Vendo	dis	didi	tum
Venundo	das	dedi	atum per uendere
Reuendo	dis	didi	itum per riuendere
Extimo	as	aui	atum per extimare
Redimo	mis	emi	ptum pe ricompare
Culpo	as	aui	atum per incolpare
Argo	is	ui	utum
Repręhendo	dis	di	sum
Accuso	sas	aui	atum
Incuso	sas	aui	atum
Increpo	pas	aui	atum p ripndere & p
Damno	nas	aui	atum (accusare
Condemno	nas	aui	atum per cōdēnare
Castigo	gas	aui	atum per gastigare
Punio	nis	iui	itum per punire
Mulcto	ctas	aui	atū p puire ī denari
Impleo	es	eui	etum per empiere
Euacuo	as	aui	atum per uotare

Quid īterest īter accusare & īcusare: Incusamꝰ maiores: accusamꝰ pares ul' īferiores. Et possūt hēre dtm̄ ul' abltm̄ cū corā: ul' actm̄ cū apō aut

añ ut pirrus accusat penelopē sup̄bię corā matre
sua: uel apō: aut añ matrē suā. In v̄bis p̄tiū significātib9 ī quo casu ponitur pretiū? In abltō: Vt e
mi equū decē nūmis: uel emi equū magno p̄tio:
& pōt addi abltūs cū a uel ab: ut emi a Platōe
aut Socrate: sicut cū uendo potest addi datūs
ut uendidi tibi librum decem aureis. Cęteꝝ hęc
adiectiua tanti & quanti & sua composita ut tā
tidem quantiuis quanticunq; q̄tilibet. Item plu
ris & minoris cum sine substantiuo sunt semper
ponūtur ī genitiuo: & pręter hęc omnia alia in a
blatiuo ponuntur: ut plautus quanti eam emit ui
li. Et Horatius quanti emptę? paruo. Eandē legē
seruant hęc adiectiua cum aliis etiam uerbis si-
milib9. ualeo: estimo: redimo: ueneo: lucror: cō
duco: loco: & aliis huiusmodi: quod si addantur
substātiua statim in ablatiuos conuertuntur. Et
sicut non dicimus quāto emisti: sed quāti emisti
Ita non possumus dicere q̄ti pretii emisti: sed q̄
to pręti emisti: sic dicimus quantiuis emisti &
quantouis pretio emisti: quantilibet emas & q̄to
uis pretio emas. Excipitur tantidem qđ in abla-
tiuum resolui non potest. qa duos tm̄ casus hēt:
tantundem & tantidem. Eadē ratio est de plu
ris & minoris cōparatiuis. Dicimus enim pluris
emit & minoris uendit. Dicimus etiā carius &
uilius: non tamen carioris: & uilioris uel emi uel

uendidi Plinius libro trigesimoqnto cum de Pā
philo pictore scribit. Neminem inquit minoris
docuit talento.i.nemineȝ minori pretio docuit
quā talento:cōtra uallensis laurentii sententiā:
qui uult huiusmodi geītiuos iungi duntaxat cū
uerbis:emo:ualeo:uendo:consto:sto:ęstimo.

q Vę sunt uerba actiua tertii ordinis: Quę exigunt nominatiuum ante se & post accusatm̄ & dtm̄:ut trado te studiis philosophię.

Do	das	dedi	datum
Trado	dis	didi	itum
Dedo	dis	didi	itum
Tribuo	is	ui	utum
Prębeo	bes	ui	itum
Impendo	dis	di	itum per dare
Prępono	nis	sui	itum
Antepono	nis	sui	itum
Pręfero	fers	tuli	latum per preferire
Pręmitto	tis	isi	issum pmādar̄ ī ante
Dico	cis	xi	ctum per dire
Dico	cas	aui	atum p dedicare &
Subiugo	gas	aui	atum (cōsecrare
Subigo	gis	egi	actum
Subiicio	cio	eci	ctum
Subdo	dis	didi	itum
Suppono	nis	sui	ituȝ p soggiogare &

sottomettere

Mitto	tis	ſi	iſſum
Deſtino	nas	aui	atum per mandare
Lego	gas	aui	atum per mandare
Oppono	nis	ui	itum
Obiicio	cis	ieci	ctum per opponere
Prędico	cis	xi	ctum
Pręnuntio	as	aui	atum per predire
Edico	cis	xi	ctum
Indico	cis	xi	ctum
Iubeo	es	ſſi	ſſum
Impero	ras	aui	atum
Pręcipio	pis	epi	eptuȝ p comandare
Nuncio	as	aui	atum
Renuncio	as	aui	atum per auiſare
Interdico	cis	xi	ctum
Prohibeo	bes	ui	itum
Veto	as	aui	atũ pӯietar̃ et ĩt dire
Commendo	das	aui	atum p raccomãdar̃
Confero	fers	tuli	latum
Comparo	as	aui	atum p paragonare
Prodo	dis	didi	ituȝ p dimoſtrare &
Indiço	as	aui	atum (per tradire
Declaro	as	aui	atum
Demonſtro	as	aui	atum
Manifeſto	ſtas	aui	atum
Oſtendo	dis	di	ſum
Explico	as	aui	atum

Enucleo	as	aui	atum
Dilucido	as	aui	atuȝ p dimoſtrare di
Aperio	ris	rui	ertũ(chiarare & ex
Cõmodo	das	aui	atum (plicare
Mutuo	as	aui	atum per preſtare
Reddo	dis	didi	itum
Reſtituo	is	ui	utum per rendere
Promitto	tis	iſi	ſſum
Spondeo	des	ſpopõdi	ſum p ꝑmettere
Addico	cis	xi	ctum p maniculare
Accomodo	as	aui	atum per aſſettare
Dono	as	aui	atum per donare

Legare quot ſignificatiões hẽt: duas: legare. n. ẽ mittere: unde dñr legati ꝙ oratores mittãt. hĩc ẽt dicũtur collegȩ q̃ſi ſimul mittãtur ad idẽ offi ciũ. Itẽ legare ẽ teſtamẽto reliquere: unde dicũ tur legata hoc ẽ relicta: & legatarii. Dare litte- ras dicimus nõ. n. ad quẽ ſcribimus: ſed ad euȝ & ecõuerſo: nõ ad eũ q fert litteras: ſed ei: ut do tibi litteras ad Ciceronẽ. i. do tibi litteras quas feras ad ciceronẽ: & dedi litteras ad te cicerõi: ideſt dedi litteras ciceroni quas ferret ad te.

Commendare quot ſignificationes habet: duaſ eſt enim aliquãdo primi ordinis & ſignificat lau dare: ut commendaui te in ſenatu & apõ Ceſa- rem hoc eſt laudaui. Aliquãdo eſt tertii ordinis & ſignificat tradere fidei: ut cõmẽdo me tibi. i.

tuę trado fidei:& cōmēdo tibi pecuniā:aut com
mēdo rem memorię. Quid intereſt īter mutuo
& cōmodo:·Cōmodamus q̃ eadē reſtituūtur: ut
libros ueſtes uaſa & ſimilia. Mutuam9 q̃ nō red
dūtur eadē & cōſiſtūt ī pondere & numero &
mēſura:ut pecunias oleum triticū & ſimilia:un
de dicit mutuū q̃ſi meū tuū:ꝙ ex meo fiat tuū.
Qō uerbū huius ordinis poteſt habere poſt ac-
cuſatiuum duos datiuos:·Do das:ut do tibi uir-
ginē dono: dedi filię tuę talentum doti. Reddo
quot ſignificatiōes habet:·Tres: Reddere eniꝫ
huius ordinis ſignificat reſtituere:ut reddo tibi
pecunias:ſignificat etiā conſignare: ut reddo ti
bi litteras : quas Cicero mihi ad te dedit. Signi
ficat etiaꝫ facere quādo quarti ordinis eſt:& du
os hēt accuſatiuos:ut reddā te doctuꝫ.i.faciam
te doctum. Reddo qūo cōponitur:·Ex re & do :
Quare geminatur d :·Vt in ſecūda perſona dif
ferat a redeo redis:in quo uerbo ideo īterponi-
tur d ut euitetur hiatus q eſſet in redeo hoc eſt
euphonię gratia:quēadmodū fit ī redintegro &
redimo. Quę ſunt uerba huius ordinis q̃ poſſūt
etiā eſſe ordinis qnti:·Sunt hęc:dono: impertio
augeo:conduplico:accumulo:& ſiqua ſunt ſimi
lia:Dicimus enim dono tibi libertatē& dono te
libertate:imꝑtio tibi res meas:& impertio te re
b9 meis:augeo tibi fortunas & augeo te fortūis

Cōdupplico & accumulo tibi diuitias. cōduplico & accumulo te diuitiis. Quę ſunt uerba hui9 ordinis q̄ iungūtur taꝫ dtō q̄ actō cuꝫ ad: Duo reſcribo & mitto: dicimus eniꝫ reſcribo tibi: & reſcribo ad te: mitto tibi & mitto ad te.

q Vę ſunt uerba actiua quarti ordinis: quę exigunt nominatiuum: & accuſatiuos duos: ut ego doceo te artem grammaticam.

Doceo	ces	cui	ctum per inſegnare.
Moneo	nes	ui	itum per amonire
Flagito	as	aui	atum
Peto	tis	tii	itum
Poſco	ſcis	poposci	itum
Poſtulo	las	aui	atum p domandare
Rogo	gas	aui	atum
Oro	as	aui	atum per pregare
Celo	las	aui	atum p naſcondere
Calceo	as	aui	atum per calzare
Induo	is	ui	utum
Veſtio	ſtis	ui	itum per ueſtire
Exuo	is	ui	utum per ſpogliare
Cingo	gis	xi	ctum per cignere
Interrogo	as	aui	atum p domandare

Quid intereſt inter orare & exorare: Orare eſt pręcari: exorare eſt impetrare. Celo quot aliis modis conſtruitur cū caſibus ſuis: Tribus modis: dicim9 eniꝫ celo tibi hāc reꝫ: celo te hac re

celo te de hac re. Quę sunt uerba huius ordinis q̃ post primũ accusatm̃ possũt hr̃e ẽt abltm̃ loco secũdi accusatiui? Sunt hęc: Cingo: calceo: exuo: uestio: induo. Dicimus. n. induo te uestẽ & ueste: accingo me gladiũ uel gladio: Calceo me coturnos uel coturnis: exuo me: & ĩduo & uestio palliũ & pallio. Peto ẽt & postulo plerũq3 abltm̃ hñt cũ a uł ab: ut ego peto & postulo hęc abs te

q Vę sunt uerba actiua quinti ordinis? quę: exigunt nominatiuum & actm̃ cuʒ abltõ sine prępositione: ut pasce te liberalibus studiis.

Spolio	as	aui	atum per spogliare
Priuo	as	aui	atum per priuare
Onero	as	aui	atum
Aggrauo	as	aui	atum
Pręmo	is	essi	essum per priemere
Exonero	as	aui	atum
Alleuio	as	aui	atum
Leuio	as	aui	atuʒ per alleggerire
Impleo	es	eui	etum
Imbuo	is	ui	utum per empiere
Euacuo	as	aui	atum per uotare
Inficio	cis	eci	ectum per tignere
Farcio	cis	si	tum per insaccare
Orno	as	aui	atum
Exorno	as	aui	atum per ornare
Alo	lis	ui	itum

Nutrio	tis	iui	itum per nutrire
Lacto	as	aui	atum per lactare
Munio	is	iui	itum per fortificare
Inquino	as	aui	atum
Maculo	as	aui	atum per macchiar̄
Tego	gis	xi	ctum
Cooperio	ris	rui	ertuȝ per coprire
Impertio	tis	iui	itum per far ꝑtecipe
Paſco	ſcis	ui	ſtum
Cibo	as	aui	atum per paſcere
Educo	as	aui	atum per alleuare

Paſco quot modis conſtruitur? Octo: dicimus enīȝ boues paſcūt herbā: herba paſcit boues: boues paſcūtur herba: herbis paſcūtur boues: ego paſco boues: ego paſco herbā: boues paſcuntur: boues paſcunt. Lacto & Lacteo qūo differunt iter ſe? Lactare eſt lacte nutrire: ut matres lactāt pueros: Lactere uero eſt lac ſugere: ut infantes lactent hoc eſt lac ſugunt. ¶ Impertio quot modis cōſtruitur? Quattuor: dicimus. n. impertio tibi bona mea: impertio tibi bonis meis: impertior te bonis meis: & tu īpertiris a me bonis meiſ Quę ſunt uerba quę ſuſcipiunt etiam dtm̄? ſunt hęc ſepteȝ. Onero: exonero: ſpargo: fundo: figo: ſterno: leuo: ut onero te donis: & onero tibi dona: figo terrā haſta: & figo haſtam terrę: ſterno lectum lodice: & ſterno lodicē lecto: ſpargo: fun

do tibi aquã spargo fũdo te aqua: leuabo te hoc fasce & leuabo tibi hũc fascẽ. Possũt addi huic ordini ẽt alioꝝ ordinũ ṽba: ut tãgo te digito: uideo te oculis: foecũdo te erũnis: audio te aurib9 cũ alioqn primi ordĩs sit hęc ṽba. audio ẽt sexti

q Vę sunt uerba sexti ordĩs:' q̃ exigũt ntm̃ & actm̃ cũ abltõ a uel ab mediãte: ut ego audiui hoc a pretore: ego quęsiui hoc abs te.

Audio	is	iui	itum per udire
Ausculto	as	aui	atum per ascoltare
Alieno	as	aui	atum
Auerto	tis	erti	ersuꝫ p alienare &p
Amoueo	es	oui	otum (inimicare
Remoueo	ues	oui	otum
Abigo	gis	egi	actuꝫ per rimuouere
Intelligo	gis	exi	ctum per intendere
Diuido	dis	si	sum
Separo	as	aui	atum per partire
Accipio	pis	epi	eptum
Recipio	pis	epi	eptuꝫ per riceuere
Quęro	ris	siui	itum per domãdare.
Eripio	pis	pui	eptũ ptorr̃ & p lib̃are

Audio & ausculto iungũtur ẽt dtõ soli & significant obedire. fiuntq3 sequentis hoc ẽ septimi ordinis: & recipio similiter ꝙ significat ꝓmittere Amoueo hoc ẽ remoueo sine d describit': Nã si cũ d describeretur admoueo esset tertii ordĩs &

ſignificaret adiungere: ſiue appropinquare. Eripio duobus modis cõſtruitur. Dicimus. n. eripio te a malis: & eripio te malis: & eſt tertii ordinis ut iſte eripuit tibi filiã tuã. Quęro cuiꝰ figurę: cõpoſitę cõponitur enim ex quę & res: cũ nihil aliud ſit quęrere q̃ quę ſit res aliqua dubitare. ideo qꝫ ꝑ diphthõgũ ſcribit̃. q̃q̃ & alia ratio eſſe poſſit ut eius paſſiuũ differat a quęror deponẽte qͦ eſt lamentor. Quęro in compoſitione mutat diphthongon in i longam inquiro: cuius uerbi regimen uarie auctores accipiunt. dicimus. n. quęro uel requiro hanc rem abs te. Et quęro uel requiro te de ſtatu rei pu. quemadmodum etiã deponente euiſdem ſignificationis utimur: ut habeo quos ꝑcuncter: & percũctare hãc reꝫ ab illo

q Vę ſunt uerba actiua ſeptimi ordĩs: quę exigunt ntm̃ ante ſe & poſt ſe dtm̃ ſine aliquo actõ: ſunt tñ qui hęc putãt magis neutra dici debere: ſed nos contrarium cenſemus cuꝫ ẽt paſſiua eorum reperiantur: ut ego inuideo tibi: & tu ĩuideris a me. Horatius ĩ poetica: Ego cur acquirere pauca ſi poſſum inuideor.

Inuideo	des	di	ſum per inuidiare
Recipio	pis	epi	eptuꝫ per ꝓmettere
Audio	dis	iui	itum
Auſculto	tas	aui	atum per obedire
Impero	ras	aui	atum ꝑ ſignoregiare

Benedico	cis	xi	ctum per benedire
Maledico	cis	xi	ctum per maledire
Timeo	es	ui	
Metuo	tis	ui	carēt sup. per temere
Interdico	cis	xi	ctum per interdire

Nota ꝙ non potest dici hoc uerbū non esse actiuū quia habet in usu interdicor: nec potest dici ꝙ habere possit actm̄ post se: nō. n. possumus dicere interdico tibi aquā & ignem: nec interdico te aqua & igni: sed dūtaxat dicimus interdico tibi aqua & igni: quāq̄ passiue possum dicere tu interdictus es aqua & igni: & aqua & ignis interdictus est tibi: & tibi īterdictuꝫ ē aqua & igni sed hoc postremum est magis impersonale.

Officio etiam officis huius ordinis est. i. noceo cuius passiuum est officior: Lucretius in secūdo officiuntur uti cogantur tardius ire. Inuideo cuiꝰ figurę: Composite: unde componitur ex in & uideo ꝙ oculos & animum in eos quibus inuidemus continue intentos teneamus: propter quod ueteres hoc uerbū non datiuo sed actō iūgebant, ut Emnius: Quisnam libeꝝ florem inuidit meum.

De uerbo passiuo

q Vid est uerbū passiuum: Quod in or desinens formatur ab actiuo. Quot sunt ordines uerboꝝ pássiuoꝝ: Septem sicut actiuoruꝫ Et omnes ȩxigunt ante se ntm̄ personȩ patiētis:

& post se abltm̄ cū a uel ab pͦsonę agentis ut prę ceptor amat pirrhū: Pirrhus amatur a pręceptore: & pręceptor docet pirrhū: Pirrhus docetur a pręceptore: Casus. n. q ultra duos prīcipales sūt nō mutātur in passiuo: ut ego doceo te grāmaticā: tu doceris a me grāmaticā: Ego sūmo studio scribo mihi librꝝ calamo ī mēbranis boītate ei9 utilitate mea quocūq; loco & tp̄e: a me summo studio scribitur mihi liber calamo ī mēbraīs bonitate eius utilitate mea quocūq; loco & tēpore

Diligor	geris	ctus	sum p essere amato
Emor	ris	ptus	sum p esser cōpato
Dor non ē in usu	daris	tus	sum per esser dato
Doceor	ris	tus	sum p esser īsegnato
Spolior	ris	tus	suꝫ p essere spoglato
Audior	ris	tus	sum per esser udito
Inuideor	ris	sus	sum pessere īuidiato

De Verbis Neutris

q Vod ē uerbuꝫ neutꝝ: qd in o desinēs nō format passiuuꝫ in or. Qr̄ dicitur neutrū: quia hęc ṽba neutra sunt: hoc est: nec actīa nec passiua. Quot sunt ordīes uerboꝝ neutroꝝ: noueꝫ: Substātiuū quanq̄ in ꝓprie dicatur neutruꝫ qa non desinit in o: possessiuuꝫ: acquisitiuū: trāsitiuum: effectiuū: absolutū: īperfcm̄: neutꝝ passiuum: & neutro passiuum.

q Vę sunt uerba neutra primi ordinis: quę

dicuntur ſubſtãtiua ut ſuꝫ es eſt: qȯ per ſe ſuſtat ut ego ſum: & in ipſuꝫ cętera uerba reſoluuntur ut amo ideſt amãs ſum: legebã ideſt legens erã & ab eo cõpoſita ut adſuꝫ abſum. Copulat autẽ ſimiles caſus: ut ego ſum fortis. Cõſtruitur etiaꝫ cum genitiuo: ut hic liber eſt Pirrhi. & cuꝫ dtõ ut eſt mihi pater. & cuꝫ ablatiuo: ut ſuꝫ magno animo: & cum duobus datiuis: ut ſum tibi curę ſum tibi impedimento. & cum ablatiuo cum ꝓ-poſitione in uel ſub uel apud: ut ſum in foro ſub tecto apud macelluꝫ. Interdum ſine caſu poſteriore: Vt deus eſt: deus fuit ſemper: & deus erit ſemp. Cõpoſita aũt iũgũť fere ſemp dtõ ut ego ĩterſuꝫ lectõi: illi ineſt ṽtus: mlťa mihi deſunt.

Sum	es	fui	per eſſere
Interſum	es	fui	ꝑ eſſer ꝑſente
Obſum	es	fui	per nuocere
Proſum	es	fui	per giouare
Pręſum	es	fui	per ſopraſtare
Adſum	es	fui	ꝑ eſſer apreſſo
Abſum	es	fui	ꝑeſſer abſente
Deſum	es	fui	per mancare
Inſum	es	fui	per eſſer dẽtro
Subſum	es	fui	per eſſer ſotto
Superſum	es	fui	ꝑ eſſer diſoꝑ & ꝑ auãzare

Nota quod adſum non ſignificat pręſens ſuꝫ ut quidam exiſtimant: ſed prope ſum: ſicut abſum

significat longe sum: quod ex ipsa significatõne prepositionis componentis intelligitur. Ad eniз significat apud & quasi prope. Cicero de officiis. inter hominem & beluam hoc maxime interest: quod hec tantum quantum sensum mouet ad id solum quod adest quodqз presens est se accommodat: hoc est ad id quod prope est: & qđ presens est: quod ipsemet declarat: subiungens paululum admodum sentiens preterituз aut futurum idest sentiens tantum quod adest: hoc ẽ quod abiit uel mox futurum est.

q Ve sunt uerba neutra secundi ordinis?

Que dicuntur possessiua: & exigunt nominatiuum ante se: & post se ablatiuum sine prepositione: ut Pirrhus abundat libris.

Egeo	ges	gui	caret supino
Indigeo	ges	gui	caret su. pha ṽ bisog°
Careo	res	rui	itũ ul' cassũ pmãcare
Abundo	das	aui	atum
Affluo	is	xi	xum
Exubero	ras	aui	atum per abundare
Satago	gis	egi	ctũ p esser diligente
Memini	sti	nit	caret su. p ricordarsi

Que sunt ex his que genitiuo iunguntur? Egeo ĩdigeo satago. ut Terentius: hic satagit rerum idest anxius & curiosus est rerum suarum.

Memini huius ordinis neutruз est: licet in o nõ

desinat:& tamen aliquando iungitur accusatiuo:ut Virgilius forsan & hęc olim meminisse iuuabit. Aliqñ etiam iungitur ablatiuo cum de prępositione. Sed quando accusatiuo& genitiuo iũgitur significat recordari. Vt non memini hãc rem uel huius rei:hoc est non recordor. quãdo autem iungitur ablatiuo cum pręposit̃one de uł interdum genitiuo:significat mentionem facer̃ ut Priscianus non meminit de hac re uel huius rei:hoc est mentionem non fecit. Abundo& affluo possunt etiam esse possessiua: Dicimus enim ego abundo & affluo rebus omnibus: & res õs abundant & affluunt mihi. Careo & indigeo differunt quia non indigemus omnia quibus caremus:ut puta caremus multitudine seruorum quia non indigemus:omnibus autem quibus indigemus caremus:quia si non careremus non ĩdigeremus. Deficio deficis huius ordinis est: ut ego deficio pecunia: potest tamen esse ẽt possessiuũ secũdi ordinis:ut pecunia deficit mihi: potest quoque esse actiuum primi ordinis:ut inopem deficiunt omnes amici:hoc est deserunt.

q Vę sunt uerba neutra tertii ordinis? Quę dicuntur acquisitiua:&exigunt ntm̃ ante se:& post se dtm̃:ut ego indulgeo amori nostro

Seruio uis uiui itum

Inseruio uis uiui itum per seruire

Faueo	ues	aui	autum
Aſpiro	ras	aui	atum per fauorire
Benefacio	cis	eci	actum per benfare
Derogo	gas	aui	atum
Detraho	his	xi ctũ	p ɔ̃trarre e biaſiare
Studeo	des	dui	caret ſup. p ſtudiare
Herro	res	ſi	ſum
Inhereo	res	ſi	ſum
Adhereo	res	ſi	ſum per acoſtarſi
Obuio	as	aui	atum
Occurro	ris	ſi	ſum per incõtrarſi
Succurro	ris	ri	urſum
Subuenio	nis	eni	entũ per ſoccorrere
Prouideo	des	di	iſum per prouedere
Placeo	ces	cui	itum per piacere
Diſpliceo	ces	cui	itum per diſpiacere
Proficio	cis	eci	ectuꝫ p far proficto
Parco	cis	pepci	parſum
Indulgeo	ges	dulſi	ultuꝫ per perdonare
Pareo	res	ui	caret ſupino
Obedio	dis	iui	itum
Optempero	ras	aui	atum per obedire
Annuo	is	ui	utum per conſentire
Abnuo	is	ui	utum per denegare
Soluo	uis	ui	utum per pagare
Caueo	ues	ui	utum per guardarſi
Obſto	ſtas	ſtiti	atum per reſiſtere

Repugno	gnas	aui	atuꝫ per repugnare
Cedo	dis	essi	essuꝫ per dar loco
Consulo	lis	ui	ultuꝫ per consigliare
Debeo	bes	ui	itum p esser debitor
Satisfacio	cis	eci	actuꝫ per satisfare
Incumbo	bis	ui	itum
Vaco	cas	aui	atum per attendere
Sapio	pis	ui	itum p hauer sapore
Acquiesco	scis	eui	etum p star cõtento

Hereo quot significatõnes hét? Duas: aliqñ. n. significat adhererẽ ut hereo parieti. Aliqñ dubitare & tũc ẽ absolutũ: unde fit freqũetatiuũ hęsito ut Iuuenalis. Et tñ hęret: & dubitat alta chionẽ deducere sella. Placeo qũo facit ptm? Placui & placitus suꝫ sicut etiaꝫ pleraqꝫ alia neutra: iuro iuraui & iuratus suꝫ: prando prãdis & prãsus sũ Ceno cenaui & cenatus sum: careo carui & cassus suꝫ: pateo patui & passus suꝫ: titubo titubaui & titubatus suꝫ: poto potaui & potatꝰ suꝫ. Potꝰ tñ cenatus & iuratus aliqñ passiue capiuntur: ut epoto medicamẽto efflauit animũ: & iratus discessit & irasit incoenatus cubitum. Caueo põt etiam inter actiua connumerari septimi ordinis & eius passiuũ ẽ caueor: ut caue tibi. i. attẽde ne qd mali tibi accidat: põt ẽt iungi cũ abltõ cũ prępositione: ut caue ab illo. Iteꝫ cuꝫ accusatiuo ut caue illũ. Iteꝫ cũ alio uerbo ut caue cadas. Vbi

notandum est q cũ negatione & sine negatio ne eadem est significatio: ut caue cadas & caue ne cadas idem significat. Seruio & inseruio quomodo differunt. Illud necessitatis est hoc uoluptatis. Consulo: debeo: & sapio: interdũ habent etiam post se accusatiuum: ut consulo ti bi cõmodũ tuũ: & debeo tibi talẽtũ: & carmina sapiũt demorsũ unguẽ: sed tũc cõsulo & debeo sunt actiua: sapio uero nõ ẽ actiuũ sed figurata ẽ locutio: sapit mel hoc: idest hẽt saporẽ mellis: queadmodũ fit inqbusdam aliis uerbis actiuis. passiuis & neutris: ut ille agit uxorem idest agẽ do represẽntat uxorẽ: & uxor temulenta uomit idest uomitum sparsit maritum: & tu uiuis bac- canalia. i. uiuẽdo baccanalia exerces: sonas asi- nũ idest sonãdo refers asinũ: & epistola redolet antiqtatem idest bene olendo represẽntat anti quitatem. Ad hec dicũt aliqui: expuisti me exi- bilasti me execrasti me idest expuendo exibilã- do execrando derisisti me. Quod uerbũ ex his contrariam sibi habet significationem cũ abla tiuo iungit̃. Vaco: nã si datiuo iungitur significat do operam: ut uaco litteris: si uero ablatiuo significat contrarium: ut uaco curis idest careo Si uero absolute ponitur uacare interdũ signi ficat superfluum esse: ut. xv. carmina uacant. i. abundant & superflua sunt: interdum cõmodũ

excreasti

esse & ocium esse: ut si uacat nostros audire labores idest si commodum si ocium est.

q Vę sunt v̄ba neutra quarti ordinis: Quę transitiua dicuntur & exigūt ntm̄ ante se et post se accusatiuū sicut actiua: ut tu aras tra͡z et ego sero agr͡x. potest etiam addi dtūs: ut Virgilius: En q̄s cōseuimus agros: et habēt passiuū in tertiis personis in utroq͡z numero. Vt terra a ratur a te: et agri seruntur a me. Poetę tamen p̄ prosopopeiam utuntur etiam aliis personis: ut si terra loques dicat aro.

Aro	ras	aui	atum per arare
Colo	lis	ui	cultū per lauorare
Semino	nas	aui	atum
Sero	ris	eui	atum per seminare
Insero	ris	rui	eritū per innestare
Consero	ris	eui	situm per porre
Planto	tas	aui	atum per piantare
Poto	tas	aui	atum
Bibo	bis	bi	itum per bere
Edo	dis	di	sum
Comedo	dis	di	sum per mangiare
Ceno	nas	aui	atum per cenare
Coquo	quis	xi	ctum per cuocere
Dequoquo	quis	xi	ctū p̄patir̄ e cōsumar̄
Digero	ris	essi	stum per patire
Sorbeo	bes	bui	caret supino

Abſorbeo	bes	bui	caret ſu. p ĩghiottire
Mingo	gis	xi	ctum per piſciare
Suo	is	ui	utuꝫ per cucire
Diſſuo	is	ui	utum per ſdrucire
Neo	nes	eui	etum per filare
Glomero	as	aui	atum per innaſpare
Texo	xis	xui	xtum pe texere
Voluo	uis	ui	utum per uolgere
Euoluo	uis	ui	utum per ſuolgere
Inuerto	tis	erti	erſuꝫ per riuerſare
Implico	cas	aui	atum per auilupare
Impedio	dis	iui	itum per impedire
Explico	cas	aui	atum per ſuiluppare
Miſceo	ſces	ui	xtum per meſcolare
Frango	gis	egi	actuꝫ per ſpezare
Scindo	dis	idi	iſſuꝫ per rompere
Findo	dis	idi	iſſum per fendere
Diuido	dis	iſi	iſum per ſpartire
Incido	dis	iſi	iſum per tagliare
Seco	cas	aui	atum per ſegare
Amputo	tas	aui	atum per mozare
Aedifico	cas	aui	atum per edificare
Molo	lis	lui	per macinare
Pinſo	ſis	ſui	iſtum per impaſtare
Contondo	dis	udi	uſum per peſtare
Pingo	gis	xi	ctum per dipignere
Terebro	as	aui	atum per triuellare

Preforo	ras	aui	atum per forare
Vello	lis	li	uulſuꝫ per cauare
Condio	dis	iui	itum per condire
Puto	as	aui	atum per putare
Meto	tis	ui	eſſuꝫ per mietere
Repaſtino	nas	aui	atum ꝑ ripaſtinare
Tero	ris	iui	itum per tritare
Vindemio	as	aui	atum ꝑ uendemiare
Nauigo	gas	aui	atum per nauigare
Pitiſſo	as	aui	atum per guſtare
Pręguſto	ſtas	aui	atuꝫ ꝑ far lacredẽza
Trituro	ras	aui	atum ꝑbatter elgño
Ventilo	las	aui	atum per uentilare
Pulſo	ſas	aui	atum per battere

Nota ꝙ ſero ſeris ſeui ſatũ ſignificat ideꝫ ꝙ ſe-
mino: qñ aũt facit in ſupino ſertuꝫ ſignificat plã
tare: ut ſerit arbores: Virgilius inſere nũc Meli
bee piros. Inde dicitur ager conſitus. i. plen9 ar
boribus. Significat ẽt ordinare: unde dicitur ſe
ries ideſt ordo & deſero ideſt derelinquo: & ſe
rio aduerbiũ cuius cõtrariũ eſt ioco: interdũ ſi-
gnificat inſerere & ꝑ ordĩeꝫ miſcere: & ĩtexere
ſerta: unde dicũtur corollę floribus intexte: Di-
cũtur ẽt ipſe coronę ſertę hoc eſt intexte florib9
Lucanus Accipiũt ſertas nardi deflore coronas
Inſeritur ẽt ramus in arbore. Conſerere ẽt ſigni
ficat ſeminare & plãtare: Virg. En qs cõſeuim9

agros.possumus tñ dicere seui triticũ ĩ agro: & seui agꝝ tritico.cõseui hortos arboribus: & con seui arbores ĩ hortis. ĩseui malũ ramusculo piri & ramusculũ piri ĩ malo ĩseui. Vnde fit satio & insitio quę duplex est: & cũ ĩfixo trũco sterili ĩse ritur surculus foecũdę arboris: & cũ germen ali enę arboris inserimus libro inciso cortice.

Putare ꝓprie ẽ resecare q̃ sup̄flua sunt: unde di cimus putare uites. & ueteres dicebãt Argẽtuꝫ puꝝ putũ.i.purgatissimũ: hĩc fit ãputare: qȯ est resecare. ꝓpterea putare dicitur cogitare: qa co cogitãdo quasi resecamus q̃ sup̄flua sunt: & qȯ melius sit mente cõcipimus. hĩc descẽdũt ẽt di sputare: ȯputare: reputare: cõputare. Pitisso qd ꝓprie significat: Parce uinũ gusto quasi tẽtãdi gratia: Terẽtius: Pitissãdo multũ uini assũpsisti hodie. Tale est uerbũ quo Plautus utitur cya thisso quãquã sexti potius ordinis sit: ut cyathis so apud te qñ poto. Tale est etiam gręcisso. Vẽ tilare quot modis construitur: Dicimus uentila re triticum: hoc est uentilando purgare. & uen tilare auꝝ digitis sudantibus dixit Iuuenalis. Dicimus etiã uẽtilare faciem & corpus flabello.

Pulsare ꝓprie est percutere: ut pulsat pugnis pe ctora: antiqui pulto dicebant. Vnde fit ut signifi cet ẽt canere siue ludere: ut pulsat citharã: nec potest dici campana pulsat: sed pulsatur: nec cã

panã ſono ſed pulſo. Poſſum9 tñ dicer̃: ſono cã
pana ſicut ſono cithara ablatiui caſus: ut Virg.
Cithara crinitus hiopas perſonat aurata. Poſſũ
mus etiã dicere: cãpana ſonuit tertiã & quartaꝫ
horã: & tertia hora pulſata ẽ: et quarta hora pul
ſata ẽ. Virg. Iamqꝫ eadem digitis: iã pectine pul
ſat eburno. Aliquando ſono iungitur cum actõ
Virgilius. Nec uox hominem ſonatur ideſt ex-
primit ſonando: Et ſiluę reſonant amarylida. i.
reſonando exprimunt. Sunt quędam alia uer
ba huius ordinis quę raro et apud poetas in pri
mis et ſecundis perſonis in uſu ſunt. In tertiis
uero perſonis frequens eſt uſus eorum.

Pluo	is	ui	utum per piouere
Ningo	gis	xi	ctum per neuicare
Tono	nas	aui	atum per tonare
Corruſco	ſcas	aui	atum per balenare
Fulmino	nas	aui	atum per fulminare
Gradino	nas	aui	atum per grãdinare

In his nõ ponitur nominatiuus expreſſus: et ſub
audit̃ õs: ut Iupiter pluit hodie magnos imbres
Liuius tñ et Valerius pluiſſe lapidibus dicunt.
Et Virg. in georgiciſ dixit. Nec denſior aere grã
do. Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis:
tantum hoc loco nominatiui caſus eſſe uidetur

q Vę ſunt uerba neutra quĩti ordĩs:' quę ef
fectiua dicuntur et exigũt ante ſe ntm̃ et

post se ablatiuum sine prępositione: uel accusati
uum cum prępositione ob aut propter: ut ego ca
leo igni uel ob ignem: aut propter ignem.

Caleo	les	ui	caret sup. p scaldarsi
Frigeo	ges	gui	caret su. p ha v̄ fredo
Gaudeo	des	sus	sum per rallegrarsi
Pingueo	gues	ui	per ĩgrassarsi
Palleo	les	ui	per impalidire
Areo	res	rui	per seccarsi
Vireo	res	ui	p in uerdire
Tepeo	es	ui	per intepidire
Albeo	bes	ui	per imbiancare
Nigreo	gres	ui	per innegrire
Rubeo	bes	ui	per inrossire
Floreo	res	ui	per fiorire
Turgeo	ges	si	per gonfiare
Ferueo	ues	ui	per bollire
Stupeo	pes	ui	per stupire
Horreo	res	ui	p ha v̄ horrore
Moereo	res	ptõ & sup. caret	per dolersi
Calleo	les	ptõ & su. caret	p farli el cal
Splendeo	des	ui	(lo
Polleo	les	lui	p risplendere
Liqueo	ques	ui	p manifestarsi

Caleo per simplex l huius ordinis est: & signifi-
cat calescere hoc ẽ calefieri: p duplex uero ll si
militer hui9 ordinis esse potest: & significat cal

lum facere ut nimio dolore obcalluit: aliq̄n quar
ti ordinis ē hoc est neutri transitiui: & significat
callidū siue astutū esse & optīe aliqd scire: ut di
cenda silendaq; calles. Moerere q̄n primā silla
ba; longā hēt cū diphthongo significat moestū
esse & aīo egrū & caret ptō: nā mestus sta stum
nom̄ est nō participiū. Mereo uero h̄ns prima;
sillabā breuem: idem ē q̄ mereor & facit in ptō
merui sicut mereor merit9 su; uł fui. ut ego me
rui laudem siue meritus su; laudē. Illud. n. neu
tꝝ hoc deponēs est transitiuū. Mereo ēt idem ē
qđ milito sub stipendio: ut iste meret sub Cesar̄
idest militat: & ē sexti gn̄is neutroꝝ q̄ absoluta
dicūtur. Dicunturq; a mereo qđ est ꝓ mercede
aliqd operor: unde ipsa merces dicitur potius q̄
a mercādo. Hinc meretrices dicte sunt ipse quo
q; suā militiā exercētes ac stipēdia sua faciētes:
& adiectiuū meritorius ria riū: unde scorta ma
scula pueri meritorii uocātur. hīc ēt taberne me
ritorie dicūtur. & apud Aulū Gelliu;. Lais me-
retricādo magnā pecuniā demerebat. Mereo ēt
& mereor q̄n post se abltm̄ h̄nt cū prępositione
de significāt tractare: ut ego bene mereor de te
Antonius male meritus ē de militibus suis: siue
male meruit de militibus suis. Virg. Si bene qd
de te merui: Sic dicūtur ēt ꝓ mereo & ꝓ mere
or cōmereo & cōmereor. inter quę differentia

est ꝙ meremur promeremur bona: commere-
mur mala. Demereri etiam dicimus; idest bene
mereri: ut Quintilianus Vt pleniori obsequio d
mererer amantissimos meos: unde male usur-
pant aliqui demerita pro uitiis: Emeriti milites
dicuntur qui ob ingrauescentem ętatē ab one
re militandi liberantur nec amplius merent.

q Vę sunt uerba neutra sexti ordinis: Quę
absoluta dicuntur & exigunt ante se no-
minatiuum: post se autē nullo indigēt casu: ut
deus est: ego uiuo: tu uiuis: q̄q̄ possit esse abltū̃s
cū̃ in uel sub uel alia huiusmodi prępositione: ut
deus ē ī celo: nos uiuimꝰ sub romano pontifice.

Viuo	uis	xi	ctum per uiuere
Obcumbo	bis	bui	itum
Obeo	bis	iui	itum
Perio	ris	iui	itum
Interio	ris	iui	itum
Occido	dis	si	sum per morire
Dormio	mis	iui	itum per dormire
Deficio	cis	eci	ectū per mancare
Quiesco	scis	eui	etum per riposarsi
Iaceo	ces	cui	caret su. per iacere
Sedeo	des	edi	essū per sedere
Sto	stas	steti	statū per stare
Surgo	gis	exi	ctum per dirizarsi
Maneo	[illegible]nes	si	sum p stare fermo

Remaneo	nes	ſi	ſum
Reſto	ſtas	ſtiti	itum per reſtare
Cado	dis	cecidi	aſum per cadere
Ruo	is	ui	utum per rouinare
No	nas	naui	natum
Nato	tas	aui	atum per notare
Nauigo	gas	aui	atum per nauigare
Emergo	gis	erſi	erſuȝ per uſcir fuora
Volo	las	aui	atum per uolare
Salto	tas	aui	atũ ꝑſaltar̃ e ꝑballar̃
Laboro	ras	aui	atum per affaticarſi
Sudo	das	aui	atum per ſudare
Ludo	dis	ſi	ſum per giucare
Vigilo	las	aui	atum per.uigilare
Titubo	bas	aui	atum
Nuto	tas	aui	atum per uacillare
Labo	bas	aui	atum per caſcare
Hio	his	aui	atum
Hiſco	ſcis	ptõ & ſu.caret ꝑſbauiglar̃	
Euado	dis	ſi	aſum per ſcampare
Sum	es	fui	caret ſup.per eſſere
Veſperaſco	ſcis	ſcit	per farſi nocte
Luceſco	ſcis	ſcit	per farſi di

Viuo Volo uolas : & aliqua alia ex ſupradictis habent aliquando etiam poſt ſe ntm̃: ut uiuo felix:hęc auis uolat hilaris: Viuo etiam aliquãdo habet accuſatiuum poſt ſe:ut uiuo uitã : ſicut ẽt

dicimus obeo mortez. Dicimus ēt iste uiuit asi-
nū:& hi uiuunt baccanalia idest uiuēdo sequūt
asinū & baccanalia:quēadmodū ēt dicimus tu
euigilasti prelia idest euigilādo scripsisti. A uiuo
d̄riuatur uictus qd̄ uerbū alimoniā significat: ut
Virg. Tuz uictū reuocāt uires:& Terentius sē-
per erit pręsidiuz clitipho uictus uestitus. Qn̄ ac
cusatiuū hēt uiuo:actiuuz ē primi ordinis:ut ui-
uo etatem:unde & passiuū hēt: Iam tertia uiuit
ętas:hīc fit cōuiuio cōuiuis cōuixi cōuictum per
uiuere & fare una spesa insieme:unde cōuicto-
res q simul uiuunt:sed duo hęc cōuiuator q ad
cōuiuiuz inuitat:& cōuiua qui īuitatur: a conui
uor cōuiuaris uerbo deponēti hn̄t originē. Titu
bare est eius q nō potest insistere pedibus: ut fa
ciūt ebri atq3 egroti:transferturq3 ad animum:
ut ille titubat.i.modo ait modo negat & nescit
qd loquatur. Nutare est alicuius magnę molis
ruinā minantis & transfertur ad animū. Laba-
re est repēte ruere:ut labat turris:& ad animuz
quoq3 transfertur: ut labascit ille uno uerbo taz
cito:& differt a labor laberis: nā labi est leuiter
& sensim deorsum ire. Item ab elabor elaberis
qd̄ est piculū fugio:ut hic est elapsus.i. piculum
aufugit:instar anguillę quę elabens manibus fu
git. Quid interest īter hiare & hiscere: hiare ē
aliqd sua spōte aperiri externa aliqua ui:ut hiat

tellus siue lignū: Hiscere ē oris tm̄ & qdem humani: & capitur ꝓ loq: ut nō audeo hiscere. Sū es est qñ absolute poītur. i. solū unū ntm̄ ante se hn̄s huius ordinis neutroꝶ est: ut deus est: & semp erit inuidia & huiusmodi. Iungitur aūt cū gtō qnq3 modis: primo qñ significat possessionē ut hoc pec9 est melibei. Secūdo qñ notat laudē uel uitupationē: ut hoc pecus est magnę utilitatis uel magni detrimenti: cuius loco aliquando poītur ablatiuus: ut Catilina fuit magna ui corporis & animi. Tertio qñ nullum habet nominatiuum sed genitiuum cum infinito & significat interest. Vt discipuli est honorare magistꝶ. Quarto qñ summitur pro ualet & ad pretium tēdit: ut quanti est sumito pro quantum ualet. Cęsar tanti eius apud se gratiā esse ostēdit: ut rei p. iniuriam & suum dolorem eius uoluntati ac precibus condonet. Quinto quando mansionē significat: ut ego sum domi mee: tu es domi tuę. Itē domi uestrę. domi nostrę. domi alienę. Vbi notandum est ꝙ cū aliis adiectiuis non iungeretur. neq3. n. diceremus. ego sū domi honestę & domi pulchrę. sed ī domo honesta. & ī domo pulchra. & licet dicere sum domi. & sum domo Sicut egredior domo. & egredior e domo. Iūgitur etiam sum cum datiuo. & significat habeo. ut Sunt mihi bis septē prętāti corpore nimphę

Itē cū duob9 dtı̄s:ut tua uerba sunt mihi cōtēp
tui. Itē cū dtō & ı̄finitio sine ntō: ut nō ē cuipiā
fallere. Itē cū actō cū prepositione: ut hoc est a-
pō uirgiliū. Itē cū abltō sine prepositiōe: ut hec
est prestanti corpore. Itē cū abltō cū prepositiōe
in: ut ī mea manu est: Itē penes uos ē: est aūt pe
nes esse nō apud aliquē esse sed in manu & qua
si potestate alicuius esse aliqñ est idē significat
q uergit & expositū ē iungiturq3 actō cū prepo
sitiōe ad: ut Cesar aqtania agarūna flumine ad
pyreneos mōtes & eā partē oceani q̄ ē ad hispa
niā iā ptinet. Aliqñ iungitur cū infinitiuo sine a
liquo casu: ut cernere erat. i. cernerī licebat. Per
noctare est totā noctē ı̄sōnē ducere. Peruigi-
lare etiam idem significat. Sed in hoc differūt
q illud nocte duntaxat: hoc etiam die fit unde
pernox & peruigil.

q Ve sunt ṽba neutra septimi ordinis: que:
ı̄perfecta dicūtur. & exigūt ntm̄ ante se &
post se obliquū cū prepositione: nisi fuerint no
mina adṽbialiter posita. Vt eo ī urbē eo domū

Abeo	bis	iui	itum
Discedo	dis	essi	essum
Recedo	dis	essi	essū per partirsi
Eo	is	iui	itum
Vado	is	si	sum
Incedo	dis	essi	essum

Pergo	gis	xi	ctum per andare
Venio	nis	ni	tum per uenire
Redeo	dis	iui	itum
Remigro	gras	aui	atum per tornare
Introeo	is	iui	itum p entrar dētro
Exeo	is	iui	itum per uſcire
Tranſeo	is	iui	itum per paſſare
Tranſmigro	as	aui	atum per trapaſſare
Contendo	dis	di	itum
Pugno	as	aui	atum
Certo	as	aui	atum p combactere
Curro	ris	cucurri ſū	per correre

Pergere ꝓprie ē iter aut rē aliā īceptā ꝓſequi.
¶ Venio apud doctos frequēter ponitur pro eo: ut uenieba ad illud: ſicut cōtra eo pro uenio: ut eo ad te: & ambo coniunguntur cū datiuo ſine prę poſitione: ut it clamor celo: neutraq; deſuper ur bi et hoſtes ueniunt excidio hoc eſt adexcidiu Migrare eſt domiciliū mutare: et alio ſe ad ha bitandū conferre: remigrare eſt oppoſitū hoc ē ad primum domicilium reuerti: et id circo ho mines q obeunt migrare ex hac uita dicuntur. tranſmigrare eſt longius ad habitandum ire. Eo et iter facio idem ſunt. ſed nō eſt idem uiā facio et iter facio. nā facere iter eſt ire ſeu uiā ingredi. facere uiam eſt aperire tranſitū p quē iri poſſit. Munire autē uiam idē eſt qꝫ reficere

repugnare sternere silicibus. qñ uł contriti sunt silices uel forte deficiũt. Incũbere est toto aĩo si ue corpore alicui rei insistere. Et aliqñ est huius ordĩs. ut ĩcũbo ĩ studia & ad studia philosophię aliqñ est ordinis acqsitiõꝝ neutroꝝ. sed illõ ad nimauertẽdũ ꝙ qñ ad aĩuꝫ refertur utriusqꝫ or dinis est. qñ aũt ad corpus. duntaxat tertii ordi nis hoc est acquisitiuoꝝ. ut incũbo remis. Non enim diceremus incũbo ĩ remos neqꝫ adremos Currere in agꝝ dicimus .si simus extra agꝝ. Si autem simus in agro dicimus curro in agro. Nã hę quattuor prępositiones in sub super & subter quotiens motum significant iungũtur accusatĩo Quando autem non significant motuꝫ de loco ad locum iunguntur ablatiuo. Vt Tytirus recu bat sub tegmine fagi. Nos quiescimus sub tecto Et nos eamus sub tegmen fagi. reducamus nos sub tectum. Nauta cecidit in undas non ĩ undis Et hostes labũtur sup hostes non sup hostibus.

q Vę sunt uerba neutra octaui ordĩs? Quę neutra passiua dicũtur ꝙ ĩ uoce actĩa ad instar passiuorum construantur. ut discipuli ua pulant a pręceptore. et sunt quinqꝫ.

Exulo	as	aui	atũ p essere sbãdito
Liceo	ces	ui	itũ p essere appzato
Vapulo	as	aui	atũ p essere battuto
Veneo	is	ii	nũ per essere uẽduto

Nubeo bes psi ptũ p esser maritata
Exulo cuius figurę: compositę: Ex quot dictioni bus cōponitur: ex tribus una integra & duabus corruptis: hoc ē ex prępositione ex & solo noīe & eo uerbo. Exulo enim est ex solo eo: hoc ē extra solum eo: sunt enim exules qui natali solo priuantur: qui dicuntur etiam extorres quasi extra terram suam euntes. Dicitur autem exulare de loco & in locum: ut Donatus affirmat: ut nos exulamus Roma: & exulamus Viterbii. i. extorres roma habitamus uiterbii qui locus exilii nobis assignatus est. Nubere dicitur de mulieribus tantum: ut hęc puella nupta est a patre formoso adolescenti: dicitur autem nubo a uerbo ob nubo quod est obtego & cooperio: qꝛ sponsę ad uirum ꝓficiscētes pudoris gratia obnupta. i. cooperta facie ꝓficiscebātur: hīc nuptę. i. sponsę. reperitur tñ apud ueteres nouus nuptus pro sponso. Liceo lices in usu est. ut tu licebis a me paruo pretio. reperitur tñ etiam deponēs liceor cum frequētatiuo eius licitor: quę cum accusatiuo iungūtur & significant ultra pretium deferre ī actione facienda: hinc fit polliceor qꝛ est sponte ꝓmitto.

q Vę sunt uerba neutra noni ordinis: Quę neutro passiua dicūtur & ī pręteritis: atq3 his quę a pręteritis formantur: declinātur sicut passiua: in cęteris uero temporibus seruāt uocem

actiuorum.

Gaudeo	des	sus	sum per rallegrarsi
Fio	fis	ctus	sum per esser facto
Fido	dis	sus	sum
Confido	dis	sus	sum per confidarsi
Soleo	les	tus	sum per solere
Audeo	des	sus	sum per ardire

De uerbis communibus

q Ve sunt uerba cõmunia: Que in uoce passiua taз actiuaз q̃ passiuaз habent significationem: ut ego criminor te: ego criminor a te Tu ueneraris deum: deus ueneratur a te.

Largior: ris. tus. sum. p donare & esser donato
Experior: ris. tus. sum. p ꝓuare & esser prouato
Veneror: aris. tus. sum p honorare esser hõrato
Moror: aris. tus. sum. p aspectare esser aspectato
Criminor: aris. tus. sũ. p biasimare esser biasiato
Amplector: ris. t9. sũ. p abraciar̃ esser abraciato
Obsculor: aris. tus. sum. p baciare esser baciato
Hortor: aris. tus. sum. p cõfortare esser cõfortato
Interpretor: aris. tus. sũ. p expor̃ & esser exposto
Hospitor: aris. tus. sũ. p abergare & esser abgato
Largior expior ueneror moror osculor hortor.
Criminor amplector ĩterpretor hospitor addes
Moror ultra ꝓpriã significatiõeз suã q̃ est expectare aut expectari: significat etiaз retinere aut retardare: ut qd om̃s ueientes ad te tm̃ remoraris. i. tm̃ retines: et Terẽtius Ne uester remorer

cõmodũ.i.retardẽ: Aliqñ ẽt capitur moror pro hereo.i.dubito: Vt nihil moror.i.nihil hereo nihil dubito. Obſculor unde dicitur: ab ore: ꝙ baſiando os rei quaꝫ baſiamus adiũgitur: unde dicitur oſculũ.i.baſiuꝫ quãq̃ oſculum ſignificet ẽt paruũ os: ut meũ oſculũ meus ocell9. Hortor per aſpirationẽ ſcribitur differentię cauſa. Naꝫ ueteres horto dicebant: & ideo aſpirabãt: ut ab orto nomine differret: eius oppoſitũ eſt de hortor: Dicimus autem hortor filium tuum ad uirtutem: tu uero a uirtute de hortaris. Hoſpitari eſt recipere uel recipi queq̃ in domiciliũ amice: inde fit hoſpes cõmunis generis: & hoſpita foeminini: ut hoſpes & hoſpita: Inde dicitur ẽt hoſpitium quod non ſignificat diuerſoꝝ: & cauponam ſiue tabernam uinariam: ut quidam putant: Sed ius amicitię: quę ẽ inter hoſpites: hoc eſt amicos externos. Patior Donatus uult eſſe commune uerbum: Dicimus enim patior te & patior a te. Priſcianus in numero quorundaꝫ deponentium ponit quę paſſiuam habent conſtructionem: ut naſcor a te: orior a te: patior a te Multa quoqꝫ pręter ſupradicta apud ueteres cõmunia reperiuntur: ut obliuiſcor. Virgilius: Nunc oblita mihi tot carmina: & agredior Cicero: ut a te agrederer donis: & ſtipulor: in quo uerbo attendendum eſt ꝙ tam in actiua q̃ ĩ paſ

siua significatione abltō iūgitur: ut stipulor a te ꝓ īterrogo te & interrogor abs te: quēadmodū dicimus quęro a te ꝓ īterrogo te: q̄uis sit actiuū ut Iuuenalis Quātū uis stipulare & ꝓtinus accipe qđ do: subauditur a me: & actīe hoc loco accipitur. Suetonius uero passiuū posuit: quę uetat minorē ānis qndeciꝫ stipulari hoc ē īterrogari.

De uerbis deponentalibus

q Vod ē uerbū deponēs? qđ ī uoce passiua: uel actiuā uel passiuā depoīt significatōeꝫ Qr̄ dicitur deponēs? qa nō hēt utrāqꝫ significationē sicut cōmune: sed alterā depoīt uel actiuaꝫ uel passiuā. Quot sunt ordines uerboꝝ deponētiū? septē Possessiuū: acqsitiuū: transitiuū: effectiuum: absolutum: imperfectum: uocatiuum.

q Vę sunt uerba ꝺponētia primi ordīs? quę possessiua dicūtur: & exigunt ntīm ante se & post se genitiuum uel ablatiuum sine prępositione: ut dii uescuntur ambrosia.

Vtor eris sus sū ꝑ usare & oꝑare ī cose utili
Abutor eris sus sum per male usare
Fruor eris ctus ul' fruitus sū ꝑ usar cōdilecto
Fungor eris ctus suꝫ per usare de officio
Potior ris tus sum ꝑ usare cose desiderate
Vescor eris sine supino per usare cibi
Recordor aris atus sum
Reminiscor eris sine sup. per ricordarsi

Obliuiſcor eris tus ſum per dimēticarſi
Miſereor ēris tus ſum p ha v̄ miſericor
Vti et frui differunt. Nā frui eſt cū delecta(dia
tōne uti: ūde theologi frui trāſferūt dūtaxat ad
res diuinas: et peccatū dicūt eſſe ſiqs uel utatur
rebus diuinis: uel fruatur rebus humanis: ſcrip-
tores aūt utuntur hoc uerbo ēt ī reb9 humanis
quotiēs non neceſſitate ſed delectatiōe utimur:
uerbi gratia ſi amici patrocinio in aliqua cauſa
egemus dicimur uti amicitia illius: ſi uero nulla
cauſa intercedēte ex amici cōſuetudine ſermōe
aſpectu: pręſentia: uoluptatē capimus: frui dici
mur amicitia illius: hinc dicitur fructus: et ex u
troq3 uerbū cōpoſitū uſufructus. Fruor enim ſu
pinū facit fructū: ut Cicero ī Hortenſio: et ameī
tate ſūma ſemp fructus. Vulpianus tn̄ ad Sabi-
num fruiturꝫ dixit: nō fructurꝫ: quēadmodū ab
ortū oriturꝫ dicimus nō orturꝫ. a partū pariturꝫ
nō parturꝫ. ab erutū eruiturꝫ nō eruturꝫ. Potior
potiris uel poteris cū ſecūdo: quarto: et ſexto ca
ſu iungitur. et eſſe pōt tertię et quartę cōiugatio
nis. ut orior morior. ſed īfinitiūſ facit mori ſcđ3
tertiam et moriri et potiri ſcđ3 q̄rtā cōiugatiōem.

q Vę ſunt uerba deponentia ſecundi ordi-
nis: Quę acqſitiua dicūtur et exigūt ntm̄
ante ſe. et poſt ſe datiuum. ut ego auxilior tibi.
Auxilior aris tus ſum

Adminiculor	aris	tus	ſum
Opitulor	aris	tus	ſum
Suffragor	aris	tus	ſum per aiutare
Iniurior	aris	tus	ſum per ingiuriare
Aemulor	aris	tus	ſũ p iuidiar̃ e imitar̃
Blandior	iris	tus	ſum per luſingare
Minor	aris	tus	ſum
Minitor	aris	tus	ſum per minacciare
Adulor	aris	tus	ſum per adulare
Aſſentor	aris	tus	ſum
Aſſentior	iris	tus	ſum p aconſentire
Medeor	eris	ſine	ſupino p medicare
Aduerſor	aris	tus	ſum per contraſtare
Obſequor	eris	tus	ſum per ſeruire
Moderor	aris	tus	ſum per temperare
Foeneror	aris	tus	ſum p dare auſura
Gratulor	aris	tus	ſum

Congratulor.aris.tus.ſũ.p rallegrarſi et far feſta
Inſidior.aris.tus.ſum per inſidiare & aquattare

Dominor	aris	tus	ſum p ſignoreggiare
Innitor	eris	xus	ſum per appoggiarſi

Miſereor quidam ponunt huius ordĩs cũ dtõ ĩterdum iungatur: ut miſerere nobis: tñ ſupioris potius ordĩs eſt & gtõ iungitur. Virg. Nil noſtri miſerere: & alibi miſerere laboꝝ tantoꝝ: miſerere animi nõ digna ferentis. Miſereor miſereаris ſignificat flere & lamentari: & ſemp iungit

accusatiuo: ut Ignarosq; uie mecum miseratus agrestes. Medicor huius ordinis est sicut medeor: & iungitur etiam cum actō: ut medicatus sum tibi & te. Inuenitur tamen etiā medico medicas. Virgilius: Semina uidi eqdē multos medicare serentes. Iungitur etiam cū dtō. Virgiliꝰ Et senibus medicantur anhelis. Moderor moderaris iungitur ēt cū actō: ut imperator moderat̃ militibus uel milites: Terentius: Qui ex sua libidine moderatur nos. Minor & eius frequentatiuum minitor habent post datiuum aliquando etiā accusatiuū: ut tu minaris uel minitaris mihi mortem uel exilium. Iniurior & contrarior multis aliis modis usitatius dicitur: loco enī primi dicitur: tu es mihi cōtrarius: tu infers mihi ĩiuriam: tu non es mihi equus: tu mihi iniuriam facis: tu afficis me iniuria. Loco secundi poĩtur semper mihi aduersaris: semper mihi repugnas: semper mihi refragaris: semper mihi obniteris: semper mihi obstas: semper mihi opponeris: sēper mihi contrarius es: semper mihi es aduersꝰ semper oppositus. Irasci & succēsere in hoc differunt: quod succensere est cum ratione irasci. Aemulari est inuidere: est etiam sequi & imitari: unde ego ęmulor platonem: unde ęmuli dicūtur non solum inuidi: sed etiam imitatores: ut ęmulus atque imitator sum Platonis.

q Vę ſunt uerba deponentia tertii ordinis: Quę tranſitiua ſiue actiua dicuntur. et exigunt nominatiuum ante ſe. et poſt accuſatiuum. ut ego ſequor imperatorem.

Sequor	eris	tus	ſum
Proſequor	eris	tus	ſum per ſeguitare
Inſequor	eris	tus	ſum
Perſequor	eris	tus	ſum ꝑ perſeguitare
Aggredior	eris	ſſus	ſum
Adorior	iris	tus	ſum per aſſaltare
Furor	aris	tus	ſum per furare
Predor	aris	tus	ſum
Populor	aris	tus	ſum per rubare
Opinor	aris	tus	ſum
Arbitror	aris	tus	ſum
Reor	eris	ratus	ſum per penſare
Percuntor	aris	tus	ſum
Sciſcitor	aris	tus	ſum per dimandare
Vlciſcor	eris	ultus	ſum ꝑ far uendecta.
Fateor	eris	ſſus	per confeſſare
Adipiſcor	eris	eptus	ſum
Conſequor	eris	tus	ſum
Aſſequor	eris	tus	ſum ꝑ aqſtare et ꝑ a
Solor	aris	tus	ſum (giugnere
Conſolor	aris	tus	ſum per conſolare
Opperior	iris		
Pręſtolor	aris	tus	ſum per aſpectare

Speculor aris tus ſum per ſpeculare

Contemplor aris tus ſum per contemplar̃

Operor aris tus ſum per operare

Imitor aris tus ſum

Aemulor aris tus ſum per imitare

Nitor eris ſus ſum

Conor aris tus ſum per ſforzarſi

Dignor aris tus ſum per degnare

Dedignor aris tus ſũ p nõ degar̃ o repu

Faris uel fare fatur tus ſum(tare alt° ĩdeg°

Loquor eris tus ſum per parlare

Teſtor aris tus ſum per teſtificare

& chiamare teſtimonio & fare teſtamento

Precor aris tus ſum

Deprecor aris tus ſum per pregare

Lucror aris tus ſum perguadagnare

Miror aris tus ſum p guardare con

Rimor aris tus ſum (marauigla

Scrutor aris tus ſũ p cercar cõdiligẽtia

Suſpicor aris tus ſum per ſoſpicare pẽ

ſare & eſtimare

Aucupor aris tus ſum per uccellare

Meditor aris tus ſum per ſcriuere: cõ

porre: & exercitare lamente

Aggredior & adorior hoc differunt: q̃ aggredi ẽ aperte hoĩeȝ uel reȝ aliq̃ ĩuadere. Adoriri aũt ẽ de ĩprouiſo & repẽte & quaſi ex ĩſidiis euaõre

Cõsolari & solari qd differunt? cõsolamur v̄bis: unde dicitur cõsolatio: solamur aliis rebus inde fit solamen. Virg. Interea lõgũ cãtu solata labores. Arguto cõiux pcurrit pectine telas. Meditari significat ꝓprie exercere: unde meditatio apõ rhectores exercitatio appellatur. & origiẽ hẽt a greco. dicitur. n. mutata l ĩ d. nã hec sepe inuicẽ sibi cedũt: ut sella ꝓseda a sedendo. Precor & deprecor qũo differũt inter se? Precari ẽ rogare: deprecari uero ẽ precãdo av̄tere: ut Ouidius: Sepe precor mortẽ: mortẽ quoq; dep̃cor ideꝫ. Ne mea sarmaticũ cõtegat ossa soluꝫ.

q Ve sunt v̄ba deponẽtia quarti ordĩs? que effectiua dñr: & exigũt ante se ntm̃: post se uero abltm̃ sine prepositione uel actm̃ cuꝫ ob uel propter: ut ego letor tua felicitate.

Letor	aris	tus	sum per rallegrarsi
Tristor	aris	tus	sum per attristarsi
Irascor	aris	tus	sum per adirarsi
Indignor	aris	tus	sum per sdegnarsi
Verecundor	aris	tus	sum per uergognarsi
Queror	eris	tus	sum
Lamentor	aris	tus	sum per lamentarsi
Glorior	aris	tus	sum per gloriarsi
Miror	aris	tus	sum p marauigliarsi

Letor & gaudeo qũo differũt? gaudiũ in animo duntaxat ẽ: letitia aũt ẽt extrinsecus cernitur p

gestus ocl'os signa: Gratulor qda ȝ putāt ānumerari debere inter uerba huius ordīs: sed errant uehementer: Est.n.gratulor ordīs acqsitiuorū: & semper dtm̄ exigit: significatqȝ de bono alicuius gaudere: ut gratulor mihi ꝙ oīa ꝑ desiderio meo successerīt: gratulor tibi ꝙ prçceptori grat9 sis. qꝺ si aliū casuȝ habeat: hēt post dtm̄: significat tamen gratias agere cum ad deum refertur & nihilominus datiuo iungitur: ut gratulor deo ꝙ res nostras secundat: idest gratias ago.

q Vç sunt uerba deponentia quīti ordinis?

Quç absoluta dicuntur: & exigunt nominatiuum ante se: & post se nullo indigent casu: ut ego philosophor.

Expergiscor	eris	tus	sum per sueglarsi
Morior	eris	tuus	sum per morire
Philosophor	aris	tus	sum p philosophare
Rusticor	aris	tus	suȝ p andare ī uilla
Iocor	aris	tus	sum p motteggiare
Nugor	aris	tus	sum per cianciare
Venor	aris	tus	sum per cacciare
Piscor	aris	tus	sum per pescare
Spatior	aris	tus	sum p ādare aspasso
Vagor	aris	tus	suȝ per ādare sparso
Labor	eris	psus	sum per trāscorrere
Peregrinor	aris	tus	sum p ādare īuiagio
Periclitor	aris	tus	sum p ādare apicolo

Ratiocinor aris tus sum per far ragione
Luctor aris tus sum p far alle bracia
Crapulor aris tus sũ p ẽpiersi el corpo
Pergrecor aris tus sum per luxuriare
Piscor & expiscor qũo differũt: piscari ẽ pisces querere: expiscari ẽ piscãdo pisces cape. Aucupor põt esse huius ordĩs: ut aucupor sine casu aliquo idest aues capio siue insequor: Itẽ tertii ordinis trãsitiuorũ: ut aucupor laudẽ: aucupor gl'iã Ratiocinor interdũ significat p rationes de mõstro: ũde ratiocinari dicit' q p silogismos nititur aliqd probare: interdũ raciocinari est qđ uernacula lingua dicimus fare cõto: unde raciocinator dr lo abbachista: Cicero optĩus raciocĩator q addẽdo & deducẽdo. v. uidet q̃ reliq̃ sũma sit

q Ve sunt uerba deponẽtia sexti ordĩs: quę impfcã dicũtur: & exigũt ntĩ ante se: & post se obliquũ cũ aliqua prępositione nisi sint noĩa aduerbialiter posita: ut ego egredior de tẽplo & pficiscor ad urbem & reuertor domum.

Gradior eris ssus sum
Proficiscor eris ctus sum per andare
Ingredior eris sus sum per entrare
Egredior eris sus sum per uscire
Regredior eris ssus sum
Reuertor eris sus sum per ritornare
Castrametor aris tus sũ p mutare el cãpo

Congredior	eris	ssus	sū p uenire alle mani
Altercor	aris	tus	sum per contendere
Tumultuor	aris	tus	sum p far tumulto
Molior	iris	tus	sum per tentare: ordinare: & fare
Grassor	aris	tus	sum per andare
Queror	eris	stus	sum
Lamentor	aris	tus	sum per lamentarsi

Gradior grassorq; ī quo differūt: Gradi ē ire gͣssari ē cū īpetu & malefaciēdi aīo ire: ut solēt latrōes ire ad ūsus uiatores: Vnde dnr gͣssatores. Queri & lamtari quomodo differunt: Queri est de iniura coepta uerbis conqueri: lamentari est uoce querula & tristi iacturam suam testari. Tumultuor unde dicitur: A tumultu: tumultus autem dictus est quasi timor multus: unde italica bella dicta sunt Italie tumultus.

q Vę sunt uerba ōponētia septimi ordinis?
Quę passiua dicuntur: & exigunt nominatiuum ante se: & post se ablatiuum cum prępositione a uel ab: ut tu es ortus a bono patre.

Orior	iris	tus	sum
Nascor	eris	tus	sum per nascere
Patior	eris	ssus	sum per patire
Renascor	eris	tus	sum per rinascere

A patior fit unū cōpositū ꝑpetior a mutata in e: & pōt hēre actm̄ cū abltō: ut ego patior a te ma

gnã iiuriã. Sunt q̃ octauo loco ponũt ṽba uoca-
tiua. ideo sic dicta qa p̃ ea uocam9: ut quo noĩe
uocaris. ego uocor pirrhus: ego nominor nico-
laus: aptius tñ dicitur q̃ nomen est tibi: mihi ẽ
nomen pirrhus uel pirrho: & tu haberis aut di-
ceris aut appellaris sapiẽs: Sunt aũt hęc uerba.

Dicor	eris	ctus	sum
Vocor	aris	tus	sum
Nominor	aris	tus	sum
Nuncupor	aris	tus	sum
Appellor	aris	tus	sũ p̃ esser chiamato

De uerbis impersonalibus

q Vod ẽ uerbũ ĩpersonale: q̃ nõ hẽt distĩc
tos numeros & p̃sonas. Quotuplex ẽ ĩper
sonale: Duplex actĩę uocis & passiuę uocis. Q̃ ẽ
ĩpersonale actĩę uocis: q̃ desinit in t: ut tedet.
Quod ẽ impersonale passiuę uocis: Quod desi-
nit in tur: & deriuatur a uerbis in o nõ significã
tibus passionẽ: & nullũ casũ reqrit: ut itur: stat̃
legitur. Quędã sunt uerba ĩpersonalia quę in t ᵭ
sinunt: & tñ insignificato sunt similia illis quę ᵭ
sinunt in tur ut benefit: satisfit: malefit: quoꝝ p̃
terita sunt satisfactũ est: benefactũ ẽ: malefac
tum est. Vbi notandum est q̃ cõposita a facio
quotiens a retinent in pręsenti: totiens hñt pas
siuũ ĩ o a fio fis: ut a calefacio calefio: a frigefa-
cio frigefio: a patefacio patefio: a cõsuefacio cõ

ſueſio: a tepefacio tepeſio: atātifacio tātiſio: aquā facio quātiſio. a paruiſacio: magnifacio: multiſa cio: plurimiſacio: nihiliſacio: nauciſacio: flocci- facio: ſimiliter. At ſi mutāt a ĩ i faciūt paſſiuū in or: cōficio cōficior: perficio perficior: reficio refi cior: afficio afficior: īficio īficior: efficio efficior ꝑficio ꝑficior: ꝓficio ꝓficior. pleꝝq; ſine actō: ut conor ꝓficere litteris: cuius īperſonale Lucreti us ꝓtulit ī tertio ꝓficitur bello: ut ſępe officio cū dtō tm̄: ut tu officis mihi. Lucretius tñ ī ſecūdo officiūt^ur^ uti cogantur tardius ire. Deficio defici- or qñ ē actiuuꝫ ꝓ relinquo: ut ne te deficiat aīuſ qñ aūt eſt neutꝝ dicitur nihil mihi deficit: & ꝓ paſſiuo habet deſio. Terētius in eunucho Oīa habeo neq; quicq̄ habeo: nihil cum ē nihil defi cit tamen. Quot ſunt ordines imperſonaliuꝫ uerborum deſinentium in tur? Quinq;.

q Vę ſunt ṽba imperſonalia primi ordiniſ?

Quę exigūt ante ſe gtm̄ & poſt ſe infinitū ut pręceptori^s^ intereſt legere: diſcipuli refert au- dire. Excipiūtur genitiui quīq; pronominū mei: tui: ſui: noſtri: & ueſtri. Iteꝫ genitiuus huius no minis cuius cuia cuiū loco quoꝝ ponūtur abltī foeminini mea: tua: ſua: noſtra: ueſtra: & cuia.

Intereſt erat fuit
Refert bat tulit per apartenere
Laurentius Valla latinę linguę peritiſſim9 mul

tis ṽbis conatus ē reddere ratiōe ꝗobre ablatiuis hoꝝ ꝓnoīum femininis potius q̄ gtīs utamur: & acute qdē multe dixerūt nec tñ̄ accidit ueritatē q̄ ī ꝓmptu & q̄si ad manus erat: qd̄ nō ē magnope mirādū qppe nō oīa possum9 oms: & ut poeta inqt: qñq bonus dormitat Homerus: uera aūt & apta eius rei ratio nō ē: qꝛ ītereſt cōponitur ex in et re et eſt: refert aūt ex res & fert nihil. n. aliud intereſt q̄ in re eſt: & nihil aliud ē refert: q̄ res fert. nōpoterat itaq aliter q̄ hoc modo dici: in mea re eſt in tua sua noſtra & ueſtra eſt. Item res mea refert & tua sua noſtra & ueſtra res fert: & in re Platonis seu Ciceronis eſt. Et Platonis seu Ciceronis res fert: & ſimiliter ſi cum pronomine nomen ipsū ponere uolumus mea platonis intereſt. i. in re mea platonis ē: tua Pirrhi refert. i. res tua Pirrhi fert & in cuia ſiue cuius res eſt: ut cui9 ſiue cuiumpecus eſt dicim9 Cu itaq dicimus intereſt mea intereſt Ciceronis idem ē ac ſi diceremus in re mea eſt: ī re Ciceronis eſt: res mea fert: res Ciceronis fert inter eſt poteſt eſſe impersonale & personale: Impersonale qñ hēt gtm̄ & infinitū ſicut ſupradictm̄ ē Personale ṽo ſi āte ſe habeat ntm̄. ut ſermo tuus intereſt noſtra: Et qd mea intereſt quātūlib ſcribas: cuius ſenſus eſt quid ad re meā ptinet & quid intereſſe meū eſt ut iuriſconſulti loquūt

Significat ēt aliqñ prẹſentiā: ut tu ĩterfuiſti nuptiis meis: aliqñ diſtātiaʒ ut ex hoc loco ad pretorium duo paſſuũ milia interſunt: Itē differētiaʒ ut multũ ĩtereſt bene an male qs agat .i. mag^a differētia ē. Inueĩmus quoqʒ aliqñ parui & magni intereſt uel refert: Itē prudēs ĩtereſt a ſtulto Terentius in adelphis: Hoc pr̄ hoc dñs intereſt Eodē modo poſſum9 dicere: hoc nõ refert mea non refert ſocratiſ: hoc eſt non fert res mea: nõ fert res Socratis ideſt non pertinet ad utilitatē meam & Socratis. Horatius refert cum datiuo iũxit: ut dic qd referat intra naturẹ fines uiuēti

q Vẹ ſunt v̄ba ĩpſonalia ſecũdi ordĩs: q̄ exigũt dtm̄ añ ſe: & poſt ſe ĩfinitũ: ut mihi contingit legere.

Accidit	bat	dit	
Contingit	bat	dit	
Euenit	bat	nit	p aduenire & p accadere
Conuenit	bat	nit	
Competit	bat	uit	per conuenire
Placet	bat	uit	
Libet	bat	uit	per piacere
Licet	bat	uit	per eſſer lecito
Expedit	bat	uit	per eſſer utile
Liquet	bat	uit	
Patet	bat	uit	
Conſtat	bat	tit	p eſſer manifeſto
Vacat	bat	uit	p ha v̄ tpo o cõmodita

Sufficit bat cit per baſtare
Hęc oĩa uerba & alia his ſimilia ſi ntm̃ & dtm̃ hñt perſonalia ſunt & declinãtur p numeros & perſonas: ſi infinitũ & dtm̃ imperſonalia. Notã dũ aũt ẽ ꝙ dicim9 recte placet mihi me eſſe largũ. & placet mihi eſſe largus. qui modus loq̃n-di reperit̃ ẽt cũ aliis uerbis. ut pꝛ̃to tę eſſe bonuſ amicus. Lucanus in decimo. Tutũq3 putauit ia3 bonus eſſe ſocer. & Ouidius q prȩcor eſſe tuus. & Terẽtius Hei mihi pr̃ eſſe diſce abhis q uera ſciũt. ide3 quę ſeſe inhoneſte optauit parare hic diuitias q̃ in patria paup uiuere. Hic modus lo-quẽdi ẽ gręco fluxit. apud quos frequentiſſimus eſt. ut in ſacris litteris. Popule meus quid feci tibi. aut qd moleſtus fui. reſpõde. Et attendite po pule meus legẽ meam. Et Virgilius. Natę uires mea magna potẽtia ſolus. Nam hęc niſi a gręco traherẽtur. diceretur popule mi. uel p ntm̃ cum ꝓnomine ſic. tu popule meus reſponde mihi & ſub intelligitur ens. ut defẽde me tu dñs hoc ẽ tu ens dominus. Adiuua me optĩe uir. Et adiu-ua me tu optimus uir. i. ens optimus uir.

q Vę ſunt ṽba imperſonalia tertii ordinis?

Quę actm̃ exigũt & ĩfinitũ: ut me iuuat legere. te oportet diſcere. mulierẽ decet ẽẽ pudicã
Iuuat bat uit per giouare
Oportet bat uit per biſognare

Decet bat uit per conuenirse
Delectat bat uit per dilectare
Hęc uerba si ntm̄ et accusatiuū; hn̄t personalia sunt.ut cōsuetudo tua ꝺlectat me. quāq̄ dicatur etiá ego delector consuetudine tua.Si uero habent accusatiuum & infinitum ĩpersonalia sunt Oportet non inuenitur in usu nisi impersonale Decet apud Terētiū et Plautum sępe cum datiuo reperitur.ut nobis decet esse bonis.

q Vę sunt uerba ĩpersonalia quarti ordĩs?

Quę ante se accusatiuū; habent personę patientis.et post se infinitum uel genitiuum psonę agentis.ut me miseret calamitatis humanę.

Poenitet bat uit
Piget bat uit per pentersi
Pudet bat uit per uergognarsi
Miseret bat tū ē uelfuit per hauere misericordia

Tedet facit pręteritum pertesum ē uel fuit.repitur tamen teduit perteduit disteduit. Miserescit reperitur huius ordinis ut Terentius. Atq; inopis te miserescat mei.et Virg.His lachrimis uitam damus et miserescimus ultro. Pudet cuius oppositū est depudet aliquando personale reperitur.ut Terētius.Quid ille fecit quē neq; pudet qcquá neq; metuit quēquá.Et idem Hei mihi nō te hęc pudēt.Repit̃ ēt cū dtō ut pudet mi

hi certare: Silius: Quis pudeat certare senes. Piget quoq; psonale repitur: Terētius ne plus minus ue faxit qđ nos postea pigeat. Pudet & pigeat quō differūt? Pudet ad decus refertur unde pudor. Piget ad dolorē animi. Terētius Fratris me qdē pudet pigetq; hoc ē uerecūdor & doleo

q Vę sunt ūba īpersonalia qnti ordīs? Quę si infinitiuis uerborum personalium iungun tur personalia sunt: si uero infinitiuis impsonaliū īpersonalia: ut institutū uitę tuę incipit mihi placere: & incipit me poenitere laboris mei.

Incipit	bat	pit	per cominciare
Desinit	bat	uit	per finire
Debet	bat	uit	per douere
Solet	bat	uit	per solere

Possunt etiā esse īpersonalia supradicta ūba qñ absolute hoc est cuz solo infinitiuo iūguntur: ut solet dilucescere: debet aduesperascere: incipit stari: desinit amari.

De infinitis

i Nfinita qr ita dicūtur? Quia non habent certos ac determinatos numeros & psonas. Infinita ūborum personaliuz si quē casum exigūt ante se duntaxat actm̄ exigunt: post se autē casum suorum uerborum: ut cupio te frui felicitate tua: Excipiuntur infinita quę copulare deberent similem casum. hęc. n. & a fronte et a tergo exigūt actm̄: ut qa tu es deformis miror: mi-

ror te esse deformẽ: Lector qa tu euadis pitus: te euadere peritũ lector: qa tu ĩcedis supbus doleo: doleo te incedere supbũ. Infinita uero ĩpersonalia & ãte & post casus suoꝝ uerboꝝ exigũt ut gaudeo tibi accidisse erudiri: letor te iuuari: uirtuti incũbere: doleo te nõ penitere uitioruꝫ. Animauertendũ ẽ ꝙ infinitiua pręsentis & ptĩ ĩpfcĩ tporis taꝫ psonaliũ q̃ ĩpsonaliũ aliqñ unuꝫ duntaxat casuꝫ ante se hoc ẽ casũ uerbi sui hñt nec alicui uerbo adherẽt: & tũc ponũtur ꝓ pręteritis impfectis ṽbis sui ĩdicatiui modi cuiuscũq; psonę & utriusq; numeri: ut Salustius Milites romani pculsi timore insolito arma capere: alii abdere pars territos cõfirmare ꝓ capiebãt abdebãt cõfirmabãt. Sic dicere possumus: nos tedeř illos pigere alios penitere: ꝓ nos tedebat illos pigebat alios poenitebat.

De Gerundiis

g Erundia hñt nõ solũ gtm̃ actm̃ & abltm̃: ut peritus colendi agꝛ legẽdo inter legendũ: sed secundũ peritiores alios ẽt casus: ꝓpterea uerba esse nõ possũt: sed qa cõstruũtur cum casibus uerboꝝ suoꝝ transitiue: ut causa colẽdi agꝛ: ueni ad colendũ agꝛ. nec nõia esse possũt unde qdaꝫ uerba esse putauerũt. Propterea Iuuenalis quasi uerbũ esset corripuit o finalẽ. pluririmus hic eger morif uigilãdo se illũ: cõtra Virgilius ꝓduxit: Frigidus in pratis cãtando rũpif

ãguis. Gerũdia q̃ ab actĩs fiũt & neutris & coĩbꝰ ꝑter ea q̃ a neutris absoluta fiũt tã actiã q̃ passiuã hẽre possũt significatiõe: ut mulier urit uidẽdo. i. dũ uidetur: & domus meritoria apta ẽ ad uidẽdũ. i. ut uideatur: & ego legẽdo disco. i. dũ lego. Qr gerũdia ꝑticipialia dicũtur: qa cũ nõ sint noĩa: & habeãt casus & gña ĩ utroq; numero: ꝓpter qȯ nec uerba sunt: merito participialia dicũtur quasi participiis similia sint. Gerundia quõ differũt a participiis: qa ipsa significant rei administratiõe sine tꝑore: Illa uero hoc ẽ participia tꝑs sine rei administrationẽ: ut tenet me occupatio iuris dicendi gerũdiũ ẽ: nec tꝑs significat futuꝝ: sed rei administrationẽ: hoc ẽ ĩiure dicẽdo. Rursus tenet me cura dotis numerãdę. i. q̃ numerãda ẽ: participiũ est futuri sine rei administratione significatum. In legendis libris: gerundium ne an participium est legendis: Vtrũq; põt esse: Na si dicam in legendis libris tꝑs consummo: gerũdium est: ac si diceretur in legẽdo libros. Si autẽ dixerim: in legendis libris deerit tibi tꝑs: Participiu est futuri: Hoc est dũ leges libros uel potius legentur a te libri. Nota qꝰ gerundia cum sociata sunt substantiuis: sẽper passiue accipiuntur: distincta uero actiue: & non nunquã passiue cum sine prepositione & sine genere in casu ablatiuo quasi absolute usur-

pantur: ut apud Virgiliũ: Vritq3 uidendo foemina: hoc est dum uidetur: Et cãtando rũpitur anguis hoc ẽ dũ cantatur. Item apud oratores: ut apud. M. Eurilium. Sed memoria excolendo sicut alia omnia augetur: hoc est dum excolitur. Illud etiam animauertendum est ꝙ gtũs singularis gerundii cu3 genitiuo plurali sine uicio copulatur. Liuius non eni3 uereor ne quis hęc me uestiri adhortandi causa magnifice loqui existimet: adhortandi enim singularis numeri est uestri pluralis. Item Cicero secundo de diuinatõe Dolebas tanta3 stoicos nostros epicureis irridẽdi sui facultate3 dedisse. Plautus in captiuis nominandi tibi istorum magis q̃ edundi copia.

De supinis uerborum

s Vpina quę pars orationis sunt: Secundu3 Quintilianũ sunt uerba participalia: sicut gerũdia a qbusda3 dicuntur nomina participialia: ideo non est dicendum ꝙ sint alicuius casus Primu3 supinum quod indocti putant esse accusatiui casus non differt a gerũdio nisi ꝙ supinũ nunq̃ fere est sine uerbo significante motu3 ad locum. ut eo & uenio. na3 illa do filiam nuptu3 do uenu3 siue uenum. do edes. spectatu3 admissi fuimus. latentem in se motum optinent. gerũdia non ita. alioquin ide3 significant ut uado uenatum & uado ad uenandum. Vltimu3 supinũ

non est ablatiui neq3 alterius casus neq3 iūgitur uerbo ut uenio lectu quēadmodū uulgus grāmaticorꝫ putat: nec iungitur cū adiectiuo nec regit casuꝫ nec regitur a uerbo nec aparticipio: sed a noīe tm̄ eoq3 adiectiuo nunq̄ īteruenīēte prępositione: ut miserabilis uisu.i.cum uidetur: Facil' uisu.i.ut uideatur uel facilis ad uidendū: Effabilis dictu.i.ut dicatur. Optimū factu.i.ut fiat. Difficile factu.i.difficile ad faciēdū. De Participio

q Vare inuentū ē participiū: Vt oratio breuior ac dilucidior sit: omissis relatiuis ad/ ṽbiis aut coniūctionibus q̄ alioquin in ipsa oratione ponerentur. Qūo: primo euitatur copula: dicimus enim legens disce ꝓ lege & disce. deī de relatiuū nom̄: ut homo currens mouetur: prę terea alie coniūctiones siue aduerbia: ṽba quo/ q3 & alie partes orationis: ut docente te pręceptore ac te nullā lectionē ꝑtermittente celeriter ac facile disces.i.si doceret te quotidie ꝓceptor ac tu nullā lectionē prętermitteres celeriter ac facile disceres. Iteꝫ cognitis bene principiis reliqua sine labore discuntur.i.postq̄ sunt bene co/ gnita principia. Iteꝫ uolēte discipulo discere parrum laborat magister.i.dū aut qn̄ uult discipulꝰ discere. Itē coenatū eo cubitum.i.postq̄ cenatꝰ sum eo cubitum. Iteꝫ interfecto patre iratus est filius.i.qa interfectus fuerat pater uel cum inter

fectus esset pr̄. Item mortuo hoīe ei9 tn̄ aīa uiuit .i. quāq̄ mortu9 sit homo. Itē uiuēte pōtifice pax erit ī italia .i. donec uiuerit pōtifex. Inuentū ē ēt participiū necessitatis causa: cū multa p partipi um dici possint q̄ aliter nō liceret p uerbū: ut mu lieres ornāt se ne uidentes hoīes eas derideant Nō .n. posset dici ne hoīes eas uideāt & rideant nā uident oīo eas hoīes. Quid interest inter pti cipia & noīa tēporalia? Noīa tēporalia nō signi ficant aliud nisi ipm tps per se: ut annus mensis dies: Participia uero actionem uel passionē aliq̄ diuerso fieri tpe demōstrāt nō tps per se. Quos casus exigunt participia? Quos & v̄ba qbus na scuntur Verbi grā: Ego dū īcūbo litteris nō de- sero negotia publica: ego īcūbens litteris nō de sero negotia publica: ego q amor a pręceptore meo: amo ipsum: ego a pręceptore meo amatus a mo ipsum: Participiū ī ans uel in ens pręsentis & pti īperfci tporis ē & descēdit a uerbo actio: ne utro: cōi: in significatōe actīa & deponēti: ut le- gēte elmaestro fa che tu attēda cō diligentia: le gēte magistro fac ut diligēter attēdas .i. qn̄ legit magister. Viuēte tuo padre īpara q̄to tu puoi: ui uente pr̄e tuo disce q̄tū potes .i. dū pr̄ tuus uiuit. Qn̄ ha male o uero muore lhūo allhora sicono sce la sanita & la uita. Egrotāte aut moriēte hoīe ualitudo aut uita cognoscitur. Glhuōi ch̄ hono

m

rano dio farãno bñ dogni tpo. Veneratẽs õum bñfaciẽt oĩ tpe Cõcio sia che ilmio maestro mi exorti & insegni ogni di. Certamte io debbo di uẽtare docto. Exortãte & erudiẽte me quotidie pręceptore debeo equidẽ fieri doctus. Quot modis trãseũt pticipia ĩ uiꝫ noĩs: qnqꝫ modis mutatione cõstructiois. amissione tporis. cõparatiõe cõpositione. & mutatione significati. Mutatiõe cõstructionis qñ cõstruũtur cũ alio casu q̃ eorũ uerba reqrãt. ut amãs uirtutẽ participiũ ẽ: amãs uirtutis nomen: Salustius alieni appetẽs sui ꝓfusus. Tporis amissione qñ nullũ significãt tps: ut amans. i. q amore captus ẽ: ut miseri sunt oms amantes. Itẽ doctus & eruditus: ut docti & eruditi hoĩes solẽt laudari. Cõparatiõe: ut amãtior amantissimus. Cõpositione: ut ĩnocẽs & ĩdoctus. Mutatione significati: ut amandus qñ significat non euꝫ qui amabitur: sed eum qui est dignus amari: Vt merito laudandus est Cicero. Quę mutatio etiaꝫ in participio actiui futuri aliqñ fit: Seneca de naturalibus questionibus: Nullam autẽ mentionem fecit cometaꝶ non prętermissurus Sed quid explorati apud illos comperisset: prętermissurus dixit pro eo quod est talis qui preter mitteret. Nec tempus significat: sed qualitatem hominis & animi uoluntatem. Si uero thema daretur in passiua significatione: in qua hoc par

ticipium presentis & preteriti imperfecti tempo ris non reperitur. aut resoluendum in uerbum quod reperitur aut passiua significatio thematis in actiuam conuertenda hoc modo. Leggendo si Virgilio dal maestro elsi impareria. Si legere tur a magistro Virgilius disceretur. Aut magistro legente Virgilium disceretur. ¶ In tus sus xus & uus participia sunt preteriti pfecti & plus quam perfecti temporis: Nascunturq; ab omnibus uerbis habentibus preteritum per suppleme̅tum: hoc est per Sum es est & participium: ut i̅ tesa lacagione le infirmita piu facilmente si cu rano. Intellecta causa morbi facilius curantur. Qn̄ in prima sara facto q̄sto tu co̅seguirai eldesi derio tuo. Hoc primo facto co̅seq̄ris desideriu̅ tuu̅. Accomodatur e̅t plerq; participiu̅ v̅bo cui adiu̅gitur: qd̄ i̅ expone̅dis facile aia̅duerti po̅t. Quando io tinsegno tu impari: Me docente tu discis. Quando io tinsegnauo tu imparaui: Me docente tu discebas. Quando io tinsegnero tu imparerai. Me docente tu disces. Quando sono facti efondamenti edifica. Iactis fundamentis edifica. Facti che saranno efondamenti edificherai. Iactis fundamentis edificato. Facti che fussino stati efondamenti haresti edificato Iactis fundamentis edificasses. Si autem de sit participium resoluatur in uerbum: aut ad

participiũ eiusdẽ tporis recurratur: licet ĩ alia significatione sicut supradcm̃ ẽ: ut Hauẽdoti io amato & seruito piu uolte tu douerresti ricordar tene. Hoc participiũ nõ reperitur ĩ actĩa significatiõe ĩ qua tema est sed ĩ passiua tm̃: Aut ergo resoluas sic ĩ uerbũ actiuu3 cũ ego te amauerim uel qñ ego te amaui. Aut recurras ad participiũ qð ĩ passiua significatiõe repit̃. i. te amato a me

A neutro uero. i. seruio qm̃ nullũ tale repitur pticipiũ resoluatur ĩ uerbũ. i. qm̃ ego tibi seruiui: uel cu3 ego tibi seruiueri3. Ricordãdomi io di q̃sto nõ haueria mai facto. Si ego huius memĩssẽ nunq̃ id fecisse3. In rus participiũ futuri descendit a uerbo actĩo: neutro: deponẽti: & cõi: ĩ significatõe actiua: Vt hauẽdo tu a nauigare ĩ asia & andare ĩ diuersi paesi dõde hai a tornare ricco fa cõ buono animo. Nauigaturus ĩ asia3: & pfecturus ĩ diuersas regiones: unde rediturus es diues id agas bono aĩo: Vtimur ẽt uerbo copulatiuo Sum es est cu3 ntõ eiusde3 participii: ut cum tu sis nauigaturus in asiam & pfecturus ĩ diuersas regiones. Hauendo tu a stare a uiterbo uiui a modo uiterbese. Cũ tu cõmoraturus sis Viterbii uiue moribus uiterbiẽsibus uel more uiterbiẽsiũ: Hauẽdo mio zio a caminare in frãcia: mila scia molte faccẽde: Profecturus patruus meus ĩ Galliã multa mihi negotia relinqt: Hauendomi

tu a essere scolare: & hauẽdoti io agiouare assai de impara uolẽtieri. Cũ tu sis mihi futurus disci pulus: ego vo tibi plurimũ ꝓfuturus: disce queso libẽter. Hauẽdo io a ĩsegnarti cõ diligentia non tardero. Cũ ego te siꝫ diligẽter erudíturus mini me cessabo. Io tho a dire alcune cose. Sũ tibi q̃daꝫ dicturus. Voi hauete audire. Vos estis audituri. Andrai ĩcõtro a tua madre che ha a tornare. Ito obuiã matri rediture. Vidi hũo che ha a morire. Vidi hoĩeꝫ morituꝝ. El tẽpo della uita cosi e da essere stimato quasi siamo ꝑ uiuere poco & assai Tp̃s uite ita mẽtiendũ est quasi & paruꝫ & diu uicturi simus. In dus participia nascũtur a passiuo tm̃ & cõmuni ĩ significatõe passiua: his aũt nõ utimur ĩ abltõ absolute: sed tãtũ cũ uerbo copulatiuo: unde pleꝝq3 nom̃ esse uiõtur. Hauẽdosi a leggere uirgilio dal maestro: & hauẽdo ad essere imparato da noi siuuole udirlo con diligentia. Cum legendus a pręceptore & a nobis discendus sit Virgilius: audiẽdus ẽ diligenter. Hauendosi audire da te molte cose sipotra eleggere le migliore & a quelle acostarsi. Cũ abs te audienda sint multa: eligenda erunt potiora illisq3 in herendũ. Hauendo costui ad esser tormentato & poi strangolato douerria temere Cum puniendus hic & postea strangulandus sit deberet formidare. Hauendo tu ad essere aiuta

to & fauorito dagli amici non temere. Cum tu ab amicis iuuandus: tibiq; amici fauturi sint ne timeas. Hauendosi ad imparare uirgilio: io use ria piu diligentia. Si ediscendus mihi esset uirgi lius: maiori uterer diligentia. Non si hauendo a perder tempo impara presto. Cũ non sit amittẽ dum tp̃s disce quãprimu;. Hauendo tu ĩ questo facto ad esserne lodato da chi ben uiue: attendi gli con diligentia. Cum tu in hac re laudãd9 sis a bene uiuentibus da operã diligenter. Sępe ẽt huic participio adiungimus dtĩm ꝑ abltõ. Vt ha uendo io trouato uno hũo elquale debbe essere amato & honorato da me Pẽso cñ parole shab bino a usare. Nactus hoĩe; mihi amandum co lendumq; cogito quibus uerbis utendum sit. Cñ side fare o dire: Quid faciẽdũ dicẽdũ ue est Nel riuoltare & leggere elibri molte cose sappa rano. In euoluẽdis atq; ꝑ legẽdis libris multa di scuntur. q̃q̃ hęc gerundia potius sunt q̃ participi a. Che cose se hãno da uoi ad intendere o uero ĩparare: Quę a uobis ĩtelligẽda aut discẽda sunt La lectione laquale de essere insegnata dalmae stro agliscolari e difficile. Lectio quã a magistro docendi sunt discipuli est difficilis. Caue dicas lectio docẽda sicut nec lectio docta discipuli .n. docẽtur nõ lectio. Similiter laueste spogliata a Pirrho e lunga. Vestis quã exutus ẽ pirrhus est

lõga:nõ.n.dicẽdũ eſſet: Veſtiſ exuta ſed pirrh9 exutus. Ab ĩperſonalibus fiunt ne participia? Minime niſi pteſus a tedet quo utitur Suetoni9 pteſus ignauiã ſuã3:nã3 pudendus:pigendus:carẽdus:dolẽdus:&ſimilia noĩa potius dicẽda ſũt uel participia abuſiua. Quę ſunt participia q̃ ĩ uoce paſſiua actiã3 ſignificatiõe3 hñt? Circũſpect9 q circũſpicit q̃ ſolemus appellare cõſpicuũ: conſideratus qui agenda conſiderat: q̃admodum ĩconſideratus qui nõ uidet quid agat:diſertus q bene diſſerit:cautus qui cauet hoc ẽ qui ſibi ſcit cauere:tutus qui tuetur:ut tutus portus qui tueť alios:ignotus aliq̃n qui ignorat:ut Quintilianus Siquis tamen erret ignotus: Argutus qui arguit hoc eſt inueſtigat.falſus qui fallit: ut Terentiu9 Cenſen ne aliquam cauſam fictã falſam ineptã ſalte3 potuiſſe proloqui? Aliquãdo etiam paſſiue ut idem Charine falſus es.i.deceptus. Contentus qui continet quod animo ſatiſfacit : non qui continetur:tacitus qui tacet hoc eſt taciturnus. Virgilius tamen paſſiue poſuit : Quis te magne Cato tacitum aut qs Coſſe relinquat? Profuſus qui profundit:Scitus qui ſciens eſt. Diſcretus q qualitates perſonarum & rerũ momenta diſcernit. Complacitus quod ab actiua uoce uenit ſicut fluxus & inueteratus & iuratus a iuro. Iuratos enim homines dicimuſ q iurarunt: & excre

tos edos apud Virgiliũ ab excresco ut exoletus ab exolere: qd̓ dum est substantiuum significat scortum masculum pręcipue iam adultum dũ ẽ adiectiuũ significat adultum: sed raro reperitur ut apud Plautuz. Reliqui domi exolẽtã uirginẽ adultus ab adolesco defectus qui deficit Martialis Dulcia defecta modulatur carmina lingua. Cantator cignus funeris ipse sui: Quintilianus Defecta labore senectus. Quę sunt participia q̃ in uoce actiua passiuã hñt significationẽ: Euidens negotium dicitur qd̓ uidetur aperte nõ ꝙ uidet. Indulgentior facies q̃ pulcra nõ quę aliis indulgeat sed cui alii ĩdulgeant: pręterea magnificentissimos ludos dicim9 quasi magnifice factos: & honorificẽtissimos q̃si honorifice factos. Aliqñ participia pręsentis tp̃oris ptm̃ tp̃s significãt: ut Cicero in Bruto cum e scicilia decedens Rhodũ uenissẽ: nõ. n. decedens uenerat Rhodũ: sed diu postq̃ discesserat qd̓ ideo accidit qa latini carẽt participio preteriti actiui: Vnde nõ recte diceretur cũ ex Scicilia ꝓficiscens Rhodum uenissem: sed deberet dici ex scicilia ꝓfectus. Participia pręsentis tp̃oris cũ substantiuãtur cuius generis sunt: Nentri ut accidens cõtigens antecedens consequens dicens conueniẽs pręsens continens apud rhetores ꝓ firmamẽto or̃oĩs. Participia q̃ substãtiuãtur & sunt mascu-

lini gñis q̃ sunt: Oriens occidens ꝓfluens ꝓ flumine & cõfluẽs quo duo flumina côueniũt. Participia q̃ cũ substãtiuãtur sunt foeminini gñis q̃ sunt: Cõtinens quę nõ est ĩsula: ut a Scicilia ad cõtinẽtẽ paꝝ intercapedinis est: animans ut Cicero ad quas se applicet sui gñis animãtes: non nunq̃ tñ hoc nom̃ in neutro genere repitur: sed magis in plurali: cõsonans littera ꝓ non uocali. Quod est participium qͦ a nullo originez habere uidetur: pregnans: Repetundarum & de pecuniis repetundis non habet alios casus: nescio participium ne an gerundiuz dici ōbeat: hęc accusatio ꝓprie cadit ĩ eos q in magistratibus prouincialibus aut ui aut dolo eripuerunt pecunias aut uasa pretiosa uestẽ frumẽtuz nauigia nũmos quę oĩa pecunie nomine cõprehenduntur: & cũ dicimus repetundaꝝ subintelligitur pecuniaꝝ: ideo aũt in hoc uerbo mutata est e in u ut differat ab illo qͦ dicitur ad res repetendas: ut sunt missi legati ad repetendas: q̃ñ principi: aut populo erepta sunt pecora: agri: homines: & similia.

De Nominibus uerbalibus

q Vod est nomen uerbale: Quod a uerbo deriuatur. Verbale masculinum desinẽs in or qũo formatur: ab ultimo supino mutata u in or: ut doctu doctor: auctu auctor. Verbale ĩ trix femininum qũo formatur: a uerbali mascu

lino mutata tor ĩ trix: nã q̃ in ſor deſinũt nõ fa-
ciũt ex ſe femininũ: prȩter tõſor qȯ facit tõtrix
aſſũpta t: unde fit diminutiuũ tõſtricula & ton-
ſtrina: & ab expulſor expultrix. Quẽ caſum exi
gũt uerbalia poſt ſe: Gtm̃: ut pſecutor maloruꝫ
& expultrix uitioꝝ. Verbalia in us uel in o qũo
formãtur: A ſupino addita ſ uel mutata u in io:
ut uiſus & uiſio. & exigũt poſt ſe gtm̃ & aliqñ du
os hoc ẽ tã pſonȩ uel rei agẽtis q̃ patiẽtis: ut uiſi
o rei multaꝝ reꝝ uiſio. n. & actiõeꝫ & paſſionẽ
ſignificare põt. Notãdũ tñ ꝙ uerbalia q̃ ueniũt
a uerbis primȩ cõiugatiõis poſitiõeꝫ ſupini hñti
bus ĩ itũ ul' ĩ ctũ prȩter legẽ cȩteroꝝ exeũt ĩ atio
non ĩ itio nec in ctio: Vero uetituꝫ uetatio non
uetitio: prȩſto prȩſtitum prȩſtatio non prȩſtitio:
Cubo cubituꝫ cubatio: domo domituꝫ domatio
ſono ſonituꝫ ſonatio: crepo crepitum crepatio:
tono tonituꝫ tonatio: licet dicamus ſonitus cre-
pitus tonitus: nõ ſonatuſ crepatus tonatus: frico
frictũ fricatio: & ita ĩ cȩteris. Sectio tñ crebrius
repitur q̃ ſecatio. lauo & poto qa ĩ otuꝫ hñt ſupi
nũ formãt uerbalia lotio & potio: lotor & potor
& lotiũ ꝑ urina prima tñ breui: Et qa aliqñ re-
peritur lauatuꝫ & potatũ fit lauatio & potatio la
uatorq; & potator. Iuuo a iutũ facit iutor ũde ad
iutor: a iuuatũ facit iuuatio: Ex cȩteris pauca ſũt
ṽbalia: ut a domitũ domitor ẽt domator: & ſec

tor a ſeco q ſignificat uēditorē & ſectio ipſa uē-
ditio. ¶ In men uerbalia qūo formātur: a ſecū-
da uerbi pſona: ut acuo acuis acumen: nuo nu-
is numen: doceo doces documen: moneo mo-
nes monimen. q̃ addita tū formātur ī tuꝫ uerba
lia. ut documētuꝫ & monimētuꝫ. ¶ In bilis uer
balia paſſiuā hn̄t ſignificatiōeꝫ & iungūtur dati
uo ut nec dictu effabilis ulli. Aliqn̄ ēt ſine caſu
ponuntur ut hęc eſt laudabilis. nihil eſt amabili
us uirtute. ¶ In ax etiaꝫ quędā uerbalia ſunt. ut
loquax dicax multorum uerborum mordax ra
pax fallax capax.

De Relatiuis.

q Vid eſt relatiuum: Quod refert aliquid precedens. Quotuplex eſt relatiuum: duplex relatiuū ſubſtātię. & relatiuum accidentis. Quod eſt relatiuum ſubſtantię: Quod refert antecedens ſubſtantiuum. ut qui quę quod is ſuus ipſe ille idem. & ſecunduꝫ aliquos alius alter reliquus & cętera cęterum. Quę ſunt relatiua accidentis: Quę referunt antecedens adiectiuum. ut qualis quātus quotus quotenus & quotuplex Qui quę quot tribus modis accipitur. relatiue ut ſum pius Aeneas raptos q ex hoſte penates claſſe ueho mecuꝫ. Interrogatiue. ut Sed uos qui tādem: quibus aut ueniſtis ab ortis: Item infinite ut neſcio quā rē agas. aut quē homineꝫ diligas. Quis et quid nunq̄ ponuntur relatiue. ſed uel ī

terrogatiue: ut quis tu: & qd agis: infinite: ut ne scio quis sis aut qd agas. Quis uel qui ponitur aliqñ ꝓ qualis: ut Terentius: Quis tibi uideor? & Virg. Qui iuuenes quantas ostentāt aspice uires Itē ꝓ q̃to: ut quo magis .i. q̃to magis. Item qui ponitur pro q̄uo aut ꝓꝑ quid: ut Terē. Qui istuc .i. q̄uo aut cur. Sui semper reciproce ponitur. Suus semper relatiue ponitur: ut pater amat filios suos. Is ea id ponitur relatiue: ut deus diligit bonos ego eum colo: & redditiē ut is q̃ deū colit est bonus. Ipse ipsa ipsū relatiue ponitur ī tertia persona: ut ego d̄ū colo: ipse benefacit boīs Demonstratiue quando ꝓ pronominib9 demō stratiuis discrete ponitur: ut ego ipse: tu ipse: ille ipse: Inuenitur etiam sine pronomine: ut Virg. Ipse remitto: & alibi: Quęq3 ipse miserrima uidi & quorum pars magna fui. Sic enim per discretionem quandā ꝓfertur: ut in sexto ęneidos. Ipse ratē conto subigit uelisq3 ministrat. quasi solus. Ille illa illud etiam figurate apponitur. ut Virg. Ille ego qui condam gracili modulatus auena: Et tu ne ille ęneas quem Dardanio Anchisę Alma uenus phrygii genuit simoentis ad undam? Non tamen discretionem significat ut ipse: sed potius relationem quandam: relatiue ponitur: ut ego deum colo et illū cupio uidere demōstratiē uides tu illum? relatiue: ut ille qui legit discit.

Alius alia aliud poītur relatiue: ut uideo petꝝ &
alio^9 hoīes licet. n. antecedens . i. petrus differat
ab aliis hoībus numero: cōuenit tn̄ specie q̄ ē hō
Itē discretiue: ut ego sū alius a te. i. quā tu: Itē
diuisiue: ut hoīū alii qescūt alii laborāt. Alter &
alius qūo differūt: Alter dicitur de duobus: ali9
uero de pluribus: sicut uter ex quo cōpoītur ueu
ter: duoꝝ tm̄ est interrogatiuū: qs uero plurium
Relatiua accidētis mlta sūt scōꝫ diu̾sa gn̄a acci
dētiuꝫ q̄ p noīa adiectīa significātur: adiectiuo-
ruꝫ. n. quedā significāt quātitatē: q̄dā qualitateꝫ
Adiectiuoꝝ q̄ significant quātitateꝫ alia signifi
cāt quātitatē cōtinuā: alia discretā. Que sunt ad
iectiua significātia quātitatē continuā: magnus:
paruus: longus: latus: altus: ꝓfund9. q̄ referūtur
p tātus & quātus: ut ego sūꝫ magn9 quātus es tu
uel ego sūꝫ magnus: & tātus es tu: Itē p taꝫ & q̄
dicimus: ut ego sum taꝫ magn9 q̄ tu. Ex his que
significāt q̄titatē discretā: alia significāt q̄titateꝫ
discretaꝫ absolutaꝫ: alia q̄titatē discretā ordīalē
Quātitatē discretā absolutā significant q̄ referū
tur p tot & quot. ut ego hēo decē talēta quot ha
bes tu uel ut tu. & sunt hec ¶ Ntō unus una unū
gtō uniuſ dtō uni actō unuꝫ unaꝫ unū utō o une
una unū abltō ab uno ab una ab uno. Et plr̄ ntō
uni une ūa gtō unoꝝ unaꝝ unoꝝ dtō unis actō
unos unas una utō o uni une una abltō ab unis.

¶ Pluraliter ntõ duo duę duo gtõ duoꝝ duarũ duoꝝ dtõ duobus actõ duos duas duo utõ o du o duę duo abltõ a duob9. ¶ Plr̃ ntõ hi & hę tres & hęc tria Genitiuo hoꝝ & haꝝ & hoꝝ trium Datiuo his tribus accusatiuo hos & has tres & hęc tria uocatiuo o tres & o tria ablatiuo ab his tribus. Quattuor usq3 ad cẽtũ ĩdeclinabilia sunt qnq3 sex septem octo nouẽ decẽ undecim duo-deciꝫ tredeciꝫ quattuordecim quindeciꝫ sexde cim decem & septẽ decẽ & octo uel duo deuigĩ ti decẽ & nouẽ uel unus de uiginti: Viginti un9 & uiginti duo & uiginti tres & uiginti quattuor & uiginti qnq3 & uiginti sex & uigĩti septẽ & ui ginti octo uel duo de triginta & nouem & uigin ti uel unus de triginta. Triginta unus triginta duo triginta tres & cetera. Quadraginta quinquagĩ-ta sexaginta septuaginta octoginta nonaginta Centum: centum & unus uel unus supra centũ: centum et duo uel duo supra centum: centum et decem uel decem supra centum: et cetera. Dugen ti dugentę dugenta trecenti tę ta quadringenti quingenti sexcenti septingenti octingenti nonĩ genti Mille. hęc duo milia horum duorum mili um his duobus milibus hęc duo milia o milia a milibus. Tria milia quattuor milia et reliqua. Vbi notandũ ꝙ nõ dicimus hi et hę milia ut q daꝫ putant: sed hęc milia qa ẽ nomen substanti

uum: nec dicere debemus duo milia hoĩes: sed duo milia hoĩuȝ: naȝ qͦd in sacris litteris legim9 xii. milia signati: si non est error hoc modo exponi debet: signati numero. xii. milia: hoc est q erant numero duodeciȝ milia. Quidã ideo inciderũt in hũc erroreȝ qa legimus duo milia pondo argenti. sed pondo geĩtiui casus est hoc loco non ntĩ. Mille aũt interdũ adiectiuũ est: et ideo dicere possumus mille hoĩes. interdũ substantiuũ et sic dicimus mille hoĩuȝ ut mille nũmum: nec possum9 dicere duo mille tria mille: sed duo milia tria milia: uł bis mille ter mille: ut bis cẽtũ ter centũ. Ouidius: annos Vixi bis centũ nã tertia uiuitur ętas. Ab his deriuantur aduerbia numeralia q̃ referuntur ꝑ totiens et quotiens. ut ego ter legi uirgilium quotiens tu uel ut tu.

¶ Semel bis ter quater quinquies sexies septies octies nouies decies ũdecies duodecies terdecies q̃tuordecies qndecies sexdecies decies septies decies octies ṏcies nouies: Vigeties semel et uigeties bis et uigeties ter et uigeties et c. Trigeties q̃drageties qnq̃geties sexageties septuageties octuageties nonageties. Pro quibus dicim9 uities trities quadragies quinquagies sexagies septuagies octuagies et octogies nonagies. Centies ducẽties trecẽties quadringẽties quingẽties sexcenties septingenties octingenties noningẽ

ties milies. Quãtitatẽ discretã ordinalẽ signifi
cant q̃ referũtur ꝑ totus & quotus ut ego sum se
cũdus quotus uel ut nõ fuisti tu. quotus qsq; est
quasi nemo. ea sunt hęc. Primus secũdus ter
ti9 quartus quintus sextus septimus octauus no
nus decimus undecimus duodecim9 tertiusde
cimus quartusdecimus q̃ntusdecimus sextusde
cimus septimusdecim9 octauusdecim9 uel duo
deuigesimus. nonusdecimus uel undeuigesim9
Vigesimus uigesimus primus et c̃. Trigesimus
quadragesimus quĩquagesimus sexagesim9 sep
tuagesimus octuagesimus nonagesimus Cente-
simus Ducẽtesimus trecẽtesimus quadringẽtesi
mus quĩgẽtesimus sexcẽtesimus septĩgẽtesimus
octingẽtesimus nonĩgẽtesimus millesimus. Nos
sumus ĩ anno salutis nostre millesimo quadrin
gẽtesimo septuagesimo quarto quarto idus ianu
arii. Alia sunt diuisiua ĩ pares numeros. q̃ quidã
dicũt referri ꝑ toteni & quoteni. q̃ noĩa legisse
me apud aliquẽ doctũ nõ memini. ut quoteni i-
tis? Terni. Sunt aũt hęc Singuli singule singu
la bini terni q̃terni quini seni septeni octeni no
ueni deni undeni duodeni ternideni quaterniõ
ni quinideni senideni denisepteni deniocteni õ
ninoueni uigeni trigeni q̃drageni quĩq̃geĩ sexa
geni septuageni octuageni nonageni cẽteni du
cẽteni uel duceni trecẽteni uel treceni q̃drĩgen

teni quingenteni sexcenteni septingēteni optin
gēteni nonīgēteni milleni. Ponūtur ne aliqñ bi
na ꝑ duo & terna ꝑ tria: Ponūtur quotiēs sub-
stātiua qbus iūgūtur: declinātur tm̄ ī plurali: ut
binas ternas denas litteras nō duas tres deceꝫ.
interdū tñ poetę ēt cū aliis substātiuis eodē mo
do usurpāt ut Virg. Bina manu lato crispās ha-
stilia ferro. Alia sunt q̄ ipsū numeꝝ p se sūptuꝫ
significāt: ut unitas binarius ternarius quaterna
rius qnarius senarius septenarius octenarius no
nenarius denarius undenarius duode & c. Vi-
genarius trigenarius q̄dragenarius qnquagena
rius sexagenarius septuagenarius octuagenariꝰ
nonagenarius cētenarius ducētenarius trecēte-
narius q̄ttuorcētenarius qngētenarius sexcēte-
narius septīgētenarius octīgētenarius nonīgēte
narius millenarius. ¶ Alia sunt q̄ significāt nu-
meꝝ annoꝝ: ut biēnis triēnis quadriēnis qnquē
nis sexēnis septēnis octēnis nouēnis decēnis: un
de fiūt substātiua biēniū triēniuꝫ quadriēniū qn
quēniū septēniuꝫ & decēniū. alia fere nō sunt ī
usu: nec repiuntur ut qdā ignari putāt totēnis &
quotēnis. ¶ Alia significāt q̄titateꝫ discretam
pōderis uel mēsurę: q̄ referūtur p totuplꝰ & quo
tuplus: & significāt q̄daꝫ sui excessuꝫ: ut cētuplo
maior est ager meus q̄ Socratis quotuplus non ē
tuus: & sunt hęc. Duplus pla pluꝫ: triplus quadru

plus quincuplus sexcuplus septuplus octuplus decuplus cẽtuplus ducẽtupl9 millecuplus. Alia sũt diuisiua seu multiplicatiua formę: & referũtur ꝑ totuplex & quotuplex: ut hẽo triplicẽ lanã & triplicẽ uestẽ.i.triũ gñeꝝ quotuplicez tu hẽs: aliqñ tñ ĩ ꝓprie ponũtur cũ dictioĩbus carẽtibus pluрали: ut triplex fumus domũ nr̃az egreditur hoc ẽ tres fumi: si ita dici põt: simplex duplex triplex quadruplex qncuplex sexcuplex septuplex octuplex nonuplex decuplex uigecuplex tricuplex q̃dragecuplex qnquagecuplex sexagecuplex septuagecuplex cẽtuplex millecuplex. Item duplex & triplex ꝓ duplicat9 & triplicat9 accipit: ũde fiũt ṽba duplico & triplico & a mľtiplex mľtiplico Relatiã q̃ ĩcipiũt a c uľ a q tribus mõis accipiũt Relatiue ut ego sum albus qualis es tu: magnus q̃tus es tu: sentinas cuias es tu. Interrogatiue ut qualis es tu? q̃tus es tu? quotũ annuz agis? quot nummos habes? Infinite ut nescio q̃t9 sis: cuias sis: ant cuia filia sit hęc puella. Relatiua quę incipiunt a c capiuntur relatiue copula mediãte: ut ego sum albus & talis es tu: ego sum magnus & tantus es Plato: Ego habeo multos discipulos & tot habet Socrates. Redditiue ut ego sum talis & tantus qualis & quantus est iste. Infinite quãdo sequitur cõiunctio et uel ut: ut ego sum talis & tãtus ut nõ egeã opa tua: Ego cupio talis esse

ut felix uidear. Repiuntur aliqua relatiua q̃ geĩ
nantur uel assumunt cunq3: ut quisquis quicunq3
quotquot quotcunq3 qualiscunq3 quantuscunq3
quę proprie posita uim habent ipsius relatiui sił
cum antecedente distributiuo: ut quisquis aut q
cunque legit discit. i. oĩs qui legit discit. Ponunt
etiam aliquando pro ipso relatiuo tantu3: ut de
us omnia quecunque uoluit fecit. Et pro distri-
butiuo tantum ut ego diligo quencunq3 hoĩem
idest omnem hominem. Ponuntur etiam infi-
nite: ut Virg. Quicquid erit supanda omnis for
tuna ferendo eit. Quis & qui cu3 quibus & qũo
componuntur: Siquis Enquis Nunquis Quispu
tas Aliquis Nequis Quilibet Quiuis. Assumunt
etiam sillabicam adiectionem nihil per se signi
ficantem: ut Quisq3 Quisnam Quidam Quispiã
& Quisquam Quecunq3. A relatiuis substantię
multa aduerbia deriuãtur: eisdẽ modis ponũtur
Temporalia ut a qui q̃ quod qñ. A pronoĩbus hic pro
tũc idest eo uel illo tpe. Ab ali9 alia aliud Alias
Localia ṽo ista: A qui quę quod: Quo Qua Vn
de Vbi Quorsum Quousque. Ab ille illa illud
pronomine aduerbia deriuantur: Illinc Illic Il-
luc Illorsum Illac uel Illa Illucusque. Ab is ea
id: Ibi ĩde Eorsũ Eo Ea Eousq3. Ab hic hęc hoc
Hic Hĩc Horsũ Huc Hac Hucusq3. Ab iste ista
istõ: Istĩc Istac uł ista istorsũ istic istuc istucusq3

Ab ali9 alia aliō. Alibi: alia: aliorsū: aliūō: alio: a liousq3. hic hęc hoc: iste ista istō: ille illa illō: qūo differūt: hic significat hoīe3 ul' rē ꝓximā loqnti Iste ꝓximā audiēti: ille remotā abutroq3 quēad modū & aduerbia eoꝝ. Hic significat locū ꝓxi mū loquenti uel scribēti: Istic locu3 ꝓximū audi enti uel ei ad que3 sermo aut littere diriguntur: Illic locum remotū ab utroq3: Iste tñ aliqñ poni tur ꝓ hic. Cicero cū isto tꝑore stēt cū gladiis ar mati: ille quoq3 nō nunq̄ ꝑ dignitatē q̄da3: atq3 eminētiā accipitur: īdicās esseqꝫ ōs nosse debeāt ut alexāder ille magnus Architas ille tarētinus. Is & hic qūo differūt: is spatio lōgiore accipitur hic uero ꝓpinqore: multis tñ ī locis cōfūtur: ut q prefert uirtutē diuitiis: hic sane prudēs est: uel is sane prudens est. Poetę tñ aliqñ capiūt ille ꝓ is: ut horatius: Qui didicit patrię quid debeat & quid amicis. Quo sit amore parens quo fr̄ amā dus & hospes. Qō sit conscripti qō iudicis offici u3: q̄ partes in bellū missi ducis: ille ꝑfecto redō re personę sit conuenientia cuiq3: Na3 qō in sa cris litteris legitur: nō qui se ipsu3 cōmēdat: sed quē deus cōmendat ille ꝓbatus est: equide3 nō probo. Relatiuum discordat ne aliqñ ab antece dente: discordat. In quibus accidentibus: In genere & numero: Qūo ī gn̄e: ut apud salustiū Est locus ī carcere quō tullianū appellat. Qūo ī

numero?ut ōs tenues atq3 huiles q̄ maxīa ī po-
pulo mltitudo ē:sibi pręsidiū paratum putat.

De Patronymicis.

q Vod ē nom̄ patronymicū?ē illō qȯ signi
cat filiū uel filiā nepotē uel neptē aut aliū
descēdētē.ꝓprie tñ a propriis noībus patꝝ deri
uātur.Quot sunt teriatiōes patronymicoꝝ?qua
tuor ī des uel ī as uel in is uel ī ne:ut hic priami
des:hoc ē filius priami:hęc priamis priamidos:
hoc est filia priami:hęc Pelias peliadis uel pelia
dos:hoc est filia pelei:hęc adrastine nerine acri
sione: hoc ē filia uł neptis adrasti nerei acrisei.
Patronymica cuius gñis?Foeminini pręter ea q̄
desinūt īdes.Patronymica cui9 ōcliatiōis sūt?
Quę desinūt ī des uel in ne sunt primę decliatō
nis:q̄ uero desinūt in es uel in is sunt tertię. Pa
tronymica qualia noīa sunt?substātiua ut pria-
mides Helene raptor causa fuit excidii troiani.
Quę noīa sunt q̄ interdū ꝓ patronymicis ponū
tur?Possessiua ut Iuno saturnia.i.Saturni filia:
& Scipio emilianus.i.emilii filius: Qūo formāt
patronymica? Patronymica feminina quę fiūt
a noībus primę declinatōnis formātur a gtō sin
gulari mutata e in des:ut Maia maie maiades:
Ilia ilię iliades:Aeneas ęneę ęneades: Hippotes
hippotę hippotides:Anchises anchisę ꝓprie an
chisides:q̄q̄ usus obtinuit ut āchisiades diceret

Butes butę butades Corinetes corinetę corine-
tades quãuis magis sit ĩ usu corinetides. Patro-
nymica masculĩa a noĩb9 secũdę declĩatõis for
mãtur a dtõ singulari addita des: ut priam9 pri
ami priamides: sed quę duplex i hñt ĩ gtõ muta
ta ultima ĩ a & addita des faciũt patronymicu3
ut antonius antonii antoniades Menetius me-
netii menetiades. Patronymica masculĩa a no
ĩbus tertię declinatioĩs formãtur a dtõ singula-
ri addita des: ut Nestor nestori nestorides An-
tenor antenori antenorides: licet poetę aliqñ ad
dãt a causa metri: ut ãphitrioniades & laertiaðs
dicũt ẽt deucalides ꝑ deucaloĩdes & scipiades
ꝑ scipioniaðs. Patronymica feminina a mascu
linis formãtur remota de: ut a priamiðs priamis
a dardanides dardanis: dixerũt tñ poetę athlã-
tides & phetõtiades ĩ plurali hoc ẽ athlãtias &
phetõtias ĩ singulari ꝑ athlantis & phetontis: a
peliades pelias ab ęneades eneis cũ deberet fie
ri ęneas. Multa tñ patronymica abusiue ꝓferũt
ut a Tideus titiðs a peleus pelides a ꝓmeteus ꝓ
metides a theseus thesides ab achilles achillei
des ab orpheus orphides a coroneus coroĩdes
penultima ꝓducta: Illiades filius illię romulus
recte formatur. Patronymica aliqñ sumũtur lo
co patrioꝝ noĩu3: ut romulidę. i. romani Thesi
dę. i. athenĩẽses: ęneidę. i. troiãi: Cecropidę athe

niẽses. Thimarchides ꝓpriũ ẽ: & thimarchios thimarchi filiꝰ. Pauca īueīuntur patronymica ī ne feminina: ut nereus nerinę Adrastus adrastinę Acrisiꝰ acrisione: ex quo acrisioneus. Vir. Acrisioneis danę fũdasse colonis: qȯ discit Priscianus esse possessiuũ ab acrisione: Seruius uero patronymicũ femininũ. Repiũtur patronymica ī ꝓprie formata & a noībus matꝝ: ut romulus iliades. i. ilię filius: & Maiades Mercurius. i. maię filius: & ab auis maternis ut athlãtiades. i. mercurius athlantis filię filius: & inachis. i. epaphus Iouis inachi filius: & a regibus ul' cõditoribus: ut cecropidę. i. atheniẽses: Ab ęnea ęneadę. i. troiani uel Romani. Itẽ a noīe frĩs. Virg. Tuuꝫ phetontiades musco circundat amare corticis. i. sorores phetontis.

De Comparatiuis.

C Omparatiuũ qȯ ẽ: Qȯ cũ intellectu positiui uel aliquo participe sensu positiui magis adṽbiũ significat: ut liberalior magis liberal' fortior magis fortis: & doctior magis doctus.

Comparatiua cuius generis: Communis pręter unum duntaxat quod est masculini senior.

Comparatiua quem casum exigunt post se: Nominatiuum cum q̃ uel abltm̃ sine q̃ cum alio ablatiuo significante excessum. & cuꝫ oībus casibus quos habere posset positiuum suum: ut hoc dolium est plenius olei illo uel quaꝫ illud tribus

digitis: uer℞ relatiua & negatiua semp̱ sine q̃ a-
bltõ iungũtur: ut nemo ẽ doctior platõe. Cõpa-
tiua unde formãtur? A noĩbus adiectiuis signifi
cãtibus accidens qḋ ĩcremẽtũ diminutõeꝫqꝫ su
scipiat: ut ab albo albior uel a uerbis ut a detero
deterior: qḋ uerbũ teste seruio minus bonum
significat nõ peiorẽ: Virg. Cum duo sunt apibus
reges alter℞ deteriorẽ hoc est minus bonum iu-
bet necari. Deterior q uisus eũ ne p̱digus ad sit
Dedeneci. Apotior hic & hęc potior & hoc po
tius a participiis quę tunc ĩ noĩe trãseũt ut amãs
amantior. A pręposítõibus siue aduerbiis: ut ex
tra exterior: ultra ulterior: q̃q̃ exter quoqꝫ noĩe
reperiatur. ut Virg. Fas extera querere regna.
Antiqui aliq̃ñ a p̱noĩbus & noĩbus p̱priis com
paratiua & superlatiua p̱tulere: ut ipse ipsior ip-
sissimus: Nero neronior neronissimus. Qũo for
mantur cõparatiua? A primo casu desinente ĩ i:
ut albus albi albior Fortis forti fortior. Quę sunt
cõparatiua anomala q̃ cõtra hãc regulã formã
tur? Bonus melior optim9: Malus peior pessim9
Magnus maior maximus: Paruus minor mini-
mus: Dexter dexterior dextimus. Sinixter sini-
sterior sinistimus. Senex senior sine superlatiuo
iuuenis iunior sine superlatiuo multũ plus ĩ nu
mero singulari gñis neutri in plurali oĩs.
A noĩbus quę hñt uocalẽ ante is uel ante us cõ

paratiua non formãtur:sed accipitur magis ad uerbium:& dicitur magis arduus magis tenuis magis pius quãuis tenuior apd ueteres reperitur & Iuuenalis egregius dixit pro egregium: Egregius cenat meliusq; miserrimus hor℞. Nequam cõmune trium gener℞ nequior format cõparatiuum & superlatiuū nequissimus. Ab aduerbiis siue prepositionibus in ra fiunt comparatiua in erior:ut extra exterior:intra interior:ultra ulterior:citra citerior:infra inferior supra superior: post posterior:ante anterior:prope propior a sepe cõparatiuum non inuenitur: Cato tñ superlatiuo usus est sepissima ; discordiam fuisse dicens pridem prior cuius superlatiuum est primus: cū geni iuo iungatur & ad plures sui generis cõparetur. Virg. Primus se danaum magna comitãte caterua: Androgeus offert nobis: Ergo prior de duobus primus uero de pluribus dicitur: Magnificentior magnificentissimus munificentior & mun f centissimus beneficentior & beneficẽtissimus: quanuis amagnificens munificẽs & beneficens ðriuari uideãtur. tñ hec in usu nõ sunt sed pro his utimur magnificus munificus beneficus. Cato de rege Ptolemeo dixit Optimo atq; beneficentissimo : & aptius magnificentissimo atq; excellentiss mo honore. Terentius in Phor Atqui munificentissimum. Comparatiuum sepe

ꝓ positio accipitur ut senior ꝓ senex: nō nūquā significat minus positio ut tristior & lachrymis oclos suffusa nitentes ꝓ subtristis. Et qn̄ ad contraria cōparatur minus positiuo significat: ut si dicā mare pōticū est dulcius q̄ cętera: hic ostēditur parꝝ aliqd dulcedinis hr̄e plusq̄ cętera. Comparatiua sępe numero diminutiuoꝝ formā accipiūt a neutris addita culus: ut maius maiuscul9 & regimen seruāt cōparatiuoꝝ Ter Thais quā ego maiuscula est. Magis aduerbiuꝫ nō solū positiuo sed ēt cōparatiuo aliqn̄ iūgitur: cuꝫ uel ad se uel ad aliū cōparatur: ut achilles fortior ęnea magis q̄ iustior: & Aiax ulixe fortior magis quā Diomede. Nota ꝙ q̄admodū dicimus ego sum fortior q̄ tu ī ntō casu: ita dicimus ēt ī obliqs: iudico te doctiorē q̄ illū: amo te magis q̄ illū inseruio tibi magis quā illi: īdigeo te uł tui magis quā illo uel illi9. Qn̄ comparatiuo iungitur multo uidetur plus significare quam superiatiuū: Cicero de officiis Vale igitur mi Cicero tibiq3 persuadō esse te qdem mihi carissimū: sed multo fore cariorē: si talib9 monumentis preceptisq3 lętaberē. Comparatio quotiens fit apud gręcos ad unum sui generis comparatiuo utuntur: quotiens uero ad plures sui generis superlatiuo. In quo nos cū illis conuenimus: & hoc ab eis factum est: ut sēsum comparatiui sensu superlatiui distinguerēt:

q utriq; hoc est cōparatiuo & suplatiuo gtm̄ tribuunt cum careant abltō. Apud nos uero illa ābiguitas non est: qui comparatiuo ablatiuū; damus siue ad unum siue ad plura diuersi generis referatur. Tamen illa gręcoꝝ ratio tanti est momenti: ut iam latini ad formam grece cōstructōnis imitati cōparatiuo gtm̄ addiderint: utiq; inter duo sic: Aiacū fortior fuit Thelamonius: & manuū; melior est dextera. Si tres fuissent aiaces nō fortior sed fortissim9 diceremus. sicut digitoꝝ medius est longissimus. Vnde non licet dicere Pirrhus est doctior sentinatibus. sed doctissimus sentinatū. Virg. Huic coniunx sicheus erat. ditissimus agri phenicū. & Horatius in sermonibus. O maior iuuenū inquit. ad duos eni; Pisones filios patremq; scribebat. Ouidius ī persona Medeę quę duos filios habuit. Cum minor est pueris iussus studioq; uidendi Constitis a geminę limina prima foris. & Cęsar incomētario decimo. in testamēto Ptolemei patris heredes erant scripti ex duobus filiis maior. hīc Cato maior & minor. Scipio maior & minor de duobus dicitur. de pluribꝰ uo Fabius maximus & Valerius maximus. Comparatiuum igr̄ inter duo ponitur. superlatiuum inter plura quod manifestissime ostendit Cicero cum ait in Pisonem. me ędilem priorem ꝑtorem primum. Quippe ędiles

duo tm̄ erāt: sicut duo censores & duo consules
cęteri aūt magistratus plus erāt. Nota hoc etiā
interesse ĩter cōparatiuū & suplatiuū q̄ dubitā
do uel ĩterrogādo cōparatiuo: utrꝝ dicamus sup
latiuo uero qd. cuiꝰ rei ratio ē ꝙ cōparatiuū de
duobus dicitur. suplatiuū de pluribus: Quĩtilia-
nus: ita nō tm̄ utrꝝ sit melius: sed qd sit optimuꝫ
quęrit: & Cicero utrꝝ potius aut quid potissimuꝫ
dicamus. Iungitur tñ qd ēt cū cōparatiuo: sed ĩ
ꝑprie: utrꝝ uero nunquā cum superlatiuo. Quot
mōis fit cōparatio? Quatuor aut ab una substāti
a ad aliā: ut ego sum maior te: aut ad se ipsaꝫ: ut
ego suꝫ ditior solito: uel ditior hodie q̄ heri: aut
ab uno accidēte ad aliud: & tūc sēp fere utimur
adv̄bio magis: ut ego sū magis fortis q̄ doctis: a
ut ab uno actu ad aliū. ut ego malo uitā q̄ mor-
tē. & magis lego quaꝫ disco. Quot modis nō po
test abltō iūgi cōparatiuū. Quinq; aut cū cōpa-
ratiū ad duos fit. tūc. n. eget gtō. ut duorꝝ fratrꝝ
maior est Marius. aut qñ nō inueĩtur abltūs. ut
dulcius ē mare pōticū q̄ cętera maria. Aut quā-
do inter ipsa adiectiua fit comparatio. ut ego sū
magis albus q̄ niger & nō nigro. uel cuꝫ inter ip
sa v̄ba fit cōparatio. ut plura audio q̄ credo. Vel
cū dictio a q̄ fit exceptio fuerit ĩ ntō. ut Diome-
des fuit fortiorꝰ q̄ troiani ōs ꝑter q̄ hector. cōiūc

tio.n.exceptiua copulare debet similes casus.
Quot modis nō pōt cōpatiuū reger̄ ntm̄ cū quā
Similiter quinq3 aut cū cōparatio fit inter duos
tunc.n.oīo requirit gtō:ut duoꝶ fratꝶ maior ē
marius:aut cū nō īuenitur ntūs:ut nihil est cru
delius nece:& nihil est ipsi se ipso carius:aut qn̄
cōparatiuuʒ est terminus cōparatiōis: ut uirtus
qua nihil est hoī melius:aut qn̄ ponitur cū dicti
one negatiua:ut nullo hoīe sis tardior:aut quā-
do dictio a qua fit exceptio fuerit in abltō:ut Di
omeđs fuit fortior oībus troianis p̄ter q̄ hectore

De superlatiuo

q Vod est nom̄ superlatiuū? Qđ ad plures
sui generis cōparatuʒ super ponitur oībus
uel p se ꝓlatū positiui intellectum habet cū ual
de aduerbio. Quot sunt terminationes suplatīo
ruʒ? Octo: duę freq̄ntissimę in rimus & in simus
& sex p rare in limus ximus timus remus simus
nimus. Superlatiua in rimus desinētia qūo for-
mantur? a positiuis in r desinentibus siue secun
dę siue tertię declinationis fuerint addita rimus
ut pulcher pulcherrimus: paup pauprimus. Ex-
cipiūtur dextimus & sinixtimus ꝓ dexterrimus
& sinisterrimus. ¶ Suplatiua in simus desinētia
qūo formantur? a gtīs secūdę declinationis ad-
dita s & simus: & a gtīs tertię addita simus: ut lo
cuples locupletis locupletissimus: Excipiūtur a

secũda q̃ sunt anomala bon9 optim9 malus pes
simus magnus maximus paruus minimus mul
tus plurimus. & q̃ a facio cõponũtur: ut magnifi
cus magnificẽtissimus munificus munificẽtissi-
mus maturus maturrimus: Cicero tñ ad Herẽni
uz ĩ ętate ĩqt uelit cõparare maturissima. nupus
nupimus: Plautus Captũ hoĩez nupuz & noui-
ciũ. uetus ueterrimus. A tertia uero excipiũtur
facillimus difficillimus gracillimus humillimus
simillimus dissimillimus. Excipiũtur ẽt q̃ in bris
desinũt: quę ris mutata in er accipiũt rimus: ut
saluber saluberrimus celebris celeberrimus: ue
tus a ueter qd̃ oliz ĩ usu erat ueterrimus facit.
In sim9 quot suplatiua d̃sinũt: duo tm̃ maxim9
& ꝓximus qd̃ uocabulũ dũ ꝓ cognato accipit̃:
significatũ hẽt positĩ. ideoq; a scriptoribus leguz
sępe cõpatĩe ꝓfertur ut ꝓximiores. i. ꝓpinquores
cognati. In timus qd̃ desinũt: unũ dũtaxat ano
maluz optimus: et hęc deriuata ab aduerbiis siue p̃
positionib9: inter ĩterior intimus. ultra ulterior
ultimus. citra citerior citimus. extra exterior ex
timus qd̃ ẽt pro postremo ponitur. Plautus ĩ tru
culento. Bona perdidi mala repperi. factus sum
extimus a uobis. Hęc sunt aduerbiis siue prępo
sitionibus. supra supior suprem9. extra exterior
extremus qa si essent a nominatiuo superius &
exter seruassent regulã. In nimus quot suplati

ua desinunt: unu3 dũtaxat anomalu3 minimus.
In rimus quot superlatiua desinunt: unum auer
bo detero deterior deterrimus. & unu3 anoma
lu3 multũ plus plurimus. pręterea quę scõ3 regu
lá formãtur. Nouissimus licet a nouo superlatiu
um sit tñ propositiuo poĩtur & ultimũ significat
A pene Plautus superlatiuu3 formauit peĩssime
in cistellaria: ita meo consilio puertit penissime
A penitus penitissimus suplatiuu3 format: ut ex
penitissimis edibus. Suplatiua q̃ a pręposítioĩb9
ueniunt ipsa℞ pręposítionũ exigunt casus: ut ar
arbor illa est proxime litus. A neq̃ (sicut supra
decomparatiuis dictu3 ẽ)fit superlatiuu3 neqs
simus. Illud animauertẽdu3 diligenter est: ꝙ q̃
pro ualde semper iungitur superlatiuo: nunq̃ po
sitĩo: ut quá fortissimus & quá celerrime quãdo
uero quam accipitur pro quãtum nunq̃ iungitur
superlatĩo nisi addant ṽba: possum: queo: ualeo
& quę eiusde3 significationis sunt ut dicá qua3
breuissime potero feci qua3 optime qui. Per ue
ro nũquam iũgitur superlatĩo nec dicere possu
mus per optimus per doctissimus. Ecõtrario aũt
quam qñ ualde significat nunquá iungitur posi
tiuo nec ẽt cõparatiuo nisi forte cu3 per uł oppi
do uel sane uel admodũ uel ualde uł nimis tũc
.n. positĩo iungitur: ut Seruius Sculpius. Sane q̃
grauiter ac moleste tuli: ut debui. A. Gellius

uoce admodũ quã suaui oppido quã libẽs nimis quã ĩpiuꝫ. Et Brutus ĩ epistola: suos ualde quã pa ucos hẽt. & iteꝝ: sane quã gauisus sum. Per quã tñ usitati9 est. ut ꝑ quaꝫ bonus ꝑ quã pulcher ꝑ quã doctus. ualde bon9 ualde pulcher ualđ doc tus. Peruero ꝓ ualde iungitur semper positiuo: ut ꝑ pulcher ꝑ doctus. Cũ uero quam ꝓ q̃tũ ac cipitur iungit̃ positiuo: ut Terẽ. Reiecit se ĩ eaꝫ flens q̃ familiariter Et in eunucho. Tu scis quã intimũ te habuerim: ꝓ quantũ. sũmitur. n. hic ĩ timus ꝓ positiuo q̃madmodũ ꝓximus. Sic ẽt iũ gitur cõparatiuo: ut quam doctior est Aristotele Plauto. i. quanto doctior. At qui dicunt narraui quam breuis potui. errant. Dicendũ est enĩ quã breuissime potui. Quod est comparatiuum seu suplatiuum huius positiui ꝑdoctus: multo docti or cõparatiuũ & quam doctissimus siue multo doctissimus suplatiuũ: Per quam nunquã iũgit̃ cum suplatiuo. Naꝫ qđ legitur apud. Q. Curtiuꝫ Bessuꝫ quoq; bactrianoꝝ ducẽ ꝑ quã maxĩe pos set exercitu coacto descẽdere ad se iubet: error potius librarii dicendus est cũ alia quoq; cõplu ra apđ eundẽ actorẽ corrupta sint. Multo ẽt pro ualde taꝫ cõparatiuo quaꝫ suplatiuo adiungitur: ut multo doctior et lõge doctior. multo doctissi mus et longe doctissimus. Superlatiuũ gtõ iũgit̃ et abltõ et actõ. ut hector fortissimus troianoꝝ et multo maxim9 et proxĩe domũ. Cũ suplatio

iũgitur semp qſq;.oĩs aũt nõ iũgitur.neq;.n. dicẽdũ ẽ oĩs pessim9 sed optimus qſq; & pessim9 qſq;.Et silr si superlatiua ĩ diuerso casu ponãtur sic.maxĩa qſq; fortitudĩe õbet hostibus resisterẽ maxĩo qſq; aĩo calumniatores despicit. ualidissimi qq; corporis paret arma.cõparatiuo uero e cõtrario nõ qſq; cõuenit sed oĩs.ut Quĩtilianus seruulos penates & oĩa utiliora.nec licet dicere boni qq; & sapiẽtes qq;. sicut nõ licet dicere õs optimi & oẽs sapientissimi.Excipiũtur expositi uis q̃ suplatiuo carẽt ut pius & strenuus.dicim9 .n.oĩs pius & pius qſq;.Salustius.nam strenuus quisq; aut occiderat ĩ p̃lio aut grauiter uulneratus discesserat.Itẽ numeralia ut terti9 quisq; q̃rtus quisq;.nã primus & ultimus suplatiua sunt. Cicero.Primo quoq; die cõsules ad senatũ referant.ergo nõ ẽ dicẽdũ õi quĩq̃gesimo anno facimus iubileum.sed quinq̃gesimo quoq; anno. & hinc fcm̃ est ut dicamus unusquisque singularis quisq;.Naȝ singularissimus quo pleriq; utuntur nõ repitur.sicut ab unico nõ repitur unicissim9 Quotus ẽt iũgitur cũ quisq;.ut quotus quisq; est .i.quotcũq; sint. Illud quoq; notãduȝ ẽ ꝙ quisq; gtm̃ pluralẽ nõ hẽt cũ adiectiuo dũtaxat iũctuȝ ideo utimur gtõ singulari ꝓ plurali ut optimi cuiuscũq; animus ꝓ bonoꝝ oĩuȝ animus. Fa elme glio & ilpiu presto che tu puoi. Fac q̃ optĩe & q̃

o

celerrime potes. Io sono assai piu grande di tuc ti euiterbesi chi sono minori di me: & āche sono minor di q̄gli che sono maggiori di me. Ego sū maximus oīuz uiterbiēsiuz minorꝶ me & oībus maioribꝰ me. Essendo io nato a roma son mag gior di q̄gli che son minori di me: & minore di q̄gli che sono maggiori di me. Ego cū natus siz Romę sum maior oībus minoribus me & maio ribus me. Io sono piu īdocto di q̄gli chi sono piu docti di me: & piu docto di q̄gli che sono piu in docti di me. Ego suz indoctior oībus doctioribꝰ me & oībus indoctioribus me. Io son minor di tucti q̄gli che son maggiori di me: & anche son maggiore di quegli che son minori di me. Ego sum minor oībus maioribus me: & oībus mino ribus me. Io ho due dita nellamano liquali son piu lunghi deglialtri: & due orechie īcapo: ōlle quali luna e maggiore. Ego habeo duos digitos in manibus cęteroꝶ longissimos: & duas aures in capite quaꝶ altera est maior. Tucti glhuomī fortissimi debbono con grande animo uincere q̄gli dilecti del corpo che sono piu brutti de gl̄al tri tucti. Debet fortissimus quisq3 magº animo superare eas uoluptates quę sunt cęteris sordio- res oībus. In ogni dieci anni sirifa elbusolo a ui terbo. Decimo quoq3 āno fiunt comitia uiterbii.

De Aduerbiis

a Duerbia localia: aut ĩ loco significãt: aut ð loco: aut p locũ: aut ad locũ: aut ṽsus locũ: aut usq3 ad locũ: Quę sunt adṽbia significãtia ĩ loco: hic illic istic itus foris ibi ibide3 alibi alicubi usq̃ nusq̃ sicubi necubi nũcubi supius ĩferius ubiq3 ubicũq3. Quę sunt aduerbia significãtia de loco: hinc illinc istic intus forisunde aliũde sicũde necũde alicunde & inde supne inferne celitus funditus utrĩq3 ũdecũq3. Quę sunt adṽbia significãtia p locũ: hac illac istac ea siqua nequa aliqua & qua & utraq3 & quacũq3. Quę sunt adṽbia significãtia ad locũ: huc illuc istuc intro foras usq̃ nusq̃ eo eodẽ siquo nequo alio aliquo et quo supra infra utroq3 & quocũq3. Quę sunt adṽbia significãtia ṽsus locũ: horsũ illorsũ istorsũ dextrorsũ sinistrorsũ & quorsũ sursũ uel susu3 ṽsus deorsu3 uersus: utroq3 ṽsus: & quoq3 uersus. Quę sunt aduerbia significãtia usq3 ad locu3 uel usq3 ad tps: huc usq3 istucusq3 illucusq3 quousq3. Noĩa urbiu3 ponũtur p aduerbis in loco in genitiuo casu si primę uel secũdę declinatiõis sint: ut su3 hic fui illic: su3 Romę fui rome su3 Tarẽti. qð si pluraliter tantum declinentur ponuntur in ablatiuo: ut sum Baiis: fui Thebis: Tertię uero declinationis nomina in ablatiuo ponuntur: ut fui Carthagine: Tibure: Neapoli. Ponimus etia3 loco aduerbiorum humi domi bel

li militie & ruri in dtō. ut suꝫ humi stratus. dor-
mio domi eraꝫ ruri. belli siue militie fortis sum.
repitur ēt uespi & luci aduerbialiter sūmi. ut ue
spi ad te ueni. uespi ad te ueniā & luci silr̄. Cice
ro in philippicis. Quis. n. audeat luci & in mili-
tari uia. Pro adv̄biis v̄o de loco & ꝑ locuꝫ ponū
tur noīa urbiuꝫ in abltō casu cuiuscūqꝫ declina
tiōis & numeri sint. ut uenio illinc. aut trāseo il
lac. uenio aut transeo Verona Patauio Cartagi
ne Thebis. et sic domo. humo. rure. militia. bel
lo. Pro adv̄biis uero ad locuꝫ noīa urbiuꝫ ponū
tur in actō. ut eo Romā Tarētū Cartaginē eo il
luc. uenio istuc. et sic eo domuꝫ. humuꝫ. rus. mi
litiam. belluꝫ. Si fiet interrogatio ꝑ quorsuꝫ quō
respōdetur: Deorsuꝫ sinistrorsuꝫ uersus Veneti
as uersus Thebas uersus Romaꝫ. Si fiat inter-
rogatio ꝑ qua quō respōdetur: Hac illac istac ro
ma uenetiis ꝑ urbeꝫ. Si fiat interrogatio ꝑ quo.
quō respōdetur: Huc illuc intro foras Venetiis
Romaꝫ Thebas rus. Si fiat interrogatio ꝑ quo
usqꝫ quō respōdetur: Hucusqꝫ illucusqꝫ usqꝫ ad ā
nuꝫ usqꝫ uenetias usqꝫ thebas usqꝫ romaꝫ usque
ad urbē usqꝫ rus usqꝫ domū bellū militiā humū.
Noīa uiroꝝ ac mulieꝝ ꝓpria. Itē noīa appellati
ua hoīuꝫ aīaliuꝫ locoꝝ & aliaꝝ quaꝝcūqꝫ reꝝ
quęrunt prępositionē: ut suꝫ in urbe in agro a So
crate: eo in urbeꝫ ad agꝝ ad socrateꝫ: uenio ab

urbe ab agro a socrate uel de socrate: Tráseo p urbez p agrꝝ plocũ in quo ẽ socrates: Eo v̇sus ur bẽ v̇sus agrꝝ v̇sus socratẽ. Eo usqꝫ ad urbẽ usque ad agrꝝ usqꝫ ad socratẽ. ĩterdũ tñ poetę omittũt prępositiões: ut italiã fato ꝓfugus lauinaqꝫ uenit Litora: itẽ De uenerĩ locos. Interdũ ẽt ꝓpriis no ĩbus additur prępositio: ut Cicero Ea die uerres ad messanaz uenit. Aliqñ sub auditur prępositio noĩbus urbiũ: ut Virg. Nõ Libie nõ añ Tiro de spectus Hiarbas. Noĩaliter poĩtur tiro: nã si ad v̇ bialiter ponere uoluisset: dixisset tiri ĩ casu gtõ. Supĩa ẽt prępositõe nõ egẽt. ut Eo cubitũ & hoc ẽ dignũ relatu: ꝓ eo ad cubãdũ. & hoc ẽ dignuz qȯ referatur. Versus semp post poĩtur: ut italiaz uersus. Megarã uersus. Salustius Quẽ locũ car- thaginẽses Aegiptũ uersus finẽ imperii habuerĩ. Cicero de diuinatione. Qui cũ exercitu lustrato Aretiũ uersus castra mouisset: Interdũ huic ad v̇bio adiũgitur ad. ut ad oriẽtẽ v̇sus ad occidẽtẽ uersus.

De Nominibus Heteroclitis

q Vę sunt nomina heteroclita? Quę non seruant declinationem alioꝝ nominũ: ut

Pascua pascuę	pascua pascuorum
Epulum epuli	Epulę epularum
Delitium delitii	Delitię delitiarum

A ȯlitiũ fit ȯlitiolũ quo utitur Seneca ĩ epistolis

Carbasus carbasi	Carbasa carbasorum

Arbutus arbuti Arbuta arbutorum
Intubus intubi Intuba ĩtuboꝝ. Virgilius.
Et amaris intuba fibris: Pergamus pergami
Pergama pergamoꝝ ędificia sublimia troiana.
Cęlum cęli cęli cęlorum
Altilis altilis Altilia altilium
Supellex supellectilis Supellectilia tilium
Tartarus tartari Tartara tartarorum
Suparus supari Supara suparorum
Tenarus tenari Tenara tenaroꝝ. ꝓmõtorium leconię circa finem malęę: unde ad ĩferos dicitur esse descensus. Ostenditur. n. ibi quędaꝫ pręrupta uorago: p quã dñt herculeꝫ emersisse.
Menalus nali Menala loruꝫ mons archadię.
Auernus auerni Auerna auernorum lacus ꝓpe puteolos dictus ab auibus quę superuolantes nimio fetore decidant: ut Virg. Graue olẽtis auerni. Didimus mi Didima oꝝ: mõs phrygię
Pileus pilei Pilea pileorum
Garganus gani Gargana oꝝ: mõs apulęę.
Gargarus gargari Gargara gargarorum
Pax caret plurali Horatius dixit paces. Bella quis & paces longum diffundit in euum.
Pelagus Vulgus Vulgus neutrum caret plurali numero. Virgilius Scinditur incertum studia ĩ contraria uulgus: sed hic uulgus habet pluralẽ. Cicero: Saturnũ maxĩę colunt uulgi: raro tñ uti

mur masculino. Virgilius: In uulgum ambiguas spargit uoces.

Tellus Humus Pus Fas Ir Fors Tabi Nemo carent plurali.

Duo ambo & tria declinantur tantum in plurali. A quattuor ad centum sunt indeclinabilia.

Ilia Moenia Manes Proceres Penates Tenebrę Exta Arma Insidię Artus Sponsalia Zizania Diuitię Minę Indutię Pisces pro signo celesti Manes Compitalia Neptunnalia Nundinę Calendę Nonę Idus Athenę Thebe Micenę Venetię Carent singulari.

Cęsares Aiaces Fabios Scipiones. Pluratiue dicimus: sed sic non sunt propria nomina: sed appellatiua & ęquiuoca.

Soles & Lunę a poetis duntaxat pluratiue dicũtur quia interdum plures uidentur ad sensum oculorum. Sanguis & puluis usu carent plurali.

Mel frumentum ordeum Faruinum auctoritate habent pluralia. Aurum: argentum: ferrum: oricalcum: plumbum stannum: electrum: uitrũ: Carent plurali. Tamen ęs habet ęra in plurali ĩ tribus casibus. Metallum quod est nomen generale habet pluralem numeruꝫ per omnes casus Triticuꝫ caret numero plurali. frumẽta tamen ordea: pisa: fabas: lẽtes: ĩ pluratiuo numero ĩueĩmus. Acetũ mulsũ oleũ: & similia carent nume

ro plurali: mulsũ ẽ uinũ mellitũ: inuenitur ẽt aq̃ mulsa hoc ẽ mellita. Piper zinziber fel ĩ usu cõ muni nõ hñt pluralia: Mel tres tm̃mõ casus hẽt ntm̃ actm̃ & utm̃ mella. Thus rus thuris thura ruris rura. Balneũ balnei hẽt plurale balnea bal neoꝝ & balnae balnaꝝ. Locus loci facit in plu rali loca locoꝝ & loci locoꝝ utꝛq3 ide3 signifi cãt tñ loci in masculino significat ẽt sedes argu mẽtoꝝ apud rhetores. Iocus ẽt ioca & ioci hẽt ĩ plurali. Balteus similiter baltei & baltea hẽt in plurali. R austꝝ neutꝝ: rastri & rastra hẽt in plu rali addũt qda3 porꝝ: frenũ: claustꝝ: filiũ: capi stꝝ. R abies sanies caries ꝑnities scabies carent numero plurali cu3 similibus noĩbus qntę decli nationis: res tñ & dies acies facies ꝓgenies spe cies materies hñt numeꝝ pluralẽ. Spes tm̃ cas9 in plurali habet: Iuuenalis post dannum tempo ris & spes deceptas a quo nomine compositum est expes habẽs ntm̃ duntaxat & utm̃ Cato faci erum dixit secundũ anologiam. sed nõ est ĩ usu Verua est plurale huius nominis quod est ueꝝ Et reperiuntur duntaxat duo casus: uerua & ue rubus. Virg. Verubusq3 trementia figunt. Fors non habet nisi forte: ut fors fortuna & forte sua libicis tempestas appulit oris. Tabi & tabo dun taxat reperitur. Frugi indeclinabile est. Vicem dicimus & uice: Aliis casibus singularibus raro utimur plurale integer est. Precis preci p̃cẽ & p̃

ce:pluralis est integer. Nex reperitur apud Ciceronem & alios probos unde feminex. Pontus aer ęther carent numero plurali. Sal neutri generis pluralez non habet: masculini habet sales & salibus ꝓ quadam urbanitate dicendi: tractũ uerbum a sale ꝙ sicut sal ciborum, ita sales condimentum sũ orationis: & dicitur etiaz in singulari. Teren. Qui habet salem quod in te est. Laterem accusatiuus est non habens alios casus ĩ singulari, raro tamen reperitur latere. Sponte ablatiuus solus est: ut sponte sua. Matte in uocatiuo tantum inuenitur: dicitur tamen matte uirtute esto. Ador genus farri est aptum sacrificiis deorum generis neutri: & indeclinabile: ab adorando dictuz Priscianus affirmat: at Festus Põpeius ab edendo uel ab adurendo dicit appellatum: igne enim tostum fiebat. Vis omnes casus habet ut sentit Priscianus. Interrogatiua relatiua infinita distributiua carẽt uocatiuis: ideo ambo non habent uocatiuum quia est distributiuum & secundum Priscianum relatiuuz: Duo uero collectiuũ habet. & omnia pronomina carent uocatiuis pręter tu meus noster & nostras. Os oris ora tantũ hẽt in plurali q̃q̃. Vir, usus sit oribus. Os ossis in utroq; numero oẽs hẽt casus. Ops est dea terę q̃ & tellus dicitur: sed opis opi opem ope auxilium significat & facultatem: ut af

fer mihi opem.i.opitulare mihi.& Virg.grates
psoluere dignas:Nō opis est nrę.i.facultati:Hęc
Opis nīpha q̄daz fuit:cui9 poetę faciūt mētiōez
Opes uero pluraliter significat diuitias.Suppetię
in plurali tm̄ auxilia significat: & iungitur hoc
uerbum fere semp cū fero freq̄tissimū est apud
historicos:ut suppetias tulit.i.presidiū attulit ul'
misit. Quidam putant ego quoque pronomen
heteroclitum esse:quod rectus nullā habeat cę
teris casibus similitudinem. Hesperus seu uespe
rus est stella q̄ ante noctez apparēs hesperus seu
uespus ēt uesper dicitur.Virg.Ante diez clauso
cōponet uesper olimpo. ante lucez uero lucifer
dicitur:unde fit ut extrema pars diei seu malis
noctis principiuz uespera dicatur ī feminino ue
sperꝝ in neutro.Vesper ēt uespis in masculino u
titur.Virg.unde qui īprīcipio noctis salutare uo
lunt:bonuz uesperꝝ dicere consueuerunt:qd̄ ma
gis cēseo ꝓbādū q̄ qd̄ a plerisq3 dicit̄ bonū sero
Cū.n.sero adṽbiū sit & tarde significat: mala ī
ꝑcatio ē:optatq3 ut bonuz tarde eueīat: melius
sane & elegātius diceretur bonū serꝝ: siue felix
serꝝ:nā serꝝ diei apd̄ ꝓbatissimos historicos re-
pitur ꝓ extrema pte diei.Liuius erat iā diei serꝝ
Ego morē nrę religioīs seq̄ns dicere soleo noctē
qetaz.Penu ēt aliq̄n indeclinabile reperitur: ut
apud Actiū penu aūt optimū ē et nihil desit di-

citur tñ hęc penus penus q̃rtę: Et penus penoris tertię. Verba AGelii sunt hęc: Sceuolá ad õmõ strádá penũ his ṽbis usuz. Penus ẽ inqt qd̃ escu létuz aut potulétuz ẽ familię: q̃ opus nõ facit cãz paratuz et penitus recõditũ: unde a peĩtus penu dicitur. Náq3 ad edédũ bibédũq3 in dies singl'as prádii aut cenę causa parátur penus nõ sunt: sed potius ea q̃ lõgę usionis causa recõdútur: Serui/us sulpitius ait Sacco Helio placuisse: nõ q̃ ad e suz et potuz spectát: sed thus quoq3 et cęteros in penu esse. Massuri9 Subinus qd̃ iumẽtorũ causa apparatũ esset qbus dñs uteretur penori atribu tuz dicit: Penu igr̃ ea oĩa cõtinẽtur q̃ ad uictũ p tinét: sed priuatuz si modo domi reposita sunt. ná locus ubi ista repõũtur. Varrone teste pena/riuz dicitur: q̃ ṽo ad uictũ publicũ spectát cõme atus uocátur: sed fere nihil aliud cõtinet q̃ áno nam: Non. n. est annona tantum frumentaria. sed carnium salitarum et aliaruz huiusmodi re rum: Cicero de diuinatione: Putaret annonam in macello cariorem fore. Repetundarum dun taxat in genitiuo plurali inuenitur: d̃ quo ṽbo su perius diseruimus cũ de participiis tractaremus Indoles nunquá fere nisi numero singulari ĩue nitur: significat autez ĩ pueris et adolescentibus signum future uirtutis. Cicero: ut. n. adolescẽti/bus bona ĩdole preditis sapientes senes delctát.

Quintilian9. in primis annis laudaretur ĩdoles Cicero tñ ẽt de uiris indolẽ dixit de offitiis. In qbus est uirtutis indoles cõmouentur. Idez pro Coelio. Siqs hoc robore animi atq3 hac indole uirtutis & cõtinentie fuit. Liuius de Lauinia iaz matre & ĩperiu3 ad ministrante. Tãta inquit in ea uirtutis ĩdoles fuit. Lacanus: Indole si dignũ latia si sanguine prisco Robur inest aĩs ĩdole q̃ si gñositate quadaz uirtutis atq3 animi. Liuius ẽt in malã partẽ accipit. Naz loq̃ns ð Hanibale cũ inqt ĩdole uirtutũ ac uitiorꝝ triẽnio sub Hasdru bale ĩperatore meruit. Copie qñ militũ multitu dinez significãt tm̃ pluratiue decliatur: ut copię Cęsaris: Copię Põpei. Repitur tñ ẽt in singulari sed per raro: Põpeius ad Domitium. Atq3 etiaz hortor ut cuz omni copia ad me uenias: Salusti us. Postremo ex omni copia Catilinę: neq3 ĩprę lio neq3 infuga quisq̃ ciuis ĩgenuus captus. Vir. secũdo ęneidos: Et quę sit circũ me copia lustro Proprie autem ĩ singulari copia significat facul tatem potestatemq3: ut faciam tibi copiaz inspi ciendi libros meos. i. dabo tibi facultatem. Nec iũgitur cu3 alio uerbo q̃ cuz facio apud oratores apud poetas uero cum aliis uerbis: ut cũ do das Virg. Postq̃ introgressi & coraz data copia fan di: accipitur etiam plerꝝq3 copia pro abundãtia ut copia orationis copia frumenti. Barbare om̃s

fere ętatis nrę usi sunt copia ꝓ exēplari: qđ nusq̄ apud doctos repitur. Excubie et uigilie tm̄ plr̄ dicunť. hoc aūt īter se differunt: ꝙ excubia diurne et nocturne: uigilie uero duntaxat nocturne sunt. Tenebre qñ noctez significāt pluratiue tm̄ dicunť. ut luce et tenebris scribo ꝓ die et nocte scribo. Differt aūt prima luce et prima die. Naz ibi ītelligiť prima pars diei et quasi diluculo hic aūt prima dies: ita primis tenebris et prima nocte. Ibi de parte noctis loqmur: hic de ipsa nocte Si diluculuz uolum9 significare añ lucē dicimus nō ante diē: nā añ diez significat ante tp̄s pręter q̄ si de certo die loquamur: ut añ diez decimum calen. nouēb. hoc est decimo die ante calē. nouēbris. Vbi notāduz est preceptuz pauli qui ait: āte diez decimuz calendaꝝ et post decimuz diez calen. ęque utroqz sermōe undecimus dies significatur: ante noctez uere ꝓ crepusculo optīe dicimus. Lues et strues nunq̄ fere pluratiue dn̄r.

Presto a plerisqz inter noīa poniť: et nulluz hēt casuz: nec aliť q̄ cuz substātiuo v̄bo construiť: ut presto suz: naz presto adsuz magis poeticuz est.

Instar quoqz non nulli nomen esse existimant īdeclinabile: et similitudinem siue apparentiam significat: ut Instar montis.

Scale et scope tantum pluraliter dicuntur. Et licet aliquando scala īueniatur: qui ita ꝓfert bar

barbarismū (si Quintilano credim9) cōmittit. Liberi ꝓ filiis pugillares nuptię littere ꝓ epistola carent singulari: Inimicitię duntaxat in plurali reperitur.

De Figuris

f Iguras quas gręci schemata uocāt qūo diffiniūt: Figurā dicūt esse uitiuꝫ cū ratione necessitatis ornatusue grā ꝑmissū. Qūo diuidūt figuras siue schimata: alia dn̄t ēē lexeos: alia dianeas: sꝫ diáeas ad oratores dūtaxat ptiēt: lexeos uō ad grāmaticos. Rursus figuras siue schemata lexeosq3 ad grāmaticos ptinēt qūo diuidūt: Alias dicūt esse dictiōis: alias locutiōis: alias cōstructiōis. Quid ē barbarismus: ē pars orōis uitiosa q̄ uel scribēdo uel loq̄do uitiuꝫ cōtrahit apō poetas mataplasmus dicitur. Quid ē solecismus ē uitiuꝫ ī cōtextu ptiuꝫ orōis cōtra regulaꝫ artis grāmaticę factū: qō apud poetas uocat̄. Ab Asinio capicone iparilitas dictus ē: & ea uetustioribus scribiligo: ut A Gellius testat̄. Cauēda ne sunt hęc uitia: ꝑfecto elaborādū ē: ut prima barbarismi ac solecismi feditas absit. sed qa aliqn̄ excusātur hęc uitia uel cōsuetudīe uel auctoritate uel uetustate uel uicinitate uirtutū magna in his diligētia adhibēda ē. Qūo adhibēda ē diligētia: docēdi sūt pueri quę oīo uitāda sunt: ut guerra: treuga: multotiēs ꝓstrabit singularissimus: et silīa. Itē q̄ apō scriptores dūtaxat carminū ueīa

aut laude digna ſint: ut cãtuſ ploxenus mapalia Poſtremo q̃ ĩſoluta quoq; orõne abdoctis recepta ſint: ut Cicero canopitarũ exercitũ dicit cũ ut bẽ Canobõ dicãt: & duapõdo et trepõdo q̃ ĩ uſu ab oĩbus recepta ſunt: cũ tñ nec dua nec tre apud auctores repiãtur. Quot modis cõmittitur barbariſmus: uno & uigiti: primo cũ orõi latine uocabula barbara cõmiſcemus q̃admodũ Cicero illudẽs maſtrugã qd ſardu; ẽ uocabulu; orõi ĩſeruit ꝓ Scauro. Quẽ purpura inqt regalis non cõmouit: eũ ſardorũ maſtruga mutauit. Item fit barbariſmus addictõe: detractiõe: ĩmutatiõe: & trãſmutatiõe: littere: ſillabę: tp̃oris: toni: aſpirationis. Per addictiõe; q̃ũo fiunt barbariſmi: p additione; litterę: ut Relliqas danau; per duplicem l cu; per ſimplicem ſcribi deberet: & redĩtegro pro reintegro: per additionẽ ſillabę: ut noſ abiiſſe rati & induperator: per additionem tp̃oris: ut Italia; fato profugus cum italia; correpta prima ſillaba ſcribere ac proferre deberemus. Per detractionẽ q̃ũo: p detractionẽ litterę: ut ĩmitis Achilli pro Achillis: per detractione; ſillabę: ut repoſtum pro repoſitum: per detractõe; temporis: ut unius obnoxam: pro unius. Per immutationem q̃ũo fit: p ĩmutationẽ litterę: ut olli pro illi: p ĩmutationem ſillabę: ut quõ ꝓ cũ. ĩmutatione tp̃oris: ut feruere leucatem: cũ feruerẽ ꝓ

ducta penultima dici debuisset. Per transmutatione3 quõ fit? Per transmutatione3 littere: ut E uandre pro euander: per transmutatione3 sillabe. ut siquis disciplia3 pro disciplia dixerit. Per transmutationem tẽporis. Vt faciunt non nulli indocti q dicunt Maria prima correpta et secunda ꝓducta. Itẽ Iacob9 prima sillaba ia ꝓducta et co correpta: cu3 plane cõtrariu3 sit. na3 Maria prima3 sillaba3 producta3 hẽt secunda3 correpta3. Iacob9 uero quadrisillaba dictio ẽ hẽtq3 primas duas correptas producta3 penultimam. Toni quoq3 p has q̃ttuor species cõmutãtur: nã et ipsa adiiciuntur detrahunt imutant et transmutant. quoꝝ exẽpla ultro se offerunt. Totidẽ ẽt modis cõprehenditur barbarismus: p aspiratione3 q̃ ta3 in pronuntiãdo q̃ in scribendo et adhibere possum9 et tollere q̃q̃ nõ sit littera sed aspirationis nota. ut ueteres sine aspiratõne ędos ircosq3 dixerunt et Graccos et triumphos. erupit deinde nimius usus. ut chorone chenturiões precones dicerẽtur. et mehe pro me ut qbusda3 adhuc iscriptionibus uideri põt. Possunt ne alii modis fieri barbarismi? possunt secundu3 quosda3 p malas cõpositiones q̃ dñr cacosintheta. i qbus sunt iotacismi metacismi laudacismi hiatus collosiones et q̃cunq3 plus equo minusue sonãtia ab eruditis expuunt. Sunt pręterea qui ab

surdũ putãt barbarismuȝ: qđ ẽ unius uerbi uitiũ fieri p numeros aut gña sicut solecismi: Verꝫ tñ scala & scopa cõtraq3 ordea & mulsa licet litteraꝝ mutatõeȝ adiectiõeȝ detractiõeȝ nõ hẽant: nõ alio uitiosa sunt q̃ ꝙ pluralia singulariter: & singularia plr̃ efferũtur: & gladia q dixerũt gñe exciderunt.

De Solecismo

d E solecismo mlťi errãt q eũ putãt ĩ una pte orõis fieri posse: ut si uiꝝ ostẽdẽtes dicamus illã: aut ostẽdentes mulierẽ dicamus illũ aut interrogãti quo pgamus: respõdeamus Romę: aut obuiuȝ unuȝ salutãtes dicam9 saluete. si qdeȝ hęc oĩa uiȝ pfecte orõis obtinẽt. Intelligimus. n. illũ uel illaȝ uiđo: Romę pgo: tu saluete. Quot mõis fit solecism9: duob9 mõis aut p ptẽ orõis. aut p accidẽtia ptiũ orõis. Per ptes orõis qũo fiunt solecismi: Cuȝ ps p pte põitur. ut torꝫ uuȝ q3 repẽte clamat p torue nom̃ p aduerbio positu3. Fit ẽt ĩ ipsa pte orõis hoc uitiu3. cu3 ipa p se nec in suo loco ut cõuenit ponitur. ut Cui tm̃ de te licuit. pro ĩ te. & apud amicũ eo p ad amicu3 & intro su3 p intus sum. Per accidẽtia partiuȝ orõis quot mõis fiũt solecismi: Tot modis quot sunt ipa accidẽtia. v̇bi gr̃a. Per qualitatẽ noĩum fiunt solecismi. ut Hauriat hunc oclis igna crudelis ab alto Dardanus. p dardanius. proprium pro appellatiuo posuit. Per gña ut ualide salices

& amare cortices. q̄q̄ supra dixerimus hic potius barbarismū ēē q̄ solecismū: ꝓ pallidi salices & amari cortices. Per cōparatiōē: ut respōdit Iuno saturnia sancta deaꝝ ꝓ sanctissima. Per casus: ut Vrbē q̄ statuo uestra ē pro urbs. Per modis uerboꝝ: ut Itis paratis q̄ primū uiri: pro iteꝫ parate indicatiuū ꝓ ĩpatiuo. Per significatōnes ut spoliātur eos & corpora nuda relinquunt pro spoliāt. Per tpa: ut Ceciditq3 superbū iliuꝫ: & oīs humo fumat neptunnia troia profumauit. Per ꝑsonas: ut Danai q parēt atridis q̄ primuꝫ arma sumite. pro q paretis. Per aduerbia. ut uenio italia ꝓ ab italia: & ad Romā eo ꝓ Romā: & ĩtus eo ꝓ eo ĩtro. Per cōiūctōes: ut subiectisq3 ureř flāmis ꝓ ue aut uel. Per prępositōnes. cū alia ꝓ alia ponitur: ut sub lucē pro ante lucē. aut necessaria subtrahit: ut siluis te tyrrhene feras agitare putasti. pro in siluis. Fiunt prętere solecismi pluribus aliis modis. Quos repręhēdēdo potius quaꝫ imitādo possumus notare. Quot sunt uitia q̄ cū barbarismo & solecismo cōnumerātur: Duodeciꝫ: Barbarismus: solecismus: acyrologia: cacophaton: pleonasmos: ꝑissologia: macrologia: tautologia: eclipsis: tapinosis: cacosintetō: āphibologia. Acirologia ē ĩ propria dictio. ut hūc ego si potui tm̄ ſpare dolorē ſpare dixit protimore. Cacophatō est obscura enūtiatio ĩcōposita dic-

tione uel in uno uerbo: ut Numerum cum naui
bus equat. & arrige aures pamphile. Pleonaſ
mos eſt addictio uerbi ſuperuacua ad plenam ſi
gnificationez. ut ſic eſt ore locuta. Periſſologia
eſt ſuperuacua uerborum additio ſine ulla ui re
ruz. ut qua poterant ibant. & qua non poterant
nõ ibãt. Macrologia eſt ſententia lõga & ſuper-
uacuas res non neceſſarias cõprehẽdẽs. ut ĩpa-
tor cũ exercitu re ĩfecta retro unde uenerat re
greſſus eſt. Tautologia ẽ eiuſdẽ rei uitioſa repe
titio. ut ego metipſe. Eclypſis eſt neceſſarie dic
tionis defectus quã deſiderare uidetur perfecta
ſentẽtia. ut hec ſecuz. deeſt eniz locuta ẽ. Tapi
noſis ẽ alicuius magne rei extenuatio. ſẽtẽtia nõ
id qd oſtẽdit agẽte. ut peĩtuſq; cauernas ĩgẽtes.
uteruq; armato milite cõplẽt et Dulychias uexa
ſſe rates ĩ gurgite uaſto. Cacoſinthetõ ẽ uitioſa
cõpoſitio dictionũ. ut uerſaq; iuuẽcũ terga fati-
gamus hasta. Amphibologia ẽ ãbiguitas dictõiſ
q̃ fit aut p accuſatiuũ. ut ſiqs dicat audio Socra
tem amare Platonẽ. Aio te eacida romanos uĩ
cere poſſe. aut p cõmunẽ uerbũ. ut ſiqs dicat Ca
to iiuſte criminatur. et nõ addat q̃ uel a quo aut
p diſtinctionẽ. ut uidit ſtatuã aureã haſtã tenen
tẽ. fit ẽt p omonima. ut ſiquis dicat aciẽ nec ex
primat ocli uel gladii uel exercitus. põt etiã fie-
ri aliis modis. quos recenſere ſuperuacuum eſt.

q Vid est metaplasmus: est trasmutatio q̄dam recti solitiq; sermōis ī alterā speciez metri ornat9 aut necessitatis causa. Quot sunt speties metaplasmi: Quattuordeciz ꝓthesis: epēthesis: paragoge: apheresis: sincope: apocope: ectasis: sistole: dieresis: episinaliphe: elipsis: sinaliphe: antithesis: metathesis. Quid est ꝓthesis: Est appositio q̄daz ad principia dictiōis littere uel sillabę ut gnato ꝓ nato. Epenthesis ē appositio ad mediuz dictionis litterę uel sillabę: ut induperator. Paragoge est appositio q̄daz ad finē dictiōis: ut dicier pro dici hanc alii paralipsin uocāt. Quid est apheresis: ē ablatio litterę uel sillabe de principio dictionis contraria ꝓthesi: ut temno ꝓ cōtēno: mitte pro dimitte. Sincope est ablatio de media dictōe cōtraria epēthesi ut audacter: pro audaciter: & cōmorat ꝓ cōmouerat. Quid est apocope: Est ablatio litterę uel sillabę a fine dictionis cōtraria paragoge: ut Achilli pro achillis & potes pro potestis. Quid est Ectasis: Est extensio sillabę cōtra uerbi naturaz: ut italiaz fato profugus: cū italiaz sillabā correptaz habere debeat. Quid est Sistole: est correptio sillabę cōtra uerbi naturā cōtrarie ectasi: ut aquosus orion: cū orion dici debeat prima producta. Quid ē dięresis: est unius in duas sillabas facta diuisio: ut est

Aulai ī medio libabāt pocula bacchi: pro aule. Quid ē episinaliphe? ē cōglutiatio duarꝝ sillabarum ī unā cōtrariā dieresi: ut phetō ꝓ phaetō: & ꝗripedeꝫ ceruā ꝓ ꝗripedeꝫ. Quid ē sinaliphe? ē ꝑ īterēptōeꝫ cōcurrētiū īter se uocaliuꝫ lubrica q̄daꝫ leuisq; collisio: ut Atq; ea diuͦso peītus dum parte gerūtur sic qñ abiicitur ſ ut autouiū fetus aut urētes culta capellas: hęc aqbusdā sineresis uel collisio noīatur. Elipsis ē cōsonātiū cū uocalibus aspere cōcurrētiuꝫ q̄daꝫ difficilis ac dura collisio: ut multum ille & terris iactatus & alto. Anthithesis ē litterę ꝓ littera positio: ut olli ꝓ illi. Quid ē methasis? ē trāslatio litterarꝝ ī alienū locum: nulla tñ ex dictione sublata: ut Euādre pro euander.

De Schematibus lexeos

Schemata lexeos quot sunt? Mlta quideꝫ sunt: sed magis necessaria sūt ōcē & septē ꝓlepsis: zeuma: hipozeuxis: silepsis: anadiplosis anaphora: epanelepsis: epizeusis: paranomasia. Schesonomaton: paranomenon: homotolautō homoptotō: poliptotō: hirmos: polisinthetō: dialiton. Prolepsis quid ē? ē ꝓsūptio secutarꝝ rerum ordinē antecedēs uł cōturbās: ut Cōtinuo reges īgenti mole latinus cōturbant. Zeuma quid ē? ē unius uerbi cōclusio diuersis clausulis apte cōiuncta: ut Troiugena interpres diuū q numina phoebi: q tripodes clarii lauros: qui sydera sētis

Hipozeusis qd ē: Est figura supiori cōtraria ubi diuersa uerba singulis clausulis adiūgūt: ut Regez adit & regi memorat nomq3 genusq3. Silepsis quid est: Est dissimiliuz clausulaℜ p unuz uerbū cōglutinata cōceptio: ut hic illius arma: hic currus fuit. Itez sūt nobis mitia poma. Castaneę molles & pressi copia lactis. Anadiplosis qd ē: Est cōgeīatio dictioīs ex ultimo loco precedētis uersus: & īprincipio seqtis: ut sequitur pulcherrimus astur: astur quoq3 fidēs. Anaphora quid est: Est relatio eiusdē uerbi p prīcipia plurimoℜ uersuz: ut Nate mee uires: mea magna potentia solus. Nate patris summi qui tela tiphoea tēnis. Epanelepsis quid est: Est uerbi īprincipio uersus positi ī eiusdez fine repetitio: ut Ante etiaz scep truz dictęi regis & ante. Epizeusis qd ē: Est ei9dem uerbi in eodez uersu sine aliqua dilatione congeminatio: ut Meme adsuz qui feci: ī me cōuertire ferℜ. Paranomasia qd ē: ē quotiens de noīe aliud scribitur nomen ueluti quedaz cōgeminatio: ut Nam inceptio est amentiuz haud amātiū. Schesonomaton uel sinthisionomaton est multitudo noīuz simul cōiunctoℜ quodā habitu copulandi: ut Marsa man9 peligna cohors festina uiℜ uis: & iteℜ Nubila nix grando procelle flumina uenti. Paranomeon quid est: Cum ab eisdez litteris diuersa ṽba incipiunt. ut

O Tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti.
Homotoleuton quid est: Cuz simili modo diuerse dictiones sumũtur: ut eos reduci q̃ relinqui: deuhei q̃ deseri malui: item abiit excessit euasit erupit. Fit etiaz hoc schema quotiens media & postrema uersus finem con simili modo sententie finiuntur: ut ecclesiastes. Melius est uidere quod cupias quaz desiderare quod nescias. Homoptoton quid est: Cum in casus similes exeũt uerba diuersa: ut Merẽtes flentes lachrymãtes cõmiserantes. Poliptoton quid est: est multitudo casuũ uarietate distincta: ut littora littoribus cõtria: fluctib9 undas ĩpcor: arma armis pugnẽt ipsiq3 nepotes. Hirmos quid est: Est series dictionũ q̃ tenorez suuz usq3 ad ultimuz seruant. ut Principio celuz ac terras cãposq3 liquentes. Lucentẽq3 globũ lune titaniaq3 astra sp̃s intus alit
Polisintheton quid est: Est multis connexa cõiunctioĩbus dictio: ut Athamasq3 Toasq3 Pelidesq3 Neoptolemus: primusq3 Machaon.
Dialiton uel asintheton quid est: ẽ figura superiori contraria coniunctionibus carens: ut Ferte citi flammas: date tela: impellite remos.

De Tropo

t Ropus quid est: Est dictio translata a propria significatione ad impropriam necessitatis: aut ornatus causa.

Quot sunt tropi: Tredeciz: metaphora catacri

sis metalepsis metonomia antonomasia epithe ton sinedoche onomatopeia periphrasis hipba ton hipbole allegoria homeosis. Metaphora qd est: est reꝶ uerboꝶq3 trãslatio. Quot modis fit metaphora: Quattuor ab aĩali ad aĩale. Ab ina nimali ad inanimale. Ab animali ad inaĩale ab ĩanimali ad aĩale. Ab aĩali ad aĩale: ut Tiphin aurigã celeres fecere carinę. nã auriga & guber nator aĩa3 hñt. Ab inanimali ad inanimale: ut pelagus tenuere rates: nã pelagus et rates aĩam nõ hñt. Ab aĩali ad inanimale: ut Atlãtis cĩctũ assidue: cui nubibus atris Penifeꝶq3 caput uen to pulsatur & ĩbri: nã ut hęc aĩalia sunt: ita mõs aĩa3 nõ hẽt: cui mẽbra hoĩs ascribũtur. Ab ina nimali ad animale: ut tm̃ pectore robur cõcipis na3 ut robur anima3 nõ hẽt: sic Turnus cui hęc dñr aĩa3 hẽt. Sciendũ est alias metaphoras esse reciprocas: alias unius parti: reciprocas ut altu3 mare celũq3 ꝓfundu3: possumus eni3 cõuertere altu3 mare celũq3 profundu3 unius partis sunt: ut geminare uites fluctuare segetes: & uolitare nubes: in his rebus alas fluctus & germina non inuenimus. Cathacrisis qd est: ẽ usurpatio alieĩ noĩs ut sępe parricida3 dicimus q pr̃e3 nõ occi dit: & piscina3 quę pisces nõ hẽt: hęc.n. nisi ex trinsecus sumerentur suũ uocabulum nõ hẽrẽt. Metalepsis qd est: Est dictio gradati3 pgens ad

id q̄ō ostendit: ut At pater omnipotens speluncis addidit atris: & post aliq̄ō mea regna uidēs mirabor aristas. Metonomia quid est? est transmutatio quedā cuius multe sunt species: aut enim ponitur quod continet pro eo quod continetur: ut Nunc pateras libate Ioui: aut cōtra Crateras magnos statuunt et uina coronāt: aut per inuētorē ostenditur id quod inuentum est: ut Sine cerere & bacco friget uenus: aut contra: ut uinū q̄ precantur: Nam deus est presens: aut per efficientem effectum: ut pigrꝝ frigus: pallida mors Aut per effectum efficiens: ut frena spumant. Antonomasia quid est? Est figura uice nominis posita que a tribus fit: ab animo ut magnanimus anchisiades: a corpore: ut ipse arduus altaq̄ pulsat sidera: extrinsecus. ut īfelix puer atq̄ impar congressus Achilli. Epitheton quid est? superuacua dictio cum proprio nomine: nam antonomasia uicem nois substinet. epitheton uero nūquā est sine noīe: ut Hos mihi predixit luctus harpia celeno: & dia Camilla: fit etiam tribus mōis epitheton: ab aīo a corpore & extrinsecus. His duobus tropis uel laudamus aliquē uel uituperamus uel ostendimus. Sinecdoche est pleni intellectus capax: cum plus minusue pronuntiet: aut. n. a parte totū ostendit. ut puppesq̄ tue pubesq̄ tuorꝝ: aut contra ut ipsius ante oculos ingens

a uertice pontus ĩ puppĩ ferit & fõtẽ ignẽq; fere
bat: cũ aũt a parte totũ fit ab insigniori parte fa
ciẽdu; est. Onomatopeia qd ẽ: Nom̃ de sono
factũ: ut tinnitus ęris clãgorq; tubaꝝ. Periphra
sis quid est: Est circũlocutio q̃ fit aut ornãde rei
causa q̃ pulchra ẽ: aut uitãde q̃ turpis ẽ: ut Et ia;
prima nouo spargebat lumĩe terras Titoni cro
ceũ liq̃ns aurora cubile: &ne nimio luxuq; obtu
sior usus sit geĩtali aruo: & sulcos oblimet ĩertes
Hipbatõ qd ẽ: ẽ trãsgressio q̃dã uerboꝝ ordĩe;
turbãs: cuiꝰ species sunt quĩq;: histerologia ana
strophe parẽthesis temesis sinchisis. Histerolo
gia uł ꝓtisteron est sẽtẽtie cũ uerbis ordo mu
tatus: ut Et torrere parãt flãmis: & frãgere saxo
Anastrophe quid est: Verboꝝ tm̃ ordo ꝑposte-
rus: ut Italiã cõtra. ꝓ contra Italia;. Parẽthesis
quid ẽ: Interposita orõ diu̾se sententie. ut ęneas
neq;. n. patrius cõsistere mentẽ Passus amor. ra
pidũ ad naues ꝑmittit Achate;. Temesis quid
est: unius cõpositi uel simplicis uerbi sectio. una
dictiõe aut pluribus interiectis. ut Septe; subiec
ta trioni. i. septẽtrioni. Sinchisis hipbaton ẽ ob
scuꝝ & ex oĩ parte cõfusu;. ut Tris notꝰ arrep
tas ĩ saxa latentia torquet. Saxa uocãt itali me
diis q̃ ĩ fluctibus aras. Est. n. hic ordo. notus tris
arreptas in saxa torquet. q̃ saxa in mediis flucti
bus latentia itali uocant aras. Hipbole quid ẽ:

Dictio quędã fidẽ excedens augendi minuendi ue causa. ut It clamor celo. cãdidior niue. testudĩe tardior. Allegoria quid est? Tropus quo aliud significatur q̃ dicitur. ut Et iã tp̃s equũ fumãtia soluere colla. i. carmen finire. Huius multę sunt species. ex quibus eminent septẽ. ironia. ãtiphrasis. ęnigma. charientismos. paremia. sarchasmos. & astismos. Ironia quid est? Tropus ostendens qd̃ conatur per contrariũ superioris ut Egregiã uero laudẽ et spolia ampla refertis Tuq; puer quę tuus. hãc nisi grauitas pronũtiãtis adiuuerit cõfiteri uidebit̃ qd̃ negare cõtẽdit. Antiphrasis est unius uerbi ironia. ut bellũ quia minime bonum. & parce quia nemini parcunt. Enigma est obscura sententia per occultam similitudinem rerum. ut Et que me genuit mater mox gignitur ex me. significat enim aquam in glaciem conuerti. & ex eadem rursus effluere. Charientismos quid est? Est tropus quo dura dictu gratius proferuntur. ut interrogantibus nobis nunquid nos quęsiuerit aliquis. respondemus bona fortuna. ut ex hoc intelligatur neminem nos quęsisse. Paremia quid est? accomodatum rebus tp̃oribusq; prouerbiũ. ut lupus est ĩfabula. Sarcasmos quid est? Plena odio hostilisque derisio. ut En agros & quam bello Troiane petisti Hesperiam metire iacens.

Astismos qd e? e tropus mltiplex numerosq3 uirtutis. nã astismos putat qcqd rustica simplicitate caret: & faceta satis urbaitate expolitũ e: ut illud Qui bauiũ nõ odit: amet tua carmina Meui Atq3 idez iũgat uulpes & mulgeat hircos. Homeosis qd e? e minus notę rei p siltudiez eius q̃ magis nota e demõstratio. cuius species sũt tres icon parabola & paradigma. Icon e psonaꝝ ul' eoꝝ q̃ psois accidũt cõparatõ. ut Os humerosq3 deo similis. Parabola est reꝝ gñe dissimiliũ cõparatio. ut Qualis mugitus Fugit cũ saucius arã taurus. & incertam excussit ceruice securim. Paradigma quid est? est ueneratio exempli hortãtis ul' õterrẽtis. hortãtis ut antenor potuit me diis elapsus achiuis Illiricos penetrar sinus. Deterrẽtis. ut At nõ sic phrigi9 penetrat laceõmõa pastor. Ledeãq3 Helenã troianã uexit ad urhez.

Endiadis fiat resolutio in mobile fixi.

Vteris endiade si dixeris arma uirumq3.

Tarde rati uentos dicas hippalage fiet.

Emphasis cum dicimus scelus pro scelerato.

Prosopopeia cum sermo rebus mutis tribuitur: ut cum celum aut terra loquitur.

Chronographia cum tp̃s describit. ut Tempus erat quo prima quies mortalibus ęgris incipit.

Antipophora cum occurrimus tacitę quęstioni.

Aposiopesis cũ ptẽ silemus oroĩs. ut Quos ego.

Quot sunt figure constructiōis? Octo prolepsis silepsis zeuma sinthsis euocatio appositio sinec doche & ātiptosis. Quid ē prolepsis? Prolepsis q̄ presumptio latine dr̄ ē cū toti ī suas partes diui-sio una ꝓprietas attribuitur ī qua si ordo īcipit a toto: tūc totū & ptes ī eodē casu ponūtur. ut nos legimus ego bene & tu male. si uero a parti bus īcipiunt tūc totū ponit̄ in gtō. & ꝓprietas ī ter partes: ut aqlaꝝ altera uolat ab oriēte altera ab occidēte. Silepsis quę cōceptio dicitur q̄ ē? ē cū dignius cōcipit minus dignuꝫ: & una ꝓprie-tas sub iectis diuersoꝝ accidētiuꝫ tribuitur una pp alterius dignitatē: ut Scipio et Lucretia pudi ci ē aūt aut diūsi gn̄is ut pirrhus et Faustina po titi ubi masculinū cōcipit femininū aut Faustīa & mācipiuꝫ potite ubi femininū cōcipit neutrū: aut diuersi numeri: ut Scipio et milites pugnat: aut diuerse persone ut ego & tu legimus: ego & socrates scribimus: tu & Plato studetis: aut diū si casus: ut Remo cū fratre qrinus iura dabunt. Zeuma est cū una proprietas subiectis diuerso-ruꝫ accidētiuꝫ tribuitur: uni p prius: alteri p po-sterius. q̄ fit aut a supiori: ut scribo ego & tu: aut a medio: ut ego scribo & tu: aut ab inferiori: ut ego & tu lego: licet potius legimus sit dicenduꝫ silr̄ gn̄e et numero fieri potest. Sinthesis qd ē? Cuꝫ aliqua proprietas tribuitur uni subiecto aut

aut pluribus copulatis non gratia uocis ſed ſigni ficati. ſub diuerſo gn̄e aut numero. ut triſte lupus ſtabulis. anſer feta. pars īfruſta ſecant & Scipio & Lelius admirātur. Euocatio eſt cum pr̄ia uel ſecunda pſona tertiá euocat. ut ego Cicero ſcribo. uos Romani oīa ſubieciſtis imperio ueſtro. Appoſitio ē cū una proprietas duobus ſubiectis ſine copula attribuitur uni notiori aut magis cō muni alteri minus. ut aīal hō loqtur. Canis ſtella lucet. Virgilius. Ignauū fucos pecus a preſepibus arcēt. Sintheſin qd ē? Cuꝫ toti tribuitur proprietas partis. ut hō albus dētes. ęneas os humeroſqꝫ deo ſimilis. Antiptoſis quid eſt? cū caſus ꝑ caſu ponitur. ut urbeꝫ quá ſtatuo ur̄a eſt. Teren. quas credis eſſe has non ſunt uere nuptie.

De Punctis quibus oratio diſtinguitur.

q Vot ſunt puncti quibꝰ īpſentiaꝝ utimur Noueꝫ Suſpēſius colus. coma. piodꝰ. ſemipūctꝰ geminuſpūctus. īterrogatiuuſ. exclamatiuus ſeu admiratiuus. & parētheſis. Suſpenſiꝰ ē ſimplex uirgula q̄ ſolet quietis gr̄a poni. ante quá ſenſus aliquis clauſule haberi poſſit. hoc modo. Arma Geminuſpunctus eſt quo utimur ubi clauſulam maiorē q̄daꝫ quietem habet. & tamen ſenſum imperfectum. hoc modo. Arma libroſqꝫ meos. Choma eſt quo utitur ubi clauſula uidetur eſſe completa. & tn̄ imperfecta eſt: & poītur planus

in superiori parte lineę: hoc modo. Arma libros
q3 meos diripuerunt milites. Colus est punctus
qui poītur in fine clausule q̄n perfectus est sen-
sus. & ponitur planus ī i feriori parte lineę. hoc
modo. Arma librosq3 meos: diripuerunt milites
quanquam eos nunq̄ existimaui huc uenturos.
Periodus ē pūctus qui ponitur ī fine clausule q̄n
nō modo pfectus est sensus: sed ēt ipē sermo: ut
qd̄ sequitur quasi de nouo in quo inchoari uide
atur: ponitur ī inferiore parte lineę adiecta uir-
gula. hoc modo. Arma librosq3 meos. diripuerēt
milites quanq̄ eos nunq̄ existimaui huc uēturos
Veꝝ equo aīo ferenda sunt hęc. Semipunctus
dicitur uirgula quā ī fine lineę ponim9. cū dictō
īpfcā ē: & ps insequētē trāsit lineaꝫ hoc modo.
Admiratiuus siue exclamatiu9 est qui in tali or
dine ponitur: O hoīeꝫ forteꝫ: o integꝛ o oībus
qui ętate nostra sunt pręponēdū te ne īcepto dsi
stere unq̄ aliquis uidit: te ne fortunę succūbere.
Interrogatiuus est qui interrogationem signifi-
cat: & fit hoc modo: de te uero quid dicam?
Parēthesis est ubi diuersa oṙo impfecte adhuc
orationi īterponitur: hoc modo. Te ne dicaꝫ.n.
quod sentio calamitatibus cedere. Hoc igitur e
xēplo oīa pūctoꝝ genera notabis. Arma libros
q3 meos: diripuerunt milites quanq̄ eos nūq̄ exi
stimaui huc uenturos: ueꝝ equo animo fereda

ſunt hęc. de te uero q̄d dicã? O hoĩe𝔷 fortẽ o in tegꝝ o oĩbus q ętate nr̃a ſunt pręponẽdu𝔷: te ne incepto deſiſtere nunq̃ aliquis uidit. te ne fortu ne ſuccũbere: te (ne dicã. n. q̄ꝺ ſentio) calami tatis cedere. ¶ De Componendis epiſtolis

¶ q Vare inuente ſunt epiſtolę? Vt eoſ cũ qui bus ſiue pp abſentiã ſiue pp ruborem ſeu ob alia𝔷 q̄uis cauſa𝔷 loq nõ licet. certiores face re poſſemus: ſi q̄d ſit q̄ꝺ eos ſcire oporteat: ſiue nr̃a ſiue illoꝝ ſiue alioꝝ cauſa. Vnde dicitur e piſtola? Epiſtola gręcũ ſane uocabulũ eſt. dicitur q𝔷 hoc eſt a mittẽdo ad abſentes mittatur Vnde ẽt ꝗ ſil̄r ſignificat dñr apl̄i. Titus liuius apl̄os ſuos fregit in ſenatu. hoc eſt epiſto las. Et nũc libelli q a iudicibus a q̄bus prouoca tũ ẽ ad magiſtratus mittuntur. dñr apoſtoli cu𝔷 ſint inſtar epiſtolaꝝ. latino aũt uocabulo epiſto las litteras dicimꝰ dũtaxat ĩ numero plurali. nã in ſingulari numero littera ſignificat elemẽtum ut a uel b. ſignificat ẽt manũ ſcribẽtis ut Cicero ad Acticũ nã Alexis manuũ amabã. q̄ꝺ ta𝔷 pro pe accedo ad ſimilitudinẽ tuę litterę. R eperitur quoq𝔷 aliq̄n pro epiſtola apud poetas duntaxat. ut Ouidius Quam legis a rapta Briſeide littera uenit. Quot ſunt gñ̃a epiſtolaꝝ? Multa ſunt. ali ę. n. ſunt duntaxat de rebus diuinis. ut ſunt Pla tonis epiſtolę ad Dioniſiu𝔷. & ĩ religione noſtra

Petri & Pauli & Iacobi & Iohānis epiſtolę. alię
ſūt de moribus ut epiſtolę Senecę: epiſtolę Aure
lii Auguſtini Hieronimi Ambroſii Cipriāi: Et a
lioꝝ q̄ mlta ēt de rebus diuinis cōtinēt. Alię ſūt
de rebus q̄ quotidie accidūt tn̄ ſeueris & graui-
bus. ut pote quę uel belli uel pacis tp̄e. Aut exca
ſtris ad urbeȝ Aut ex urbe ī exercitū ſcribūtur:
fere ſimiles hiſtorię. Alię q̄ de rebus nouis qua-
leſcūq; acciderīt certiores faciūt abſentes. Alię
cōſolatorie. ut ſi uel propinq alicuius: uel amici
morſ aut calamitas īteruenerit. Alię cōmēdatīe
ut cū amicuȝ aliq̄ aut familiarē aut alioqn notū
ſiue ignotū litteris cōmēdamus. Alię hortatorię
ut cū filios: affines: familiares: diſcipulos: prīci
pes: aut quoſuis alios ad mores ad ſtudia ad lau
deȝ ad decus ad glīaȝ cohortantur. Alię amato
rię quę magis poetaꝝ ſunt ut ſunt epiſtolę Naſo
nis: tibulli: Propertii: cęteroꝝq; huiuſmodi. Alię
de rebus familiaribus atq; domeſticis: ut de prę
diis: pecore: uino: frum̄to: ſeruis & reliquis id ge
nus. Alię poſtremo iocoſe q̄ dūtaxat animi gr̄a
ſcribūtur: ut cū deficiēte ēt materia ſcribuntur:
qcquid ī bucca ueīt ad hęc cętera fere oīa ſiqua
ſunt epiſtolaꝝ gn̄a reduci poſſunt. Quid ī prīs
obſeruādū ē ī epiſtolis ſcribēdis: Vt ſtil9 īferior
ſit & quaſi familiarior q̄ cū uel orōnes uel hiſto
rias ſcribimus & tn̄ ſit ſubiectę materię cōueiēs

naȝ ut ĩ cęteris tres sunt dicẽdi caracteres ãpliꝰ medius & ĩfimus. Ita ẽt epistolę tres suos carac teres hñt ab illis tñ diṽsos hoc ẽ illis ĩferiores: nã q ĩ aliis mediocris ẽ hic ẽ sũmus: q ĩ aliis ĩfi- mus hic mediocris: ĩfimus ṽo ĩ epistolis: quo di- cẽdi gñe ĩ familiaribus utimur: erit ab infimo il lo oĩo diuersus: hoc ẽ leuis facilis uerbis quotidi anis & quasi uernaculis cõtextus ĩ quo tñ nihil barbaꝝ sit aut ĩeptũ: ãplo igr̃ illo atq; sublimi u- temur cũ ꝺ rebus altis atq; diuinis epistolas scri bemus: ut Plato facit. Mediocri cuȝ de maiori- bus de rebus gestis de bello de pace ꝺ cõsilio ca piẽdo: aut rebus aliis seueris & grauibus tracta- bimus. ĩfimo cũ materia erit de rebus familiari bus atq; iocosis. Quid ãplius obseruãdũ? Vt qꝺ̃ ad eius fieri põt breues sint. ꝓpria. n. & quasi pe culiaris epistolaꝝ est breuitas. cauẽduȝ tñ ne ni mio breuitatis studio squallẽs & ieiuna & cõci- sa ac plane sicca oĩo fiet qualis ẽ Annei Senecę a cuius lectiõe adolescẽtes oĩo auertẽdi sunt: ne prauum ac uiciosum dicendi modum imbibãt quanquaȝ paulo post quasi iactis iaȝ fũdamẽtis ideȝ auctor sũmo studio legẽdꝰ sit: ĩ quo magni alioqn uirtutes fuer̃t: multuȝ ĩgenii plurimũ eru ditionis cũ ꝑsertiȝ sit uitioꝝ diligẽtissimus ĩsec- tator. Quis maxĩę preponẽdus ẽ quẽ studeant a dolescẽtes imitari? Marcus Cicero. hic ĩ õi dicẽ

di gñe oĩuꝫ optimus fuit. hũc ſoluꝫ pręceptores legãt. hunc diſcipli imitẽtur. nec mõ uerba eius hauriãt: ſed ẽt clauſulas: qn ẽt ptes ipas epiſtolaꝝ ĩterdũ furẽtur & ſuis ĩſerãt. ita. n. fiet ut ſucco. Ciceroĩs quaſi lacte nutrici ueri illius imitatores euadãt. Qũo exordiẽdę ſũt epiſtolę: In primis taꝫ ſcribẽtis q̃ eius ad quẽ ſcribit̃ pręponendũ eſt nom̃. & his ad q̃ ſcribitur ſalutãdus eſt hoc mõ. Pirrhus Perottus Nicolao Perotto ſaluteꝫ. p. d. Vel ſi gręce ſcribas. hic ẽ. n. gręcoruꝫ mos ut bene agere dicãt: ubi latini ſalutẽ dicũt: In fine autem epiſtolaꝝ ponenduꝫ eſt Vale: in quo grȩci cum latinis conueniunt dicentes.

Cuius nomen preponitur ſcribentis ne: an eius ad quẽ ſcribit̃: Scribentis ẽt ſi ad põtificeꝫ maximum ſiue regeꝫ aut imperatorem ſcribat hõ infimus: ſtulta eſt. n. obſeruatio quorundaꝫ qui dignioris nom̃ dicunt preponendum eſſe: Cauendũ pręterea ẽ ne unq̃ dñꝫ honoris cauſa noĩb9 ꝓpriis ꝑponamus: ut dño Pirrho & dño Nicolao: barbara eſt. n. ea locutio & nuper ĩuenta: nõ hoc latini non grȩci ueteres fecerunt. Poteſt tñ addi nomen dignitatis ſiue magiſtratus poſt ꝓprium nomen: ut ſi ita ſcripſeris. Sixto pontifici maxĩo. Federico ĩperatori. Beſſarioni cardinali Ferdinando regi Nicolao perotto. Tuſcię ꝓ papę: Iohanni perotto: Florentię pretori. Illõ etiaꝫ

sũmo studio fugiẽdũ ẽ:ne ad unũ scribẽs plura
tiuo numero utaris. ĩ quẽ errorẽ oms fere nrę
ętatis hoĩes ĩcurrerũt: putãtes se magis hono-
rare euz ad quez scribũt si barbare loqtur. ĩ qua
re nõ taz ignorãtiaz hoĩuz admiror q̃ stultitiam
nã si id honoris causa nõ faciũt cur barbare lo-
quũtur: si uo id honoris causa agũt: cur eo quo
q3 sermone deuz nõ hõrant quẽ singulari nume
ro affãtur: an maior ĩ loquẽdo reuerẽtia regi a-
ut põtifici debetur q̃ deo. At q si barbare loqui-
mur cuz aliquẽ unuz alloquẽtes plurali numero
utimur: cur ẽt nõ dicamur barbare loq cũ de no
bis ipsis loquẽtes ꝓ singulari pluratiuũ numerũ
usurpamus dicẽtes nos ꝓ ego: & qõ mirabili9 ẽ
ĩ eodez loco modo singularẽ mõ pluralẽ nume-
ruz adhibẽtes: ut Virg. O Melibee ds nobis hęc
ocia fecit. Nazq3 erit ille mihi semp deus: illius
araz Sępe tener nris ab ouilibus ĩbuet agnus: Il
le meas errare boues ut cernis & ipz Ludereq3
uellez calamo pmisit agresti. Hic. n. Titirus de
se loqns nunc nos nunc me ait. & Quintilianus
Vtinaz hoc mihi fata prestarẽt ut residuũ labo
rãtis aĩe in tuo poneremus ãplexu: optinuit cer
te us9: ut ĩ prĩa psona loqntes mõ singulari mõ
plurali numero utamur. In secũda uero psona
nemo unq̃ doctus ad unuz dirigens sermonem
plr locutus est: cuius rei hęc uidetur ratio fuisse:

ꝙ decet hoīes de se ipsis modeste & ut ita dicā
humilr̄ loq̄: De aliis uero hōrifice potius & cuꝫ
dignitate cōuenit hr̄e sermonē minueremꝰ .n.
quodaꝫ mō dignitatē alterius: si ei ī rebus gestis
aliuꝫ quasi sociuꝫ adiungeremus: Vt si Cęsarē al
loq̄tes diceremus uos Pōpeū supastis: Vestra ē
glr̄ia: ꝑ tu Pōpeū supasti: tua est glr̄ia: ita ecōtra
ria uidemur nescio qūo moꝺ̄stius loq̄: si quę nos
soli egimꝰ plurali numero exprimamꝰ: hoc mō
multa scripsimus multa gessimus: magnā sumus
glr̄iaꝫ apud nr̄os hoīes consequuti. quasi nō soli
sed aliis adiutoribus ea egerimus. Initiuꝫ igr̄ hu
iusmodi loquendi modestia fuit atqꝫ humilitas:
sed tm̄ paulatiꝫ īualuit consuetudo ut ēt ubi hic
respectus nō ē: mō singulareꝫ modo pluraleꝫ nu
meꝝ ꝓferamus. Solemus ēt īprincipio epistola
ruꝫ ꝑ̄sertiꝫ familiariuꝫ ad amicos scribētes hęc
v̄ba ponere. Si uales bene ē: ego ualeo. Qui mo
dus cōpositioīs ī epistolis seruat̄: Vt uerbū freq̄
ter ī fine clausule colloces: hoc mō: Ego te com
mēdare nō cesso: qꝺ̄ lōge pulchrius ē q̄ si dicere
tur ego nō cesso te cōmēdare: & spē maxīaꝫ ha
beo: potiusq̄ hēo maxīaꝫ speꝫ. Interduꝫ tn̄ ī me
dio poītur ut speꝫ hēo maxīaꝫ. Interduꝫ in prī
cipio ut scripsit ad me Cęsar. In quo et imitatiōi
attendendum & auribus consulendum est: da
ri enim alioquin certa regula non potest.

Circũlocutioĩbus quas gręci periphrases uocãt: raro utendum ẽ in epistolis: fugrẽda sunt.n.uerba noua affectata & obsoleta structura quoqꝫ ipsa facilis esse debet& minime ĩplicita: ut ad manus parati esse sensus uideãtur. Est ne utẽduꝫ artificio ẽ: dicendi ĩ epistolis? sępe quidẽ utẽdũ artificio ẽ: ut qȯ cupis absenti ꝑsuadeas: adhibẽda exordia sunt. qbus animũ prepares legẽtis. Adhibẽdę ratiões qbus ꝑmoueas. Vtẽduꝫ ẽ interĩ confirmatione: cõfutatione: diuisione. excitãdi sunt affectus & reliqua facienda q̃ ẽt oȓo exigeret. Sed hoc nõ in oĩbus epistolis faciẽduꝫ: sed ubi suadenduꝫ aliqd: aut dissuadẽduꝫ est. & preceptuꝫ illud qȯ supra ȯ caracteribus diximus obseruandũ: ut ẽt artificio dicendi inferiores sint oȓonibus epistolę: & eo artificio cõponendę sũt ut nullum in is artificium esse uideatur. Licet ne in epistolis aliqñ ponere uerbum pro uerbo? licet profecto ad maiorem uehementiaꝫ sermonis: ut Cicero unum ostende in tabulis aut tui aut patris tui emptum: &uitestin pro uiteris. Plinius: Dedisses huic animo par corpus: fecisset quod optabas hoc est si dedisses.

Licet ne aliquando pretermittere uerbum in epistolis quemadmodum faciunt poetę: ut Virgilius Me ne in cepto desistere uictam Nec posse italia teucrorum aduertere regem? Licet: Cicero ad Terentiam: Me miserum in tantas te ca-

lamitates mea culpa incidisse: ubi intelligitur v
bum principale uerum est: ut Est ne uerum te i
tantas calamitates incidisse? Deficit ne aliquã
do in oratione suppositum? Deficit certe: ita ut
uix etiam intelligi possit. Cicero ad Herennium
ob finem plurimum eo tempore rei p. consulu3
siue stultitiam siue malitiam dicere oportet: si-
ue potius utrunque. ¶ Quomodo eleganter di-
cemus Io ho riceuuta latua lettera: Multis id
modis dici potest. Accepi litteras tuas: ac-
cepi abs te litteras. Reddite mihi fuerunt litte-
rę tuę. Reddite mihi fuerunt abs te litterę. Red
didit mihi Helius Perott9 litteras tuas. Accepi
quas a me. Helio Perotto ɗdisti litteras Accepi
epistola3 quam ad me scripsisti. E tusculano red
dita mihi est epistola tua. Attulit mihi Helius
Perottus epistolam tuam. ¶ Quid in his uten-
dum est? Animauertendum primo est quod da
re alicui litteras siue epistolam: est tradere ei ut
aliis consignet: dare uero ad aliquem est mitte-
re ut legat: ut Dedi Helio Perotto: dedi tabel-
lario ad te litteras. Idem dedi Helio Perotto
uel tabellario litteras quas ad te scripsi.
Vnde rescribentes postea dicimus Accepi litte
ras quas Helio Perotto ad me dederas.
¶ Quid interest inter litteras et epistolam? signifi
catio eadem est: differunt in elegantia. Dicim9

enim unã epistolã & unas litteras: Ideo. n. plura
tiuum numerũ hẽt unus una unum: ut iũgi possit
cum noĩbus carẽtibus singulari ut reliq filio meo
ternas ędes: unas ĩ foro alteras ĩ iaĩculo: tertias
in suburra. nam diceremus unã ędem: nõ domum
sed tẽplũ significaremus. Itẽ dicimus duos tres
q̃ttuor qnq; sex decẽ epistolas. Et binas ternas
quaternas qnas senas denas litteras. Nec licet
dicere duas litteras nec binas epistolas. In hoc
tñ qꝺ cõueniũt dicimus de singulis singulas litte
ras: siue singulas epistolas: uł unicuiq; uel utriq;
singulas litteras uel epistolas. In maiori uero nu
mero nõ cõueniunt: ut dedi singulas duas litte-
ras uel binas epistolas: sed binas litteras & duas
epistolas ternas litteras & tres epistolas. Vbi ẽt
obseruãdũ ẽ ut si dicas litteras nõ iubiũgas: qua
rum alteri respõdi sed quarum alteris. ita si dicis e-
pistolas: nõ dicas quarum alteris iam respondi: sed
quarum alteri. Cur potius dicimus accepi litteras
abs te q̃ ab te? Quia ab cum duabus liqdis et cũ i
qñ est consonãs iũgitur: & cum oĩbus dictioĩbus
incipiẽtibus a uocali ut ad lege ab legatis ab re-
ge ab re ab Ioue ab ianiculo ab hoĩbus ab ostibus.
Abs uero cum te: ut abs te abs Tito: Interdum cũ
q. ut Teren. abs quis hoĩe beneficiũ accipe gra
tum ẽ: Cũ cęteris uero iũgitur aut a nobis a bello
a foro. Cur nõ ita dicimus: retulit mihi ep̃łam tu

am:sicut attulit mihi epistolaȝ tuaȝ: Quia affer-
re & referre differt: afferre.n.ẽ aliqd ad aliquẽ
ferre ut attulit mihi litteras: attulit libꝝ: tp̃s mł
ta affert nobis. Referre vo ẽ aliqd ferre: ut si re
mitterẽ litteras quas accepi ita dicerẽ: rettulit ti
bi Helius Perottus litteras quas mihi abs te at-
tulerat. In quo notãduȝ ẽ: rettulit dicẽduȝ esse et
nõ refert. Vbi oĩs fere nr̃ę ętatis errãt dicentes
Lator presentiũ.ĩ quo nõ mõ barbare loquũtur
sed ẽt falso. Nõ.n.lator ẽ nec cũ scribũtur litterę
nec cuȝ legũtur: sed cuȝ scribunẽ laturus ẽ.cũ le
gunẽ attulit. Inspiciẽdũ aũt a nobis ẽ tp̃s quo le
gũtur: nõ quo scribũtur. Cuȝ igr̃ litteras legit is
adquẽ scripsimus: nõ referunẽ: sed iã relatę sunt
litterę: itaqȝ rettulit dicẽduȝ ẽ nõ refert. ut Cice
ro ad Valeriuȝ. Publius Cornelius q tibi has lit
teras dedit. Et alibi Amo euȝ q ad te cuȝ his lit-
teris ꝓfectus ẽ miꝝ ĩ moduȝ. Sed ut eo unde di
scessimus reuertamur: referre est retroferre. ut
Quintilianus Arma nõ rettuli.i.non reportaui.
¶ Differt ne aliquid cũ dicim9 rettulit mihi et ret
tulit a me & rettulit senatui & ĩ senatu & ad se-
natuȝ: Differt sane. naȝ cuȝ dicimus rettulit mi
hi uł rettulit senatui. significat uł reportauit. ut
rettulit litteras et referẽteȝ signa Camilluȝ. uel
enarrauit. ut Titus Liuius Postq̃ legati cõsulib9
& in senatu quę gesta erant rettulerĩt. Cuȝ uero

dicimus rettulit ad me & ad senatū significat ī
cōsultatiōeʒ tulit: ut Quītilianus Nō rettulit ad
matreʒ: nō amicos cōsuluit: nō ꝓpinquos. Cice
ro in Catilinam. refer inquis ad senatum. i. fer ī
cōsultatiōeʒ senatus. Virg. Delectos populi ad ꝓ
ceres primūqʒ parētē Mōstra deuʒ refero: & ne
forte dubitares de sensu subiūxit: & q̄ sit senten
tia posco. Sed nota ꝙ q̄madmoduʒ dicimus re
ferre ad senatuʒ ita dicimus ferre ad populū: ut
Pōpeius ad populū tulit. ex illo fit senatus cōsul
tuʒ: ex hoc rogatio quę ē instar legis. Dicimus p̄
terea refero tibi acceptū ꝓ eo qȯ est. fateor me
abs te accepisse: Cicero pro Deiotaro: Omnia q̄
postea uidimus quid auteʒ mali non uidimus si
recte rationabimur uni accepta referamus An
tonio. Itē fero tibi acceptū idest habeo abs te ꝓ
recepto id quod mihi debebas: etiā si nulla solu
tio interuenerit. Referre uero impensum est ra
tionem reddere de expensis factis. Io tho rēdu
ta ragione delle spese che io ho facte: Rettuli ti
bi expensuʒ. Ponitur ēt aliquando referre ꝓ cō
ferre Cicero Si ad unum oīa referenda sunt di
gnissimum esse pompeium: hoc est si in unū oīa
cōferenda sunt. Notanduʒ ē ꝙ cuʒ refero signi
ficat inconsultatiōeʒ fero accusatiuū habere po
test & abltm̄ cū de: ut hęc oīa referaʒ ad senatū
& de oībus his referam ad senatū hoc tñ et fre

quentius & elegantius est. Quid cętera com-
posita a fero habent ne eandem aut uariam si-
gnificationem ? Variam profecto pro uarietate
compositionis. Nam anteferre est preponere:
Circunferre est per omnes partes rem aliquam
siue sermonem aut rumore ferre: ut circunfert
camelum: circunfert nouum: Offerre est dedi-
care seu tradere: ut optulit deo sacrificium: op-
tulit mihi librum. Perferre est tollerare: ut mul
tas pertulit calamitates: proferre pronuntiare:
ut ne uerbum quidem protulit: est in medium
ferre: & quasi reuelare: ut protulit tabellas quas
in sinu habebat. Proferre est etiam pro rogare
ut profert negotia in longum. Preferre est ante
ferre: ut pudica uirgo pręfert commodo pudorē
quod si īter pręferre interponatur me aut te
aut se significat ostendere: & quasi signum atq;
argumentu; quoddam prębere: ut pręme fero
magna; humilitatem idest ostendo magna; hu
militate; & signum quoddam atq; argumentū
prębeo magnę humilitatis. Auferre est ul' furto
uel ui aliquid tollere: ut abstulit mihi librum: ab
stulit ensem. Deferre interdum est deorsum fer
re: ut detulit nauem ī mare: hoc est deduxit. In
terdum est accusare siue maledicere: ut Pleriq;
iniuste detulerunt me ad pontifice;: hoc ē accu
sauerunt: & male de me dixerunt pontifici. Vn

de dñr ɔ̄latores. hoc ē clādestini accusatores & ī ꝑbitatē siue īuidiā mala referētes. Efferre est extra ferre. ut effer hāc rē ex ędibus nr̄is. Est ēt funus ferre. ut extulit defūctū sine sūptu hoc ē funus fecit. Trāsferre ē trāsportare. ita tñ ut qd̄ trāsfertur sępe remaneat Cicero Hūc morē sp tiatę trāstulerit ī feīas. Idē de officiis qd̄ ī una re ab Ennio positū transfertur in multas Lucanꝰ Notandum translatos romana in secula luxus. Inferre est immittere. ut infer digitum in plagā Est etiam deducere. Ut ex maiori & minori extremitate intulit conclusionē hoc est deduxit. Sufferre est tollerare & pati. Differre est protrahere. ut distulit negotium hoc est protraxit. Est etiam differens esse. ut multum differt probus ab improbo. unde dicitur differentia. Conferre aliquando est comparare. Ut confer hanc rem illi. uel cum illa. hoc est compara. Interdum est coniungere. Ut confer oīa ī unū Non nunq̄ est ire. Ubi notādū qd̄ si cum re inanimata iungitur pōt habere in et ad prępositiones. ut confero me in templum. & confero me ad templū. Confero me in uillā et contuli me ad uillam. Si uero cū re animata. duntaxat ad ut contuli me ad Platonem et non ī Platonem Confero me ad pontificem et non in pontificē Non. n. pōt hr̄e duos actōs aīatos. sed si hēt al-

tež actū3 rei in aīate: pôt iūgi cu3 aīato cū ꝑpo-
sitione in: & hēt significatiõe3 q̄da3 doni siue be
neficii ut multa côtuli ī te & mľta cōfera3.i. mľ
ta donaui & multa donabo. multis te affeci be-
neficiis: mľtis afficia3. Est ne aliud hic notādū?
Illud maxiē notādum ē ꝙ priē ꝑsonę uerbi raro
addiť ego: & secūdę ꝑsonę raro additur tu. Cu-
ius rei ratio ē qa sola hęc duo ꝓnoīa ītelligi pos
sunt cū.n. scribimus scripsi ītelligitur ego & cu3
dicimus scripsisti intelligitur tu Frustra itaq3 sę
pe ponerētur hęc ꝓnoīa: ponūť tñ aliqñ ad ma
iorē expressiõe3. eade3 ratio ē priē & secūdę nu
meri pluralis ubi nos et uos ꝓnoīa intelligūtur.
Qūo latinę & elegāter dicimus Della quale let-
tera io ho preso grā piacere? Id quoq3 mľtis mo
dis exprimimus. Quę magnā mihi uoluptatē at
tulerūt. Quę mihi gratissimę fuerūt. Quę me nō
mediocri uoluptate affecerūt. Quę mihi miž ī
modū iocūde fuerūt. Ex qbus nō mediocrē leti
tiā ꝑcepi. Quę uix exprimeř posse3 q̄tū mihi uo
luptatis attulerīt. Quibus nihil mihi iocūdi9 ac-
cidere potuisset. qbus nihil mihi poterat gratius
afferri: quę me singulari letitia affecerīt. Quid ī
terest inter gratu3 & iocūdu3? iocūdu3 ꝓpriē in
rebus secundis dicitur: gratu3 ī adꝟsis. In iocū-
do.n. est q̄da3 grā delectatioīs tm̄ ut flumina fō
tes nemora rose flores iocūda sunt. Ingrato ꝟo

ẽt cõmodi: ut aſpectus meſſis: olea℞ fructicu₃ ui nea℞ gratus eſt. Dicim9 aũt hoĩe₃ iocundũ nõ q letus eſt: ſed qui letitiã alteri affert. Vnde põt aliqs meſtus triſtiſq₃ eſſe & tñ iocundus: ut meſtitia inimico℞ iocunda eſt nobis. Vnde nõ recte locutus eſt. q dixit iocundoſ nos faciat ſue intereſſe cõmemoratiõi: iocũdos dixit ꝓ letos. Exprimit aũt hãc differẽtiã optĩe Cicero ad ſulpitiu₃ cõſolãtẽ de morte filię. Seruius ĩqt tuus oĩb9 rebus interfuit: cuius officia & ſi aliqñ iocundiora nunq̃ tñ gratiora. Ide₃: Amor tuus gratus & optatus dicere₃ iocundũ: niſi id uerbũ oĩe tꝑs ꝑdidiſſe₃. Cõiungũtur ẽt hęc duo adiectiua ĩ ea quã diximus ꝓprietate: hoc mõ. Litterę tuę gratiſſimę mihi ac iocũdiſſimę fuẽt. Afficere quid ꝓprie ſignificat: Afficere eſt affectiõe₃ q̃da₃ ſiue diſpoſitiõe₃ inducere ut hęc afficit me dolor .i. ĩducit ĩ me dolore₃: afficit me moleſtia. i. ĩducit mihi moleſtia₃: afficit me letitia: afficit me cõſolatiõe: .i. affert mihi letitia₃ affert cõſolatione₃. Repitur ẽt abſolute poſitu₃ hoc uerbum: ut multa ſunt q̃ afficiũt hoĩe₃: hoc ẽ affectiões ſiue affect9 ĩducũt. Hĩcq₃ & affectio dicit & affect9 q̃q̃ Cicero ſolo affectiõis uocabulo utatur nunq̃ affectus. quo Quintilianus & poſteriores oĩs utuntur. Eſt aũt affectio ſicut Cicero diffinit animi & corporis ex tꝑe aliqua de cauſa mutatio:

ut letitia gaudiuꝫ dolor molestia & similia. Ani maduertẽduꝫ qđ dicim9 facio tibi iniuriaꝫ:& af ficio te iniuria:facio tibi cõtumeliaꝫ:&afficio te cõtumelia. ¶Nõ aũt dicimus facio tibi molestiaꝫ facio tibi letitiaꝫ:facio tibi uoluptateꝫ: facio tibi gaudium:facio tibi iocunditateꝫ. Sed afficio te molestia:afficio te letitia:afficio te uoluptate:af ficio te gaudio:afficio te iocunditate.

Quid facio:ex quo hoc uerbum componitur.

¶Quot modis capitur in oratione:˙ Multis modis sed illud in primis notanduꝫ est quod in episto- lis frequentissime ponimus. Facio te certiorem & nunquam certuꝫ:dicim9 etiam facio tibi gra tum:facio ludos:facio reꝫ diuinam:facio sacri- ficium. ¶Item illud diligenter attendendum est ꝙ dicimus:feci damnuꝫ:feci iacturam:feci nau fragium:quasi passus suꝫ damnuꝫ:iacturam:nau fragium:ut res publica fecit iacturaꝫ & damnũ Ciceroĩs interitu latinę litterę fecerunt. et Quĩ tilianus in portu naufragium fecimus quemad- modum etiam dicimus fregi brachium ꝓ eo ꝙ brachiuꝫ meuꝫ fractuꝫ est:& fregi naueꝫ ꝓ nauis mea fracta est. ¶Iteꝫ dicimus facio tibi copiaꝫ re- ruꝫ meaꝝ:facio lucrum facio urinam & similia

¶Qũo cõpoĩtur afficio:˙ Ex ad et facio. Componi tur etiam cum aliis prępositionibus ut interficio hoc est neco Officio idest noceo cuius passiuuꝫ

est officior Perficio qđ ẽ absoluo Deficio qđ in-
terdũ significat đesse & exigit accusatiuũ ut tp̃s
me deficeret hoc ẽ tp̃s mihi deesset. Interduꝫ si
gnificat desistere: ab uno ad aliũ & quasi rebel-
lare & hẽt accusatiuuꝫ cuꝫ ad ut deficit a Cęsa-
re ad Põpeiuꝫ hĩc fit defectio: ut ꝑ defectiõem
oppidanoꝝ pręsidiuꝫ se ĩ arceꝫ recepit. Defectus
aũt fit a deficio qñ significat desuꝫ ut deficiunt
mihi pecunię. Nõ possuꝫ incũbere litteris: & ꝓꝑ
đfectuꝫ pecuniaꝝ nõ possuꝫ ĩcũbere litteris. De
fectu medicoꝝ multi pereunt hoc est qa desunt
medici nõ aũt significat culpã siue uitiuꝫ: ut mul
ti ꝑ ĩpitiaꝫ capiũt defectus hoc est uitia. Vnde e
leganter dicere possumus. Plures ꝑeunt culpa
medicoꝝ q̃ đfectu. i. plures pereunt quia malos
hñt medicos: quã qa nõ hñt. efficio ideꝫ qđ faci
o. Vnde officiuꝫ dicitur id ꝙ facere unusquisqꝫ
debet. Vnde ẽt factio a facio dicitur qđ oppida
nos ãbiẽdo facimus unius aut alterius partis. ꝓ
ficio. i. fructũ & quasi ꝓfectũ facio: ut Adolescẽ
tes discẽdo proficiunt. ꝓꝑ qđ barbare loquũtur
qui discũbẽtes ita salutãt ꝓficiat uobis: dicẽduꝫ
potius esset ꝓficite aut proficiatis: preficio. i. p̃
pono alicui rei agẽde: unde prefecti uigiluꝫ: pre-
fecti ęrarii. qui aut uigiliis aut ęrario prefecti sũt
Inficio hoc est tingo. ut lane infecte. interdum
maculo. ut ea lues finitĩa ẽt loca infecit. Suffici

o qd̃ interdũ significat satis suꝫ: ut sufficiat mi-
hi beniuolẽtia prĩcipis. Interdum substituo ut ĩ
locũ ɔ̃functi cõsulis suffectus ẽ alius. Reficio qd̃
est rursus facio siue instauro: ut reficit domuꝫ: re
ficit tẽpla. Cõficio qd̃ interdũ ꝓ facio interdũ ꝓ
pficio ponitur: ut cõfeci negotiuꝫ tuũ hoc ẽ pfe
ci. repitur ẽt cũ noĩbus cõpositũ: ut supra cũ de
uerbis tractaremus ostendimus. Officiũ de quo
paulo ante mentiõeꝫ fecisti qd ẽ? Est ea uirtutis
actio q̃ greci prepon uocãt. hoc ẽ qd̃ hoĩ loco tẽ
pori dignitati cõueĩt: unde recte dicitur. ĩ fami
lia nr̃a oẽs officiuꝫ exercent. i. oẽs agũt qd̃ de
bent: & eo legatis obuia officii gr̃a. i. qa sic ɔ̃beo
unde fcm̃ ẽ ut officia significẽt ẽt bñficia: ut nõ
sunt exꝓbãda officia: & Quĩtilianus Dixit me
similis etas: effecerĩt officia: cepit fides amãtẽ o
disse nõ potui: Magistratus quoqꝫ aliqñ officiuꝫ
dicit̃: ut artes bone suũ officiũ hñt: ũde dicimus
officiũ g̃matici officiũ m̃dici officiũ architecti.

q
uo elegãter dicemus. Perche da la decta
lettera io ho facilmẽte cõpreso che tu sei
sano: & che tu nõ solamẽte mi uuoi bñ: ma me
ami grãdemẽte. Ex his. n. facile pspexi te & ua-
lere: & nõ mõ me diligere: sed ẽt uehemẽter a-
mare: iteꝫ qñ qdeꝫ ex his ĩtellexi: & tibi bñ esse
& me abste nõ solũ diligi sed ẽt uehemẽter ama
ri. Itẽ cũ ex his facile cognoueriꝫ te & ĩcolumẽ

esse et me nõ uulgariter:sed ẽt mirifice amare.
¶Itẽꝙ siue qñ siue nã siue nãq3 siueqm̃ siue qa siue qppe ex his pſpexi te ualere:&nõ mõ me dilige re sed ẽt mirifice amare:ul' qn ẽt mirifice amar
¶Quid in primis notãdu3 est:' Qõ ea cũ p subiũc tiuu3 uerbu3 cũ coniũctione ꝙ dici possunt lon ge elegantius sine ꝙ p infinitu3 dicũtur:ṽbi gr̃a
¶Io so che tu leggi:scio ꝙ tu legis: Scio te legere
¶Io ho conosciuto che tu me ami:pſpexi ꝙ tu a- mas me:pſpexi te amare me:uel me amari abs te.spo che q̃sto o uero e o uer sara:spo ꝙ hoc ul' est uel erit:spero hoc uel esse uel fore¶Io ti pme cto sopra lafede mia che tu pdonerai a me & io pdonero a te:do tibi fide3 ꝙ & tu mihi& ego ti bi ueniam dabo:do tibi fidem & te mihi & me tibi ueĩa3 datu2¶Certa cosa e che q̃ste cose sido uerrieno scriuere non ĩcarta ma in marmore o uero metallo: certu3 ẽ ꝙ hęc nõ ĩ mẽbranis scri bi deberent sed uel in marmore uel ĩ ęs: certu3 est hęc nõ mẽbranis: sed uel ĩ marmore uel ĩ ęs scribi debere:uel potius. Certũ est hęc nõ ĩ mẽ- branis sed in marmore uel ĩ ęs scribenda esse.
¶Quid interest inter esse & fore:'esse pręsentis tẽ poris significationẽ hẽt.fore uero futuri: idẽq3 ẽ fore ꝙ futu2 esse:licet forẽ fores foret ide3 sitꝙ esse3 esses esset.ũde barbare loquũt q dñt ama tu2 fore:qõ pinde est ac si diceretur amatu2 fu

tur esse: q̄ duo futura latina lingua non patitur
itaqꝫ cuꝫ noībus iūgitur fore non cū participiis:
ut spero te amatorē fore: naꝫ cuꝫ dicimus spero
te amātē mei fore: nomē est amāteꝫ non pticipiū
non eniꝫ diceremus spero te amantem me fore
Cicero Spero amicitiaꝫ nostram notam posteri
tati fore: posteritati dixit nō a posteritate: ut no
men sit non participiuꝫ: dicimus autem spero te
admirānduꝫ fore cuꝫ adoleueris: hoc est dignū
admiratione. naꝫ pro nomine ponitur. Cōposita
uero a fore absolute ponuntur. Virg. Affore cer
netis: hoc est affuturos uidebitis. uel uidebitis
aderunt. Cicero Verum arbitrantur non defo-
re qui illam restituant hoc est non defuturos uł
ꝙ non deerunt. Confore & profore apud poe-
tas leguntur. Horatius Quę nocuere sequar fu-
giamqꝫ profore credam: hoc est profutura esse.
Non ne īperfecta est oratio illi superior. Do tibi
fideꝫ ꝙ tu mihi et ego tibi ueniam dabo: deficit
.n. ꝙ tu mihi ueniā dabis: naꝫ dabo illud postre
muꝫ non potest referri ad tu ꝙ est pronomen se
cundę personę. Perfecta est oratio & nihil deest
naꝫ cuꝫ in oratione plura sunt supposita uerbuꝫ
sequi debet ultimū suppositū: ut ego te de gram
matica: tu me ō epistolis ꝑcunctaris. subītelligit
.n. ī pria parte ꝑcunctor: sic ecōuerso: tu me de
epistolis ego te de grāmatica ꝑcunctor. subītelli

gitur ĩ priã pte pcũctaris: sed aĩaduertẽdu3 dili
gẽter ꝙ hoc nõ fit qñ p cõparatiõe3 aut similitu
dĩe3 loqmur: ut lõge melius ego q̃ tu id dixisse3
nõ põt dici dixisses. Hector ita eleganter hoc ut
tu dixisset nõ põt dici dixisses tu melius q̃ ego di
ceres nõ põt dici dicerẽ. Do fide3 qd significat:
dare fide3 ẽ adhibere fidẽ ut fere oms dñr: des
fidẽ uerbis illius. i. credas: nõ ẽ dãda fides v̾bis
illius. i. nõ ẽ credendu3 illi: ĩmo soleo ego p iocũ
uernacula lĩgua dicere cõtrariu3: & cũ uideo ali
quẽ ĩfidu3 atq3 m̃dace3 asserere: a costui siuuole
dare fede: & q̃rẽtibus pche: pche nõ ha niente
est ergo dare fide3 aliqd sãcte ꝓmittere q̃admo
du3 uernacula lingua dicimus. Io ti ꝓmetto sop
la mia fede. Virg. Accipe daq3 fide3: hoc ẽ acci
pe scã3 ꝓmissiõe3 a me. & da mihi uicissi3 tua3
Quod aũt uernacula lingua dicimus dare fede
ad altri latine dicimus: hr̃e fide3. Quĩtilianus fi
de3 hẽs hoĩbus quos mẽtiri alius affirmat. Illꝺ
quoq3 notãdu3 ꝙ a fiꝺs fit pfidus penultĩa breui
hoc est is q fide3 uiolat: a fido uero uerbo fit ĩfi
dus penultima longa hoc est cui non est fidẽdũ
Quę ẽ lingua uernacula: est lĩgua uulgaris. & il
litterata quã ĩperiti maternã uocãt: et dicit̃ v̾na
cula quasi peculiaris patrię nr̃ę: & in patria nr̃a
nata: nã v̾nacl's la lum: significat qꝺ ẽ domi nr̃ę
& ĩ p̃ria nr̃a natũ: & dicit̃ a uerna q ẽ seruus do

mi nrę natus: hoc ẽ ex nr̃a ancilla. Dare ueniaꝫ est ne qꝺ dicimus ĩdulgere? an aliud significat? Longe hęc diuersa sunt: ĩperiti capiũt ĩdulgẽtiã ꝓ uenia: ut ĩdulgẽtiã & remissionẽ peccatoꝝ tu oꝝ tribuat tibi oĩpotens & misericors dñs: sed hoc barbare nõ latine dicitur: indulgere. n. ẽ cõ cedere & cũ quasi quadam suauitate pmittere: ut indulgẽt gule ĩdulgent uentri. Quintilianus Mollis illa educatio q̃ indulgentiam uocamus. non. n. indulgentia ꝓ uenia capiẽda est: nec di cẽduꝫ ẽ eo Romaꝫ ꝓ indulgentia: sed eo Romã ad impetranduꝫ ueniaꝫ: uel gratia ĩpetrãdę ueĩę Sed econtrario uenia aliqñ ꝓ indulgentia poĩt ut da mihi hanc ueniã hoc ẽ indulge mihi & cõ cede: aut pmitte mihi quasi ueniã daturus post q̃ id fecero: & cuꝫ uenia tua ibo: hoc ẽ dabis mi hi ueniã si ibo: quod imperiti dicunt cũ licentia in qua re errant oñs fere grãmaticę pceptores ꝓ boĩs litteris docẽtes discipulos suos barbariẽ. id circo diligenter notãdus est hic locus. El mae stro della scola ha data licẽtia a suoi scolari. Nõ est dicendũ: ludi magister dedit licentiã discipu lis suis. licentia. n. est libertas quędam potius ad male agendũ: & dicitur a uerbo licet hoc est cũ licet quicquid libet: sed ludi magister dimisit di scipulos suos: uel ludi magister indulsit disciplĩs suis ut abirẽt: uł ludi magr̃ dedit disciplĩs ueĩaꝫ

abeūdi:uel ludi magr̄ dedit discipl'is cōmeatū.
Quippe tria significat cōmeatus ānonā locū in quo ānona publica custoditur: et facultatē abeūdi: ut petii ab īpatore cōmeatū: accepi ab īpatore cōmeatū: dedit mihi īpator cōmeatū. Itē el maestro me ha data licētia dādare afar mio dextro: p̄ceptor īdulsit mihi: ut eā ad curādū corpus: uel p̄ceptor fecit mihi potestatē eūdi ad curādū corpus uel dedit mihi ueniā abeūdi & corpus curandi: licet.n.curare corpus gn̄ale v̄bū sit ad oīa q̄ ad curā corporis ptinēt: ut puta euacuare uētrē lauari pectere esse potare qescere: capit̄ tn̄ p̄cipue honor sit auribus tuis p meiere & egerere: & caue ne dicas dedit mihi potestatē sed fecit. dare.n.potestatē ē rē alicuius arbitrio cōmittere lōge pl9 q̄ facere potestatē. El maestro cie ha data licētia ch̄ noi andiamo amerēda: cōcessit nobis pręceptor noster ut eam9 merendinatū: īdulsit nobis ut eamus merēdinatū dedit nobis ueniā: fecit nobis potestatē eundi merendinatū: Meridiare.n.aliqn̄ significat cibū meridianū cape q & merendia dicitur: aliqn̄ sōnū unde dicitur meridianus cibus & meridianus sōnus: post meridian9 cibus & post meridianus sōnus: dicitur ēt meridiana exercitatio & post merediana exercitatio. Vt igr̄ breuiter cōcludā īdulgere ē cū q̄dā facilitate cōcedere:

dare ueniā aliquñ ē ignoscerẽ: aliqñ pmittere et q̃
si idulgere certū est qd ꝓprie significat? Aliqñ
manifestū est exploratū est: ut nos hoc loco ce
pimus: aliquando deliberatū et constitutū est
quo loco frequenter iungitur dtūs: ut certū est
mihi potius mori q̃ hanc ignominiā subire.i.de
cretum & deliberatū a me est. Virg. Certum ē
in siluis inter deserta ferarum male pati.

Quare dicimus in marmor uel in ęs scribēda:
& nō potius ī marmore & ī ęre? quia ita obtinu
it usus eruditoꝝ: dicimus.n. in marmore incise
sunt litterę in gēmis ī ligno: nō autē ī marmor
in gēmas ī lignum: econtrario uero dicimus in
ęre incisas litteras & non in ęs: non est necesse
afferre exempla: quia nusquam aliter reperitur

Differunt ne inter se hęc cōiunctōes qbus ineo
deē loco uteris. enim qñ quidem qñ cū qꝛ nā nā
q̄ qm̄ quia quippe? Eadē certe est oīum istoꝝ si
gnificatio qñ accipiuntur pro quia: sed differūt
in elegantia.n. nunq̃ in oratiōe prępoītur: sed sē
per sortit scd̄m locū aut tertiū? ut ego.n. ex his:
enim Nā nunq̃ scd̄m locū aut tertiū habet sed
semp primū: ut nam multa sunt q̃ dici possunt.
Nāq̄ aliqñ primum locum sortitur: aliquādo se
cundum & tertium: Quando quidē et quando
semper pręponuntur. Virg. Quandoquidem au
sonio. non fas contingere portu: Idem

Hic tibi fabor.n.qn̄ hęc te cura remordet. Qui a & qm̄ semp p̄ponũtur: nisi forte postponãt̃ ad v̄bis siue iteriectioĩbus ut heu qa heu qm̄. & nõ qa heu nõ qm̄ heu. sicut ẽt nã: qd̕ semp alioqn' p ponitur. Heu qa nã tãti cixert̃ ęthera nĩbi. & Ci cero Nunqd naꝫ ĩquit noui. sed hoc ĩcõpositiõe potius.ẽ & nõ significat qa cuꝫ pręter predictoꝝ morẽ semp subiũctiuuꝫ requirit: ut cuꝫ ex his fa cile cognoueriꝫ. Quippe significat quia certe.
Perspexi qd ꝓprie significat: diligẽter & plane ĩtellexi Vnde cõpoĩtur: ex per & specio.i.uideo quo v̄bo ueteres utebãtur. ex quo ẽt alia pluria cõponũtur ut aspicio.i.uideo. circũspicio qd̕ est circũlustro ocłis: despicio qd̕ aliqn̄ significat cõ tẽno: ĩterdũ deorsũ aspicio.ut Quĩtilianus. Nul laꝫ ego res hũanas respicere ꝓuidẽtiaꝫ arbitror hoc ẽ supne aspicere. ꝓspicio qꝫ ẽ a lõge uid̕o ũ de dicitur ꝓspectus qd̕ speculã significat. ĩterdũ significat ꝓuideo si cũ dtõ iũgat̃: ut ꝓspice reb9 nr̃is.i.subueni: ĩspicio hoc ẽ diligẽter & quasi in tus aspicio. suspicio sursuꝫ aspicio. ĩtrospicio ĩtro aspicio. despicio diligẽter ĩtueor: respicio retro a spicio. cõspicio uideo: siue simul uid̕o. Aspicio fit ẽt specto spectacula spectaculũ specimen specu lum specus & auspicium ab auspiciendis auibus
Te ꝓnom̄ qd hẽt qd̕ sit notari dignũ: Aduertẽ duꝫ ẽ ne ĩcidam9 ĩbarbariẽ aliquoꝝ q gtõs isto

rũ ꝓnoĩuꝫ mei tui sui ideꝫ putãt esse: qđ ꝓnoĩa ab his deriuata meus tuus suus & ęque posse dici Iste liber est me9 & iste liber ẽ mei: iste liber ẽ tuus & iste liber ẽ tui. ille legit librꝶ suuꝫ: & ille legit librꝶ sui: qđ a ueritate mltũ abhorret. Hoc ut facili9 ĩtelligatur sciẽdũ ẽ gtõs oms aut actĩe aut passiue accipi: actĩe ut ꝓuidẽtia đi: boĩtas đi: passiue ut timor dei: & cultus dei: qppe đs timeť & coliť. Tria igr̃ ista ꝓnoĩa ego tu sui sola oĩuꝫ binos gtõs sortita sunt: unos mei tui sui: alteros q iaꝫ exolueř mis tis sis: loco quoꝶ fere nũc ponũtur deriuatĩa illa meus tuus suus. i. quotiẽscũ qꝫ actĩa oro ẽ: ut hic liber ẽ meus uľ mis. Plaut9 da diẽ hũc sopitẽ rebus mis agendis. mei ṽo tui sui nũq̃ ponũtur nisi passiue. Quintilianus amore mei uicit esse matreꝫ suam. Cicero ꝙ desiderium tui ferre non posset & me tui pudet. Virg. Quinqꝫ sui memores alios fecere merendo. ita ẽt ĩ plurali: nã nr̃uꝫ & ur̃uꝫ q̃ succedũt loco mis & tis utimur actiue tm̃: ut nemo nr̃um & nemo uestrꝶ: nostri uero & uestri q̃ succedũt loco mei & tui utimur tm̃ passiue: ut hẽt curaꝫ nostri: hẽt curã uestri: nec diceret nemo nostri: nemo ur̃i. nec hẽt curaꝫ nostrꝶ & curaꝫ uestrꝶ. Vnde sunt quidaꝫ modi dicẽdi hñtes utrꝶqꝫ sensuꝫ: ideoqꝫ utroqꝫ mõ dñr: ut tu hẽs potestatẽ meã actiue. i. omeꝫ potestatẽ quã ego hẽo: & potestatẽ mei pas

siue.i.potestatez de me faciendi quicquid libet.
Octauis oibus faciebas sui côueniendi potesta
tez:sic copia mea & copia mei utilitas mea: & u
tilitas mei:amor meus & amor mei: usus meus
& usus mei:nô aût fortitudo mei sed fortitudo
mea:nec doctrina tui sed doctrina tua. Cuius
rei certissimuz argumtû est qp dicimus mea uni
us causa & nô mei:unius causa qp certe diceret
si mei poni actiue î gtô posset sicut uni9 î gtô po
nitur.Cicero in Gabiniû et Pisonê Dico mea u
nius opa rez.p.esse liberataz:idez ad atticuz. So
lius.n.meuz peccatuz corrigi nô pôt. idez p Mu
rena.ex tuo ipsis aîo côiecturaz cepis.Itez î plu
rali.Quintil.suę ipoꝝ fiducię dimictût.Quin êt
apud nr̄os recensiores hoc idez repitur:ut î psal
mis Exaudi uocez meaz clamantis ad te:& ali
bi Audi uocez meaz loq̄tis:& alibi Memorabor
iustitię tuę solius. solius.n.masculini gn̄is est &
ad deuz refertur:ut ex gręco apparet. Itez libro
regû secundo Substulit ô latere meo ancillę tuę
dormientis:& î euangelio lucę:Tuaz ipius aîaz
pertransibit gladius.& Boetius Solantur mesti
nunc mea fata senis.Illud quoqz notandum de
his tribus pronoîbus est qp pręter cęteroꝝ usum
solêt aliqn̄ geîari:ut Meme adsuz q feci:î me cô
ṽtire ferruz.et Verte om̄s in tete facies:et con
tulit sese î têplû.Valere quid proprie significat:

Bene esse:et sanu ȝ atq ȝ in columẽ esse.et licet ua litudo vbu ȝ mediu ȝ sit et ta ȝ bona ȝ q̄ mala ȝ ua litudīe ȝ significet:tñ ualeo semp capitur ī bonā pte ȝ :nisi aliud uerbū addat .ut puta male ualeo uel nō recte ualeo.sicut econtrario ualitudinari us semp capit ꝓ īfirmo.na ȝ qd̉ apd̉ Terren. est Valeāt qui īter nos dissidiu ȝ q̄rūt.nō ē exponē- du ȝ peant ut aliqui uolūt.Sed abeāt et discedāt Quod inde tractu ȝ est.quia semp solemus abe- ūtes hoc uerbo salutare uale.sicut abeūtes hoc uerbo salue.quanq̄ id uerbū aliqñ etia ȝ īdiscess- su ponatur.ut Cicero uale mi Tiro uale et salue Simile huic terētiano est illud Ciceronis : Si d̉s est talis ut nulla gratia nulla hoīum caritate te neatur ualeat.quod si significaret pereat. profe cto Cicero non dixisset de deo. Sed nunc ipsu ȝ locum Lactantius ita exponit. Quid contēptius inquit potuit in deu ȝ dici:ualeat inquit.i. abeat ac recedat.Cum ergo dicim9 ualeant qui inter nos dissidiu ȝ querunt. ualeant qui de nobis ma la dicunt.ualeant qui aliter sentiunt. perinde ē ac si diceremus discedāt a nobis siue eos cū suo odio et maladicentia et insitia relinquamus.

Te et ualere et nō mō me diligere. Non satis ē dicer te ualere.et nō mō me diligere:et ita una ex his cōiunctiōibus supuacua ē. Posset quide ȝ altera ex his cōiunctiōib9 dimitti. tamen nō in

elegáter sępe numero duo ponũt ubi una suffi-
ceret. qȯ si ad maiorez rei exp̄ssiōez: ut ego quo
tidie lego aliq̄d & stuđo: ego quotidie & lego ali
q̄d & studeo: ego te diligo et amo. ego te et dili
go et amo. ego dilexi te et q̄tũ ī me fuit tibi bn̄fe
ci. ego et dilexi te et q̄tũ ī me fuit bn̄feci. Facile
p̄spexi. q̄d p̄prie hoc loco significat facile: signi
ficat nō dubie et maīfeste. Cicero uirꝝ oīuz toti
us gręcię facile doctissimũ Platonē. Et notaꝙ tã
lōge q̄ facile amát secũ iũgi cōpatiuũ. Virg. At
pedibus lōge melior Licus: et relatiuis siue adu̅
biis significãtia diu̅sitatē. q̄admodũ sunt aliꝰ al
ter secus. ut lōge añ lōge post. Et cōposita a pre.
ut lōge prestat et lōge prestás. Quintilianus sed
eum longe pręcedunt ingenia iuuenuz et c. quę
quandaz superlationem habēt et proxima ad su
platiua accedunt. ut lōge superat longe uincit.
et nomina quę diuersitatem significant: ut lon
ge dissimilis. longe alienus et longe diuersus.
Princeps licet adiectiuuz quidem sit. tñ quia su
perlationem quandam significat ascisit sibi lon
ge. Quītilianus Nouē liricoꝝ longe Pidarus prī
ceps. facile eodē mō. Cicero. Porro scio regioīs
illius uirtute existimatiōe nobilitate facile prīce
ps. p̄terea cũ primus secũdus et similibus. cũ nō
respicimꝰ ordīez sed dignitatē. ut facile secũdꝰ
a Cęsare. hoc ē post cęsarē primus. iũgitur tamē

facile cũ aliis plerisq; noĩbus & ṽbis ꝙ lõge nõ facit neq;.n.diceremus lõge ĩtelligo & lõge per spicio ꝓ ualde ĩtelligo & ualdẽ ꝑ spicio sicut dici mus facile ꝑspicio & facile ĩtelligo ꝓ haud dubi e ꝑspicio & ĩtelligo. Hoc igr̃ ĩter longe & ualde differt: ꝙ lõge & ualde ꝓpriu; ẽ cõpatiui & sup latiui exceptis paucis. Valde aũt positiui ut ual- de bonus ualde malus ualde laudat ualde uitu- pat. nec diceretur lõge bonus longe malus lon- ge laudat lõge uitupat. Inter facile & maĩfeste silr̃ hoc interest ꝙ facile cũ his q̃ supradiximus poĩtur ut facile prestat facile ꝑspicit: manifeste passi; cũ oĩbus. Nõ mõ qd ꝓprie significat :· Nõ solũ: mõ.n.aliqñ significat solũ: ut hoc loco: ali- qñ ẽ dtũs siue abltũs huius noĩs modus modi. nõunq̃ significat aliqñ: ut modo ais: mõ negas. aliqñ poĩtur ꝓdũmõ: ut mõ me uocaueris ueni a;.i.dũmõ me uocaueris. Magna aũt differẽtia est inter nõ tm̃ & nedu;: nedu;.n.duobus dun- taxat modis ĩ orõne accipimus. uno cũ utrãque sentẽtiã eode; claudimus uerbo: ut ꝓ te uita; ex ponerẽ: nedũ fortunas. alteꝝ cu; utriq; sentẽtię suu; uerbu; damus ut pro te uita; exponere;: ne du; fortunas meas effunderẽ. Poĩtur ẽt negatiẽ hoc mõ. nõ ꝑderẽ pro te quadrãte;. nedu; uita; ite; non ꝑderẽ pro te quadrãtẽ. nedu; uitã expo nere;. Vbi notãdu; ẽ ꝙ in affirmãdo id qd̃ plus

est ĩ prima parte põitur & ꝙ minus in secunda. ut uita ĩ pria parte ponitur et pecunia ĩ secũda. Innegãdo vero ecõtrario: qđ minus ẽ ĩ pria parte põitur ut pecunia & qđ plus ĩ secunda ut uita. Atq3 ĩpiti hãc dictiõe3 capiũt ꝓ nõ solu3: dicẽtes ne du3 pecuniã ꝓ te exponerẽ sed ẽt uitã: qđ dicẽdũ est uita3 pro te exponere3 nõ solu3 pecuniã aut ꝑ nõ solu3 sic. Non solu3 pecunia3 pro te exponerem sed ẽt uita3. Ite3 non solũ fortunas meas pro te effunderẽ: sed ẽt uita3 ipa3 exponere3. Et negatiue non modo pro te nõ exponerẽ uitã Verum ne pecuniam quide3 Et non modo pro te non exponerem uitam: uerum pecunias quidem meas effunderem. Vbi notandum quod quando per non modo uel non tantum uel non solum loquimur. affirmando quidem quod minus est in prima parte ponimus: & quod plus in secunda: Negando uero quod plus est in prima & quod minus in secunda. Item notandum ꝙ ubi ponitur nedum: potest etiã poni non modo. Sed addita alia negatione: Vt ego non ponerẽ pro te obolum: ne exponerẽ uitã: ego non ponerẽ ꝓ te obolum non modo exponerem uita3: sed hoc per raro reperitur. Quid interest inter diligere & amare? Amare plus est quam diligere. Cicero. Quem & si ante hac dilexi: nunc amo. Sed autem uero differunt ne inter se? Significationem quidem fere eandem habent. Ve℞ sed

ſemper in principio clauſule ponitur: niſi aliquã do apud poetas: ut arma ſed arripuit. Vero & autem ponuntur ſemper antecedente aliqua dictione & diſtingunt ſententiam a ſententia: ut ego ſcribo tu autem legis. Ego uigilo Tu autem dormis. Habent tamen aliquando neſcio quid differentię. Nam cum neq; non ponimus autem dicentes neque autẽ: Sed dicimus neque uero. Item tum propter hoc tum uero propter illud: non tum autem propter illud econtrario non dicimus non uero: ſed non autem: ut ſum amicus eius non autem emulus. Mutemus ad uerbium & habebit locum uero ſic. ſum eius amicus emulus uero nõ uel emulus aũt nõ. Item uero aliquando in principiis ſiue orationum: ſiue epiſtolarum ponitur. autem non. Virg. Egregiã uero laudẽ & ſpolia ampla refertis. Tuq; puer q; tuus: & ad Sulpitium ſcribens. Cicero: ita epiſtolam incipit. Ego uero ſerui uellem ut ais ĩ meis doloribus affuiſſes: pręterea non dicimus ſane autem: iam autem enim autem age autem at autem. Sed ſane uero: iam uero enim uero age uero at uero. Illud magnopere notandum quod hęc duo aliquando elegantiſſimę & cum maxima gratia dimictuntur. Cicero Tu cum principem ſenatorem auunculum domi habeas ad eum non referes. longe pulchrius dicit q̃ ſi addita aũt diceremus. ad cęteros autẽ refers:

Sed qñ uerbũ poĩtur sine contrarietate oĩo ne
cesse est addere aũt. ut ĩcũbes q̃tũ poteris. pote
ris aũt q̃tũ uoles. Porro licet eãdẽ significatio
nẽ habeat quã uero & aũt tñ nũq̃ postpoĩtur ni
si cũ dicimus age porro. aut aliqd sĩle. cũ scili-
cet hãc significatiõẽ hẽt. sed apud quosdã pre
sertĩ poetas significat longe certe postea ultra
ideoq; sępe in medio non ĩprincipio ponitur.
Quĩ ẽt significat ne idẽ qđ sed ẽt: Aliqñ signifi
cat sed ẽt ut hoc loco. aliqñ maiorẽ q̃dã uĩ hẽt
& significat ĩmo ẽt q uero aliqñ significat qn ẽt
ut Virg. quin aspa luna Quę mare nunc trãsq;
metu cęlũq; fatigat. Cõsilia ĩ melius referet. ali-
qñ ut non. ut idẽ. Hic tibi ne qua more fuerint
dispendia tanti. Quin uatẽ ĩsaniã aspicias. ali-
qñ cur non. ut quin potius imus cubitũ: Rursus
& coniũctio cuius modo fecim9 mẽtiõẽ differt
ne ab atq; coniũctõne: Cũ ãbe copulatiue sunt
non differũt. sed & aliqñ causalis coniũctio est
& significat nã. magnãq; ĩ epistol' grãz hẽt ut si
dicã. E siuuole con ogni studio attẽdere alle let
terę perche a pena tucta la eta del hũo basta aq̃
sto. Sũmo studio incũbẽdũ est litteris. et uis oĩs
hũana etas ad id sufficit. Quĩtilianus Has pri-
mũ audiet puer. haꝝ uerba effingere imitãdo
conabitur & natura tenacissimi sumus eorũq;
rudibus annis pcepimus. hoc est nã tenacissimi

natura sumus. Martialis Qđ nūmos cernis mitti nos credi amice Falleris et nūmos ista tabella rogat Sil'rq3 coniūctio pro eodē accipit. Cicero Nō solu3 nobis nati sum9. ortusq3 nr̄i pte3 patria uendicat pte3 amici. cōpetit ēt et prīcipis sētentia℞. Quintil. Et finitę quide3 sunt ptes duę. interdu3 hēt ēt affectu3. Cicero Et quis est qui đ me loqui possit. Interdu3 significat tn̄. ut si dicā supaui te saltu et su3 ita senex. significat pretere a ēt. ut Virg. Nat9 et ipse ōa hoc ē ēt ipse. Quīt. inter om̄s cōstat: nisi inter eos qui et ipsi īsaniūt Atq3 v̄o aliqn̄ pro adv̄bio ponit: ut cu3 dicimus aliter ego feci atq3 tu. p q̄ tu. aliqn̄ ponit p statī ut apud Virg. Sic oīa fatis In peius ruere ac retro sublapsa referri. Nō aliter q̄qui adv̄so uis flumine lēbū Remigiis subigit si brachia forte remisit. Atq3 illū in preceps prono rapit alueus ā. ni. i. statī. ē ne ide3 ualer̄ et bn̄ ēē: ualere q̄admodū supradiximus est īcolum̄ esse. bn̄ esse est bn̄ hr̄e. ut bn̄ ē. i. bene se res hēt. Se tu stai bn̄ o v̄o se tu sei sano lacosa sta bene. si uales bn̄ ē. et fere semp ponitur absolute. qđ si addatur mihi ul' tibi ide3 significat qđ ualere uel incolum̄ esse. ut si tibi bn̄ est gaudeo mihi bene est. i. si uales gaudeo ego ualeo. Quot modis possumus dicere Io te amo sōmam̄te: Amo te multū. amo te ualde. amo te plurimū. amo te maximę. eximię amo te

amo te uehemter: amo te sũme: amo te mirifice amo te magnope: amo te supmodũ: amo te pl9 equo: amo te supra q̃ dici possit: ĩcredibilis ẽ meus erga te amor: ĩcredibili te beĩuolẽtia cõplector. Exprimere nõ possũ q̃tus ẽ amor erga te meus Ardẽtissimo amore ego te ꝓsequor Dici non posset q̃to tui amorecõflagrẽ Nemo unq̃ uehemẽtius aliq̃ amauit q̃ ego te amo: Ardẽtissima te caritate cõplector Nõ possu3 mei erga te amoris magnitudie3 exprimere: ardeo te uehemter q̃q̃ hoc nouissimũ potius poeticũ sit Amo te mirꝫ ĩ modũ. Qũo elegãter dicimus: Io ancora Pirrho mio tirẽdo elcãbio delben che tu mi uuoi & hotti caro come lauita mia ꝓpria & parmi che io sia sanza elmezo dellaĩa mia qñ tu nõ mi sei appresso che se nõ fusse che io ho rispecto alla d̃gnita mia io mene uerria uolãdo nella tua uilla & daremi piacere insieme cõ q̃sti tuoi cãpicelli & giardinetti & pecorelle. Ego quoq3 mi Pirrhe mutuo amo te: teq3 nõ secus ac uitã ꝓpria3 carꝫ hẽo & cu3 sine te su3 dimidio aĩe mee carere uideor: qd̃ nisi dignitatis mee rõem hr̃em aduolare3 mox ĩ suburbanũ tuũ: meq3 una tecum cu3 prędiolis tuis & pomariolis & ouiculis oblectarẽ. Multa hic digna sunt quę notentur: primo ꝙ hic mos ẽ alloq̃ndi absentes cu3 quadã suauitate. mi brute mi cicero mi pirrhe. interdu3 ẽt o

stẽdẽdã maiorẽ uiꝫ amoris aut desiderii repetũ tur eadeꝫ ṽba cũ addictõe alicuius adiectiui: ut M T: mi cicero mi inq̃ suauissime Cicero. Mu tuo amare ẽ amãtẽ te amare: qȏ uernacula lin- gua dicimus rẽdere elcãbio: latine aũt redama re dr̃. dicit̃ aũt quasi meo tuo. unde dr̃ mutuus amor mutua beĩuolẽtia mutua caritas mutua of ficia mutua bñficia mutuę lachrymę mutuę q̃re lę. hoc ẽ q̃ abs te ad me ꝓdeũt & a me ad te: Iȏo possumus dr̃e Ego quoqꝫ mi Pirrhe amo te mu tuo: ego quoqꝫ redamo te: ego quoqꝫ nõ minori te amore cõplector. Ego quoqꝫ tibi ĩ amor̃ respõ deo. ego quoqꝫ nõ sino me abs te ĩ amore supa- re. Iteꝫ ĩter nos uehemter amamus. qȏ pinde ẽ ac si diceremus amamus nos ĩter nos. sed illud nos elegãtissime dimittitur. Itẽ mutuo nos ama mus: ẽ qȏ aliq dñt ĩuiceꝫ nos amamus ul' uicissiꝫ nos amamus. ĩuiceꝫ aut uicissiꝫ aliqd facere pro prie est p uices id facere: ut cãtamus uicissim. i. qñ ego canto tu siles: & qñ ego sileo tu cantas. Item legimus inuiceꝫ uel uicissiꝫ. i. quando ego lego tu non legis: & quando tu legis ego non le go: unde fit adiectiuum uicarius uicaria uicari- um: ut dedi tibi uicariam opam. i. dedi tibi opã uice illius: itaqꝫ siqs diceret amamus nos ĩuiceꝫ pinde esset ac si diceretur amo te: duꝫ tu non a mas me: & tu amas me dũ ego nõ amo te. Vbi

cauēdū ē diligēter ne dicas ac uice tm̄ uolo tibi
morē gerere sed nūc tm̄ Nec una uice tm̄ sed se
mel tm̄: nec duabus tribus aut quattuor uicibus
sed bis ter quater: uel secūdo tertio q̄rto: uel bis
tertio q̄rto: uel bis ter quarto. nec da mihi ueīaꝫ
ꝓ hac uice tm̄: sed da mihi ueniaꝫ nūc tm̄. nec
quot uicibus: sed quotiēs. nec mltis uicibus: sed
pleꝝq; sępe sępenumero. Vbi cauēdū est silr ne
multotiēs dicas qd̄ nō minus barbaꝝ ē q̄ multis
uicibus nec ueīam ad te alia uice sed alias: nec
prima secūda aut tertia uice: sed prīo scd̄o terti
o: nec ultima uice sed demuꝫ uel deīq; uel ultīo
uel tādeꝫ uel postremo uel nouissime. Sed qūo
dicimus: Per laprima uolta che tu fallirai io tip
donero: ma pla secōda io tispoglero nudo & da
rotti dellebotte. Pro prīo quoq; errore tuo igno
scā tibi: ꝓ secūdo te nudū cedaꝫ. Iteꝫ p laprima
uolta che tu mifarai seruitio io nō tene saro īg-
to. Pro primo quoq; tuo erga me bn̄ficio nō ero
in te īgratus. Per laprima uolta che nessuno de
miei scolari sipartira sanza mia licētia glidaro u
na palmata cō labacchetta: lasecōda uolta cōla
scoriata elbattero tucto. Siqs primū ex discipl̄is
meis iniussu meo eludo discesserit uirga manuꝫ
pcutiā: si secūdo id fecerit loco totum cędam.
Io titēgo caro come lauita mia ꝓpria. mltis mo
dis dici pōt. ęque te ac uitā meaꝫ caꝝ hēo instar

uitę meę apud me es:instar uitę meę te carę hēo nō secus te amo q̄ uitā meā:nō secus te ac uitā pprīā carę hēo:haud aliter te amo q̄ pprīā uitā:ita te amo ut uitā meā. Perinde te ut uitā meā carę hēo:uel pinde ac uitā meā uł uitā pprīā & pīde mihi carus es atq3 uita ppria. Vbi notā dū ē q̄ pprius ppria pprīū cū tribus psonis cōiungit & idē significat qd meus tuus suus: ut pprio cōmodo hoc facio.i.meo cōmodo:proprio cōmodo facis hoc ē tuo cōmodo.pprio cōmodo ille hoc facit:hoc est suo cōmodo. Pro inde vō significat quapropter uel ergo uł ideo: Lucretius tñ accipit p īde p pinde & eā dictōez dissillabā ponit. Subinde aliqñ significat statiz post ut Horatius. Si dicet recte primū gaudere subinde: Pręceptū auriculis hoc īstillare memēto. Capit ēt p freqter cū quodā īteruallo ut si sępe retro aspiciā an aliqs me sequat dicā subinde respicio hoc ē sępe cū quodā interuallo respicio. Deīde uero significat de hīc uel deinceps: q̄q̄ deinceps significat ēt gradatiz. Cicero quos uideo deinceps tribunos plebis p triēniū forē hoc ē unū post aliū ī qua significatōe capit aliqñ ēt subīde Prima ua elmaestro dipoi liscolari gliuāno dricto a uno a uno o vō luno dopo laltro. Primo it ludi magr̄ postea discipuli euz deinceps uel subīde sequūtur. Illud hoc loco pretermittēdū nō ē

ꝙ pinde exigit post se ac si uel atq; si cũ signifi-
cat ita: ut lege perinde ac si pręceptor adesset uł
pinde atq; si pręceptor adesset. Sed qñ negatio
ꝓcedit exigit ẽt q̃: ut Suetonius: nulla tñ re pin-
de motus q̃ respõso mathematici. Aliqñ tñ poi
tur absolute hoc est sine ac si & sine negatione
& mõ significat ita. Plinius: Funus Ruffi claris
simi uiri: & pinde felicis mõ multuꝫ: Suetonius
de Galba. Quare aduentus eius nõ perinde gra
tus fuit. i. multũ gratus. Secus aũt siue negatio
pręcedat siue nõ hr̃e põt ac & q̃: ut longe secus
ac ego fecit: & lõge secus ꝙ ego fecit: non secus
ac ego fecit: nõ secus q̃ ego fecit. Et parmi cħ io
sia sanza elmezo della uita mia qñ tu nõ mi sei
apresso. Et cũ sine te suꝫ dimidio aĩę meę care-
re uideor. Iteꝫ dimidio animę meę mancus esse
uideor qñ tu non es apud me. Iteꝫ nec dimidio
aĩę meę hr̃e uideor qñ te careo. Iteꝫ & cuꝫ te ca
reo uideor dimidio aĩę meę esse priuatus. Iteꝫ &
cũ tu mecuꝫ nõ es deesse mihi dimidiũ aĩę meę
uidetur. Itẽ facitq; disiunctio nostra ut ne dimi
diuꝫ qdeꝫ aĩę meę uidear hr̃e: Vt facitq; disiũc
tio nostra: ut disiunctum esse animę meę dimidi
um uideatur. Hic notandnm est in primis ꝙ
modus iste loquendi uidetur mihi ꝙ quando si
ne te sum dimidio animę meę caream: uidetur
tibi ꝙ sim doctus: Videtur illi ꝙ tu legas: uideť

nobis ꝙ male faciatis: rusticanus ẽ plane & pue
rilis: Quapp sic dicẽduƺ ẽ: uideor mihi dimidio
aĩę meę carere: uideor tibi esse doctus: uideris il
li legere: uiõmini nobis malefacere. Cũ aliqñ
est aduerbiuƺ & significat qñ: ut cũ ad te uenio
semp te ĩuenio scribẽtẽ .i. qñ ad te uenio. & hoc
loco cũ sine te suƺ. i. qñ sine te sum. aliqñ signifi
cat partim & tunc semp sequitur tuƺ: ut amo te
tum propter necessitudinẽ nostram. tum propť
ingenium tuum. i. partim propter necessitudinẽ
nostram: partim propter ingenium tuum.
Vbi notandũ est ꝙ semper cuƺ precedit & .ĩ eo
est quiddam minus in tum: quiddam maius: Et
hoc duobus modis: ut generale aliqd precedat
sequatur speciale: ut apud Quintil. Qõ cum om
nibus conficiẽdũ est tum nobis pręcipue aut am
bo sint specialia ut apud eundẽ: qõ opus Marcel
le tibi dicamus: quem cum amicissimum nobis
tum eximio litteraꝶ amore flagrantem dignis-
simuƺ hoc mutuę ĩter nos caritatis pignore iudi
cauimus idest multum propter amorem tuum
in nos: plus tamen propter amorem litterarum
Aliqñ cuƺ subiunctiua coniunctio est: ut cum in
Aphricam uenissem: aliqñ significat q̃uis iunc-
ta cuƺ tuƺ: & tũc significat tamen: ut Cicero cũ
oĩbus causis grauioribus Gaii Cęsar initio dicẽ-
di cõmoueri solaƺ uehementius q̃ uel usus uel ę

tas mea uidetur postulare: tũ ĩ hac ita me mlta
pturbãt: tũ ꝓ tñ poĩtur & cũ pro q̃uis. Notandũ
ꝙ qñ tuꝫ & cuꝫ significat partiꝫ semꝑ fere indi-
catiuo iungũtur: Qñ aũt significat q̃uis subiunc
tiuo. Repitur ẽt tuꝫ pro partiꝫ aliqñ duplicatum
Aliqñ triplicatuꝫ: aliqñ ẽt multiplicatuꝫ: tuꝫ ĩ re
bus paribus ponitur: ut tuꝫ ĩgenio meo tuꝫ studi
o tum diligẽtia fcm̃ est. Cuꝫ prępositio abltõ ca
sui seruit: sed nunq̃ iũgit̃ abltõ significãte ĩstru-
mẽtũ: Neqꝫ. n. dicimus cuꝫ gladio pcussi qȯ ĩpi
ti faciũt: sed gladio: nec cuꝫ pugno te ĩpulsi: sed
pugno: nec cũ calce te ꝓstraui sed calce: nec cũ
oclis te pterrui sed oculis: nec cuꝫ lachrymis lit
teras deleui sed lachrymis: nec cũ igni aquã te
pefeci sed igni. Qñ aũt abltiui significãt cõiunc
tiõeꝫ q̃daꝫ & nõ ĩstrumtuꝫ. Tunc reqrit cuꝫ prę
positiõeꝫ Ut conor cũ q̃ta possũ facilitate scribe
re cuꝫ labore hęc scribo: cuꝫ facilitate discis: cũ
tp̃e oĩa fiunt Cuꝫ ętate crescũt mores: Qui aũt i
ta loquũtur. cuꝫ baculo pcussi: cuꝫ hasta uulnera
ui. inepte sane & pręter oĩuꝫ antiquoꝝ morẽ lo
quũtur. Apud & penes qũo differunt: apud mi
nus est q̃ penes. naꝫ apud te est qualitercũqꝫ res
tenetur. penes te est quodãmõ possidetur. Fest9
uero Põpeius dicit apud & penes in hoc differ̃t
qȯ apud personaꝫ cuꝫ loco significat: ut apȯ Pla
tonẽ ideꝫ ĩ loco ĩ quo est Plato & apud tẽplum.

Penes uo psonã & dñiuz ac potestatez qđ trahi dicit apertus: ut penes te ẽ salus & uita mea quasi ĩ manu tua & ĩ arbitriũ uitę meę penes te ẽ: tñ aliqñ penes requirit personaz sine dominio: ut fides penes auctores est. i. apud: nõnũq̃ ẽt loco seruit Cicero ad Herẽniuz: Ita petulans est atqz acer: ut ne ad solariuz quidẽ ut mihi uidetur: sed penes scęnaz & ĩ eiusmodis locis exercitatus sis Ma se nõ fussi cñ io ho rispecto alla degnita mia io mene uerria uolando nella tua uilla: Qđ nisi dignitatis meę ratiõez hrẽz: aduolarez mox ĩ suburbanuz tuuz: uel uer: nisi dignitatis meę ratio retraheret q̃ primũ ad te in snburbanũ tuuz uenirez. Qđ aliqñ significat uer siue sed ut hoc loco: poniturqz in principio clausule quę nullam habet cum superiori clausula connexionẽ. Nisi aliqñ indicatiuo iungitur pręsertim qñ est principium sententię. Cicero: Nisi forte putamus dementem publium Scipionem aphricanũ fuisse. Aliqñ cum subiunctiuo : ut quod nisi dignitatis meę rationem haberẽ: qñ scilicet non est in prĩcipio sententię: nam hic uerbum principale est aduolarem. Nota q̃taz uiz habet hęc praua dictio duar sillabar: qñ significat se nõ che: uel se non fusse che. Rationem habere quid proprie significat: respectum habere: sed capitur in bonam partem: ut habenda est ratio salutis et rati

o dignitatis.i.respectus ad dignitatē & salutem Non aūt diceretur habenda est ratio egritudīs & īfamię. Et nota hr̄e rationē semper require re genitiuū in hoc significato. qn̄ aūt habet a blt̄m cū prępositione cum significat negotium: & quasi cōmertiū hr̄e. Cicero de senectute R a tōē hēt cū tr̄a q̄ nūq̄ recusat īpiū.i.negotiū hēt Aduolarem per metaphorā dictū: hoc est quā celerrime uenirē: siue accelerarem siue propo rarē. nam maturarem non ausim dicere: matu rare.n.proprie dicitur cū neq̄ citius neq̄ serius aliquid sit: sed media quidē uia & tēpata tenet Vt in pomis matura dicūtur quę neq̄ cruda ne q̄ īmitia sunt: neq̄ caduca neque squalētia: sed tp̄e debito adulta ac matura: ut sit maturare ce leriter qdē sed sine īpetu & cum moderatione aliqd agere: unde. Virgilius cum deum faceret uētis iubētē ut e mari discederēt inquit. Matura te fugā: hoc est cū q̄dā maturatiōe & quasi ma turitate discedite: alioqn facto īpetu maiorem maris ꝓcellā excitassent. Hoc uerbū Cęsar Au gustus duobus gręcis uocabulis elegātissime ex primebat hoc est ꝓpera tarde: quasi monere uolens ī rebus agendis: & celeritatē in dustrię adhibēdū esse & diligētię tarditatē: Ele gātissime uidetur Maro noster hęc duo uocabu la in georgicis dixisse: inquit aūt. Frigidus agri

colam si qn̄ continet imber: Multa forent quae mox cęlo ꝓperanda sereno Maturate dat̄ Quasi dicat: Possunt coloni ĩstante tempestate multa maturare: quę alioquin sereno tempore ꝓperarent. Suburbanum quid proprie significat? Suburbana ĩ plurali tantum & suburbanum dicitur domus coniuncte ĩstar urbis: & urbi propĩquę: tamen extra muros. suburbanu3 uero significat prędiu3 in suburbanis & habet plurale3 numeru3 suburbana idest prędium in suburbanis. Quemadmodu3 dicimus tusculanum & cumanum. hoc est prędium in tusculano & cumano: Vt eramus ĩ tusculano meo phormiano tuo Pōpeiano Neronis. Frequentes uero domus extra suburbia dicuntur uicus. ꝙ sint ĩstar uici urbani Vicus uero urbanus pars urbis ē: qppe diuisa ē urbs ĩuicos quasi in mēbra minora: sicut subura carinę esquilinę uici Romę fuerunt. nā̄ diuisa fuit urbs ĩ regiones circiter uiginti. inuicos aūt supra mille. A uicus uicinia &uicin9 & uicinitas dicuntur quasi ex eodē uico. Vicus extra urbe3 qui paganus dicitur muris caret. na3 si haberet muros esset castellu3 qđ a castro diminutiuū est significat aūt locu3 muris munitu3 ĩstar oppidi. uel urbis. Castra ĩ plurali sunt loca in qbus milites tentoria fixerūt. ut illic recipiatur maneatq3 exercitus. Oppidu3 est oīs urbs pręter Romam

q̄ prīo urbs dicta ē: fecitq3 ut cętera oppida eodē noīe appellarētur: dicit q3 oppidu3 ab opedanda Vrbs v̄o dicta ē ut Varro ait ab urbo: urbū aūt īqt appellari curuatura3 aratriq; aratro designatus sit locus ī quo Roma cōdita ē. & Pōpeius iuriscōsultus Vrbs īqt ab urbo dicta ē: urbare est aratro diffinire. Municipia sunt oppida quorꝫ ciues municipes dn̄r & sunt ciues romani ex municipiis legibus suis & suo iure utentes: muneris tm̄ cū poplo romano honorꝫq3 participes. a quo munerī capessēdo appellati sunt municipes nullis aliis popli Romani legibus astricti. primi aūt municipes facti fuerīt cerites cōcessūq3 eis ut ciues Romani essent ꝓ sacris bello gallico custoditis. Colonię v̄o sunt q̄ nō extrīsecus ueniūt in ciuitate3. nec suis radicibus nitūtur. sed deducūtur exciuitate & iura atq3 īstituta popli romani hn̄t quę cōditio licet minus libera sit. tamen dignior existimatī ꝓpter maiestate3 populi romani cuius ipsę colonię quasi quędā effigies uidentī Vtile dicuntur domus extra urbe3 & suburbia. quę cōstitutę sunt habitandi causa. Prędia scribit Vulpianus dici non solu3 ea quę sunt in oppidis. sed etiā instabula aut alia meritoria. in uillis & in uicis agri continent fundos. non cōtinētur a fundis. sunt quę simul cu3 uillis. unde mlti senatores in agris uixerunt. Differt autem ęger

ab aruo: qđ aruũ ē ĩ quo aliqd seritur. Salustius Quia numide pabulo pecoris magisq̃ aruo studēt Fundus ut dixi minus ē q̃ ager. Ná prata ui nee horti oliueta salicta arbusta pomaria pascua nemora loca aucupatoria uenatoria piscatoria: sunt partes agri & singula singl'i fũdi sunt. In urbe aũt siue oppido siue uico castello tm̃mõ prędiuz ē: qcquid his quę diximus sil'e ē: eadez ēt in agro prędia sunt. unde dicere possumus qđ fũdus est possessio rustica: prędiũ & rustica & urbana Fũdus aũt (ut aliq putāt) dicitur a funda ꝗ tm̃ cõtineat q̃tũ fũda lapidez iactaret: dr̃ aũt fũdus & fũduz hinc fũdam̃tuz dicitur & fũdo fundas differt aũt fũdare & fũdam̃ta iacere: siqdē fundare est firmare aliqd & stabilire ut rectifunda domũ tuaz: iacere aũt fũdam̃ta ē qualecũqz prĩcipiuz ędificii facere. Est ne differētię aliqd ĩter una & siml'? Siml' aliqñ geĩatuz repitur apud bonos auctores excepto Cicerone: & hēt fere eaz significatõez quã hēt tuz: de quo ṽbo paulo ãte diximus. Quintil. Simul & pleniori obseqo demererer amãtissimos mei: sil'ne uulgarē uiaz ingressus alieĩs demũ uestigiis insisterem. Cicero semel tm̃ q̃tũ ego ĩueni una ꝓ simul usus est in Verrez: Vna & id qđ facio ꝓbauit: una & ĩ hac causa ꝓfcõ neĩez ꝑponēduz mihi esse existĩauit Simul qñ nõ ē geĩnatum poĩtur aliqñ ꝓ pariter.

Quītil. Hō fortis simlˀ & sapiēs. i. ac pariter sapi
ens. Cicero ꝑ Roscio: Perditissimi est igr̄ hoīs si
mlˀ & amicitiā dissoluere & fallere cū q lesus nō
esset nisi credidisset. Cū aūt simul significat īsi-
mul nihil differt ab una aduerbio. Prędiolum
quale nom̄ est: Diminutiuū. Ponūtur aūt aliqn̄
diminutiua necessitatis causa: Vt si uelis exprī-
mere paruū puerꝝ: dicā puerulū: īterdu3 humili
tatis ut si uelis dicere res meas dicā reculas: in-
terdū causa cōtēpt9: ut cū hoīe3 dicam9 homū
tiōe3 aut homullū aut homullulū: īterdū ēt uti-
mur diminutīs q̄si blādiētes: ut ego hoc loco fe
ci cu3 dixi p̄diolis & pomariolis & ouiculis ꝓ p̄
diis pomariis & ouibus. Sic Cicero blādiclˀa3 spē
uocitat. sic Plautus sępe corculū dicit & animu
la3 & molliclˀ3 caseu3 pro corō & aīo & molli ca
seo. Hic notādu3 ē ꝙ sūt aliqua noīa q̄ diminuti
ua uidenť & nō sunt. Dīnutīa. n. sunt q̄ diminu
tiōe3 significāt: ut corculu3 corpusculu3 passercu
lus m̄daciūculu3 lucubratiūcula recula & simili
a: q̄ v̄o nō significāt diminutiōe3 sunt ista. Auū
cul9 q est nō paruus auus sed fr̄ matris. cuniclˀs
aīal. musculus nō paruus mus sed ossis genus in
iūcturis: pediculus siue pedunculus aīal. cuculus
auis. cicercula nom̄ leguminis. nouacula culter
tōsoris. āniculus cula culu3: ut āniculus puer an
nicula puella: āniculū mācipiū. i. unius āni. sicut

bimus trimus quadrimus: duorꝝ trium quattuor ãnorꝝ. nec de aĩalibus tm̃ dicuntur ſed etiã de inanimatis: ut anniculũ uinum: bimum oleum Ridiculus la luꝫ ideſt dignum riſu: & uernaculus la luꝫ ideſt domi noſtrę natum. Sunt pręterea multa neutra: ut umbraculũ cenaculũ crepuſculũ uĩculũ amiculum pro quodam genere amictus inſtar pelli: curriculũ pro curſu & pro loco in quo curritur: nonnunquã ẽt pro curſu: ut Curtius. Aliorꝝ tamen acti equi non modo ĩuoragĩes lacunaſqꝫ: ſed ẽt ĩ amneꝫ pcipitauere curricula: cubiculũ ꝙ non eſt dicendũ diminutĩuꝫ eſſe cuꝫ in cubiculo ſit cubile: conuenticulũ pro cõuentu: ut Cicero Tuꝫ cõuenticula hoĩuꝫ quę ciuitates nominauerunt: baculus quod nõ eſt diminutiuum ſed fit diminutiuuꝫ bacillũ: repitur etiã baculũ neutri gñis ut Ouidius libro dcimo qnto. Eſſe ſolet baculumqꝫ tenens agreſte. Notãduꝫ ꝙ ſunt aliqua diminutĩa recte formata q̃ tñ in ſignificatione diſſentiunt a ſuo primitiuo: ut a menta quę eſt herba reddens odoreꝫ fit mẽtula quę ſignificat uirilia: ab os oris oſculuꝫ qđ ſignificat baſiuꝫ ab acu qua ueſtes ſarciuntur fit acicula qua mulieres utuntur ad capitis ornatũ ab angue ſerpente fit anguilla piſcis. ab aure fit auricula q̃ nõ ſignificat aurem brutorꝝ ut qdã ĩ docti dicunt. ſed cartilaginem illaꝫ quę eſt circa

auriū cōcauitatē: & fidicula hoc ē cordula siue
neruulus cithare fit a fide. quę ut Festus Pōpei9
inqt est genus cithare ita dicta: qtm̄ īter se cor
de ei9 q̄tū īter hoīes fīds cōcordēt. Quia mētio
facta ē de cōuētu: sciēdū ē nō absurde uocari a
nr̄is cōuētus religiosorum: ut puta cōuētus minorum
cōuētus heremitarum: uerum id uocabulū nō domū
siue habitaculū significat ut uulgus sētit: sed ip
sā cōuēctiōē et cōgregatiōē religiosorum hoc ē
ipsos religiosos: ut Ego habui orōēs ī cōuētu reli
giosorum hoīū hoc est ī congregatōe & quasi co
rona religiosorum: qd̄ significatū hēt ecclesia apd̄
grecos: sed ignari hoīes q̄madmodū nom̄ cōuē
tus trāstulert ad habitacl'a religiosorum uirorum: ita
nom̄ ecclesię qd̄ cōciōē significat ad tpl'a. Tem
plū. n. siue ędes sacra ī singulari dicit' locus deo
dicatus non eccl'ia. Sed errāt in hoc ut aliis ple
risq;: quippe claustrum barbare dn̄t p atrio: sacri-
stiā p sacrario: bn̄ficiū p sacerdote: de iure pa
tronatus p gētilitio: obseruātiā p obseruatiōe:
missā p sacrificio: confiteor p audio confessio
nes: confessore p auditore confitētiū: īdulgētiā
puenia: preterea isopū pro isopo: eremū pro ere
mo sine aspiratione: caracterē pro caractere: Ia
cobū pro Iacobo: Mariā pro maria: Luciam p
lucia: Idolū pro idolo: Idoliū pro idolio: Iosepū
pro iosepo. Salomonē pro salomone. Adamati-

nũ ꝓ adamatino. Cristallinu3 pro cristallino ce drinu3 pro cedrino mirrhinu3 pro mirrhino. Et alia huiusmõi ꝑ multa. Pomariolu3 silr̃ diminu tiuũ ẽ a pomariu3. est aũt pomariu3 locus pomis cõsitus. siue locus in quo poma reponũtur. ꝙ sit locus pomis cõsitus textatur. Ouidius Id metu ens solidis pomaria clauserat Atlas. meĩbus qȏ aũt significet locũ ad reponẽdu3 poma certu3 ẽ. Sic. n. dicimus tabulatu3 ĩ quo tabulę. hoc est in strumẽta & litterę sacrę ponũtur. ęrariu3 reposito riu3 ęris. Armariu3 ubi reponũtur arma. Librari u3 ubi reponũť libri cęteraq3 huiusmodi. Pome riũ ẽ ne ide3 qȏ pomariũ? Minime siqde3. T. Li uius scribit pomeriũ esse locũ apud muros urbis siue oppidi tã ĩtra q̃ extra. in quo ędificare nõ li cet. dictũ pomeriũ quasi post moeniũ hoc ẽ post moenia. Ouicule silr̃ diminutiuũ ẽ hoc ẽ parue oues. ubi cauẽdũ ẽ ne ĩcidamus in errorẽ aliquo rum q dñt pecudes & oues idem significare & hãc differẽtiã inter pecus pecudis foemininum & pecus pecoris neutꝶ. Quia pecus pecudis est q̃ dat nobis agnos lanã et lac. Pecus ỽo pecoris significat oĩe aĩal quod hũa caret facie. pecus pecudis et pecus pecoris nihil differt. significat aũt oĩe aĩal qȏ sub ĩpio hoĩu3 epabulo terrę pa scit. ut bos equus asinus mulus camelus. Et hęc oĩa arĩta faciunt quãq̃ aliq dicãt armẽta dũta

xat bouuꝫ esse ab arãdo dicta aramẽta: deĩde a blata tertia littera armẽta. Prẹterea ouis q̃ marẽ feminãqꝫ significat: capra cũ qua cap̱ uel hircus Porcus & porca unde fiũt grẹges. Ouidius: Mil le grẹges illi totidẽqꝫ armẽta p̱ herbas Pascebãt Virg. Hoc satis armẽtis sup̱at p̱s altera curẹ lani geros agitarẽ grẹges. Ideꝫ tñ de ceruis dixit. Hos tota armẽta sequũt. & de bobus grẹges. Aut aliq̃ ĩ magno seq̃tur grẹge. Cicero ẽt ĩ philippicis di xit: cecidit grẹges armẽtoꝝ: quasi grex sit gñali9 nom̃. Armẽtũ ṽo speciali9. Igr̃ oĩa & pecuõs & pe cora dñr. Significat tñ nõ nũq̃ pec9 pecoris mlᵗ titudĩeꝫ pecudũ gregaliuꝫ potiusq̃ armẽtaliũ. Vir Dic mihi Dameta cuiũ pecus an Melibei? Infe lix o semp̱ ouis pec9. Et alibi. Caprigenũqꝫ pec9 nullo custode p̱ herbã. Significat tñ pecus peco ris ouis. Quint. cur ĩ usuꝫ uestiũ sẹpe pecoꝝ lanẹ detrahũtur? prẹter pecudes q̃drupedes ferẹ sũt licet ꝓprie dicãt ferẹ q̃ mãsuefacte nõ sunt. Quẹ uero sunt mãsuefacte dñr cicures: ut carnis siue elephas siue elephãtus ad bella domitus. Aper: onager: ceruus: capolus: dama: capra: leo: & qc qd deniqꝫ cicurari põt. Cicurare: ut Varro ĩquit est mãsuefacere. Qđ.n. fero cõtrariuꝫ ẽ cicur dr̃ & ideo dictuꝫ ẽ cicur ĩgeniuꝫ hõĩo hoc ẽ mansue factuꝫ. A cico aũt dictũ cicur uidetur. cicuꝫ dice bant ueteres mẽbranã tenuẽ: q̃ ẽ ĩ malo punico

Cicero in tusculanis hanc Varronis oppinionẽ confirmat cum ait. Nam alię sunt ferę alię cicu-res alię natãtes alię uolucres. Illũ postremo notã dum ꝙ bos comprehẽdit ẽt tauꝝ & uaccam: e-quus & caballus differunt: quia caballus dicitur potius qui asinariam artem exercet. Mulus pro prie dicitur qui generatur ex asino et equa: naꝫ qui ex equo & asina gignitur hinulus appellatur quanuis aliqui burdonem nominent. Camelus cõmunis generis est & tamen nunquam in foe minino reperitur: quemadmodum bos: ut Virg Ille meas errare boues. quod non est miranduꝫ cum lupus apud ueteres in foeminino genere reperiatur: quanuis foemininum lupa.

q ũo eleganter dicetur: coglieria cõ teco ꝺl le herbette: coglieria ꝺlluua: recoglieria ꝺ pomi: seria presente alla uindẽmia: uerria a ue-dere el torchio: gusteria eluino nuouo del cana le ne miguarderia da quelle cose che suole fare comunemẽte ogni huomo ĩ questo tẽpo. Legereꝫ tecum oluscula: decerpereꝫ uuas: colligerem po ma: adesseꝫ uindemię: inuiserem torculum: mu stum de lacu degustareꝫ: nec a cęteris quę agere ferę oĩs hoc tempore consueuerunt abstinerẽ Legere interdum significat ut lego libꝝ lego Priscianuꝫ: unde fit frequentatiuuꝫ lectito. interdũ legere est colligere ut hoc loco: et Virg

Qui legitis flores & humi nascẽtia fraga. Legarẽ uo ẽ mittere siue ĩ testamẽto reliq̃re: unde dicunt legati hoc ẽ oratores: & legata hoc ẽ q̃ ĩ testamẽ to reliquũtur: & legatari q relinquũt. Qñ cõpo nitur cũ p fit plego: est aũt plegere usq3 ad finẽ legere. Lactãtius nõ ĩiuste uideor petere: ut siqs erit q ĩciderit ĩ hęc si legit plegat: sic differt scri bere & pscribere: unde dicimus ab initio scribã & ab initio ad fine3 usq3 pscripsi: sic pferre ẽ us q3 ad cõstitutũ ferre. Cicero sed nũtius ille q lit teras cepit ut ferret nõ ptulit. Seneca ĩ tragediis Leue est miserias ferre: pferre ẽ graue. i. leue est p aliqõ spatiũ tpõris esse ĩ miseriis: sed ĩ his usq3 aduitę finẽ pseuerare ĩtollerabile ẽ. Sic martial' Nã uigilare leue est puigilare graue. hoc ẽ pte3 noctis uigilare leue ẽ: totã uero ĩ sõne3 ducere g̃ ue: unde ide3 ẽ puigilare & pnoctare: nisi q̧ illõ & noctu & ĩterdiu fit hoc tm̃ noctu. Agere reu3 ẽ accusare: pagere reu3 ẽ cõdẽnare: dicit' aũt ac cusator reũ cõdẽnasse: qñ eũ cõdẽnãdũ curauit Perorare ẽ orãdi finẽ facere: unde poratio dicit' psuadere ẽ suadẽdo ĩ opinionẽ siue sentẽtiã tuã ĩducere. suadere. n. & dissuadere ĩactu ẽ: psuadẽ re in affectu. unde male dñt qdã dissuasi hoc il lis .p reuocaui eos ab opinione. Debet. n. dici p suasi eis ne facerẽt: sicut ecõtrario dicim9 psua si eis ut facerent: quare& suasor dicit' q aliqd su

adet aut dissuadet. & si nihil psuadeat: pmanet est ad fine3 usq3 manere. Plinius: tūc demu3 lente cunctāterq3 ueniunt nec tñ pmanent: sed añ fine3 recedunt. Cōpoītur ēt lego prīe cōiugatōis cu3 ab et fit ablego qd̄ est expello siue transmitto. Cōpoītur ēt cū de et fit delego. ē aūt delegar aliquid faciendu3 administrādu3 ue iiūgere: ut pōtifex delegauit mihi hanc puīcia3. Impator delegauit mihi hanc cura3. qñ aūt lego est tertię cōiugatiōis fit deligo qd̄ est eligo. qd̄ silr ex e et lego cōpoītur. Cu3 di ēt cōpositu3 fit diligo qd̄ ide3 significat. Relego si a lego tertię cōiugatōis cōpositu3 sit significat rursus lego. si a lego legas significat ī exiliu3 mitto. ut Galba multos ex ciuibus relegauerat. Cu3 cō lego legis cōpositu3 fit colligo. ut colligo poma. Si vo lego legas cu3 cō cōponatur fit collego. i. simul mitto. unde q in eade3 legationē silr mittunt uel quibus aliqd̄ munus simul delegatu3 college dñr. Quę differētia est īter eligo et dligo: Deligere est magis idoneu3 ad re3 agenda3 se cernere. ut popls romanus delegit hūc sibi īpatore3. īpator delegit sibi hos milites. nō aūt elegit quia uiri ad bellu3 gerēdu3 secernuntur. Eligere uero est ad nru3 emulum tu3 ul ad eius qui eligit dignitate3. ut eligo mihi domu3. eligo mihi equu3: et notandu3 q deligo actm̄ requirit sine prępositōne. ut popls roman9

delegit Cęsarē īpatorē. Eligo uero regit duos ac cusatīos alteꝝ cū pręposītōne: ut populus romanus ī principeȝ elegit sibi Octauianum: Cicero. Quos Cęsar ī senatū elegerat īter pares siue collegas eligere dicitur cooptare. T. Liuius. M. Furius Camillus dictator magistꝝ eqtuȝ luciuȝ Aemiliuȝ cooptat: Cicero ī Bruto a quo ī collegiuȝ auguꝝ fueraȝ cooptatus. Dicimus aūt agere delectuȝ: & facere delectū: & habere delectuȝ: quę a ðligere hoc differūt ꝙ deligimus ēt unuȝ: facere ṽo uel habere delectū semp̱ ad mlta refert. Tecuȝ cur potius dicimus q̄ cuȝ te: ita ēt mecuȝ secuȝ nobiscuȝ & uobiscuȝ? Illa tria ꝓnoīa mei tui & sui ita in plerisq3 sīlia sunt: ut qcqd uni cō uenit alia duo exigere uideantur: unde cuȝ tecū nō sine ratione dicatur potius q̄ cuȝ te: cętera ēt quasi quadaȝ societate eodeȝ mō ī oroe colloca ri uoluerunt. Tecū aūt ideo dicitur qa si huic ꝓ noī pręponeret cuȝ ī gtō plurali fieret cacophaton: qȯ uitiuȝ in eplīs & oī oroe soluta maxīę uitādȝ est essetq3 longe turpius cacophaton q̄ illud Virgilii numeꝝ cuȝ nauibus ęquat: cęteꝝ obtinuit usus: ut ēt qui cum diceremus in ablatiuo casu propter supradictoꝝ monosillaborum similitudinem: Vua & poma quod ꝓprie significāt? Quid uua significet manifestum est Illud auteȝ notandum est ꝙ inter acina & baccas & poma

& nuces differentia est. acina ĩter fructus mino res arboꝝ fructuū ue densiue nascūtur: ut sunt uua q̃ cū acerba est ŏphaciū dicitur: unde ole ū ŏphacinū hoc ē ex uua acerba fcm̄. Iteꝫ gra na hederę: grana sãbuci: grana ebuli: grana ma li moꝝ: & qcqd est simile. inter baccas uero sūt fructus lauri oliuę myrti lentisci: & similiū q̃ su pra hęc sunt poma dicuntur qbus dūtaxat uesci mur: ut sunt cerasuꝫ siue ceraliū prunū: maspilū castanea ṽo ĩ nuces refert: ut Vir. Castaneasq́ꝫ nuces sicut pinus curilus amigdalus iuglãs & his sĩlia. Mustū qd ꝓprie significat: mustus sta stū ideꝫ est quod nouꝰ noua nouūꝫ. Plautus. Mustã iuuencã appellat ideo dictuꝫ est uinuꝫ mustuꝫ. i. nouū postea ĩualuit usus ut mustū sine uino dice remus quasi mustuꝫ substantiuuꝫ esset nō adiec tiuuꝫ: q̃madmoduꝫ merus mera meꝝ significat solum: unde merula dicta ē quasi auis solitaria. Et meꝝ uinum dicitur quando solum est hoc ē sine aqua. obtinuit tn̄ usus ꝙ quando merum di cimus uinum intelligamus: ut mero ingurgitatꝰ hoc est uino ĩgurgitatus. qn etiã cuꝫ dicamus ui nuꝫ meratius hoc est magis puꝝ qȯ uernacula lingua dicimus piu mōdo: & uinuꝫ limphatius ĩ quo plus aque ē qȯ eadem lingua dicimus piu a daquato: nihilominus ēt sine uino utrunq́ꝫ dici mus & uinuꝫ intelligimus: ut ego meratius bibo

q̃ tu hoc ē magis purũ uinũ q̃ tu:& tu limphati9
bibis q̃ ego hoc ē uinũ magiſ aqua tēpatũ q̃ tu
bibas. De lacu hoc ē ex lacu.dicit.n.de uia te
allocutus ſuz:hoc ē ex uia ꝺ lacu ad me aqua ꝺ
fecta ē hoc ē ex lacu.dicit aũt lacus locus ille ĩ
quē tortis uuis uinũ decidit.Itẽ audiui de patre
meo.i.audiui ex patre meo:q̃ſiui de ianua .i.ex
ianua.Sed notãdũ ꝙ de uia ĩ aliuz quoq3 ſenſũ
accipit.Cicero Cũq3 de uia lãguerē & mihimet
diſplicerē. Et alibi.Niſi de uia feſſus eſſet quaſi
de labore uie.Hic.n.uia ſignificat iter hoc ē ac
tionē ãbulãdi.illic ſignificat locũ quo ãbulamus
Nec a neq3 dicitur apocopen .q.eniz idez ē ꝙ c
u.itaq3 ablatis ex fine u & e remanet nec ſigni-
ficãt aũt hę duę cõiũctões & nõ :ut ego nõ ſcri
bo nec ul' neq3 tu ſcribis:hoc ē & tu nõ ſcribis:ĩ
terdũ nec capit ꝑ nõ ēt.ut Quint. Perſolui gr̃a
nõ põt:nec malo patri Hoc ē nec ēt malo patri.
Nota quatenus ad elegãtiã ſpectat.ꝙ&: & neq3
aliq̃n cõfũditur:ut & diſcere uis nec tñ ſtudes.
Itez nec ſtudes & tñ uis diſcere:Item& diſcere
nõ uis tñ ſtudes.Itē & ſtudes nec diſcere tñ uiſ
Nec & neq3 ſeq̃te.n.aut uero ꝑ ſimplici nõ prę
poſita negatione accipiũtur:idez ſunt. nec.n.le
go & nõ.n.lego:neq3 uero dixi & non aũt dixi.
Comunemente ogni hũo. caue ne dicas cõiter
oms̃.ſed fere oms̃. Cõmuniter.n.non ſignificat

fere ut uulgus accipit sed pariter ita oms ut cō-
muīter ī hāc rem concurrerunt.i. pariter omes
in hanc rem concurrerunt. Fere quid proprie
significat: aliquando idem qd pene hoc est pau
lulū abfuit quin: ut fere cecidit.i. parum abfuit
quin caderet: aliquando significat quādā uniuer
sitatē rei ul' tporis uel loci: ut fere hoies ita loqu
ūtur.i. fere oms hoies ita loquūtur. fere utor hac
ueste.i. quasi oī tpe & oī loco utor hac ueste Ro
mani fere orbē subegerūt hoc ē Romani quasi
totū orbē subegerūt. Temere ōs fere docti post
Ciceronē pfere acceperūt. Quintil. Illud ingeī
oꝝ uelud precor genus non temere unq̄ puenit
ad frugem p non fere unquam. Oīs distributi
ua dictio est & cōplectitur quicquid substantiuo
est cui coniungitur: vbi gr̄a. Oms hoies.i. quic-
quid hoīū est: ome pecus.i. quicquid ē pecoris:
sed diligenter aīaduertēdū est ne īcidamus in
multoꝝ errorē qui dn̄t quilibet oēs significare
& silr dictiōes distributiuā esse: uoluntq; quilib;
hō currit & nullus hō currit contraria esse: sed
oīs hō currit & nullus hō currit non esse cōtra-
ria: eo qd plus significet oīs hō currit: q̄ nullus
hō currit: siquidē oīs hō currit tā mares q̄ foe
minas: hoc ē ome humanū genus cōplectit: nul
lus hō currit dūtaxat mares ī utroq; sane pueri
liter falluntur qui ita sentiūt: nā & oīs hō & nul

lus hō plane cōtraria sunt: nec obstat ꝙ oīs coīs gn̄is sit nullus tm̄ masculini: siq̄dē nullus homo ōe genus humanū cōplectit̄: & nullus bos om̄e genus bouinū: cū hō & bos coīs gn̄is sint & dictio distributiua nō īpediat quo minus tā mares q̄ feminas significet: eodē.n.modo dicit̄ nullꝰ hō currit ac si diceretur nullus hō siue mas siue feīa currit: nullus bos siue mas sit siue feīa arat. Quilibet uero nō distributīa dictio ē sed particularis: significat.n.unū ex multis īdeterīate: ut si multi sint hic mecū pugnaturi dicā ꝓdeat q̄libꝫ & mecū certet.hoc ē ꝓdeat unꝰ quicūqꝫ ille sit Qunit.quaꝝ nos una res q̄libet nihil ītermittētes fatigaret: adeo facilius est mlt̄a facere q̄ diu Hieronymus Ad unū quemlibet filioꝝ Aaron. Hic silr̄ notandū est ꝙ aliquis et quidā differt Aliquis.n.particularis dictio est et significat aliquē īcertū: ut si dicā aliq̄s pulsauit hostiū.sed hoc est hō aliquis quē nescimus.quidā uero est dictio potius singularis et significat aliquē certū uel distīctū hoīē licet nō noīatū: ut si dicā ueīt ad me q̄dā amicus meus: hoc ē unus quē scio & nō noīo: nec licet dicere ueīt ad me alq̄s amicꝰ Abstinere et cōtinere differunt ne inter se: Differunt sane: nā continere fit cū quodā labore: cum scilicet ratio obsistit sensui: hoc est sensus trahit hominē in unum partem: ratio in aliā.

Abstinere vo sine aliquo labor sit:cū scilicet ra
tio dn̄atur sensui: et ab his tēpat q̄ uitiosa sunt:
firmato iā habitu et sine aliqua difficultate:ūde
cōtinētia non ē uirtus:sed dispositio ad uirtute3
et principiu3 uirtutis et sic diffinitur. Cōtinētia ē
p quā cupiditas animi ratiōe ac cōsilio guberna
tur:abstinētia vo ē pfcā et absoluta uirtus et sic
diffinitur. Abstinētia ē rationis ad libidīe3 atq3
alios nō rectos īpetus animi firma.et moderata
dn̄atio.tn̄ hęc duo uocabula aliqn̄ apud scripto
res īdifferēter capiūt. Quę res q̄ndā nr̄a ętate ui
rum doctissimu3 traxit in errorem.ut in exposi-
tione eoꝝ uerboru3 longe a ueritate discesserit.
Qūo latine et elegāter diceretur: Io giucherei
ancora alcunauolta con teco a giuochi piaceuo
li non ī cāpo a saltare o alla palla o aschermire.
o adaltri giuochi che soglono affaticare o strac
care ecorpi nostri.ma caminando con teco ple
selue et colli et ualle et boschi et portādo le tue
operette in seno.commoueria ancora lemuse a
giucare con noi nel qual luogo nō saria alcuno
che ciriprendessi di troppa liberta. et se alcuno
ci fusse noi ciexcuseremo per essere īloco solita
rio.Luderē ēt interi3 tecu3 ludis non iniocūdis
non scilicet ī campo saltu aut pila aut gladiato-
riis ludis. siue aliis quę lassum aut defatigatum
reddere corpus cōsueuerit. sed p siluas et colles

& saltus & nemora tecū deābulans ac lusus tu
os sinu gerēs ipsas ēt camenas ad ludū excitarē
ubi nemo esset qui nos licētię accusaret: Et siqs
esset facile ipsaʒ solitudīeʒ excusarem9. Ludere
& iocare differūt: ludim9.n.re iocamur uerbis
unde ludus in facto ē. iocus ī uerbo ideo dicim9
ioco ne an serio loqueris? Interdū tñ hęc duo ṽ
ba cōfūdūtur: ut Iuuenalis. Quotiēs uoluit for
tuna iocari: ꝓ ludere posuit Ouidius Hos igna
ra iocos tribuit natura puellis. Materia ludūt u
beriore uiri. Mille fac esse iocos Turpe est nesci
re puellā luderē: ludēdo sępe paratur amor. Cice
ro ioca ꝓ iocos scripsit ad Acticū. Itaqȝ ioca tua
plena facetiaꝝ. econtrario ludus ꝓ ioco poītur
Horatius. Sed tñ amoto quęramus seria ludo.
hīc ludere ꝓ iocari freq̄nter īueītur. Plini9. Lu
dere me putas. serio peto. Cicero qui ita dicit lu
dere uidetur. Vnde et cōposita a ludo potius ad
ṽba q̄ ad actioneʒ ptinēt: ut eludo. Cicero Sed
et uos ab illo irridemini: et ipsi illū uicissiʒ eludi
tis. Ludere ēt dicimus ṽsibus scribere: ūde et o
puscula poetaꝝ siue alioꝝ uersu scribētiuʒ lusus
dicuntur. Alludere ē cuʒ aliud dicimus ad aliud
latenter referre sententiaʒ: ut Virg. Duʒ narrat
ludus Aeneę alludit ad augusti uictoriam. Acti
caqȝ illiacis celebramus littora ludis. Ludum
etiam appellamus scholam: unde ludi magister

dicit. Et ē ludus litterarius schola grāmaticę. Di
citur ēt ludus cęterarꝫ artiū sicut musicę: ut apō
Teren. de fidicina: q̄ quotidie discebat in ludo.
Iteꝫ ludus armorꝫ q ludus quoqꝫ gladiatorꝰ di
cit. Ludos tñ gladiatorios freq̄tius q̄ luduꝫ dici
mꝰ: quotiēs unū plra ue paria gladiatoriū ad spe
ctacluꝫ pugnatura ꝓducūtur: q̄ res munus gla-
diatorꝫ dicit: qui id spectaculū populo facit mu-
nerariꝰ. & q gladiatores domi exercet & poste
a uēdit lanista: uocātur aūt ludi gladiatorii sicut
ludi circēses & ludi apolimares & reliqui. Interī
nō nūq̄ significat interea: ut īteriꝫ uenit ad me
Socrates. i. īterea dū hęc agerētur nō nūq̄ signi
ficat aliqñ. Quintil. Barbarismi ac solecismi fe-
ditas absit: sed qa īteriꝫ excusant hęc uitia hoc
ē aliqñ excusant. Nota ꝙ elegāter dicimꝰ ludo
ludis & ludo ludos: sed ludo ludis est ludere ad
aliqō genus ludi. ut ludo pila ludo palestra. Luō
re ludos ē ludere q̄admodū dicimus uiuo uitaꝫ
nō morior morteꝫ. in quo mō dicēdi multū īest
suauitatis & significat uiuo & morior. secut dici
tur acta age. hoc. n. ꝓuerbiū ē ut dici solet: cū su
puacuo dicimꝰ aut facimꝰ aliqd qō notū actuꝫ
ue sit. nō īiocūdis hoc ē iocūdis. ubi aīad ūtēdū
ē ꝙ cuꝫ positiuū exprimere uolumus lōge elegā
tius cū positiuo sibi cōtrario pręposita negatōne
exprimimus q̄q̄ aliqñ minus aliquid significet q̄

positiuu3: ut si dica3 hõ nõ ĩ ꝓbus hoc est satis ꝓ
bus & philosophus haud ignobilis. i. satis nobil'
Interdu3 plusq̃ positiuu3 significat: ut si dica3 nõ
illepide ĩquit poeta significat lepidissime: & nõ ĩ
sulsa orõ õr ĩ qua plurimũ sit salis: & nõ semel. i.
sepius q̃q̃ nõ semel significare ẽt possit nunq̃: ut
nõ semel ad me uenit. i. sępe ad me uenit Et nõ
semel ad me uenit. i. nũq̃ siue ne semel qde3 ad
me uenit: ita eade3 aliqñ duo uerba plane inter
se cõtraria significant: ut fit ẽt si dica3 adolescẽs
cui acutu3 ẽ ingeniu3 nullo labore fit doctus: &
adolescens cui obtusu3 est ingeniu3: nullo labo
re fit doct9: prima qppe orõ affirmatiua est & si
gnificat adolescenti boni ingenii sine aliquo la
bore fieri doctu3. Secunda ṽo negatiua est signi
ficatq3 adolescẽte3 obtusi ĩgenii cu3 q̃tocunq3 la
bore non doctum fieri. ita hęc uerba nullo labo
re discis duo contraria significant: hoc ẽ sine a
liquo labore discis: & cũ quouis labore nõ discis
Tu ĩpari senza alcuna fatica: Tu nullo labore
discis. Tu nõ ĩpari etiãdio cõ qualunq3 fatica: tu
nullo labore discis. Ite3 Io mimarauiglio grãdis
simamẽte: duobus modis inter se cõtrariis expri
mitur: hoc est nõ possu3 satis mirari: & nõ possũ
nõ satis mirari. eade3. n. utrobiq3 sentẽtia est: &
mirari me uehemẽter significat. Quãq̃ illic dica
tur nõ posse me tm̃ admirari quin magis ẽt ad-
mirandum esset: hic non posse me facere quin

ad mirer. Sic etiam dicimus non poſſum ſatis
deflere calamitatem noſtram: & non poſſuz nō
ſatis deflere calamitatem noſtram: non poſſuz
ſatis queri & non poſſum non ſatis queri: hoc ē
lamentari: & alia huiuſmodi per multa quę nō
ueniunt mihi nunc in mentem: ut eſt ueni in o
pinionem: quę oratio aliquando actiue accipitur
& ſignificat opinor. aliquando paſſiue & ſignifi
cat uenio in extimationem. i. alii opinētur d̄ me
Nota ꝙ eleganter dicimus Non memini huius
rei Non uenit mihi ī mentē huius rei: et hęc reſ
non uenit mihi in m̄tez. Et excidit mihi memo
ria hui9 rei ī ntō Et hęc res excidit mihi memo
ria ī abltō. Dicimus ēt non occurrit mihi nō ſuc
currit mihi non ſubiit mihi. Virg. Subiit cari ge
nitoris imago. Q. Curtius hoc uerbuz cuz actō
coniunxit: ſera penitentia ſubiit regem. Scili
cet ſignificat certe hoc loco quēadmodum apd̄
Virg. ſcilicet his ſuperis labor eſt: ea cura quie-
tos. ſollicitat. ſcribitur autem cuz c quia compo
ſituz fere eſt ex ſcire et licet: interduz ſignificat
qd̄ dicimus. i. ſiue hoc eſt: ſiue dicā hō aīal ſcili-
cet mortale eſt hō. i. aīal mortale: eaſdez ſignifi
catōes hīt uidelicet et cōponit̄ ex uidere et licet
Campus quid proprie ſignificat? campus eſt grā
de atq3 ampluz ſpatiuz terrę quę plana ſit: unde
aliquando ſpacioſas plateas cāpos uocamus: ut

Romę cāpus martius dicit᷑.nā locus huiusmodi āgustior ęrea uocat᷑.differt aūt cāp9 ab agro:nā ager si cū noīe urbis iungat᷑ territoriū significat ut ager uiterbiēsis ager faliscus ager sentinas & tūc caret plurali alioquin ē locus ruri sicut supra dictu3 ē quē colimus siue arādo siue serēdo arbores.Na3 si terrā seramus frugibus aruu3 noiat᷑. et ī hoc secundo significato habet pluratiuū numeꝝ:ut oīs agros uiterbiēses et faliscos et sentinates depopulati sunt hostes.priore aūt modo nō recte diceremꝰ hostes ꝺpopulati sunt agros uiterbiēses et sentinates:nō.n.ītelligeret᷑ de territorio:sed dicēdu3 ē agros uiterbēse3 et sentīate3.A cāpo aūt dicta sunt cāpestria hoc est bra che:ꝙ ludentes ī cāpis oībus uestibus exuebāt᷑ et nudis ludebāt solis cāpestribus tecti uirilia: ūde et cāpestrati dnr sicut tunicati et manicati. dnr ēt femoralia siue feminalia a femoribus siue feminis:nā femora pare3 illa3 exteriorē significat:feminā anteriore3.Coxa aūt pars illa q̄ est supra femora:unde coxa uitiata seu fracta dicit᷑ qn̄ os illud qꝺ ī uertebro uoluitur fractu3 seu uitiatū est.Saltus a salitādo dicitur:saltare aūt siue eius freq̄ntatiuu3 salitare interdu3 significat corea3 agere:et qꝺ uulgo dicūt tripudiare: unꝺ et saltatio dicitur et saltatiuncula:ut puellę egregię saltāt.et Plato aliqn̄ saltauit.scripsit aūt Pla

to ĩ libris de republica de diuersis gñeribus salta
tiõis modestis tñ & nõ qualia his tporibus cerĩ
mus. Interdũ significat salire: & tũc ab eo fit sal
tus qualis ẽ ceruoꝝ: poĩtur tñ aliqñ salire ꝑ sal-
tare. i. trepudiare: sed salt9 ꝑ saltatiõe nũq̃ poĩt
Lassus laxus & lapsus qũo differt ĩter se: lassum
dicimus taꝫ aĩo q̃ corpore defatigatũ. laxus vͦ
nõ significat largũ ut qdaꝫ putãt: sed lẽtuꝫ mol-
le flexibile: nullã duritieꝫ: nullaꝫ rigiditateꝫ hñs
& ad inaĩata magis referĩ: ut laxi rudẽtes laxe
funes laxe uestes: laxus a labendo dicitur: ut la
psus ĩ errorẽ hoc ẽ q cecidit ĩ erroreꝫ. Fessus idẽ
est qͦ fatigatus siue aĩo siue corpore: defessus ͦ
fatigatusqꝫ his dicĩ qui ita fessus ac fatigatus ẽ
ut ab ope desistat qͦ instituerat. Cicero de oroe
Equideꝫ nũq̃ quiescã neqꝫ defatigabor donec ꝑ
fecero. Collis & mõs in hoc differt: ꝙ mõs ẽ ma
ior collis minor ẽ & quasi mõticulus quidã: siue
a mõte separatus sit siue pars mõtis. Iuguꝫ ẽ ipa
sũmitas mõtis siue ẽt collis. Cliuus ẽ paruus col
lis & facilis: ut cliuus capitolinus: ꝓmõtorium
mons ẽ ĩ mare ꝓminens: qͦ grę̨ce dicitur
unde Sicilia dicta ẽ trinacria ꝙ habeat tria pro
mõtoria. Saltus aũt dñr qui colles & sparsi in-
terpositis uallicuIis a saltãdo dicti Vallis q̃ ĩtroi
tuꝫ ab una parte et ab altera exituꝫ hẽt latuꝫ &
patentẽ. Conuallis uero q̃ introitũ hẽt arctuꝫ et

difficilẽ q̄lis ẽ ĩtroitus ad lacũ trãſumenũ ueĩen tib9 ex tuſcia q̄ locũ ꝑmetaphorã fauces dicĩus Accuſare ẽ reuӡ arguere uel reprehẽdere & ſẽp iungitur cũӡ gtõ ut accuſo te ĩſolẽtie accuſo te ꝑ ricidii: excuſare uero ſignificat ĩ accuſatiõeӡ ad ducere & reqrit accuſatiuuӡ ut excuſat morbuӡ excuſat ĩbrẽ.i.ĩ accuſatiõeӡ adducit uel morbuӡ uel ĩbreӡ. Quintil. Tu tñ ſi ĩterpellatus tẽpeſtati bus ſerius ueĩſſes: excuſares mare & ãbiguos fla tus. Excuſares dixit hoc ẽ in excuſatiõeӡ addu‑ceres. Iteӡ excuſare aliqñ eſt purgare ut excuſa mus crimen obiectũ: qȯ cuӡ uideť ſatis purgatũ dicimus accipio excuſationẽ ꝓ eo qȯ uulgus di cit hẽo excuſatuӡ. Nemo nõ dicitur quaſi nulluſ hõ ut aliq exiſtimant: Naӡ ſi ita eſſet nõ iunge‑retur cuӡ hõ: ut Cicero dixit hoĩem adhuc uidi neĩeӡ: Veꝝ eſt ꝗ de hoĩbus ſoluӡ dicitur & apȯ poetas de diis ſiue deabus: Apte aũt aliqñ poni tur in fine clauſule: ut hõ adhuc uiſus ẽ nemo: & hominem adhuc uidi neminem.

q ũo eleganter dicemus: Ma dapoi che io nõ poſſo ueĩre a te e cõdecente coſa chtu torni a noi: laqualcoſa ſe tu farai io haro ĩtucto eldeſiderio mio: Concio ſia che io nõ poſſo da hora inanzi nõ iſtare ĩmelanconia de facti tuoi & non dubitare di te eſſendo tu ãcora giouinec to o uero piu toſto fanciullino: Sed poſtq̄ uenire

ad te ipse nō possū par ē ut tu ad nos reuertaris: qđ sifeceris oīa nobis ex sentētia succedēt Neq3 .n.possu3 de te absente post hac esse nō sollicit9 & adolescēti tibi ne dicā puero aliqñ nō timere Postq̄ anteq̄ dicimus et posteaq̄ et antea:' Iūgit aūt pleꝝq3 elegātissime cu3 īdicatiuo: Vt anteq̄ ad rem uenio: & posteaquam ad hoc ueni. Ipse omnium personaꝝ est si cum prima persona v̄bi iungatur ide3 significat quod ego: ut quęq3 ipse miserrima uidi: hoc est quęq3 ego uidi. si cum secunda ꝑsona v̄bi iungatur significat tu: ut sed celer ipse redi.i.tu redi. Cu3 tertia uero persona ꝓprium habet significatu3. Sed notandum qđ ipse aliquando cum ego & tu & ille uel cū noīe proprio simul ponitur: & hēt maiore3 expressionem: significatq3 me te uel illu3 non per alium: per nos aliquid agere uel egisse uel acturos esse: Vt ego ipse interfui & tu ipse uidisti ille ipse sentit. Plato ipse testatur. quam uim habent hęc ꝓnomina quando met sillaba eis adiicitur: ut egomet tumet ipsemet: huic uero pronomini tu iūgitur etia3 te: ut tute id fecisti idest tu ipse. Reperitur apud ueteres etiam ipsus ipsa ipsum: unde fit ipsior & ipsissimus: Par est ꝓ decens est elegantissime dicitur. Quintil. Si pp matrimonia uiolata urbes euersę sunt: quid quęri adulterior par est:' Sed non minus eleganter parem essem

ꝓ sufficere ponim9 alicui opi siue resistēdo siue
exeq̄do: resistēdo ut repug° fletui quo ad possũ
sed adhuc pares non sumus: Itē nũc ĩfelix par
nō ē dolori: nũc nō ĩueĩt ulla solatia. ĩ exeq̄ndo
sic aspicio par laboribus corpus. Paria facere ē
qᵭ nobis aliunde ꝓstitutũ ē aliũde cōpēsare: mľ
tu3 q3 hēt elegātię. Quintil. Paria tecũ facio res.
p. quę pp me unũ ciue3 ꝑdideras: & alibi. Sic pa
ria faciemus tu illic eris uicarius meus. Seneca
ut statī3 soluā qᵭ hēo & q̄tũ ad hāc epistolā pa-
ria faciamus. Reuertor siue reṽto utroq3. n. mō
Cicero utitur. Interdũ significat reᵭo: ut hoc lo
co: Interdu3 significat uenio. Multũq3 ĩ eo ṽbo
elegātię est. Cicero de fato. Ad Chrisippi laq̄os
reuertamur cu3 nihil de chrisippo locut9 fuisset
ĩ eadē significatiōe accipitur reddo. Quintil. Si
ue℞ est post uetusta secula & ĩnumerabiles an-
nos reddi rursus aliis corporibus aĩas: reddi di-
xit ꝓ dari. sicut Cicero Reuertamur ꝓueniam9
Ex sentētia ꝓ desiderio nr̄o & ad uotũ: additur
q3 aliq̄n animi & dicimus ex animi sentētia. ubi
notādu3 ē ꝙ aliud est ex aĩo aliud ex animi sen
tētia: nō ex aĩo significat qᵭ gręci dn̄t hoc
est ex corde: ut ex aĩo loquor q̄q̄ ĩ aĩo est & cor
di est sint diuersa: nā in aĩo est significat in aĩo
hēo: uel animus est mihi uel uolo atq3 cōstituo.
Cicero in aĩo mihi erat mittere ad dolobellam

At cordi ẽ significat placet & delectat. Terẽti. Si tibi hę nuptię sunt cordi.i.si tibi iocũdę sunt. & alibi. Quia uterq; utriq; ẽ cordi.i.uterq; alterũ amat. Ex animi uero sentẽtia ẽ ex uoto uel a uotũ: ut duxi uxorẽ ex animi sentẽtia. Notãdũ ẽ q̃ huiusmodi prępositões e & ex magnã hr̃e elegãtia; si recte ĩ orõe collocẽtur. dicimus.n.e.re.p.idest .p.re.pu.uel ad utilitate; rei.pu. Quintil Nemo dubitabit ut saluos esse eos magis e re.p. siq̃ pueri ex regione.i.ex oppositio. E diuerso.i. ex cõtrario: E re tua & e re nostra.i.ad tuã& ad nr̃a; utilitatẽ. Liuius. Perĩde ac nõ postulauerĩt quę e re sua essent.sed suaserĩt q̃ nobis senserĩt utilia esse. Silr̃ dignitate & utilitate ex usu. Cicero. Ex tua ac rei.p.dignitate facies. & alibi. Legẽ ut ęquũ ẽ ex dignitate rei.p.cõsiderare. Cęsar Vtꝝ pręliu; cõmitti ex usu sit. Ex tp̃e dicere est ĩprouisu; & ĩpręmeditatu; dicere. hinc dicitur ex tẽporalis orõ: q̃ nõ ẽ domi pręmeditata: q̃ ẽt ex tẽporalia dictio appellatur: Ex tp̃e uiuere discit Persius. hoc est tp̃ori se accõmodare. Item dicit Cicero ex tp̃ore agere: & ex tp̃ore cõsiliu; cape. & officiu; quęrit quasi ex tp̃oris cõditiõe. Item Cicero e renibus laborabat inqt: hoc ẽ ĩ renibus morbũ patiebatur. ex uinculis causa; dicere ẽ uictũ respõdere: ut ex equo pugnare ẽ equo ĩsidẽtẽ pugnare. Ope pretiu; est cõmemorare

q̃tā ẽt elegātiā ī orõe habeat pro prepositio. Si q
de3 ut A Gellius refert aliter dicimus pontifices
ꝓ collegio decreuisse. aliter quépia3 teste3 intro
ductu3 ꝓ testimonio dixisse. aliter preliu3 factu3
depugnatũq3 pro castris. aliter pro ede castoris.
aliter pro rostris. aliter pro tribunali. aliter ꝓ cõ
cione. aliter tribunu3 plebis pro potestate inter-
cessisse. q̃ oĩa neq3 paria sũt neq3 usq3 q̃q3 diūsa
Succedere quid proprie significat? Succedere ẽ
euenire et capitur ta3 in mala3 q̃ in bona3 pte3
ut bene successit et male successit hinc õr suc-
cessus hoc est rerꝝ euentus. Componitur autem
succedo ex sub & cedo b mutata in c queadmo
du3 etiam cum aliis prepositionibus cedo cõpo-
nitur. ut cum ad accedo qõ interdum significat
aduenio. interdu3 aꝓpinquo. interdum capit̃ ꝓ
additur. ut ad hoc accedit. i. adhoc additur. un
de accessus aliq̃n significat augumentum. Cu3
ante antecedo hoc est pre eo. cũ inter ītercedo
quod uerbũ multum elegantie hẽt. significat. n.
interdu3 intercedit. i. necessitudo q̃dā inter nos
ẽ q̃ nos inuicẽ cõciliat ut intercedit mihi tecum
affinitas. ītercedit tibi cũ illo amicitia. ītercedit
illi cũ utroq3 necessitudo. īterdũ ītercedit signi
ficat mediu3 se uerbis et ui opponit. ut tribuni ī
tercesser̃t hoc est opposuerunt. cu3 abs abscedo
hoc ẽ recedo. ut abscede a me scelerate. cũ de õ

cedo qđ interdu; est discedo siue recedo ut cu;
domo decederẽ uł cu; ex urbe decederẽ hoc ẽ
discederẽ. sed magis proprie decedere est a mã
dato custodię suę recedere: ut consules pretores
cęteriq; magistratus dicuntur e prouincia dece
dere. Item prędidia ex urbibus et milites ex ca-
stris. differt aũt decedo quando discedo signifi
cat a migro. Migrare. n. est mutare domiciliu;:
& alio se ad habitandu; cõferre: Cui similia sũt
emigrare demigrare & cõmigrare. Remigrare
autem significat reuerti in pristinu; domiciliu;
Transmigrare uero est in locu; magis remotu;
domicilium mutare: ut transmigrauit in siriam
Immigrare in domu; aliqua; habitandi gratia
se conferre: propter hoc qui moriuntur migrare
dicuntur sed cum apposito: ut Cicero Antequã
ex hac uita migro. Quintilianus Seu cum ad in
ferna sedes anima migrauit. Decedo aute; sine
appositõne potius significat morior & eo modo
dicitur decessit qui defunctus est: Non enim po
nitur sed intelligitur uita. Cum ex excedo quod
aliquando significat discedo. interdum morior
sed semper cum appositione. Cicero. Subito ex
cessit e uita. Cum pro ꝓcedo quod est antecedo
Cu; in incedo quod est ambulo. Cum prę pręce
do quod est prosequor & profectu; facio: ut pro
cedat opus: unde incessus dicitur quicunq; & q̃

liscūq; sit ꝓprie tñ grauior qdaʒ atq; sublimior dicit̃. Virg. Et uera ĩcessu patuit dea. Optĩe oĩuȝ Seneca hoc declarat dicens: Tenero ac molli passu suspendim9 gradū: nec ābulamus sed ĩce dim9. ut liceat diffinire. ĩceder̃ ē tenero ac mol li passu ābular̃: cū dis discedo. i. abeo: cū r̃ r̃cedo qꝺ̄ silr̃ significat abeo: cū se secedo. i. deorsuȝ in cedo: ut secede paꝝp: cuȝ cō cōcedo qꝺ̄ aliqñ si gnificat do siue permitto: ut cōcedo tibi libꝝ: cō cedo qꝺ̄ petis. aliqñ indulgeo: ut cōcedo hoc la chrymis uiduę. Nō nūq̃ cōcedo ē eo: ut cōcedo in foꝝ. i. eo ĩ foꝝ: sicut conuenio est alloquor: ut concessi in foꝝ & cōueni hoĩeȝ. i. iui in foꝝ & al locutus suȝ hoĩeȝ: q̄q̄ conuenire alia quoq; per multa significet. Est. n. simul uenire ut oĩs ĩ nu nū locuȝ cōuenimus. est decēs aut conueniens esse ut conuenit hoc mihi conuenit hoc tibi: cō uenire est cōstare & controuersia carere: ut con uenit hoc inter nos: conuenit hoc mihi tecum. Nota ꝙ plurimū elegantię hēt hic modus Non possuȝ nō legere hoc est non possu; facere quin legā: non possu; non esse sollicitus ꝓ non possu; facere quin sim sollicitus: non possu; non ad mi rari non possuȝ non dolere ꝓ non possum facer̃ quin admirer: non possum facere quin doleam. Quid ꝓprie significat sollicitus? sollicitus hō ꝓ prie ꝺ̄r iq̄etus: āxius: curis plenus: ĩter spē metū

q₃ cõstitutus. unde sollicitare aliq̃ dicim⁹ cũ spẽ metũq₃ ostẽdimus ut apȯ Ciceronẽ repit sollici tare plebẽ. i. iqetare curãq₃ ĩucere. Absens & p̃ sens sunt ne cõtraria: qñ p̃sens suã ꝓpriã signifi catõẽ hẽt significatq₃ qȯ adest: cõtraria sunt: ut mõ presens ẽ mõ absens. ĩterdũ p̃sens significat ĩminẽtẽ rẽ & iã ĩstãtẽ ac nõ dilatã ĩ aliud tp̃s: ut Virg. Pręsentẽq₃ uiris ĩtẽtãt oĩa mortẽ. Iuuenal Pena tñ p̃sens: & p̃sẽs ultio. Vnde p̃sentissimũ piculũ: p̃sentissima medicĩa: p̃sentissimũ reme diũ: p̃sentissimũ uenenũ: qȯ ẽt p̃sentaneu₃ dicit Hęc ideo p̃sentissimũ dñr: qa stati₃ aut sanãt a/ ut occidũt. Pręsens ẽt aliqñ idẽest qȯ pręstãs: ut dicitur pręsens animus: pręsens cor. ĩ re₃ pręsen te₃ nõ tp̃s sed locũ significat. ut Cicero. Si cõsti tueris cupia₃ te in re₃ pręsente₃ esse uentuꝝ. i. ad locu₃ dequo controuersia est. Valerius. Qui Fabius labeo arbiter a senatu constituendoꝝ ĩ/ ter Nolanos & neapolitanos finiu₃ datus: cu₃ ĩ rẽ pręsente₃ ueĩsset: utrosq₃ sepati₃ monuit. Sed illud in primis notandu₃ ꝙ pręsens nõ mõ signi ficat qȯ est huius tp̃oris: sed ẽt alterius: ut Cice/ ro Ego incolumitati ciuiu₃ primu₃ & postea di/ gnitati: ille pręsenti potius dignitati q̃ futurę cõ/ sulebat: pręsenti dixit non quę nunc est: sed quę tunc erat. Dicit aũt non mõ de pręterito: sed ẽt de futuro: ut Horatius Hęc amet hęc non: hęc p̃

sens ĩ tpũs omittat.i.in id tps qꝺ tẽpus rei dicẽ-
dę erit. Eodẽ mõ in pręsentia & ĩpręsentiaꝝ ca-
piuntur hoc ẽ taꝫ in pręterito q̃ in futuro. Quint
Quia pauci aderãt nõ putauit in pręsentia diffe
rẽdũ esse. Seneca: Sed si calũniator aderit: diffe
rendũ in pręsentia erit. hoc est tunc differendũ
esse & tunc differendũ erit. Post hac significat
post hoc tempus: sicut ante hac ante hoc tẽpus
Aliqñ tñ repiũtur significãtia post illud uł ante
illud tẽpus. Salustius. Sic erat accẽsa libidĩe : ut
sępius peteret uiros q̃ peteretur a uiris : sed sępe
ãte hac fidẽ ꝑdiderat: creditũ adiurauerat: Sue
tonius de domitiano: Pari arrogantia cũ procu
ratoꝝ suoꝝ noĩe formaleꝫ dictaret epistolaꝫ: sic
coepit: Dñs & ꝺs nř sic iubet fieri: unde ĩstitutũ
post hac: ut ne scripto qdẽ & sermone cuiusquã
appellaretur aliter. Et adolescenti tibi ne dicam
puero aliqñ nõ timeř. Hic duo notãda sunt pręci
pue. prĩo ꝙ timere te & timere tibi differũt. Ti
mere te est formidare te. neqd scilicet ex te qua
si inimico malo mihi cõtingat: ut timeo hostes:
timeo naufragiuꝫ timeo serpẽtẽ. Timere tibi est
metueř neqd tibi tãq̃ amico aliũꝺ mali cõtĩgat
ut timeo patri: timeo amicis: timeo filiis. secũdo
ꝙ duob9 modis elegantissime hoc dicimus: ui-
delicet adolescenti tibi: ne dicaꝫ puero: & adole
scenti tibi ne dicaꝫ pueꝝ. sed si ꝓnomen postpo

nitur: non liceret dicere in actō. Non. n. recte di
ceremus adolescenti ne dicaꝫ puerꝫ te: sed dicē
dum est adolescenti ne dicaꝫ puero tibi: Cicero
Crudelis castor ne dicas sceleratuꝫ & impium:
sunt tamen qui uolunt hanc regulaꝫ duntaxat ī
recto seruari: ut si dicam hō superbus. ne dicam
crudelis: uel hō superbus ne dicam crudelem:
In obliquis uero id nō accipe: ut hoc uiuo ne di
cam consule Milone. Diligens tamen lector ali
q̄n aliter inueniet. Postremo etiā illud maximę
animaduertenduꝫ est ꝙ mihi & tibi interdū nō
ad unuꝫ sed ad om̄s refertur. Interduꝫ ad ml'tū
ut si dicaꝫ En tibi fores crepuerūt: tu mihi semp
dormis: orō est sūpta de medio: nec ad me: nec
ad te: nec ad quenq̄ refert: sicut Cicero: Hic mi
hi gloriat se om̄s honores sine repulsa obtinuis
se: contra uero cum inquit Virgil. Hei mihi tuꝫ
molles libeat iacuisse p herbas. Ne ue tibi ad so
lem uergant uineta cadentem: sed prima et se-
cūda psona ad uniūsos pręcipit: hoc frequētissi
muꝫ est in omni genere scribendi: ut si dicā stul
tuꝫ est laborare dum nihil proficit. Idem est ac
si dicerem stultuꝫ est homines laborare dum ni
hil proficiunt. & si tu hic sis aliter sentias idest
si alii tales essent aliter sentirent.

q Vomodo elegāter dicem9 Ch̄ tu attēda
ogni di piu agli studii delle buone lettere:

io mene piglo grã piacere. & rallegromene con
teco: & rigratio iddio che da piccolino te ha cõ
cesso cosi facto aĩo & spo che tu farai ꝑ mõ ch
nõ parrai ĩdegno di tuo padre & di tuo auo eq̃li
furono huoĩ excellẽtissimi & da beni. Qꝺ ĩ dies
magis optĩaꝝ artiũ studiis ĩcũbas gaudeo miꝝ
ĩ modũ & tibi gratulor ac deo gratias ago q̄ ta
le3 tibi ab ineũte ętate aĩu3 pręstiterit teq3 spero
nõ cõmissuꝝ: ut patre atq3 auo tuo optĩs & claris
simis uiris ĩdignus esse uideare. Quid ꝓprie si
gnificat in dies? Quotidie: Sed nota qꝺ ĩ dies in
hoc a quotidie differt. q̄ semꝑ fere cũ quodã in
cremẽto dicit. ideoq3 pleꝝq3 cũ cõparatiõ poĩtur
ut cũ ĩ dies malũ arctius pręmeret. et cũ in urbe
malũ serpet. i. mereret in dies altius. Sine cõpa
tiuo ẽt dicit. sed ꝑ ṽbũ significãs ĩcremẽtũ. Liui9
Crescẽte ĩ dies mľtitudĩe. Quotidie aũt et hoc
modo dici põt & sine ĩcremẽto. ut quotidie lego.
quotidie scribo. nõ ĩ dies lego nõ in dies scribo.
Et ne differẽtia siquis dicat in dies uel indiem?
Maxima differentia est. Na3 in diem aliquid a-
gere. est pręsentis diei habere ratione3. nihil co
gitando de crastino & fere semper iungitur cu3
hoc uerbo uiuo. ut Ego instar feraꝝ & uolucru3
in diem uiuo. Salustius dixit Pane3 in die3 mer
cari. Sed q̃uo differũt in diem et in dies. eode3
mõ differũt in hora3 et ĩ horas. Cicero. Nec q ĩ

horaȝ uiuũt: nõ mõ de fortunis ac bonis ciuium sed de utilitate qdẽ sua cogitauerĩt. Virg. Gallo cuius amor mihi tm̃ crescit ĩ horas. Propedieȝ dicitur cuȝ ꝓpe ẽ dies. Eo modo quo dicimus ꝓ pemodũ: Qđ significat pene uel quasi. Incũbere ẽ toto pectoꝛ̃ alicui rei faciẽdę ĩsistere: ut ualidis incũbite remis. Quẽadmodũ econtrario supini dñr qui negligẽter aliquid agunt. Sed illud notanduȝ ꝙ qñ op⁹ aliqđ manuũ significat cũ dtõ tm̃ iungiť ĩcũbo ut incũbite remis: nõ aũt ad remos uel ĩ remos. Cuȝ aũt adhibeť ingeniuȝ dicitur incũbo studiis & ĩ studia & ad studia. Ac ẽt in malaȝ pteȝ aliqñ accipiť: ut incũbit in eius pnitieȝ. Multa aũt uerba eodẽ mõ diuersã hñt cõstructiõeȝ & elegãter dñr ut in est in hoc loco & inest huic loco. Cõparo hãc reȝ illi: & cuȝ illa: cõfero te isti & cuȝ isto: suȝ siľis tibi & suȝ siľis tui. Hoc ẽ cõe oĩbus & oĩuȝ Hoc ẽ mihi cõe tecum & cuȝ cęteris. Ego suȝ pticeps laboꝝ tuoꝝ: & sũ tibi in laboribus pticeps. Accedit huic rei & ad hãc reȝ. & huc eo uel eodem. Respõdeo tibi & ad te Rescribo tibi et ad te: celo te hãc reȝ: celo tibi hanc reȝ: celo te de hac re. Impẽdo curã uľ opã uel laborẽ uel studium huic rei uľ ĩ hãc reȝ et ad hãc reȝ. Audiui a patre meo de patre meo uel ex patre meo. Tu es natus ludi et ad ludem Ascribo ad ciuitateȝ ascribo in ciuitateȝ ascribo

ĩ ciuitate aſcribo ciuitati. Meminit uadimonia: meminit ĩiuriaꝝ. Veꝝ ĩ hoc v̄bo notãduȝ ẽ ꝙ a liq̃n meminit capit̃ ꝓ m̃tiõeȝ fecit: et tũc oĩo re cuſat actũm exigitq; gt̃m uel ablt̃m cuȝ prępoſi tiõe de: ut neq; huius rei meminit Plato: itẽ de qua re multi meminerũt. hinc (ut nõ nulli putãt) deriuatur mẽtio et mẽs q̃ oĩuȝ recordat̃: & mẽ tũ qa ĩ m̃tione faciẽda hac pte pręcipue utimur Oĩa. n. aĩalia mouẽt dũtaxat pteȝ inferiorẽ ſo lo coccodrillo excepto q mouet dũtaxat ſupiorẽ Mẽtẽ tñ aurelius Auguſtinus uel a mene q̃ grę ce ſignificat lunã dictã eſſe ait: ꝙ ſicut luna cre ſcit et decreſcit: & uaria uiciſſitudine cõmutat̃: in id tñ qȯ fuit pfecta quadaȝ nouitate ſe reſtitu it: ſic mens nunc caput ſũmis ĩſerit: nũc decidit ĩ infima: mõ ad corporalia deflectitur: mõ ſubli mibus atq; ęternis rationibus adhereſcit. uel ab eminẽdo: ꝙ preſtãtior uis aĩę ſit. Quid ĩtereſt ĩ ter gaudere & gratulari: gaudere eſt letari: Gra tulari eſt uerbis oſtẽdere gaudiũ: qȯ ex alicuius cõmodo aut felicitate ſuſpicias: apud eũ ipſuȝ q cõmodo ſiue felicitate affect9 ẽ: ut gratulor tibi ob cõſulatũ adeptũ gratulor mihi ꝙ ſub tali prĩ cipe educatus ſuȝ: qȯ uernacula lingua dicimus Io mirallegro con teco: io mirallegro cõ meco. Gratari uidetur ideȝ ſignificare. Sed duntaxat poetis atq; hiſtoricis pmittitur. Virgili9. Inueni

germana uiaz gratare sorori. T. Liuius Tuū se-
q̄ntes curꝝ Iouis optimi maximi tēpuz gratan-
tes ouantesq; adire. Quidam existimant gratu
lari aliquando accipi pro gratias agere: cuz scili
cet diis immortalibus gratulamur. Ego cēseo po
tius ī priori significato accipi: q̄si significatio sit
uoluisse illos nobis benefacere: idq; assecutos es
se. Neq; hoc mirꝝ est cum etiam deos salutem9
de hominibus conuenit non diis. Quin etiam ī
religione nostra Lignū sanctissimę crucis: quod
sensu caret salutamus duntaxat in significatōez
reuerētię. Gratuz facere uero & gratificari licet
idem plane esse uideantur: nisi quod alterꝝ com
posituz est alterꝝ non: tamen differunt: naz gra
tū facere est aliquid minus & significat obsequi
hoc est quod ṽnacula lingua dicim9 cōpiacere
Gratificari uero est aliquid maius & significat
benefacere siue beneficia cōferre quēadmoduz
dii gratificantur hominibus. Vnde possum9 di
cere Se tu mifarai del bene mifarai cosa grata:
Si mihi gratificatus fueris gratum facies. Et fie
ri potest ut gratificemur alicui: & tamen displi
ceamus potius q̄ gratum faciamus: ut si egroto
aquam negemus gratificamur quidem: & tamē
molesti potius sumus quam gratum faciamus.
Quid interest inter agere gratias et hr̄e et refer
re: Agim9 gratias uerbo: quod uernacula lĩgua

Dicim9 rĩgratiare. Habem9 gr̃as aĩo cũ scilicet memores sumus accepti bñficii. Referim9 vo siue reddimus gr̃as facto ut si tu a me bñficio aliquo honestatus fueris: aut malo aliquo affect9 uicissiꝫ mihi aliquid boni mali ue retribuas: ut q̃ si sit qd̃ supius dixim9 paria facere: et qd̃ uernacula dicimus. Io tela rẽdero: et ĩ boná et ĩ malá pteꝫ. Seneca tñ uult maloꝝ reddi gr̃aꝫ nõ referri. Bonoꝝ uero econtrario referri nó reddi. Sed hác differentiá solus ipse et cogitauit et fecit. Cicero nũq̃ ferę aliter dixit q̃ referre gr̃aꝫ siue ĩbonuꝫ siue in malum. Qd̃ aũt hęc differẽtia sit inter gr̃as agere et referre aptissime declarat Plautus in ep̃lis ciceronis. Immortales inq̃t ago tibi gratias agaꝫqꝫ duꝫ uiuaꝫ: ná relatuꝝ me affirmare nõ possuꝫ. Tantis. n. tuis officiis nó uidor mihi respõdere posse. Ecce ꝙ respõdere officiis hoc est satisfacere bñficiis: est gr̃aꝫ referre qd̃ aliqui et pręsertiꝫ poetę dicunt ꝑsoluere. Illud aũt quo ad elegantiá notãduꝫ est: ꝙ dicimus semꝑ agere gr̃as: hr̃e gratiá et gratias. et referre gratiá Raro. n. et ferę nũq̃ reperies referre gratias. Apud Ciceroné certe et Quintilianũ plane nunq̃ Iteꝫ aliud aĩaduertenduꝫ ẽ: qd̃ diis nunq̃ referimus gratiaꝫ dicimus. Quis. n. referri diis gratiá possit? Agimus gratias diis dicim9 ꝑ raro. habemus aũt frequenter. quotiẽs scilicet agnoscim9

&nobiſcũ fatemur bñficiũ nos ab illis accepiſſe Ago gr̃as nũq̃ fere niſi apud poetas uel hiſtori/cos ĩuenitur. Ab ineunte ętate qd ꝓprie ſigni/cat:a prĩcipio ętatis:hoc eſt a pueritia. Maxĩaꝫ .n.gr̃aꝫ atq; elegãtiã hẽt hoc ṽbũ ineo:a quo fit ꝑticipiũ iniens ineuntis. Dicimus.n.ineo foed9 ineo pacẽ:ineo ſocietatẽ:ineo bellũ:ineo pugnã ineo uiã:quaſi ĩgredior & ĩcipio. Vbi nota ꝙ ſẽ per fere dicit̃ ꝺ re aliqua graui & magna.nõ.n. recte diceremus ineo opus:ineo libꝝ:ineo pran diuꝫ:ineo cenaꝫ.Hinc fit initiuꝫ qꝺ ẽ prĩcipiũ ali cuius rei maioris:ut initiuꝫ libri:initiuꝫ or̃ois:qꝺ apte teſtatur.Quintil. Qꝺ latine inqt principiũ uel exordiuꝫ dicit̃: id maiore quadaꝫ ratiõe grę ci uidẽtur proemiuꝫ nõiaſſe:qꝺ a nr̃is modo ini tiuꝫ ꝺr: Propterea ẽt huius uerbi participiuꝫ qñ poſt ſe caſuꝫ nõ hẽt:cuꝫ maioribus qbuſdã reb9 poni ſolet:ut ineunte pueritia:ineũte ętate:ineũ te adoleſcẽtia:ineũte uere:ineunte ęſtate: ineũ te hieme:ineũte nouo anno.Nõ aũt diceremus ineunte die:ineunte nocte:ineũte cõuiuio: ineũ te prępelio:ſed ineunte bello:& ineunte belli tpe. Rurſuꝫ aĩaduertendũ ẽ ꝙ ineo aliqñ ſignificat cõparo ſiue cõtraho:ut dicimus ineo gr̃aꝫ: non aũt diceremus ineo amorẽ uel beĩuolẽtiaꝫ:ſicut ecõtrario dicimus:cõcilio mihi amorẽ: concilio beniuolentiaꝫ:nõ aũt cõcilio gr̃aꝫ.Et tñ reconci

x

liari & ĩ gr̃az redire idez sũt: qñ q fuerãt ex amicis facti inimici. Iterũ ĩ pristinã redeũt beniuolẽtiaz. Dicimus aũt redire ĩ gr̃az ẽt cuz iaĩatis: ut cũ agello meo redii ĩ gr̃az. Cice. In gr̃az cuz uolupta te redeam9. Preterea cõciliaũs nobis famã hõres nõ aũt inim9. Cõpoĩt aũt ĩ eo exeo & ĩppositõe q̃admodũ cũ ad ṽo: ut adeo Socratẽ. i. eo ad Socratẽ. Cũ añ ãteeo q̄ ẽ p̃cedo & iũgit tã cũ dtõ q̃ cuz actõ ut anteeo te & anteeo tibi. Cuz circum circũeo qõ ĩterduz significat ire circuz aliqd. ĩterduz circũdare et q̃si obsidere: ut circuiuit militibus oppidũ: hoc ẽ circundedit. Cuz ob obeo qõ aliqñ significat exequor & pago: ut obeo legatõez: obeo munus mihi cõmissũ. Aliqñ significat morior q̄ qui morit q̃si exequatur & pagat mortez: q̃madmoduz ẽt dicimus obiuisse aliquẽ diez suum: p pegisse diem suum: & obiisse uitã. i. peregisse uitam. Interdum reperitur sine actõ obiit. i. mortuus ẽ. Quẽadmodum ẽt oppetiit dicimus: & intelligimus mortem: & defunctus est & ĩtelligimus uita. Dicit ẽt defunctus a defungor: quippe fungor ẽ officiuz ac munus aliquod ago: ut fungor magistratu: fungor p̃tura: fungor munere iudicis: unde fungor uita. i. fũgor munere & administratõe gubernandi corpus & seruãdi uitã. Quapp defunctus officio dicitur qui finiuit officium: nec ampius eã admĩnistratõez hẽt

unde dr defunctus munere ꝑtorio: defunct9 cura tribunitia.i.qui finiuit officiu3 ꝑtoriū & tributiu3 munus. Itē defunctus piculis qui finiuit & iā ē extra picula. Virg. Otādē magis pelagi defuncte piclis: & corpora defūcta morbis nō mortua sed q̄ iā finiert morbos & sana sunt. T. Liuius. Defuncta morbis corpora salubriora esse incipere. Sic itaq3 dicitur defunctus uita.i.qui finiuit administrationem uitę & mortuus est. Cum inter similiter componitur eo & fit intereo significatq3 morior. Vnde interitus mors. Cum p pereo: quod etiam significat morior: ut periit .i. extinctus est. Ite3 ī magnā autē calamitatem incido: ut perii nisi me adiuues: quod ṽnaclā lingua dicitur. Io sono disfacto. Virg. ut uidi ut perii: ut me malus abstulit error: quod uerbum si cu3 decōponatur fit depero & exigit accusatiuum. significatq3 flagro amore alicuius ut eam puella3 deperibat.i.uehemēter amabat. Cu3 ab abeo.i. recedo. Cu3 ex exeo cuius significatio maīfesta est. Cu3 prę pręeo: quod est antecedo: & interdū apud poetas separatur. Terentius. I prę sequar. Cum sub subeo: quod significat suppono me alicui rei: ut subeo hanc prouinciam: subeo hoc onus. Interdum sicut supradictum est significat ī mentem uenio: ut subiit cari genitoris imago. Cū re redeo d īterposita euphonię gratia quēad

modũ fit ĩreditegro:significat aũt redo reẟtor.
Cuȝ cõ coeo abiecta n q̄ꝑ aliqñ significat cõiũgo
ut interse coisse uiros hoc ẽ inter cõiunctos & q̃
si cõmixtos esse. Aliqñ significat ita misceri: ut
ex duobus aut pluribus fiat unuȝ: ut duę uocales
coeunt inter se.i.ex duabus fit una: ut reprehẽ-
do reprẽdo. Interduȝ coire cõcũbere: unde dici
tur coitus. qđ ex duobus corporibus unuȝ quasi
fiat coeundo. Iungitᷣ preterea eo cũ ĩficias. & ðr
inficias eo qđ est nego. Iteȝ cuȝ obuiaȝ: ut eo ob
uiaȝ: qđ ml̃tis modis dicitᷣ: eo tibi obuiaȝ: obuius
tibi suȝ: obuio tibi: fero me tibi obuiaȝ: obuiuȝ me
tibi fortuna obtulit: obuiã tibi ꝓcessi. Inter aĩuȝ
& aĩaȝ qd interest? Aĩa ẽ qua uiuimus. Animus
est quo sapimus. Sępe tñ alteꝝ ꝓ altero ponitur
Plautus aĩaȝ poĩt pro flatu cuȝ inqt. Fetet aĩa u
xoris tuę. Pręstare qd ꝓprie significat? Pręstar̄
aliqñ est dare siue cõcedere: ut pręsta mihi opeȝ
.i. da mihi opeȝ. Et hoc loco ðs pręstitit talẽ aĩuȝ
hoc est cõcessit. Aliqñ pręstare est exhiber̄: ut p̄
sta te uiꝝ bonũ: p̄sta te forteȝ uiꝝ: hoc ẽ exhibe
te uiꝝ bonũ & fortẽ: qđ ẟnacula lingua dicim9
Fa che tu sia uno buono hũo: Fa che tu sia uno
ualẽte hũo. Interduȝ pręstare est antecellere: ut
Teren. Dii boni hõ hõi qd pręstat? hoc ẽ q̃tum
hõ hõi antecellit: Et hẽt nõnũq̃ abltm̃ post dtm̃
Vt pręsto tibi doctrina.i.antecedo te doctrina:

et doctrina tibi sũpior sũ3.hoc ē doctior te sum. Interdu3 p̃stare apud iuriscõsultos ē ꝓhibere ne alicui fiat aliquid ĩcõmodi.et si nõ p̃hibuerit sa tisfacere.ut uẽditor debet prẽstare uitiu3 rei quã uẽdit hoc est ꝓhibere atq3 efficere ne ẽptor dã ni quid faciat.alioq̃n satisfacer̃. Neq3 id ĩ alteꝝ mõ ueꝝ ẽt ĩ nos ipsos.Cice.Cũ id q̃ͦ ab hoĩe nõ potuerit p̃stari euenerit.i.q̃ͦ nõ potuerit caueri et prohiberi.Propria aũt hui9 uerbi significatõ est prestat hoc est melius et prẽstantius est. Vn de fit p̃stans et prẽstantia Prẽstat mori q̃ in ser uitute uiuere.hoc est melius est Cõponiturq3 p̃ sto ex prẽ et sto.Significat aũt prẽ ualde. sicut ĩ prẽpotens prẽcelsus prẽclarus prẽlongus prẽuali dus et silibus. et p̃cox fructus qui ualde coctus ac maturus est ante tẽpus. Vbi notandu3 est ꝙ prẽ maiorẽ ĩcõpositione uim hẽt q̃ per Plus.n.ẽ prẽpotens q̃ si diceremus ꝑpotens. q̃q̃ aliq̃n nul la ĩ hẽc prẽpositio a suo positio diuersitatẽ faciat Vt prẽludo prẽmorior prẽcingo.hoc est claudo morior cingo.Cõpoĩtur autẽ sto cu3 aliis prẽpo sitionibus Cum ad asto quod significat assisto. Vt asto tibi.i.assisto tibi . prẽsens sum . ut astat hoc est adest et stat ut arrectisq3 auribus astat. Cum ante antesto.cuius significatio nota. Cum circum circunsto.q̃ͦ silr̃ notã hẽt significatõem Circunsto.n. est circundo et facit preteritu3 cir

cũsteti sicut facit ẽt circũsisto q̃ significat inua do:& cum terrore quodã aggredior. Virgilius. Circũstãt aĩę dextra leuaq; petẽtes. Nõnũq̃ ecõ trario hortandi causa ponitur. Cęsar. Siqs graui ori uulnere accepto deciđrat circũsistebãt: hoc est hortabantur tela hostiu; arcẽtes. Cu; ob ob sto: q̃ est cõtrauenio & ĩpedio: ut illud mihi ob stat. i. illud me ĩpedit. Cu; per persto. i. fixus sto: ut p̃stat in opinione. i. fixus stat. & permanet in opinione. Cum ex exto: quod uerbu; plurimum elegantię habet in oratione. Quippe existit atq; extat unu; atq; ide; prętteritum habent. & significat eminet siue superest: sed primum cum motu dicitur quasi prodit uel exurgit: Hoc uero sine motu quasi superstat. Cicero Submersus ęquus uoraginibus non existit adhuc. Item nec diu ulla uox extitisset: Idem anguem ab ara extitisse. De rebus quoque quę ad mentem pertinent existere dicimus. Cicero. Existit hoc loco quęstio difficilis. De extare. Virgilius. Stant circunfusa pruinis corpora magna boum: consertoque agmine cerui Tepẽt mola noua: & summis uix cornibus extant. Hinc dicimus extant pauci libri Varronis: Hoc est supersunt: Et sicut de homine dicimus superest uel superstes est: Sic de rebus extat: ut memoria non extat: extat oratio Ciceronis. Cum pro prostat: hoc est in propa-

tulo est:unde dñr meretrices ꝓstare:hoc ē ĩ ꝓ-
patulo esse ad se oĩbus ꝓstituẽdũ.Cũ in ĩstat:qͦ
aliqñ significat ĩminet:ut ĩstat uer: ĩstat hyems
aliqñ urget:ut ĩstat Pirrhus ut scribã: hoc ē ur-
get.Cũ sub & sup substat & supstat: quoꝝ signi
ficatões maĩfeste sunt.Cũ di distat hoc ē differt
siue remotũ ē.Cũ re restat:hoc ē supest.Cuꝫ cõ
cõstat:hoc est maĩfestũ ē uel cõstat ĩ ꝓprio eius
significato:ut tantum constat quantum ualet.
Sisto nescio an a sto cõpositũ sit. Significat aũt
sistere repsentare & hẽt ptm̃ steti: & supinũ sta
tũ.Dictũq3 ab eo ē:ꝙ nõ tm̃ cõparare qs debet:
sed ẽt manere:unde ĩ iudicio sisti:hoc ē desistẽ
do aliq̃ ĩ iudicio.Cicero ad Acticũ: Des opã:id
qͦ mihi affirmasti:ut ne ante calẽdas ianuarias
ubicũq3 erimus sistas.Proprie tñ sistere ē retine
re& qͦ uernacula lingua dicimus fermare:ut si
ste gradum:siste fugam:siste lachrymas.Vnde
fit stator:& Iuppiter stator dictus ē: qui Romu
lum rogãtem ut fugam suoꝝ sisteret:exaudiuit.
Spero quot modis dicitur:Multis.spero nõ de-
spero:magna spe sum non parua spe sum.Capio
spem de hac re:concipio speꝫ de hac re. Ducor
in spem huius rei:Vocor in spem: Ingredior in
spem.Colloco spem.Repono spem.Spes fixa ē:
spes mihi ē:non deest mihi spes:nõ desino spe-
rare:spem habeo. Nec nulla nec magna spe sũ

ĩqt cicero: Sed notãdũ hoc loco dilig̃eterq̧ hęc duo uerba ſpo & cõfido uſurpãtur freq̃tiſſime a doctis uiris ꝑ credo: & ideo capiũtur nõ ſolũ ꝑ tp̃e futuro: ſed ẽt ꝑ ptõ & p̃ſenti. Pro futuro ut ſpo ita fore: & cõfido ita fore. Pro ptõ ut forti ut ſpo aĩo mortẽ tulit: & facile ut cõfido eũ laborẽ tollerauit. Pro pręſenti: ut ſcribo rez ut ſpero nõ ĩutilẽ neq3 ĩdignã: & laboro ĩ re ut cõfido nõ ĩu-tili. Cõmiſſuꝝ qd ꝓprie ſignificat: Cõmittere aliqñ ẽ ĩiungere aliqd faciendũ & quaſi cõmen dare: ut cõmiſi tibi hoc negotiũ: hoc ẽ mãdaui: & cõmiſi tibi ut ad me uenires. Aliqñ cõmitter̃ precedẽte negatõe & ſeq̃nte ut uel q̃obrez ſigni ficat ꝑmittere: & ſemꝑ capit̃ ĩ malam ꝑtem: ut nõ cõmittã ut aliqſ me laceret. Cicero nõ cõmit tas ut cũ a nobis oĩa ſuppeditata fuerĩt: tu tibi ð fuiſſe uideare: Itẽ alibi. Nihil tibi eſſe cõmittẽdũ cõſiderare debes: q̃obrẽ eoꝝ quos laudas te nõ ſimillimu3 prębeas. Vt qd ꝓprie ſignificat: Vt aliqñ ẽ cõiũctio cauſalis: q̃madmodũ ſi dicamuſ cõparo mihi diuitias ut poſſiz alere familiã. Ali qñ nullam talez uim hẽt: ſed ponitur duntaxat elegãtię cauſa: ut Cicero ĩuitus feci ut. C. Flami nium de ſenatu eiicerẽ: nihil. n. aliqñ ſignificat hęc orõ inuitus feci: ut eiicerẽ niſi inuitus eieci. Et Quintil. Quis credat me feciſſe ut ſtipẽ filio negarez: ideſt qui credat me negaſſe filio ſtipẽ:

Sic hoc loco spero te cõmissuꝝ ut ĩdignus uideare ideꝫ ẽ ac si diceretur spero ꝙ nõ uideberis ĩdignus. Vt nõ nũq̃ significat postq̃: ut apõ Virg ut uidi .i. postq̃ uidi uľ q̃ primũ uidi. Nõnũq̃ qũo ut apud eundeꝫ: Vt uidi ut pii .i. postq̃ uidi qũo perii: Vnde amicos siue hospites interrogamus ut ualeas: hoc est qũo uales: Aliqñ ẽt significat sicut. ut ego loquor ut rex .i. loquor sicut rex loqtur. Aliqñ uelut: ut loquor ut rex .i. perinde ac si essem rex. Aliqñ ita ut: ut si dicam quotidie ad me hospites ueniunt: ut incipiam iaꝫ stomachari tantã frequentiam: hoc est ita ut incipiaꝫ stomachari: uel ꝑꝑ qõ uel qua ꝑpter incipio stomachari. Aliqñ significat ꝙ: ut nõ ẽ opus ut fugias .i. ꝙ fugias. Hic notandũ ꝙ uelut ueluti et tã q̃ differt a sicut sicuti et uti ꝙ illa imaginẽ significãt: hęc similitudĩeꝫ. unde illa resoluunť ꝑ substãtiuũ: hęc ꝑ ideꝫ ṽbũ. Nã si dico tu incedis uelut rex uel tãq̃ rex: ita resoluitur tãq̃ si esses rex: uel quasi esses rex. Si ṽo dico tu loq̃ris sicut rex & uti rex: resoluitur sicut rex loqtur uel uti rex loqtur. Clarissimus qd ꝓprie significat: Clarus: preclarus: spendidus: luculentus et similia: in ꝓprie & per metaphoram dñr ꝓ eo qui tanq̃ fulgore quodam glorię resplendeat: ut clarus poeta: splẽdidus eques: ꝑclarus orator: luculẽtus hõ .i. celeber et magni noĩs ac glĩę. Preclarus tñ a

liqñ ꝓ bonus a Cicerõe accipit͛:& luculẽtus pro magn9.In Philippicis.Luculẽtuȝ uulnus accipit hoc eſt magnũ et alibi.O pręclarꝝ cuſtodẽ ouiũ ut aiunt lupũ:pręclarꝝ.i.bonũ.In cuſtode.n.boĩ tas potius q̃ fama requiritur: Vt ĩ Lęlio:Cuȝ illo uero quis neget actum eſſe pręclare:hoc ẽ optĩe quod ipe paulo poſt declarat:cũ inquit.Cuȝ illo quideȝ tu ſupra dixi actuȝ optime ẽ.Nobilis aũt & clarus ĩ hoc differt:ꝙ clarus ſemper capitur in bonaȝ parteȝ.Nobilis uero aliqñ ẽt in malaȝ & a noſco dicitur quaſi notus. Vt & nobilis meretrix dicitur.Et nobile ſcortũ. Et nobilis ĩiuria Quomodo etiaȝ famoſus accipitur. Aliquando ſcilicet in bonam partem:ut apud Iuuenalem. Famoſos equituȝ cũ dictatore magiſtros.Aliqñ in malaȝ partem pro infami & turpi: ut famoſa mulier et impudica.Glorioſus etiam aliqñ ſigni ficat plenũ glorie:ut glorioſa mors: glorioſa uictoria. Aliquando oſtentatorem glorię:ut apud Plautum & Teren.Miles glorioſus dicitur. Itẽ imperioſus qui forti aĩo exercet imperium: & q eſt oſtentator imperii.Vnde Torquatus dictus eſt imperioſus quod filium ob imperium contẽptum occidit.Hoc loco notanduȝ ꝙ a uirtute nõ dicit͛ uirtuoſus quo uerbo imperiti utuntur quẽadmodum etiam gręci non faciunt adiectiuum.ſed cum uirtute prẹditum dicere uo-

lunt.dicunt idest studiosum quos Cicero imitatur multis in locis.ut i libris ad Herennium.Ideoq; bonis uiris & studiosis amicus erat idest uirtute preditis. Videare cur potiꝰ dixisti q̃ uidearis? Aĩaduertendũ ẽ ꝙ nõ mõ in epistolis & soluta orõe sed ẽt in carmine ubi maior licentia est.conari debent scriptores quãtũ fieri potest euitare frequentiam littere .s.nam ĩ oratione quidem r littera sonoritatem quandã & pulchritudinem affert.ut si dicam fundatorẽ Romani imperii Cesarem.& apud Virgil.Tante molis erat Romanam condere gentẽ. Vnde graui aĩo Demosthenes orator ꝙ r litteram ꝓferre nature uitio nõ posset cũ uerbo ĩdustria &exercitatõe naturã supasset.letus exclamauit quõ latĩe õr.En tibi affero r rerorizatũ Econtrario uero s littera de honestare(si freq̃s sit)orõeẽ uidetur.nam si humili & summa uoce proferetur sibilum generat.quem ut euitaret Virg.dixit ĩmitis achilli pro ĩmitis achillis. Sic hoc loco si diceretur optimis & clarissimis uiris ĩdignus esse uidearis.nimia esset huius littere ĩculcatio.ideo uideare potius dicendum fuit. Sepenumero tñ continget ut ẽt nulla causa ĩtercedẽte doceare potius q̃ docearis et ĩtelligeř potiꝰ q̃ ĩtelligaris dicař.in qua restandũ ẽ soli auriũ iudicio quemadmodum a principio diximus.

q ũo latine & elegãter dicemus Qui hora-
mai laere e sano Gia tre mesi nõ gle mor
to niuno di peste. Quasi tucti eciptadini son tor
nati alla cipta. solo Mario elq̃le io amo dopo di
te e ãcora aphalera: Ma pure lo aspectiamo do-
mani o lalt°: cosi me aduiso hoggi e tre di el suo
maestro hauẽdo mãdato ĩ q̃ldi glisuoi cagnuoli
et lesue bestiolette a casa: ma q̃sto nõ aptiene a
te: Hic iã saluberrimus ẽ aer: nemo iã tribus mẽ
sibus pestilẽtia piit: ciues fere oms ĩ urbẽ redierũt
duntaxat Marius: quẽ ego scõꝫ te diligo adhuc
phalerios ĩcolit: eũ cras aut pendie expectamus
Ita mihi nudius tertiꝰ pedagogus eius nũtiauit
cũ eo die catulos eius & pullos domũ misisset.
Sed hoc nihil ad te: Hic. i. in hac urbe. signifi-
cat. n. hic quẽadmodũ supra cũ ĩ grãmatice tra
ctaremus: diximus locũ ꝓximũ dicẽt. Istic locũ
ꝓximum audienti: & illic locuꝫ remotum ab u-
troqꝫ. Vnde si uolumus dicer̃: Qui laere e bono
Dicemus: hic ul' in hac urbe salubre est cęlũ. Li
sono piaceuolissimi prati. Istic uel in suburbano
isto sunt amoẽissima prata. De phalerius uero u
bi Marius est loquentes. Cola e sempre grã copi
a duccelli et di bestie. Illic siue ĩ illo oppido ma
gna semper multitudo est auium atqꝫ feraꝝ. In
hoc plurimi nostrę ętatis scriptores errãt ꝑ iste
ista istud uel istic: scribentes ille illa illud uel il-

lic Misi ad illaꝫ ciuitatē dicētes ꝓ misi ad istā ur
bē. Vrbs.n.locuꝫ significat ciuitas mltitudineꝫ
ciuiuꝫ. Iaꝫ quid ꝓprie significat? Aliqñ nūc pri
muꝫ: & qđ ṽnacula lingua dicimus Horamai ut
Hic iaꝫ saluberrimus est aer. Aliqñ accipitur ꝓ
nunc. Cicero ipsa uerba cōpone & quasi coagm̄
ta: qđ ne greci qdeꝫ factitauerīt iaꝫ neīeꝫ antepo
nens Catoni. Aliqñ significat preterea. Cicero.
Iaꝫ qs parentis tui singulareꝫ erga me beniuolē
tiaꝫ explicet? qđ ideꝫ efficit iunctū cuꝫ uero: ut iā
uero urbibus constitutis. Iam iaꝫ ō futuro tm̄ ōr
.i. mox: & licet repiatur cū presenti: ut iaꝫ iamqꝫ
manu tenet: & premit hasta. resoluit tñ ad futu
ruꝫ.i. iam iā tenebit & premet. Aliqñ p indigna
tiōeꝫ dicitur: ut apud Virg. Iaꝫ iā nec maxia Iu
no Nec Saturnus hec ocl'is pater aspicit eqs. Itē
p cōmiseratōeꝫ. Salustius. Iam iā aīo meo caris
sime fr: q̄q̄ tibi īmaturo et unde minime decuit
uita erepta ē tñ letanduꝫ magis q̄ dolēdū puto
Itē p exortatōeꝫ: ut Liuius. Iam iā erigite aīo: te
la sūmite. obuiaꝫ iste hostibus habetis ī maībus
uictoriā. Que differētia ē inter salubrē & sanuꝫ?
saluber siue salubris dicit' qđ saluti cōducit. ut a
er cibus potus exercitatio & similia. Sanus uero
cui salus inest. ut hō & aīalia. Salubre est quod
dat sanū quod accipit salute. Quēadmodū dif
ferīt ꝓsper & felix. quia ꝓsper dicit' q dat ꝓsperi

tatē:felix q accipit:ut sidus ꝓspeꝝ dicit sub quo natus ē q felix significatur futurus. Felix igr̄ hō dicit dii aūt potius ꝓspi sil'r loca actiōes succes sus ꝓspos dicimus. Aliqn̄ tn̄ cōfundūtur:ut Sue tonius Prospā Cęsari ualitudīe3 dicit. Et Virg. Sis felix nostꝝq3 leues q̄cunq3 laborē. Sic ēt di cimus īterdu3 sanu3 cibu3 sanu3 potū. Et Salusti us dicit. Genus hoīu3 salubri corpore ī eplīs tn̄ seruāda in prīs est uerboꝝ proprietas. Notādu3 autē ꝙ capitur cęlum aliqn̄ pro aere: unde dice re possum9 hic iam aer est saluberrimus: hic sa luberrimum est cęlum: hic est cęli siue aeris sa lubritas: cęlum est clementius solito & similia. Nemo ia3 tribus mensibus pestilentia periit. Li ceret ne dicere. Nemo iā tres m̄ses pestilētia pe riit? An est aliqua differentia si tp̄s in abltō et ī actō ponatur? Ineruditi dicunt per abltm̄ signi ficari tp̄s interruptum & non continuatum: ut si dicamus magni ęstus fuerunt hoc āno: cu3 nō toto anno: sed aliqua anni parte fuerint. Per ac cusatiuu3 v̄o significari tp̄s cōtinuum sine incor ruptione: ut Cicero Quanq̄ te Marce fili annu3 iam audiētem Cratippu3: ꝙ Marcus ītegꝝ ānu3 hoc est singulis diebus et sine ītermissione Cra tippum audisset. Frustra excogitata est hęc dif ferentia cu3 falsa sit: nam si in actō significaret tp̄s continuum nō oporteret addere: uel potius

nõ liceret addere continuos. At Cicero ꝓ lege manalia inquit. At Hercule aliquot annos cõtinuos ante legem gabiniã ille populus romanus: cuius usq3 ad nostram memoriã nomen ĩuictu3 ĩ naualibus pugnis ꝑmanserat magna ac mlto maxima ꝑte non mõ utilitatis: sed dignitatis atq3 imperii caruit. et Virg. Hic iam trecẽtum totos regnabitur annos. Si per actm̃ tp̃s minime ĩterruptum significaretur. non oportebat addere totos. Dicẽdum est igitur ꝙ indifferenter utimur abltõ more latino. et actõ instar gręcoꝝ nihil differt si dicamus Audiui Platonẽ decẽ annis. et decem annos audiui Platone3. Sed illud fortasse ueri9 pręciperetur. cu3 de parte non de toto tp̃e loquimur nõ licere per actm̃ loqui. sed per ablatiuum quale est Ego hoc anno ad te ueniam. i. aliquo tempore istius anni. ꝙ non recte diceres hunc annum. Illud pręterea notandum ꝙ dicimus proximis diebus ueni in aphricam. Et Cicero. Qui his paucis diebus pontifex fact9 est. et in futuro paucis diebus eram domesticos tabellarios missurus. et triduo aut ad sũmũ quatriduo perituꝝ. Et Salustius Legati triduo naui3 conscendere. Hęc omnia non per superiores dies et per triduum et per paucos dies exponẽda sunt. sed intra superiores dies. intra paucos dies intra triduum aut quatriduum. Illõ quoq3 aĩad

uertẽduꝫ ꝙ ĩ aliqñ ĩ hoc gñe sermoĩs omittimus postq̃ uł ãte: ut triduo q̃ ad te ueĩ cõfeci õe nego tiũ. i. triduo postq̃ ad te ueĩ cõfeci oĩe negotiũ & decẽ diebus quã ad te uenirẽ accepã a Cęsar litteras. hoc est decẽ diebus anteq̃ ad te uenirẽ In urbeꝫ redierũt hoc est reuersi sunt. Possum9 ẽt elegãtissime dicere reuerterũt. Secũdũ te qd ꝓprie significat? Postte secũdũ. n. multa signifi cat. Primo hẽt notissimũ illuꝫ sensũ. ut scdꝫ Pla tonẽ loquor. scdꝫ pithagorã disputo. Aliqñ signi ficat iuxta. Virg. Dulcibus illa qdeꝫ illecebris & plena scdꝫ flumĩa. Sulpitius. Duo uulnera acce- pisse unũ ĩ stomacho. alteꝝ ĩ capite scdꝫ aurem & secundũ flumina. i. iuxta aureꝫ & iuxta flumi na. quod ea ratiõe fit. qa quod secundũ a prĩo ẽ iuxta est aliqñ significat post ob eãdẽ ratõem. ut hoc loco secũdũ te. i. post te. Quintil. Naꝫ quod unũ mihi secunduꝫ patrẽ fortuna uidebať paras se ꝑsidiuꝫ id ego supare in illa sorte nõ poteraꝫ. Cicero. Proxĩe aũt secunduꝫ deos hoĩes maxĩę utiles esse. Secundũ ẽt accipitur ꝓ eo quod ẽ ꝓ ut secundũ te litẽ do. secundũ me iudica. i. do li tẽ ꝓ te. & tu iudica ꝓ me. & pro inter ut secũdũ quietẽ. i. inter dormiẽdũ. Cice. Secunduꝫ quietẽ uisus est repẽte adesse. i. ĩ quiete. Incolit. i. habi- tat. & de exteris duntaxat diciť. Hĩc dñr ĩquili ni & incolę sunt aũt ĩcolę & ĩquilini qui ĩ alieno

habitát oppido:oppidani uo q habitát ĩ suo. Eũ craſ aut pendie expectamus: Quid significat perẽdie? Id qḋ uulgares dñt post cras. Dicit̃. n. pendie de die seq̃nti craſtinũ diẽ: dictũq3 ẽ ut qdã putát quasi pempto de die uno. Cicero ad Atticũ. Facies igr̃ cras aut ad summũ pẽdie: hĩc ṽr diespendinꝰ: hoc ẽ dies ab hĩc tertiꝰ. Cęsar ĩcõmtariis. Qḋ si per te liceat pendino die cũ ꝓximis hibernis cõiũcti omẽ3 cũ reliqs belli casu3 sustineát: unde cõperẽdinare apud aliquos repit̃ in i lõgũ de die ĩ die3 differre. Pridie uero & postridie quasi ide3 significát qḋ heri & cras: dictũq3 ẽ pridie quasi priori die & postridie quasi posteriori die. Sed notádũ ꝙ magná elegátiam hñt hęc duo uocabl'a. pridie. n. nõ significat heri a die ꝑsenti: neq3 postridie significat cras a die ꝑsenti: sed ab altero quodá die. unde pridie dicitur nõ solũ de tp̃e ptõ: sed ẽt de futuro: & postridie nõ solũ de futuro sed ẽt de ptõ: hoc ẽ utrũq3 dicitur tá de ptõ q̃ de futuro. De ptõ sic: Pridie q̃ Cęsar Vrbẽ ĩtraret: ꝓfecti sunt ei obuia3 patres. De futuro sic pridie q̃ iter ĩgrediamur. poetamus a Cęsare cõmeatũ. i. die pręcedẽti quo Cęsar urbẽ intrauit: & nos iter ingrediemur. Ite3 postridie de ptõ sic Postridie q̃ Cęsar urbe3 intrauit oms legati discesserũt. Et de futuro. Postridie q̃ Cęsar discesserit: Mihi quoq3 erit abeundu3. Iungũtur

hęc adṽbia aliqñ cũ gtõ:ut' pridie ei9 diei: & po
ſtridie eius diei. Aliqñ nec hñt:nec q̃ gtm̃:ſed ĩ
telligitur gtũs uel q̃:ut Veĩt adme Chremes po
ſtridie clamitãs:hoc ẽ poſtridie ei9 diei quo hęc
geſta ſunt:uel poſtridie q̃ hęc geſta ſunt. Et cuꝫ
domũ tuã ueniſſeꝫ:ut te cõuenireꝫ:audiui te pri
die diſceſſiſſe.i.pridie eius diei quo ad te ueni:
uel pridie q̃ ad te ueni. Dicimus tñ pridie cal. &
pridie nonas:& pridie ludoꝝ circẽſiuꝫ:& poſtri
die nũdinaꝝ. Eſſendo io andato acaſa p parlar
gli midixe torna domani da me. Cuꝫ domuꝫ ut
euꝫ cõuenireꝫ iuiſſeꝫ:dixit mihi poſtridie redeas
male dicitur.debet.n.dici cras redeas. Nũq̃.n.
dicimus poſtridie uel pridie huius diei:ſed cras
uel heri.ſicut cras et heri nõ dicimus ut diebus
iaꝫ p̃teritis aut futuris añ uel poſt ꝓximuꝫ. Dicẽ
dũ itaq3 fuit:dixit mihi cras redeas.uel mihi ut
poſtridie redirẽ dixit. Intelligitur.n.cras de die
hũc quo loquor ſeq̃ti:& nõ ↄcraſtino illius diei
quo domũ iui. Ex pridie fit denoĩatiuuꝫ nom̃ pri
dianus pridiana pridianũ:qḋ dicitur nõ mõ de
die pręſenti hodiernũ:ſed ↄ quolibet die aliquẽ
diem pręcedenti:in quo ſignificato accipitur ẽt
heſternuſ heſterna heſternu3. Teren. Iure he-
ſterno panem atruꝫ uorent:nõ de heſterno die
dixit:ſed de quo uis die alterum precedente.
Suetonius in uita Tiberii: Solemnibus ipſe ce-

nis & pridiana sępe & semessa obsonia apposuit Idem in uita Gaii. Marcente iam stomacho pridiani cibi ponere: Iurisconsulti nostri temporis multum a ueteribus illis differentes exponunt postridie post tertiũ diem: & pridie ꝑ eo quod est nuper siue proximis diebus. Atq; huius tam insigni erroris multos sequaces habet: cuius erroris auctor fuisse uidetur conterraneus noster & fere ex matre gẽtilis Bartholus. At qui postridie non format diminutiuũ postriduanus sicut pridie pridianus. Sed ꝑ postridiano utimur hoc uocabulo crastinus crastina crastinum: quod significat non modo diem sequentem hodiernũ sed etiam quemlibet alium diẽ sequentẽ. Virgi. Si uero ad solem rapidũ lunasq; sequentes Ordine respicies nũq̃ te crastina fallet: Hora neq; ĩsidiis noctis capiere serenę. Nudiustertius q̃d ꝓprie significat: nudiustertius dicit de die ãtecedẽte diẽ crastinũ: sicut nudiusq̃rtus de die ãtecedẽte diẽ tertiũ: ut si hoc calẽdę sint: & si dicã nudiustertius ad te ueni: ĩtelligit tertio calẽdas. & si nudiusquartus: quarto calẽdas. Cur ita dñr nudiustertius & nudiusq̃rtus: Dcã sũt q̃si nũc ẽ dię tertio & nũc de die q̃rto. Procedimꝰ ne ãpliꝰ et dicĩus nudiusq̃ntus nudiussextus et reliq̃: minime: Licet Plautꝰ p licẽtiã aliq̃n usꝰ fuerit: nã ꝙ ĩ philippicis legit: nudius et tertius dõcimus: er

ror est. Dicimus itaq; nudiustertius & nudiusq̄r
tus tm̄: sicut biduo triduo quatriduo tm̄: & bino
ctio trinoctio quadrinoctio tm̄. Cur nō dicimus
& nudiussecūdus q̄madmodū tertius & quartus
sicut dicimus biduo triduo quatriduo: binoctio
trinoctio quadrinoctio. Quia ꝓ nudiussecūdus
habemus heri. Ideo nec secūdo cal. dicimus qa
ꝓ secundo habemus pridie: & dicim9 pridie ca
lendas. Pędagogus dicit nō ludi magr̄: Sed his
quē domi tenemus ad seq̄ndos atq; erudiēdos
pueros nr̄os. Est aūt gręcū uocabulum dictum
Hoc est a pueroꝝ educati
one. Nuntiare qd ꝓprie significat? Nūtiare est
uerbis alicuius absentis aliqd significare. & quō
triuiali lingua dicitur Mandare a dire. v̄bi grā.
Mario timanda a dire che p̄sto sara qua. Mari9
nuntiat tibi se ꝓpe dieꝝ affuturū: & tā is q nūtio
reꝝ cōmittit q̄ ipe nūtius nuntiare dicitur: ut si
Helius Perottus libertus noster nuntius a Ma-
rio ueniens dicat: nuntio tibi Pirrhe v̄bis Marii
& Marius nuntiat tibi uerbis meis. A nuntio
nuntias dicitur nuntius & taꝫ eū q nūtiat signi
ficat q̄ id qō nuntiatur: ut uenit ad me nuntius
tuus Helius Perott9 libertus noster: & nō potui
nō cōmoueri ob infelicē nuntiū de obitu Camil
lę sororis tuę: hoc est ob infelix nouū: Serui9 grā
maticus scribit ꝓ nouo nuntiuꝫ in tertio gn̄e di-

ci:Sed ubi id repperit:ipse si põt dicat. Catuli &
pulli q ꝓprie sunt:´Catuli licet a caĩbus dicti esse
uideãt: significãt tñ nõ solũ filios canũ sed oĩuꝫ
feraꝝ:Vnde & muriuꝫ catulos legimꝰ:pulli ṽo
pecuduꝫ dñr:ut pulli equorum muloꝝ asinoꝝ&
similiũ:& fetus auiuꝫ siue pisciũ q̃q̃ hoc ultimũ
gñalius nom̃ sit. Vnde letificare accipimus pro
parere. Et foeturã ꝓ partu:q̃. ad oĩa aĩalia muta
ptinẽt:ut ceruoꝝ capreaꝝ capreoloꝝ dãmaruꝫ
lepoꝝq3 & similiuꝫ hinulos dicimus. Serpẽtum
catulos:ut Virgilius decolubro catulos tectis at
q3 oua reliq̃ns. Dñr ẽt catuli ĩmaniuꝫ pisciuꝫ qui
oua nõ edũt. Repitur tñ aliqñ pullos de auibus
dici. A. Gellius Pullis iaꝫ plumãtibus. Ideꝫ pulli
ẽt tũc ĩ uolucres erãt. Vnde pullastra apõ Var-
roneꝫ dicitur:q̃ est parua adolescensq3 gallina.
Noĩa. n. in aster diminutiua sũt sępenumero:ut
surdaster qui male audit:nõ tñ oĩo surdus ẽ: &
recaluaster q nõ toto capite sed sola fronte cal-
uus est. Nihil ad te quid proprie significat:´ Ali
qñ intelligitur ptinet sicut hoc loco:&significat
nihil ad te pertinet. Aliqñ significat nihil est in
cõparatione tui:& qõ uernacula lingua dicimꝰ
Non ha a fare niente con teco:ut si dicã: Quin
tiliano e eloquente:ma non ha a fare niente cõ
Tulio. Quintilianus est eloquẽs:sed nihil ad Ci
ceronẽ. Helia perotta e bella:ma non ha a fare

niente cō Penelope Perotta. Helia perotta est pulcra:sed nihil ad Penelopez perottaz. Cicero Luciuz uolo quē cognouimus uirꝝ bonū & nō il litteratuz:sed nihil ad Persiuz.i.nihil in cōpara tione Persii. Teren. Est ne Thais ut fertur for ma? Sane. Sed nihil ad nostram hanc:hoc est nihil fere ad comparationem nostrę.

q ūo latine dicemus. Attendi a star sano& apparecchiati a tornare. O beato e iocō do q̄l di nelquale tipotremo abracciare& bacia re. Cura ut ualeas:teq3 ad reditū para. O felicez illuz & uere iocūduz diez:quo te āplecti oscula riq3 poterimus. Vale. Cura ut ualeas:hoc est da opaz ut ualeas. Interduz dicimus cura ualitudi nē tuaz. Dicimus ēt Curę tibi sit ualitudo tua: & curā hēas ualitudini tuę. Curare aūt a cura dici tur ꝙ ea q̄ curamus cū quadā animi sollicitudi nē agere uidamur. Est.n.cura animi sollicitudo dicta quasi corura ꝙ scilicet cor urat. Ponit tm̄ cura ꝓ studio et diligentia ut studiis litterarꝝ oī cura atq3 īdustria incūbo. O felicez illuz& uere iocūduz diez. Cur potius ī actō dicimus q̄ in utō cū adūbio semp soleat iungi utūs. Multis modis solemus ponere o aduerbiū. Aliqn̄ cuz ntō Vir. O fortunati quorꝝ iaz menia surgunt. Aliqn̄ cuz actō:ut O fortunatos nimiuz sua si bona norint agriculas:iūgimus ēt o cū pria et secūda pſona ut O me miserꝝ O te infelicez. Aliqn̄ cum ntō:

ut O ego infelix q alioꝝ culpa huc redactus su𝔷
Aliqñ o pretermittitur et tñ sermo eandem ui𝔷
habet:ut Indignum facinus ꝓ eo qd̉ est o indi
gnum facinus ꝓ eo qd̉ est o indignum facinus:
Et Cicero O hominem neq̃ pro homine neq̃.
Et notandum ꝙ est aduerbium uocandi in his
locis:sed uel miserandi uel indignandi.
Osculari ab osculo dicitur:Osculum autẽ inter
dum significat paruum os. Est.n.diminutiuum
huius nois os oris. Interdum significat ꝙ basiũ
dicimus:eo ꝙ basiantes restringunt labia: et os
diminuunt:hoc aute𝔷 inter osculu𝔷 et basiũ in-
terest ꝙ osculũ pii amoris est et caritatis sine ali
qua cogitatione libidinis:ut patris in filium:et fi
lii in parentes.Basium uero lasciuum est:et ĩter
amantes.Eadem quoque differẽtia est inter ba
siare et osculari q̃q̃ osculari et osculum aliqñ eti
am in lasciuiam capiantur.Suauitate etiã et dis
suauitate significat osculari et in utranq3 parte𝔷
accipitur et suauium dicitur basiu𝔷 a suauitate:
ut opinor dictũ:et ideo magis proprie in lasciuã
partem accipiendum est Plautus.Meum suauio
lum dixit:Meum suauiolu𝔷 mea suauitas.

q Vomodo latine dicemus.Data a Viter-
bo adi uẽtinoue doctobre mille q̃ttrocẽto
sessantotto.Viterbii quarto calendas nouẽbris
Anno salutis millesimo quadringentesimo sexa

gesimo octauo: Cur potius uiterbii quam uiterbio scribendum est? Utroque modo scribi potest recte. Et preponitur aliquando hoc uerbum datę subintelligitur quam litterę. Quod si datę non ponatur: nihilominus intelligitur id verbum. Itaque litterę traduntur tabellario in urbe Brundusii in castris in littore apud ephesum in tusculano Et sicut dicere possumus accepi litteras quas romę siue in urbe liberto meo dedisti. ita possumus in calce litterarum scribere Romę: hoc est datę sunt litterę Romę in urbe in castris & reliqua. Sic etiam quemadmodum dicere possumus. Accepi litteras quas libero nostro ad me ex urbe siue ex castris siue Brundusio dedisti. Ita possumus dicere. Datę ex castris ex urbe brundusio Roma. Itaque potes si uelis ponere datę siue scriptę: & potes etiam omittere. Nomina etiam oppidorum unde scribuntur in genitiuo siue ablatiuo ponere potes hoc est cum significant in loco aut de loco uel in datiuo uel ablatiuo si sint tertię declinationis: quod si tantum pluraliter declinantur: in ablatiuo tantum. Si uero composita sunt in ablatiuo cum prepositione in uel apud uel ex: ut in monte alto: apud montem altum: ex monte alto. Potes etiam scribere domi ruris militię belli: & domo rure militia bello. Quarto calendas nouembris quid proprie significat: aut quę sunt calendę aut unde dicuntur? Quarto calendas nouembris significat autem penultimum diem octobris. Unusquisque enim mensis diuiditur in calendas nonas et idus

Primus itaq3 dies unuſcuiuſq3 m̄ſis ḋr calēdę in numero plurali: dictę aūt ſunt calēdę :q̄ṓ ē uoco: ꝙ eo die minor pōtifex calata.i.uocata ī capitoliū plebē iuxta curiā calabrā q̄ ędibus Ro muli ꝓpinqua erat: quot dies a calēdis ad nonaſ ſupeſſent ꝓnūtiabat: unde & ipſa curia calabrę nom̄ accepit: & claſſis appellata: ꝙ oīs ī eaꝫ po pulus uocaretur. Dies uero q̄ ē an̄ calēdas hoc ē ultimus dies pręcedētis m̄ſis dicitur pridie calē das. Qui uero ante hūc diē ē dicitur tertio calē das ꝙ tertius ſit a calēdis: ſic pręcedēs hūc calē das & hunc rurſus pręcedēs q̄nto calēdas: quo uſq3 ad idus ꝑueneris. Nonę uero q̄ dies ſunt a ut unde dn̄r: Ex duodeciꝫ m̄ſibus ex quo annuſ diſtribuitur quattuor nonas h̄n̄t octauo die m̄ſiſ ſcilicet. Martius Maius Iulius & october. Reliq̄ uero mēſes nonas h̄n̄t q̄nto die: unde & quattu or m̄ſibus ſupradictis prim9 dies ē calēdę. Secū dus ſexto nonas tertio q̄nto nonas quartus q̄r to nonas. Quītus tertio nonas Sextus pridie no nas. Septimus nonę. In cęteris uero mēſibus pri mus dies calēdę: ſecundus quarto nonas: Terti us tertio nonas. Quartus pridie nonas: Quint9 nonę. Notāduꝫ.n.ꝙ q̄admodu3 nō dicimus nu dius ſecundus: ſed heri: nudius tertius et nudi9 quartus. Ita nō dicimus ſcōs calendas ſecūdus nonas ſecūdus idus: ſed pridie calendas pridie

nonas pridie idus: et postea calendas tertio no nas tertio idus: et sic de reliqs. Dñr aũt nonę ul' quasi nouę: q᷑ ideo minor põtifex numeꝝ dieꝝ qui ad nonas superant calando hoc est uocãdo populum ꝓdebat qꝺ post nouã lunaꝫ oportebat nonaꝝ die: populares qui in agris erat in urbeꝫ cõfluere causas feriaꝝ a rege sacroꝝ accipere: et qꝺ eo mense faciendũ esset intelligere: unde nonę dictę quasi nouę initiuꝫ obseruationis. Vel quod ab eo die ad idus semp̲ nouẽ dies cõputãt Idus q̱ sunt aut unde dñr? Vnusquisqꝫ mẽsis hẽt octo idus: unde ĩ supioribus quattuor mensibus Martio Maio Iulio et octobre: q̱ sex hñt nonas idus est quintodecimo die mensis. in ceteris ꝟo qui quattuor hñt nonas: die tertio decimo. Vn de in illis quattuor octauo die incipimus dicere octauo idus: et seq̃ti die septimo idus: et sic deĩ ceps sexto quinto quarto tertio idus pridie idus et idibus. In ceteris uero mensibus a sexto die ĩ cipimus dicere octauo idus: et septimo die septi mo idus: et octauo die sexto idus et sic deinceps Finitis idibus si sint menses ianuarii uel augusti uel decẽbris: qui hi mẽses hñt unuꝫ et triginta di es: et dũtaxat quattuor nonas: dicimus statĩ de cimonono cal. septẽbris si augustus sit: uel ianua rii si sit mẽsis decẽbris: uel februarii si sit mẽsis ia nuarii. Quippe his dies est decimus octauus ãte

calendas:et cū ultimus dies dicat pridie cal. pe
nultimus tertio cal. ante penultimusquarto cal.
et sic de cęteris:merito hic erit deciōnono cal.
Si uero sit mēsis februarii:statī post idusd icim9
sextodeciō cal. martii nisi forte sit bisextus: tūc
.n. qa februarius hēt nouē & uiginti dies et qua
ttuor nonas dūtaxat statī post idus dicimus de
cimoseptimo calendas martii. Si aūt sint mēses
aprilis iunii septēbris et nouēbris q. xxx. dies ha
bēt& dūtaxat quattuor nonas:statī finitis idib9
dicimus. xxvi. cal. iunii uel augusti uel nouēbris
uel decēbris. Qđ si reliqui mēses fuerīt: hoc est
martius maius iulius et october:qui dies unū &
triginta hñt et nonas sex:statī post idus. diciīus
decimo octauo cal. aprilis aut iunii aut augusti a
ut nouēbris. Quod ut sūmatiī colligatur:sit hęc
regula:Mēses q unū et triginta dies hñt:si quat
tuor nonas habeāt incipiunt a. xix. cal. si sex ha
beant nonas decimoseptimo cal. Februarius sē
per a decimo sexto cal. incipit nisi sit bisextus.
Reliqui menses a deciōoctauo īcipiūt:Idus aūt
nomen a tuscis trāslatuꝫ est. Dicunt. n. illi item
quod uerbū interptantur Iouis fiduciā. Naꝫ cū
iouēꝫ accipiamus ꝓ lucis auctore:unde Lucreti
us a saliis uocatur:et Cretēses uocitant.
Romani quoqꝫ diespitrem diei patrē appellaue
rūt. optīo iure is dies itis hoc est iouis fiducia uo

caſ.cuius lux nō finitur cū ſolis occaſu. ſed splē
dorē diei et noctiſ cōtinuat pp claritatē lunę.qd
ſemp in plenilunio.hoc eſt medio mēſis fieri ſo
let.Alii exiſtimāt idus quaſi uidus a uidēdo dic
tas eſſe.u littera detracta.ꝙ tunc plena luna ui
deatur.Melius tñ diceretur deriuari.qd
ſignificat uidere.et hīc tractuꝫ eſt uideo addita
u cōſonāte.Sūt q exiſtimāt idus dici
hoc eſt a ſpecie.ꝙ eo die luna pleniſſimā ſpeciē
oſtendat. Alii cenſent ab Ioue idus dici. quia
oībus idibus Ioui immolatur hāc idulaꝫ tuſci uo
cant.Nonnulli quod ueriſimilius eſt opinantur
idus uocari.ꝙ is dies diuidat menſem. Iduare
enim etruſca lingua eſt diuidere.unde uidua di
cta eſt quaſi uiro diuiſa. Hoc loco notandum ē
quod hac menſium diuiſione ſoli latini utuntur
Cętere enim nationes duntaxat in dies et ſepti
manas menſes diſtingunt.unde Cęſar Augu.ut
erat faceto ingenio cum aliquos non ſoluturos
exiſtimabat.ad cal.gręcaſ ſoluturoſ aiebas.i.nū
q̄ ſoluturos.cum nullę ſint apud gręcos calendę
Illud quoqꝫ notādū ē ꝙ dicimus tertio cal.iduſ
et nonaſ.tertio calendaꝝ iduum et nonaꝝ.iteꝫ
pridie calendaſ et pridie calendaꝝ.poſtridie ca
lendaſ et poſtridie calendarum.item tertō cal.
et ad tertiū cal.quarto cal.et adquartū cal.Hoc
tamen intereſt inter tertio cal.et ad tertiuꝫ cal.

& silr ꝙ ꝓ tertio cal. quarto cal. & huiusmodi nõ terminatus dies et certus significatur: q̄ ē terti9 aut quartus a cal. Per illud v̄o qḋ dicitur ad tertiu3 aut ad quartũ cal. nõ ītelligi ip̄3 tertiũ die3 aut q̄rtũ a cal. nec aliquē tertiu3 die3: sed diē aliquē illi ꝓpīquũ: & pinde ē dicere ad tertiũ cal. ac si diceremus circiter tertiũ cal. Pót tñ aliq̄ñ poī ad t̄tiũ siue q̄rtũ cal. ꝓ ipso die tertõ aut q̄rto calendaꝝ: ut si dica3 ab hoc die usq3 ad quartũ idus decē dies intersunt. Nec illud pretermitte̅dũ ē ꝙ dicim9 cal. ianuarii & ianuarias februarii & februarias: martii et martias: aprilis duntaxat et nõ aprelias: maii & maias: iunii & iunias: iulii & iulias: & q̄ntilis augusti et augustias: & sextilis septēbris septēbrias et septēbres. octobris octobrias et octobres. nouēbris nouēbrias & nouēbres. decēbris decembrias & decembres. Cur iulius et augustus dñr q̄ntilis et sextilis? Rogare potius debuisti cur q̄ntilis & sextilis iulius & augustus dicāt. Illa. n. hoꝝ mēsiũ ꝓpria noīa fuere. hęc postea īposita sunt. Veteres dũtaxat decē m̄ses habuere. eratq3 apud eos ánus trecētoꝝ quattuor dieꝝ. sex. n. menses. i. aprilis iuni9 sextilis septēber nouēber decēber singl̄i. xxx. dies habebāt reliq v̄o quattuor. hoc ē martius maius q̄ntilis octobres unũ & trigīta dies singl̄i cõtinebāt. Hác áni ordinatõem primus Romulus

fecit: et primũ mẽsẽ genitori suo Marti dicauit: & ab eius noĩe martiũ appellauit: scõm uocauit aprilẽ ul' a spuma q̃ greci uocãt: ũde uenus dr: q ex ea orta credatur et sic cũ aspiratõe scriberet' haprilis: qppe ex Venere natus ẽ Aeneas et iõo primi duo mẽses ãni iure uidẽt' dicati Marti et ueneri gẽtis romanę ꝓ cõditoribus: ul' aprilẽ dixit q̃si aprilẽ: eo q hoc mẽse et cęlũ qd nubibus obductũ fuerat: et mare qd clausũ fuerat nauigãtibus: et trę quas ĩbres niues glacies cõtexerãt apiãt': qn ẽt arbores frugesq́ parturiãt. Vnd Vir. ĩqt: Et nũc oĩs ager nũc oĩs parturit arbor Nũc frõdẽt silue: nũc formosissimus annus. Tertiũ mẽsẽ et quartũ Romulus Maium et Iuniũ appellauit: q cũ poplũ romanũ in maiores iunioresq́ diuisisset: ut illi cõsilio et armis rem. p. tutarẽtur ĩ honorẽ utriusq́ partis duos mẽses cẽsuit noĩandos esse: Aliqui tñ putant maiũ a maia Mercurii matre dici: q hoc mẽse mercatores oẽs Maię Mercurioq́ sacrificabãt. Iuniũ uero esse dictũ primo iunoniũ: deinde post lõgũ tps' ɔtracta nõ: iuniũ dictũ: siue q ędes iunoni monetę cal. iunii dedicata est: siue q hic mensis iunoni sit sacer: alii tñ existimãt iuniũ a Iuno bruto appellatũ esse: qui primus Romę cõsul fuit: q cal. Iulii expulso Tarquino sacrũ in monte ęlio fecerit. Calendę Iunię dictę sunt fabarię: qa hoc

mense adultę fabę sacrificiis adhibētur. hinc se quitur Quintilis sic dictus ꝙ in ordine quintus sit. Deinde sextilis ꝙ sit sextus. Postea septem‑ber october nouember et december: ꝙ sint sep‑timus octauus nonus et decimus. Cęterū quin tili iulii nomen in honorem Iulii Cęsaris positū fuit: legeꝫ ferente. M. Antonio cōsule: ꝙ eo mē se procreatus esset iulius Cęsar. Similiter sextilis appellatus est Augustus. senatu ei hunc honorē decernente: ꝙ eo mense primum consulatum ī iuisset: triumphos tres in urbē ītulisset: et egyp‑tuꝫ in potestateꝫ populi romani redegisset. Statu erat ēt Domitianus ut nomine suo October uo‑caret : sed post mortē eius id nomen tanq̄ īfau stuꝫ ex omni ęre et saxo deletum est: Post Ro‑mulum Numa Pōpilius aliquanto peritior: huic anno quīquaginta dies adhibuit: quibus adiecit alios sex retractos ex singulis illis sex mensibus qui. xxx. habebant: et ex his cōstituit duos alios menses quos his decem preposuit: uocauitqꝫ pri muꝫ Ianuarium: tanq̄ bicipitis diei mensem re‑spicientem ac prospicienteꝫ transacti anni finē: et futuri principiū. Secundū dicauit Februo de o lustrationum: uocauitqꝫ februarium: ꝙ ciuitas eo mense lustrabatur. Postremo Caius Cęsar. ccclxv. dierum annuꝫ cōstituit: quo spatio addi to quadrāte sol zodiacum circuit: et ne quadrās

ↄesset.cõstituit ut quarto quoq3 ãno sacerdotes q curã de mẽsibus ac diebus habebãt unũ ĩterca larẽ diẽ añ qnq3 ultimos mẽses februarii dies. id q3 bisextũ noĩauit. Vnde ↄr mẽsis? Grecũ uoca bulũ est. illi. n. dñt. Annus unde dicit? Quidã existimant ab an dictũ esse qꝺ uerbũ ãti q dicebãt ꝓ circũ. unde dicitur ãbio. i. circũdo. & Cato an terminũ. dixit ꝓ circũ terminũ ꝙ ã nus ĩ se ipsũ reuoluat. qa sol semꝑ ab eode3 ad eundẽ terminũ reuoluitur. Vnde Virg. Interea magnu3 sol circũuoluitur annum. Annũ salutis dicimus. quo deus optimus maximus humanu3 genus legato filio suo. a ꝑpetuo exitio liberauit. et quẽadmodũ ueteres oli3 ꝑ olimpiades. et Ro mani ꝑ consules tꝑora distinguebant. ita nos ꝑ annos qui annum salutis sequũtur distinguim9 A quo tꝑore agitur nunc annus millesimus qua dringentesimus sexagesimus octauus.

Da nunc totam epistolam

n Icolaus Perottus pont. Sypõtin9 Pirrho Perotto fratris filio Salutẽ Plurimam di cit. Reddite mihi fuerunt litterę tuę quę magnã nobis uoluptatem attulerunt. Ex his enim intel leximus et tibi bene esse. et me abs te nõ modo diligi sed etiam uehementer amari. Ego quoq3 mi Pirrhe amo te mutuo. teq3 non secus ac uitã propriam carum habeo. Et cum sine te sum. di-

midio aĩę meę carere uideor. Quod nisi dignita
tis meę ratiõe3 haberē aduolarē mox insuburba
nũ tuũ: Meq3 una tecu3 cu3 p̃diolis tuis & poma
riolis & ouiculis oblectare3. Legere3 tecu3 holu
scula: decerperē uuas: colligerē poma: adessē uĩ
demię: mustũ de lacu degustare3: nec ab his q̃ a
gere fere oĩs hoc tp̃e cõsueuerĩt abstinere3: Lu
derē ẽt interĩ tecu3 ludis nõ iniocundis: Nõ sci
licet ĩ cãpo saltu aut pila aut gladiatoriis ludis:
siue aliis q̃ lapsu3 ac defatigatu3 corpus redderĩ
cõsueuerĩt: sed p̱ siluas et colles & salt9 & nemo
ra tecu3 de ãbulãs: ac lusus tuos sinu gerẽs ipsas
ẽt camenas ad ludũ excitarem. Vbi nemo esset
q̱ nos licẽtia accusaret. Et siqs esset facile ipsam
solitudĩe3 accusaremus. Sed postq̃ uenire ad te
ip̃e nõ possu3: par ẽ: ut tu ad nos reuertaris. Qđ
si feceris oĩa nobis ex sentẽtia succedẽt: Neque
.n. possu3 de te absente post hac nõ esse sollicit9
& tibi adhuc adolescẽti ne dicã puero aliqñ nõ
timere. Qđ in dies magis optĩaꝝ artiu3 studiis ĩ
cũbas: gaudeo miꝝ ĩ modu3 & tibi gratulor ac
de grãs ago ꝙ tale3 tibi mentem p̃stiterit: Teq3
spo nõ cõmissaꝝ: ut p̃re atq3 auo tuo optimis ac
clarissimis uiris ĩdignus esse uideare. Hic iã aer
saluberrimus est. Nemo ia3 tribus m̃sibus pesti-
lẽtia periit. Ciues fere oĩs ĩ urbe3 redierĩt. Ma-
rius duntaxat quẽ ego scõ3 te diligo: adhuc pha

lerios incolit: eum tamen cras aut perendi-
e expectamus: ita mihi nudiustertius pedago
gus eius nuntiauit: cũ eo die catulos eius et pul
los domũ misisset. Sed hoc nihil ad te. Cura ut
ualeas: teq3 ad reditum para. O felicem illum &
uere iocundum diem: quo te amplecti osculari
q3 poterimus. Vale. Datę uiterbii quarto calen.
Nouembris. Anno Salutis. 1468.

¶ Fratris filius põt ne recte nepos appellari? Ne
pos proprie dicitur filii aut filię filius: unde auus
et nepos sunt relatiua: & sicut nepotis filius dici
tur pronepos: et pronepotis filius abnepos: Ita a
ui pater dicit̃ proauus: & proaui pater ab auus.
Tamen aurelius Augustinus et Hieronymus &
alii recentiores alioquin docti et excellentes ui
ri usurpant nepotem pro filio fratris: cunq3 ex
fratre siue sorore nepotem uocant: quos ego: ut
in aliis plerisq3: ita in hoc libenter sequor: cum
id nequaquam alienum esse a ratione uideatur
quando quidem patrui fratrum filios diligunt ĩ
star nepotum: suntq3 quasi auorum loco. Vnde
fratres matrum auunculi dicuntur: quod uerbũ
certe ab auo diminutiuum est: quod si parentum fra
tres auunculi sunt: profecto sororum filii sunt ne-
potes. Licet itaq3 mihi te appellare modo fratris
filium: modo ex fratre nepotem.

Illud postremo Quintiliani in calce operis ponendum existimaui: plurima a nobis per mutationem figurari debere. ut Scio: non ignoro: nō me fugit: nō me pręterit: quis nescit: nemini dubium est etiam ex proximo mutari licere. Nam et intelligo: et sentio: et uideo: et perspicio: sępe idem ualent quod scio.

Peroratio.

S Ed satis superq3 euagata est oratio nostra Tempus est ut receptui canamus. Habes Pirrhe fili: quem maxime omnium et quomodo imitari debeas. Habent tua quoq3 causa pręceptores quam in erudiendis pueris atq3 adolescentibus uiam tenere: quomodo eos docere: quomodo examinare: et quę meliora sunt in primis tradere debeant. Superest ut consilium meuz toto animo sequaris: et quantum fieri potest nitaris ad optima. Quod si (ut spero) feceris: non dubito te breui tempore superis iuuantibus in summum uirum euasurum. Vale.

¶ Nicolai Perotti Pont. Sypōtini Ad Pyrrhuz Perottum Nepotem ex Fratre Suauissimum Rudimentorum Grammatices Finis.

Impressum quidez est hoc opus Florentię ad petitionez Iohannispetri de Bonominis de Cremona. XXVI. Die Augusti. 1486.

Queste Regole

